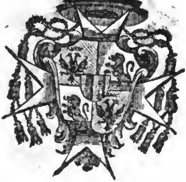
y Google

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
12
18 L
3+1

XXIX. S. R.
V.S.

14-14. E. 29

Digitized by Google

Digitized by Google

HOMERI NEPENTHES SEV DE ABOLENDO LVCTV LIBER,

In quinque diuiſus partes, quarum

I.	Paraſceuaſtica	de	Frugalitate.
II.	Hiſtorica	de	Medicamentis.
III.	Allegorica	de	Conſolatione.
IV.	Anagogica	de	Virtute.
V.	Sympleroticа	de	Auocamentis.

Opus doctrina, & eruditione refertum, in quo & nonnulla vtriuſque lingua ſcriptorum loca illuſtrantur, emaculantur.

AVCTORE PETRO LA SEINE.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

LVGDVNI,

Sumpt. LVDOVICI PROST, Hæredis Rouille.

M. DC. XXIV.

CVM SVPERIORVM PERMISSV.

Digitized by Google

AMICOS MEOS
ORNATISSIMOS,
ET LECTORES,
ſaluere iubeo.

NON poſſum vobis non aperire conſiliũ meum, quî fiat; vt tantopere ab huius operis editione abſtineam, & priuata commendatione (ſi quæ pietati laus tribuitur) paucorúmq; hominum theatro contentus, omnem famæ ambitionem puſillanimi quadam modeſtia depoſuerim: qui nuper, vel gloriolæ cupidus, vel oſtentator ingenij pleraſque Italicas nugas in publicam lucem mittere audebam, & non nihil etiam typis excudere maturauerim.

Digitized by Google

rim. Etenim, vt cum amicis amicè agam, nullíſque verborum offuciis, id quidquid eſt dicam ingenuè. Genius (vt hinc exordiar) mihi ſemper ad bonas literas. Sed, quæ fuit Parentis ſancta & lactea quædam ſimplicitas, bonis trador, haud doctiſſimis viris erudiendus. Cúmque ferulæ manum ſubduxi, nulla Rhetorica declamatio, non Poëtarum numeros tracto, nec ad dialecticum acumen intendo. Rapior populari receptóque more ad ius ciuile; graſſatur in incultiſſima arte ingenium. inde trudor in forum, vt incomptior, cætera omittens, lutulentiórque efficerer. At ſerò tandem, quæ furcâ natura expellebatur, rediit, ſumóque aliquid mei iuris, & dum ſucciſiuo labore, vernaculos ludos, & Pelaſgæ linguæ rudimenta balbutio: tyronem, ætate non exercitio prouectũ, in conopeum ſuum cepit me Miner-

ua

ua recipere. Addidere animo igniculos repetiti in hac Ciuitate feliciſſimis auſpiciis nobilium doctiſſimorúmque virorum cœtus, quos Academias vocant. Vno enim præcipuo adminiſtro Ioanne Baptiſta Manſo Villæ Marchione mira dexteritate ingenij viro, & elegantiſſimis literis exculto, adeò φιλολογία huiuſmodi congreſſibus nobilitata, vt in Ioannis Iouiani Pontani tempora incidiſſe dicerem, & quodam quaſi poſtliminio reuerſos beatiſſima illa literarum numina Sannazarios, Altilios, Carbones, & ab Alexādro. Cœpi etenim admirari haud publici cōſuetíque ſàporis doctrinam, ſtatíſque diebus conſeſſus repetere, & ne nihil viderer agere, doliolum meum hinc inde priuatim commouere. Sed inde mihi omne adiumentum, cum me in veſtrum obſequium fauens ipſa, & propitia Pallas addixit.

 Sanè

Sanè ingratus eſſem, ſi quæ debeo μακαρίτῃ illi viro Modeſtino Stelliolæ hic reticerem, cuius colloquia non ad μαθήματα ſolum, ſed ad omnem ingenij cultum affulſere. Inuidit hoc mihi fatum, vt magis tecum neceſſitudine deuincirer, Magne vir & admirabilis Nicolae Antoni Stelliola, ætatíſque noſtræ Pythagoras, quem ne dum vultu & priſca quadam bonitate refers, ſed encyclica illa pædia, qua à principibus viris, & doctis omnibus prædicaris, mirum in modum effingis. Dici haud poteſt quantum mihi luminis, & librorum copiam ex Ioannis Baptiſtæ Longi comitate adſciuerim, nec enim in Aſtrologia, in qua ad miraculum excellit, ſed in omni ſcientiarum genere verſatur, cuius admiratione olim doctiſſimum Ioannem Pinedam exclamaſſe aiunt: Non eſt liber, qui manus ſuas effugerit. Nec

malis

malis auibus te in meam adiunxi amicitiam Franciſce Nola; nam præter iucundam, quę inter nos conſuetudinem intercedit, & ſermones ſatis crebros, vel de Ptolemęo, quem vnicè in Aſtrologicis ſequeris, vel de Galeno, quem in re medica anxiè exoſculatis; nonnullos mihi profeſſionis tuæ homines conciliaſti, vt Io. Baptiſtam Maſullum, cum Andrea Sgambato ſodali ſuo, Thomam Fouinũ, Donatum, Antonium Stellam, & Dominicum Antonium de Alexio, quos omnes propter literas haud vulgares, eorúmque monumenta ingeniorum amare, & colere debeo. At quis non ſentiat ſe ad liberales artes inflammari, qui inclyti, & eruditiſſimi viri Bartholomæi Caraccioli (ἔμψυχον illam βιβλιοθήκην Antonium è Theatinis gentilem ſuum, ob venerationem prætereo) ſolitudinem, vt ſic dicam, comite-

tur, audiátque pro patriis rebus Horatium Feltrium facundiſſimè declamitantem, & de politicis ſcriptoribus Alexandrum Palmerium diſſerentem. Aut qui huius Regni antiquitates à Franciſco Antonio Purpura, Marco Antonio de Caualeriis, Ioanne Baptiſta la bella, & Bartholomæo Chioccarello exquirat. Nec prætermittam magnum mihi calcar adhibuiſſe Franciſcum Scriuam, & magis etiam in dies admouere Felicem Milenſium. Hic in vniuerſa Germania, Polonia, & Dalmatia ſui ordinis iam Viſitator generalis: modo Cæſaris Ferdinandi II. à conſiliis, & meliori fortuna digniſſimus, quotidie ſtilum acuit, & digna cedro meditatur, & parat. Ille ſimiliter honoribus in ſua Dominicana familia clarus, duplici pro grauiſſimis negotiis ad Catholicam Maieſtatem legatione clariſſimus, plura

pro

pro ſua humanitate ſcitu digna, & recondita indicauit, Græcáſque Homeri Rhapſodias, ſub Antonio Arcudio quondam Soleti Archipresbytero, priuatim apud nos profitente, audire, & conferre non eſt dedignatus. Quo ſtudio, iam tunc temporis Poëtarum maximo addictus, factum eſt, vt nunc aliquid in eum elucubrari ſim auſus: & has lucubrationes, quales quales, circumducto libello, opto vos inter domeſticos parietes inſpicere, & iudicare. Scio enim vt qui ſerò & ſaltuatim (vt dixi) has litteras attigi, plurimum mihi deeſſe ſolidæ eruditionis, & inculpatæ Latinitatis, vt tranſalpinis auribus placere poſſim. Detritis quippe lacernis, nec mundis, nec oloſericis in forum templáque prodire, cuicumque vitio dabitur, cum tamen liceat ſine ſordium labe eas inter notos, & coniunctos induere. Confido igitur

me non in caſſum bonos & beneuolos exoraſſe. Deus vos ſoſpitet, & diu ſeruet incolumes. Saluete vos etiam amatiſſima lumina, & literarum columina, Fabi Columna, Mari Schipane, Helia Palagane, Conſtantine Sophia: & quotquot mecum humanitatem amatis, excolitis, valete. Neapoli XI. Kal. Decembr. IↃↃXXI.

AVCTO

AVCTORVM INDEX,
QVORVM LOCI HOC in opere laudantur, exponuntur, vel emendantur.

Achilles Tatius.
Adrianus Turnebus.
Aeſchylus.
Aelianus.
Aeſopus.
Agellius.
Alcinous.
Alexander Taſſonus.
Alex. Aphrodiſæus.
Alex. Vellutellus.
Aloyſius Anquillara.
Ambroſius Leo.
Ammianus Marcellinus.
Antonius Monachus.
Apollodorus.
Apollonius Rhodius.
Apuleius.
Ariſtænetus.
Ariſtoteles.
Ariſtides.
Ariſtobulus.
Ariſtophanes.
Ariſto Chius.
Arnobius.
L. Arioſtus.
Athenæus.
D. Auguſtinus.
Auguſt. Preuotius.
Auguſt. Niphus.
Biblia ſacra.
Boëthus Seuerinus.
Cælius Rhodiginus.
Cæl. Auguſt. Curio.
Carolus Paſcalius.
Carol. Cluſius.
Caſpar Hoſfmannus.

Caſsio

Caſsiodorus.
B. Caſſaneus.
Cenſorinus.
Chiſtophorus à Coſta.
Chryſippus.
Claudius Verderius.
Clemẽs Alexãdrinus.
Columella.
Critias.
Cteſias.
Conradus Rittershu-ſius.
Daniel Heinſius.
Demetr. Phaleræus.
Didymus.
Dioſcorides.
Diodorus Siculus.
Dionyſius Lambinus.
Dionyſ. Cato.
Dio Chryſoſtomus.
Diogenes Laërtius.
Donatus.
Ennius.
Epictetus.
Epicurus.
Eraſmus.
Eunapius.
Euripides.
Euſtathius.
Fabius Columna.
Florens Chriſtianus.
Franciſcus Floridus.
Franciſc. Valleſius.
Franciſc. de Cordoua.
Galenus.
Galeottus Martius.
Garſias ab Horto.
Gentianus Heruetus.
Gloſſæ veteres.
Gorgias.
Gregorius Nazianz.
Gregor. Magnus.
Gregor. Nyſſenus.
Gulielmus Budæus.
Heliodorus.
Heraclides Pontius.
Herodotus.
Heſiodus.
D. Hieronymus.
Hieron. Cardanus.
Hieron. Mercurialis.
Hippocrates.
Homerus.
Horatius.
Iacobus Dalecampius.
Iacob. Thuanus.

Iacobus

Iacobus Trigautius.
Iacob. Gutherius.
Iacob. Maſſonus.
Ioſephus Scaliger.
Ioſeph. Quercetanus.
Ioannes Gorræus.
I. Nunneſius.
I. Stobæus.
I. Langius.
I. Baptiſta Perſona.
I. Meurſius.
I. Goropius.
I. Spondanus.
I. Kirchmannus.
I. Bellonus.
I. Baptiſta Pius.
I. Sambucus.
I. Sauaro.
I. Baptiſta Guarenus.
I. Baptiſta Silecaſius.
I. Zetzes.
Iſaacius Zetzes.
Iſaacus Cauſabonus.
Iſidorus Peluſiota.
S. Iſidorus.
Iſocrates.
Iulius Capitolinus.
Iul. Cæſar Scaliger.
Iul. Cæſar Capacius.
Iul. Pollux.
S. Iuſtinus Martyr.
Iuſtinus Hiſtoricus.
Iuſtus Lipſius.
Lactant. Firmianus.
Lelius de Lelijs.
Leonardus Lexius.
Leuinius Lemnius.
Lilius Gyraldus.
Lucianus.
Lucanus.
Ludouicus Cornarus.
Lud. Caſteluetrius.
Lycophron.
Macrobius.
Manilius.
Marbodæus.
Marinus Neap.
Marſilius Ficinus.
Marc. Ant. Moretus.
Martialis.
Marcellus Virgilius.
Mathias Lobel.
Maximus Tyrius.
Megaclides.
Menander.
Melchior Guillandin.
Michael

Michael Maierus.
Nardus Ant. Recchus.
Nicandrus.
Nonius.
Oppianus.
Oribaſius.
Origenes.
Orpheus.
Orus Apollo.
Ouidius.
Paleſphatus.
Palladas.
Pauſanias.
Paulus Iouius.
Paul. Aegineta.
F. Petrarcha.
Perſius.
Petronius Arbiter.
Petrus Victorius.
Petr. Belo.
Petr. Ronſardus.
Pindarus.
Phauorinus.
Philoſtratus.
Philemon Comicus.
Philarchus.
Philo Iudæus.
Plato.
Plautus.
Plinius.
Plinius Nepos.
Plutarchus.
Porphyrius.
Poſidonius.
Proclus.
Proſper Alpinus.
Pierius Valerianus.
Pythagoras.
N. Rigaltius.
Rufus.
Rutilius Claudius.
Sabinus I.C.
Scæuola Sammarthanus.
Scholiaſtes Ariſtophanis.
Schol. Apollonij.
Schol. Sophoclis.
Schol. Nicandri.
Schol. Pindari.
Seneca.
Sextus Empyricus.
Q. Serenus Samm.
Seruius.
Simplicius.
Simonides.

Sido

Sidonius Appollinaris.
Socrates.
Sophocles.
Speron Speronus.
Statius Papinius.
Strabo.
Suetonius Tranquillus.
Suidas.
Syneſius.
Tatianus.
Tacitus.
Tertullianus.
Terentianus.
Terentius.
Theages.
Theon.
Theognis.
Theodoritus.
Theocritus.
Theophraſtus.
Themiſtius.
Tucidides.
M.Tullius Cicero.
Valerius Flaccus.
Valer.Maximus.
Varro.
Vlyſſes Altrocoandus.
M.Victorinus.
Virgilius.
Vidus Faber.
R.Volaterranus.
Xenophon.
Zenon.
Zetzes.

Ioannes

Digitized by Google

IOannes Claudius de Ville in ſacra Theologia Doctor, in S. Pauli Lugdunenſis Canonicus, & in hac diœceſi à D. Dionyſio Simone de Marquemont illuſtriſſimo & Reuerendiſſimo Archiepiſcopo in librorum cenſuram incumbere iuſſi: Fidem facimus, nos hunc librum, cui inſcriptio eſt, *De Homeri Nepenthe*, &c. vidiſſe, nec in eo aliquid contra Catholicæ, Apoſtolicæ, & Romanæ Eccleſiæ ſanam doctrinam, aut bonos mores inueniſſe. Lugduni apud S. Paulum Idib. die 17. die 17. Februarij 1624.

DE VILLE.

Conſenſus Procuratoris Regij.

LIbrum hunc, qui inſcribitur, *Homeri Nepenthes*, ſeu *de Aboiendo luctu*, Auctore PETRO LA SEINE: Ego Conſiliarius, & Procurator Regius Typis mandari, & in lucem exponi conſentio. Lugduni, die 17. Februarij 1624.

PVGET.

Facultas imprimendi.

LIbrũ *De Homeri Nepenthe*, Auctore PETRO LA SEINE, à Ludouico Proſt Hærede Rouille Bibliopola Lugdunenſi, in lucem dari permittimus, ſimul ne quis citra factam ei poteſtatem denuò excudat, interdicimus. Datum Lugduni, die 17. Februarij 1624.

DE CHAPONAY.

DE

DE HOMERI NEPENTHE

PARS PARASCEVASTICA, QVÆ ET DE FRVGALITATE.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

HOMERVS poëtarum & ſapientum eximius, multa, eáque prçclara de Menelao narrat: verùm illud præter cætera haud prætereūdum, cum magnum hunc populorum paſtorem, nato ſibi filio μεγαπένθης nomen prodit impoſuiſſe. Quòd ſi ex Euſtathio eruditiſſimo Homeri interprete libet indagare: non aliter id actum deprehendemus; niſi quia ei natus eſſet, quo tempore propter Helenæ pulcherrimæ vxoris raptū, tota Græcia oppleta mœrore lugeret. Viſum proinde fuit non aliud proli huic indere nomen:

Homer. odyſſ. δ.

Euſtath. ibid.

Geneſ. cap. 35. quemadmodum in ſacris libris, Benoni, filium doloris, natum puerum, ſed ad matris interitum, vocandum exiſtimabat Racheles. Magnum enim luctum, ſi vox Græca Latinè reddatur, magnámque triſtitiam ſignificabit. Quod neſcio quo fato, propter obitum Virginiæ ſororis cariſſimę mihi contigiſſe experior, cum altera non minus Helena, quàm Racheles, pulchra videlicet, atque (quod ſępiùs deſiderandum) caſtiſſima fœmina: non minorem ſuo funere amaritudinem mihi, fratríque alteri viro cæteríſque conſanguineis incuſſit. At ſi verũ eſt, quod inquit Syneſius, Syneſ. epiſtol. 1. *παῖδας ἐγὼ λόγους ἐγεννησάμην*, *liberos ego libros genui*, hoc eſt, fœtum, ſoboléṁq; hominum eſſe ingeniorum monumenta: edidi ſimiliter hoc mœroris tempore, partum huiuſce commentarij, & velut alter Luciani Iuppiter, Lucianus Deor. dial. 8. iuxta antiquiores fabulas, capite Mineruam parturij; ſed ictu duræ bipennis, id eſt tam graui, & tam inopinato caſu percullſus: ídque opus perfeci, vt illud quod citato loco addit mellitiſſimus ſcriptor, bona cum venia de hoc vno vſurpem libello, Syneſ. ibi. *ἀπὸ τῆς σεμνοτάτης φιλοσοφίας, καὶ τῆς συννάου ταύτῃ ποιητικῆς*. id eſt, *ex venerabili Philoſophia, & ex Poëtica, quæ in eodem tem-*

plo

plo cum ipſa colitur. Quandoquidem Philoſophorum γνώμας, poëtarum addidi inuenta, & vt omnia cum iam dictis conuenirent: materia ſeſe obtulit ſcribendi, noménque ſcriptioni contigit, quod cum Menelai Megapenthe conſonum eſt. Περὶ Νεπένθες ergo ſermonem inſtituo, & ab Homero non diſcedendo, à quo ſum præfatus, de natura & viribus Νεπένθες pharmaci diſſero, quod in quarto Odyſſeas deſcribit. Cuius carmina, ita vario explicandi genere, nouiſque ſenſibus illuſtrantur, vt opus in plures partes vtiliter ſimul, & periucundè excreſcat: quarum hæc prima, quæ ad παρασκευὴν, & totius operis fundamentum, ex Italico Petrarchæ; imò vt rectius dicam, ex Hetruſco Pindaro, quo duce primùm me in hanc viam dedi, initium ſumet. Ne autem hic eius vernaculum inſeratur, cauſa eſt, quod elegantiſſimè ſimul, & ad viuum Perõtius noſter in Latinam linguam expreſſerit. Quod præſtat magis afferre.

Petr. Rhythm. par. 1. ſenul. 45.

Iacobus Perontius, cuius eruditiſſima opera fortaſſe lucẽ aſpicient.

Prima genis requiem dent munera, neu tere fletu
Amplius immeritos, dulcis amice, ſinus.
Parcius & domino poſthac te crede, ſuorum
Qui tegit heu ſubita tempora canitie.

Altera iter læua claudant de parte miniſtris,
Inde aditus olim qui reperere ſuos.
Teq́; vel Auguſtus videat, vel Ianus eundẽ,
Nam longæ penitus meta repoſta viæ.
Acres herbaï ſeruant quos tertia ſuccos
Dulceſcent, vbi mox venerit inde ſalus.
Me qua ſede ſolet condi ſemel hauſta voluptas,
Hac ſtygis impauidum conde; niſi alta peto.

Hoc carmen, cum tribus in locis referat ſe ad res aliunde petendas, non deſcriptas, nec quouis modo à Petrarcha in ſuo tetradecaſtico deſignatas: obſcuritatis vitio laborare, nulli dubium eſt. Itaque ſit ipſum, vel alicuius epiſtolæ pars, vel appendix & additamentum nonnullis rebus ab auctore, vt eſt interpretum communis opinio, dono datis. Quod genus carminum ἀποςολικὸν Græci vocabant: nimirum vt Proclus habet, quod διαπεμπόμενοι πρός τινας ἐποίουν, *dum quid mitteretur ad aliquem fiebat:* abſque tamen earum rerum notitia, longè quis ab operis ſenſu cogitur aberrare. quis facilè ſciet, niſi diuinus ſit, vel ariolus, quid ſit illud quod ad malam ſuffulciendam commendat? item illud aliud, quo iter à ſiniſtris reprimendum? & tertium quod reli-

Proclus in Chreſt. apud Pho.

quum eſt ad herbæ ſucci hauſtum ſubſeruiens? profectò Oedipum requirunt: & ſenſus ſola lectione expiſcari, niſi per coniecturam, eámque ſatis incertam haud poteſt. An quis, niſi alterius facti adminiculo, aut aliquo præmonſtratore diuinaſſet: tria illa incognita, ad puluinar, librum breuiarium, & ſcyphum ſiue cantharum eſſe referenda? nam tria hæc dona miſiſſe autumant interpretes. Quorum auctorum licentia, & incogitantia à me, vel nolente riſum excutiunt: etenim niſi quis plumbeus, vel lignum ſit, haud ferat hominem aſſerentem, Poëtam ſanctæ & Romanæ Eccleſiæ Cardinali, vel Epiſcopo, carmen hoc ſcripſiſſe: eidémque de Pſalterio, & ſacris precationibus remedium propoſuiſſe; & non potius proprium opus miſiſſe de Remediis vtriuſque fortunæ, aut Senecæ libros, vel Platonis dialogos. de quo auctore apud veteres.

Gesualdus, & A. Vellutellus in cōmentar. ad hunc locū.

Diogenes Laër. in Platone.

Καὶ πῶς, εἰ μὴ Φοῖβος ἀν' ἑλλάδα φῦσε Πλάτωνα,
ψυχὰς ἀνθρώπων γράμμασιν ἠκέσατο.
Καὶ γὰρ ὁ τοῦ γε γεγὼς, Ἀσκληπιός ἐστιν ἰητὴρ
σώματος, ὡς ψυχῆς ἀθανάτοιο Πλάτων.

Quod ita ex Ioſepho Scaligero interpretatur.

Scal. epigr. opuſculo.

Ni Plato de Phœbo Græcis foret editus, ecquis
Qui morbos animis arte leuaret erat?
Nam veluti morbos ſatus hoc Aeſculapius omnes
Corporeos animæ ſic leuat ipſe Plato.

Res certè indecora, & fuſtuario digna: viro Principi & Eccleſiaſtico, ſacrarum paginarum recitationes, quas abſque piaculo prætermittere non licet; ad malarum paſſionum medelam, miſſo ad eum pſalterio, pharmacum commendaſſe. *Maledictum enim incipit eſſe*, inquit Seneca, *non munus, in quo vitium accipientis agnoſcitur.*

Senec. de benef. li. 1.

Sed quidquid ſit de his muneribus; nam nimis longum foret penſiculatius examinare: aliud nunc non inquiram. Haud tamen prætereundum huiuſmodi dona antiquiſſimorum inuentum: & Scythas ad Darium Perſarum regem miſiſſe, eorúmque exemplo iſthæc Petrarchę fortaſsè excogitata. Operæpretium igitur hiſtoriam ex Herodoto paucis recenſere: quæ demum in tractationis argumentum euadet, nec prægustaſſe diligentem, curioſúmque Lectorem pœnitebit, ſiquidem, niſi me fallit opinio, noua expoſitione inclareſcet. Darius igitur cum Scythis bellum moueret, & in eorum regione traiecto Iſtro, eos vndique

Herod. in Melpom.

vndique fugientes & pugnam detrectantes inſequeretur:tandem amplius inſectādi pertæſus, Indathirſo Regi miſſo equite mandat denunciari à fuga deſiſteret, vel ei præberet pugnam, ſi ſe idoneum recognoſceret: ſin minus cum eo, tamquam hero ſuo, munera offerens terram, & aquam, (mos eſt enim Perſarum Regem cum muneribus adire) in colloquium veniret. Quo nuncio, velut audito nomine ſeruitutis, indignatus Scytha, ſingillatim ad omnia reſponſum dedit. Quod verò ad munera ſpectat, pro terra & aqua, quam petierat Darius; dixit miſſurum, quæ decerent ad eum venire dona: & pro eo quod ſe herum aſſeruerat, iuſſit flere. Cæterum Scythæ vbi animaduerterunt Perſas tumultuantes; quòd diutius in Scythia illi commorarentur, & commorantes ad omnium neceſſariarum rerum inopiam redigerentur, faciundum ita ſibi putarunt, vt pecoribus ſuis vnà cum paſtoribus relictis, in alium ipſi abſcederent locum. Perſæ illuc ſe conferentes, excipiebāt pecora, quo facto, cum ſæpius id tentarent, ad vltimum Darius inopia rerum laborauit. Id Reges Scytharum intelligentes mittunt ad eum Caduceatorem, δῶρα Δαρείῳ φέροντα, ὄρνιθά τε,

καὶ μυῖ, καὶ βάτραχον, καὶ οἰστοὺς πέντε. hoc eſt, *cum muneribus, aue, mure, rana, & quinque ſagittis*. Perſæ, eum qui munera ferebat, percontabantur quid illa ſignificarent; iſte negare ſibi aliud eſſe mandatum, niſi vt cum illa tradidiſſet, celerrimè rediret; iubere tamen ipſos Perſas, ſi ſolertes forent, interpretari quid ſibi dona vellent? Hoc cum audiſſent Perſæ conſultabant. Et Darij quidem ſententia erat, Scythas ſe ipſos ei donare, & terram, atque aquam. Qui enim impensè cupiunt, ſuis votis vndecumque blandiuntur, & quiduis in omen optati euentus trahunt; ὃ γὰρ βούλεται, τοῦθ' ἕκαστος καὶ οἴεται. *quod quiſque vult, hoc etiam putat*: nec in mentem veniebat δῶρα hoſtium ἄδωρα, vt dici ſolet. Et iſtud hac ratione coniectabat; quod Mus quidem in terra gignatur, & eodem quo homines fructu victitet, Rana autem in aquis naſcatur, Auis verò equo ſit aſſimilis: at ſagittis dandis, quod ſe ipſos tradere viderentur. Sed Gobrias hæc dicere dona coniectabat. *O Perſæ, niſi effecti vt Aues ſubuoletis in cælum, aut effecti vt Mures ſubeatis terram, aut effecti vt Ranæ inſiliatis in paludes, non remeabitis vndè veniſtis, his ſagittis confecti.* Et Perſæ quidem illa munera ſic interpretabantur, inquit

S. Iſidorus Peluſ. epiſtol. 146.

Sophocles in Aiace flagell.

Ath. deipnoſ. lib. 8. Clemens Alex ſtromat. lib. 5.

inquit Herodotus. Sed antequam aliud aggrediar; non reticebo Athenæum, & ſummum Theologum Clementem Alexandrinum, aliter hanc proferre hiſtoriam. Hic muneribus velut auctarium quoddam aratrum adiungit: & fauſtam interpretationem, non ipſi Dario tribuit, ſed Orontopago eius exercitus Tribuno. Inſuper Idanturam pro Indathyrſo, niſi mendum irrepſit in codices, & pro Gobria Xiphodrem ponit. Ille Murem prætermittit, & vnam pro ſagittarum quinione conſcripſit: additque non diſſimile de magnis piſcibus & recentibus ficis donum; quod Patroclus ad Antigonum miſit, vt eo velut mutâ quadam legatione, ἢ θαλαττοκρατεῖν, ἢ τῶν σύκων τρώγειν ediceret, *aut maris imperio potiri, aut in delicijs ficulneum fieri.* Huius generis Galeacij Sforææ vulpes cauea incluſa, & Bartholomęi Coleonis Tinnunculus loro, & argenteis tintinnaculis, accipitrum more compeditus: quibus donis ſe inuicem, vt refert Iouius, velut per officium perſtrinxere.

Iouius in elog. Bar. Col.

At nos ad Scythica munera redeuntes, eorum ſenſum nec Gobriam, nec minus multo Darium tetigiſſe dicimus. Si quidem certum eſt, vt ex ſupra relatis colligitur, Scythas non ad gratiam

tiam cum Dario ineundam dona miſiſſe; ſed ad minas obiiciendas: quapropter falſo, vel ex hoc ſibi ipſi adblandiebatur Darius. & ſi ad exercitus domuitionis, vt ita dicam, difficultatem reſpexiſſet: vtique pro Mure & Rana, aliqua alia, & propriora ſymbola miſiſſet. Haud eſt enim Murium ſubire terram, ſed ſcrobiculis latibulum quærere: Ranæ in ripis degunt, & in limo paluſtri ſaltitare & coaxare tantummodo valent. Aliter ergo exiſtimandum: ſed antequàm id quod ſentio explicem: ſciendum eſt Herodotum ſummo artificio, vt nobis ad veram intelligentiam capeſſendam iter pararet, non ſtatim explicauiſſe dona ab Indathyrſo ad Darium miſſa; quàm duo neceſſariâ animaduerſione interieciſſet. Vnum eſt, Perſas rerum omnium inopia laboraſſe, & Scythas animos ad ſtratagemata intendiſſe: nam relictis pecoribus & paſtoribus ſeorſum recedendo: Perſas præda adlectos, inutili cunctatione in maximam viuendi neceſſitudinem deduxere. quam cùm non prius comperiſſent: munera iam à Darij legatione meditata, eiúſque Caduceatori pollicita, mittere diſtulerunt. Ex quibus poteſt liquidò coniectari quæ fuerit donatoris mens.

mens. Nam meo iudicio id voluit ſignificare: Perſas inſidiis, fame, & ſiti, hoc eſt omnium rerum penuria ab ipſis peti: quæ ſi ad eos confligtandos non ſatis eſſent, aperto marte, & ſagittarum copia eos confeciſſent: nam pro aue ſtratagemata ſignificari, ſuadet ratio, vel quia in his ingenio opus eſt: & ingenij auis ſymbolum eſt, vel quia aucupiis illaqueantur, & ex inſidiis aſtúque in caueam alliciuntur. Niſi quis malit fugam interpretari, propter alitum pernicitatem, quod & ſupradictis congruit, mihíque arridet. cum olim Scythæ, οὐχ ἧττον φεύγοντες, vt inquit Plato, ἢ διώκοντες μάχεσθαι, *non minus fugiendo, quàm inſequendo pugnare ſoliti.* Murem famem denotare, rationi accedit auctoritas. Patet ex Ioſepho Scaligero diligentiſſimo antiquitatis inueſtigatore, & omnis ſelectæ eruditionis magiſtro. Is in libro de emendatione temporum, loquens de Chaldaica dodecaëteride, poſt verba Cenſorini: quibus demonſtratur Genethliacos propriam habuiſſe ex annis vertentibus duodecim, cui anno Chaldaico nomen, non ad Solis Lunæque curſus, ſed ad obſeruationes alias accommodatum: quod in eo dicāt tempeſtates, frugúmque prouentus,

Plato in Lachete.

Scalig. de eméd. tép. lib. 2. & in annotat. in Maniliū.

Cēſ. de die nat. c. 18.

ac

ac ſterilitates, item morbos ſalubritatéſque circumire. *Hanc dodecaëterida*, inquit, *etiamnum retinent Chaldæi, Perſæ, Sinæ, Indi, Chataÿ, Turcæ, Syri, Arabes, Totari, ſiue Tartari. Putant re vera ſterilitates, morbos, prouentus eâ redire, vt ſcripſit Cenſorinus, ideo ſingulos annos dodecaëteridis animalium nominibus appellant: quæ affectum eius anni indicent. puta annum fertilitatis Leporem, annum bellicorum tumultuum Equum, annum felicis agriculationis Taurum, annum famis Murem.* hactenus Scaliger, qui etiam huius periodi diagramma ſex linguis ſubiicit, ſed nobis ſufficiat hæc ſolummodo excerpſiſſe. Quibus ſanè probatur Murem famis ſymbolum, vel apud barbariſſimas gentes receptum. & cũ Ægyptiorum notis
Orus in Hierogl. conſentire videtur: qui per Murem τὸν ἀφανισμὸν, hoc eſt, *ſubuerſionem, ac interitum* ſignificant. ἐπειδὴ πάντα ἐσθίων μιαίνει,
Arnobius li.1.aduer. gent. καὶ ἀχρειοῖ. *Nam ab Muribus*, inquit Arnobius, *genus omne occiditur, atque arroditur*
Ariſt. hiſt. anim. li.6. cap.vlt. *frugum.* de qua re Ariſtoteles agens tam inaudito modo eos aliquando oriri teſtatur, vt nullam frumentationem relinquant; itaque nonnulli mediocres Agricolæ cum pridie metendum ſtatuerint, poſtridie mane cum meſſoribus accedentes ad ſegetem,

tem, abſumptam inuenerint totam. Hoc damnum cum in Gallia, & propriè in Heduenſi præfecturâ contigiſſet (vt iucundam hiſtoriolam de Bartholomæo Caſſaneo Iuriſconſulto nõ omittam, quam ſummus Hiſtoricus Iacobus Auguſtus Thuanus memoriæ prodidit) & nullum præſentius remedium inueniretur: Epiſcopus Mures diris deuouit, & ternis præconiis forenſibus in ius vocat; vt res ad ſententiam deueniret, dato eis aduocato, fuit is Caſſaneus, in fauorem Murium iudicium conuerſum fuit. Et ſanè veteribus huiuſmodi iudicia, quæ fortaſſe nec legitima dici debent, nec vllatenus ſuſcipienda: exerceri non improbatum: cum in Prytanæo, vt teſtatur Pauſanias, τῷ σιδήρῳ, nec dum his beſtiolis, καὶ πᾶσιν ὁμοίως τοῖς ἀψύχοις δικάζουσιν, *de ferro, aliiſq́ue inanimis iudicium fiat.*

Thuanus lib. 1. hiſt.

Caſſaneus Conſ. 1.

Pauſan. in Atticis. Plutarc. in Timol.

Sed nunc de Ranis pauca: & harum naturam ſitim exprimere, puto adeò omnibus conſentaneum viſum iri: vt ſuperuacaneum iudicent in hac re probanda argumenta congerere. Nam quis eſt, qui ignoret animalculum hoc amphibium, quod in terra & in aquis degat; licet proliferum, laticis tamen gutta aliquando viuiſcens:

aquis

aquis perpetuò delectari, quibus ſolummodo nutriatur? rectè apud Athenæum legitur:

Athenæus deipnoſ. lib. 5.

οἱ πίνουσιν μόνομ βατράχωμ τρόπομ οὐδὲμ ἔδοντες.

Qui bibunt ſolum ranarum modo nihil comedentes.

Vnde locus prouerbio. *Ranæ aquam infundere*, id eſt, bibulo potum, vel alicui rem maximè gratam, & neceſſariam præbere: & ſimiliter, *Ranis vinum infundere*. Quod adagium nouo ſenſu dicamus, non ſolum ad abſtemios & inuinios (vt veteres loquebantur) deflectendo; ſed vt parem cum alio retineat vſum: *ſiticuloſis* οἰνοχοεῖν, etiam ad vinum inuitare exponimus. Itaque & Mure, & Rana velut periphraſi quadam abſolutus explicatur nutricationis defectus. Quapropter, meo conſilio, non alio modo accipiendum eſt, quod de Abderitis Thraciæ populis legitur apud Auctores: quod ſcilicet cum à Muribus & Ranis vexarentur, coacti ſint natale ſolum vertere, hoc eſt, quod ex ſumma caritate, & victus penuria patriam deſeruerint, vt in vberiori agro, & fœcundiori vitam agerent. Infra tamen ex his quæ dicturus ſum, hoc longè melius dignoſcetur.

Nunc ad Scythica munera redeundũ:& hanc meam opinionẽ, quam de iam dictis expoſui, aliquo auctoris teſtimonio cõfirmabo. nam quod ad ſagittas attinet: non indiget explicatione, niſi fortè Cteſiæ locum indicare, hic videatur opportunum: Cteſ. in Perſicis. qui Darium & Scytharum Regem ſibi mutuò arcus miſiſſe narrat, & credo, vt ea ratione alter alterum prouocarent, & inuicem extrema comminarentur. quod etiam vir doctiſſimus affirmauit. At verò Carol. Paſcal. de legat. c. 62. opinionem meam probat irrefragabili auctoritate Plutarchus: cuius dictum cum in hoc ſcriptore offendiſſem, mirum eſt, dicam liberè, quantum mihi ipſi ſuffenus de meo iudicio plauſi. Teſtem namque veritatis producit alium Scytharum Regem, cui Ateas nomen, ſiue vt quædam habent exemplaria, Anteas. Huius dictum memorabile in ſuis Apophthegmatib. recenſens, hæc ſcribit, Ἀτέας ἔγραφε πρὸς τὸν Φίλιππον. σὺ μὲν ἄρχεις μακεδόνων ἀνθρώπων μεμαθηκότων πολεμεῖν. ἐγὼ δὲ Σκυθῶν, οἳ καὶ λιμῷ, καὶ δίψῃ μάχεσθαι δύνανται. id eſt, Plutarc. in Apoph. *Ateas ad Philippum hæc ſcripſit. Tu quidem viris Macedonibus qui bella gerere didicerunt imperas. ego verò Scythis qui fame & ſiti pugnare poſſunt.* Et ita tutiùs vertitur, quàm

vt

vt paſſim legitur, *cum fame & ſiti.* omnino autem Xilandri poſtrema verſio reiicienda: quæ *aduerſus famem ſitimq́;* habet. nam ὀργανικῶς ſunt exponenda illa verba, vt minimè talis ſenſus eliciatur: Scytham inediæ, atque ſitis pati poſſe incommoda: quod de Hiſpano milite effertur. quamuis toti huic genti iam olim id proprium, vt

Ath. deipnoſ. li. 2.

ex Philarcho tradit Athenæus, ὑδροποτεῖν, καί τοι πλουσιωτάτους ἀνθρώπων ὄντας, καὶ μονοσιτεῖν τε αὐτοὺς ἀεὶ διὰ μικρολογίαν, ἐσθῆτας δὲ φορεῖν πολυτελεστάτους. id est, *Hiberos quamuis hominum ditiſſimos aquam bibere, & ſemel in die cibum capere ob parſimoniam, indui tamen ſumptuoſiſſimis veſtibus.*

Dalec. in Ath. verſione. Eraſm. in Adag. Hiberæ næniæ.

Falluntur autem in his verbis Dalecampius, & Eraſmus, qui μονοσιτεῖν, pro μονοφαγεῖν acceperunt: *& ſolos cibum capere* ſunt interpretati. quod nec ad verbi ſignificationem, nec ad Hiſpanos. licet nunc Italico penu, mutatis moribus: haud μονοσιτεῖν, ſed δὶς, καὶ τρὶς per diem σιτεῖσθαι, & prandiis, cœniſque aditialibus opipara commiſcere ientacula didicerunt. At verò ſuam gentem in hoc extollebat acutiſſimus inter Scythas, nempe quod ipſa quãuis belli gerendi peritia rudis: quoſcumque tamen arte militari ſcientiſſimos, qui

inſtructo exercitu ad eam contenderent: armis quibuſdam, quæ ſolùm poterat nouerátque tractare; hoc eſt famem, & ſitim inferendo; & vt ſuis propriíſque ſymbolis dicam, Murem, & Ranam ad illos mittendo debellare potens erat. vt inde exprobraret Philippo: tantum ſe valere in ſua regione, cum ſuo imperito milite, & rerum omnium rude, quantum non ipſe Macedo cum ſuis delectis phalangibus. Teſtis Lyſimachus ille qui apud Getas Scythicam gentem, contra Dromichetem ipſarum Regem profectus, eadem neceſſitudine adactus, ſe ipſum cum exerçitu captiuum tradidit, & frigidam cum hauſiſſet; vt id etiam cum Plutarcho addam, ὦ θεοὶ, inquit, ὡς βραχείας ἡδονῆς ἕνεκα μεγάλην εὐδαιμονίαν ἀπεβαλόμην. *Dÿ boni, quam ob breuem voluptatem ſummam amiſi felicitatem!*

Horat. ode 24. lib. 3.

Plutar. de ſan. tuend.

Sed cui fortaſſe hæc ſupra captum barbaræ nationis, nec tantum his Regibus tribuendum: vt ſentire de ſe tam altum, tam acutè, eleganter, atque ſymbolicè ſe ſe exprimere valuiſſe credat: is velim cum Clemente Alexandrino, aliud huius Ateę (ita etiam ſcriptũ) admiretur epiſtolium, quod ex Ariſtocriti libris contra Hera-

Cle Alex. lib. 5. ſtro.

cleodorum refert : & ſic habet. *Rex Scytharum Ateas populo Byzantino. Nolite afferre detrimentum meis vectigalibus , ne mei equi aquam veſtram bibant.* Et ſymbolicè, addit Stromatæus : bellum , quod eis erat illaturus ſignificauit Barbarus. Nulla igitur ratione ambigendum ad Murem Ranámque Indathyrſi alterius Regis verba pertinere : & noſtram explicationem tam ad illius munuſcula , quàm ad huius epiſtolam propriè & vnicè ſpectare , vt iam demonſtratum.

Quantum verò fuga,fames,ſitis,ſagittę Schytarum rebus contulerint : non eſt præſentis diſceptationis examinare, Contenti igitur hæc Petrarchæ Herodotóque appinxiſſe ; ad alia properabimus. Nam his expoſitis, *ὡς ἐν παρεθεωρείας μέρει* : ad Homeri poëmation , quod *βατραχομυομαχίαν* inſcripſit , hoc eſt, *de Ranarum & Murium pugna,* ádque propoſitam frugalitatis materiam deſcendemus. Hinc quidem nouam , concinnam , mirámque expoſitionem eliciemus : quam inuidere *φιλομούσῳ* Lectori haud debeo. Sed prius eum rogatum volo , ne putet , quia ludicrum poëma examinandum ſuſcipimus, ad tenuia viliáque deſcendere ; nam Leonem

nem pro Mure, & Dianam pro Rana inuerſis Vulgi dicteriis oſtendam: hoc eſt in iocoſo poëmate, haud oſcitantem, & vt ait Latinus quidam Scholiaſtes, minimè dormientem Philoſophorum ſapientiam demonſtrabo: cum verum ſit quod Eunapius, & ante eum Xenophon dixerat: τὸ παίγνιον τῆς ἀρετῆς ἄξιον λόγου, hoc eſt, *virtutem etiam, quæ in ludicris apparet, memoratu dignam eſſe.* Vt autem id ordinatè agam: præmonere amplius oportet: Homerum Batrachomyomachiam hanc, nec enim eius eſſe in dubium reuoco, licet doctis viris adhuc incertum, & Tigreti cuidam Cari in quodam perantiquo codice anonymo aſcribatur; item Cecropas, & Epicichlidas, & alia omnia, quæcunque iuuenilia, ludicráque fecit; in gratiam iuuentutis condidiſſe, & filiorum heri cuiuſdam Glauci hoſpitis ſui, quos erudiendos formandóſque ſuſceperat; vt auctores ſunt Herodotus, Suidas, & Ariſtobulus. Ex quo colligi datur, ſi quæ in ea lateat è Philoſophis petita admonitio, quod talis ſit, qualis adoleſcentulorum vitæ congrueret magis & vtilis eſſet. Proinde minimè probare poſſum: quod voluit Philippus ille, cuius ſcholia ad hoc poëma

Eunap. in proœm. ad Soph. vitas.

Xenoph. in ſympoſ.

Io. Nūnetiꝰ in Not. ad Phryn. in voce βέλον.

Herod. in vita Homeri.

Suidas in verb. Homerus.

Ariſtobulus in præfat. ad Galeom.

ma leguntur. nempe eo conſilio Homerum hoc opus ſcripſiſſe, vt adoleſcentibus odium turbarum, & ſeditionum inſereret. Quod quidem nec rebus in Batrachomyomachia expoſitis conſentire poſſe videtur. nec multo minus his conuenit, ob quos fuit ab Homero compoſita. Siquidem eius eſt in ciuitate, alióve conuentu, turbas ſeditionémque excitare; qui propter ambitionem, metum, contumeliam, excellentiam, πλεονεξίαν, aliáſque cauſas, quas Ariſtoteles docet exagitatus: conſilio, manu, vel lingua, & factione ſit potens. Hoc autem valere non eſt puerorum munus: nec illius ætatis imbecillitas, & inexperientia ſuſtinet. Tale igitur περὶ τῆς πολιτείας docere, *nec noſtrum decebat*, vt cum Perſio dicam, *barbatum magiſtrum*,

Ariſtot. de Republ. lib. 5.

Perſ. ſat. 4.

nec Chij iuuenculis
Scilicet ingenium, & rerum prudentia velox
Ante pilos venerat.

Vt igitur non eſt puerilis ætatis τὸ στασιάζειν: ſic de ſeditione auertenda præcepta capere οὐδὲ κατὰ λόγον τοῦ ποδὸς, haud quamquam ad pedis rationem, vt loquitur Lucianus. proinde Homerus, qui nullum

lum prætermiſit vtile documentum: hoc in magna Iliade ſibi reſeruauit demonſtrandum ſub perſona Therſitæ. θερσίτης enim, inquit Maximus Tyrius, εἰκὼν ἀκολάστου δήμου, hoc eſt, *populi effrenis imago.* Imò totum Iliadis poëma, ad hanc ſeditionem accuſandam ſpectare: Ariſtides Orator dicebat. Quantum verò ad βατραχομυομαχίαν pertinet: alia proculdubio eſt Homeri intentio. Voluit enim maximus temperantiæ, & frugalitatis præceptor; vt vel hac ratione Lacedæmoniorum Poëta vocandus: iuuentutem ad puram, & moderatam educationem: hoc eſt ad victus potúſque continentiã informare. Quod primas γαστρὸς μὲν πρώτιστα, inquit Pythagoras, in optima educatione ſibi partes vendicat, & obliuiſci haud poterat, qui eam tanti fecit: vt etiam Heroibus ad frugalitatis exemplum, καὶ ἰσχύος ἕνεκεν, *& roboris cauſſa*, vt Dion obſeruat, aſſa tantummodo Boum tergora appoſuerit; nec ipſa ad eſuriginem prouocandam curata, ſed ad ſedandam famem nullo cultu, nullóque apparatu exhibita. Quamobrem, & à Platone ſummopere commendatur. An hoc iuuenibus ſit curandum? Xenophon docet ſuauiſſimus,

Max. Tyr. ſerm. 16.

Ariſtid. Orat. de cõcord. ad ciu. Aſiat.

Cleomen. apud Plut. in Lacon.

In aur. car. Pyth.

Dio. orat. 2. de Regno.

Plato de Iuſto. Vide Suid. in Homer.

Xenoph. de Cyr. inſtit. libr. 1.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

& prudentiſſimus ſcriptor, qui in ſua Cyri Pædia, hoc ἀρετῆς ταμεῖον, & fundamentum, vt alibi vocat, totius bonæ inſtitutionis proponit. διδάσκουσι δὲ, inquit, καὶ ἐγκρατεῖς εἶναι γαστρὸς, καὶ ποτοῦ, μέγα δὲ καὶ εἰς τοῦτο συμβάλλεται, ὅτι ὁρῶσι, καὶ τοὺς πρεσβυτέρους οὐ πρόσθεν ἀπιόντας γαστρὸς ἕνεκα, πρὶν ἂν ἀφῶσιν οἱ ἄρχοντες: καὶ ὅτι οὐ παρὰ τῇ διδασκάλῳ, ὅταν οἱ ἄρχοντες σημαίνωσι. φέρονται, καὶ οἴκοθεν σῖτον μὲν ἄρτον, ὄψον δὲ κάρδαμον. πιεῖν δὲ, ἤν τις διψῇ κώθωνα ὡς ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἀρύσασθαι. hoc eſt, vt vertit Leunclauius. *Docent eos & ventris ac potus abſtinentiam, nec parum ad hoc adfert adiumenti, tum quod ſeniores quoque non prius ventris cauſſa diſcedere vident, quàm ſuis à præſidibus dimittantur; tum etiam quod apud matrem pueri non paſcuntur, ſed apud Magiſtrum, poſtquam id Præſides eis ſignificant. Adferunt autem domo panem quidem ad cibum, naſturtium verò ad obſonium.* Vim enim vigorémq; animi ſuſcitat. & in ſocordem & ignauum ἔσθιε κάρδαμον, ede naſturtium prouerbio vſurparunt veteres, item ampullam, *vt ſi quis ſitiat è præterfluente hauriat.* Aliis in locis, hanc ſummam fuiſſe Perſarum exercitationem demonſtrat Xenophon; tum præcipuè cum narrat:

Idem li. 1. de dictis Socratis.

Xenoph. de Cyr. pędia. eo. li.

rat: turpe duci apud Perſas expuere palam, & emungi, ac excernendi lotij ergo ſecedentem aliquo cōſpici: quæ propria & vera ſunt intemperantiȩ ſigna, inquit Clemens Alexandrinus. quæque etiam vt cauerent: idem adiuuabat obſonium Naſturtium enim ea omnia cohibere: duobus in locis à Suida eſt annotatum. & proinde non eſt tacendum: ad hoc etiam deflecti poſſe laudatum prouerbium, vt in homines huiuſmodi intemperantia deformes elegantiſſimè vſurpemus.

Cle. Alex. pæd. lib. 2. cap. 2.

Suidas in verb. καρδαμία, & in verb. σφακισμῷ.

Hanc ſobrietatis virtutem, ab omnibus ſeculis quicumque ſanæ mentis fuere homines, exercitatione ſunt aſſecuti: nec defuere qui eloquentia & doctrina ſpectabiles, eius laudes & beneficia ſcriptis commendarint. Inter præſentis ſeculi auctores vnus omnibus excellit Leſſius: eo opuſculo, quod adiecto Ludouici Cornari, ſiue Aloiſij Cornelij, vt Moretus vocat libello, *Hygiaſticon* inſcripſit. quorum dicta nec meis augere confido: nec huiuſmodi omnis mihi neceſſitas eſt adiuncta. Id tantum nunc oneris habeo: quomodo ſeſe explicauit Homerus, & non ſine ipſius temperantiæ laudibus, breuiter edocere. Vt autem hoc facilè in-

Leonar. Leſſius in Hygiaſt. Lud. Corn. de vita ſobria. Vide Moretum in Senec. cap. 58.

telligas pro Mure edacitatem, & pro Rana bibacitatem. hoc eſt, in victu potúque vitia, meo periculo interpretare. Ingluuiem ſiquidem, & ὀψοφαγίαν per Murem ſignificari, non eſt à rebus, quas ſupra docuimus alienum; cum ſanè probatum fuerit non alia de causâ famem notare, quia animal edax ſit: & ſimiliter Ranam ſitim exprimere, quia bibula ſit; vnde ad bibacitatem deflecti & rationi ſit conſentaneum. Ita autem eſſe: vel locus hic demonſtrabit, in quo guloſi characterem deſcribit, & affectata curioſitate ſtruices quamplurimas patinarias enarrat. πῶς δ', inquit Pſicharpax Mus Phyſignatum Ranam alloquens, φίλον ποιῇ με τὴν εἰς φύσιν οὐδὲν ὁμοῖον; Hom. Batrachom.

σοὶ μὲν γὰρ βίος ἐστὶν ἐν ὕδασιν. αὐτὰρ ἔμοιγε
ὅσσα παρ' ἀνθρώποις τρώγειν ἔθος· οὐδέ με λήθει
ἄρτος τρισκοπάνιστος ἀπ' εὐκύκλου κανέοιο,
οὐδὲ πλακοῦς τανύπεπλος ἔχων πολλὴν σησαμίδα,
οὐ τόμος ἐκ πτέρνης, οὐχ ἥπατα λευκοχίτωνα,
οὐδὲ τυρὸς νεόπηκτος ἀπὸ γλυκεροῖο γάλακτος,

οὐ χρη

οὐ χρηστὸν μελίτωμα, τὸ καὶ μάκαρες ποθέουσιν,
οὐδ᾽ ὅσα πρὸς θοίνην μερόπων τεύχουσιν μάγειροι
κοσμοῦντες χύτρας ἀρτύμασι παντοδαποῖσιν.

Quorum ſententia ex Simonis Lemnij verſione hæc eſt:

Qui tibi me ſocium iunges non æqua petentem?
Diſsimilem natura facit. tibi vita ſub vndis
At mihi conſuetum dulcem conquirere victum,
Et quaſcumque licet rapias mortalibus eſcas
Conuehere. At panis Cereris ter fruge ſubactus,
Ter quoque piſtus aqua non me latet, inq; caniſtris
Lecta Ceres eſca non me fugit vlla rotundis,
Nec ſiſamida ferens crebram prælata placenta.
Nec liquidæ pernæ pinguentia fruſta, nec albis
Cum tunicis iecora. aut nuper dulcedine lactis
Caſeus expreſſus niuei, aut melitomata grata,
Melléque confectas eſcas quaſcumque deorum

 Exoptant

Exoptant turbæ nec quis conuiuia menſis
Lauta coqui ornantes ollas, atque ignis ahena
Delicijs varijs humentia fercula ponunt.

Nonne diceres alterum Peniculum in ſcenam prodire, ſtrenuum abliguritorem, & heluonem ter maximum? eique bene conuenire, quod à Phyſignato reſpondetur:

Homer. ibid.

Ξεῖνε λίαν αὐχεῖς ἐπὶ γαστέρι.
O Hoſpes valde gloriaris ob ventrem?

Paraſitos, & huiuſmodi gulones alienis menſis inhiantes, Muſcas veteres vocarunt: & Mures itidem, vel ex his Homericis verbis dici poſſent. ac etiam vulgata paræmia *Mures ad caſeum.* Diogenes iſtud innuit, cum ſubrepentibus ad eius menſam muribus: *ἰδοὺ*, inquit, καὶ Διογένης παρασίτους τρέφει, *ecce & Diogenes paraſitos nutrit.* Vtriſque enim aſſimilis eſt natura, & nominis originatio: ſi Iſidori verba hoc valent. *Muſca ex Græco venit, ſicut & Mus.* Quibus etiam Porcum, ad triadem malorum completiſſimam, adiungimus. nam qui eduliorum eſt appetens, maxilliſque indulgens, is re vera Mus, Muſca, appellandus, & amica luto ſus: nec immerito. Et ſi Grammaticorum loculos excutimus:

Laërt. in Diog. vita.

Iſid. orig. lib. 12. c. 8.

Socr. apud Xenoph lib. 1. memorab.

ὁ σῦς

ὁ σῦς non aliunde, quàm ἀπὸ τοῦ ὕος, ex quo fonte ὁ μῦς, καὶ μύα deriuata vocabula, in hoc certè plures conſentiunt: ex ὕρακος *ſoricem*, vel vt ex veteri dicam gloſſario *ſuricem* deductum. Latini enim Gloſſ. vet. in dictionibus, quæ apud Græcos daſea M.Vict.de orthogr. notantur, cum eas in ſuum idioma transferrent: ſ aſpirationis loco ponebant, vt lib.1. *ὕες ſues, ὅλκος ſulcus, ἕρπω ſerpo. ὕραξ* verò apud Ætulos *ſuem* ſignificat. Et quod non caret admiratione, Nicandrus eximius Poëta, & Medicus, loquens de Aconito: illud à quibuſdam *μυοκτόνον* vocatum inquit: & addit, Nicand. in Alc. phar.

ἢ γὰρ ἀνιγρεὺς
παμπήγην ὕρακας λιχμήρεας ἠρήμωσεν.

hoc eſt, vt quod

Guſtantes ſoleat prope fontes perdere Mures.

ὕρακας δὲ νῦν τοὺς μύας ἐκάλεσε, verba ſunt Nic.ſchol. eruditiſſimi interpretis, *διότι παρεοίκασι* ibid. *χοίροις τῷ ῥάμφι.* Porcorum autem nomine Nicandrus Mures vocauit: propter ſimilitudinem, quæ eſt inter eos. Hinc clariùs Martialis iocus eluceſcit: Martialis lib.11.

Fines Mus populatur, & colono,
Tamquam ſus Calydonius timetur.

Tanta enim concordia naturæ conſentiunt, vt quod Magi tradunt: ſi quis Mu-

tis

Digitized by Google

ris iecur in ficu porco vorãdum dederit, nullo edito grunnitu vltrò deinceps adſectetur quoquò ierit: & Patauij factum, Pyer. Val. Hierogl. lib. 13. nonnullorũ iuuenum aſtu meminit Pyerius Valerianus, non ſine totius viciniæ querelis, vt ipſe inquit, quæ ſibi porcos incertis auctoribus abduci lamentabatur. nec aliorſum, quam ad hanc ὁμοφυΐαν reſpicere, quod à Muhameticis fabulatur. cum ex ſuillo ſtercore nato in arca Mure, tabuláſque arrodente periculum immineret: ex Leonis fronte Felem ad illius internicionem procreatam oblaterant.

Vide igitur Lector, quàm appoſitè Homerus, harum beſtiolarum ſymbolis, vitium obiurgarit pernicioſiſſimum. Ad quod etiam pertinent aliæ ſui poëmatis partes. Bellum enim quod inuicem mouent: turbas ſignificat, quas hominum corporibus cient. Quâ de causâ Diogenes apud Antonium Monachum, dice- Ant. Mon. ſerm. 87. bat: τῶν οἰκιῶν, ἔνθα πλείστη τροφὴ πολλοὺς μῦς εἶναι, καὶ γαλᾶς, καὶ σώματα δὲ τὰ πολλὴν τροφὴν δεχόμενα, καὶ νόσους ἰσὰς ἐφέλκεσθαι. *Quibus in ædibus magna eſſet ciborum copia, ibi multos Mures, & Feles eſſe ſolere dicebat: ac ea corpora, quæ multum cibi caperent, multos morbos contrahere ſolere.* Ex victu namque hominibus

minibus quam plurima obueniunt detrimenta, quoniam, vt inquit Solon apud Plutarchum; non ſolum viuendi,ſed etiã moriendi materia eſt alimentum.& Deos, non alia de causâ immortales canit Homerus: quia, Plutarc. in ſympoſ. Homer. iliad. 1.

οὐ γὰρ σῖτον ἔδουσι, οὐ πίνουσι αἴθοπα οἶνον.

Nam nec edunt panem, nec Bacchi munera potant.

Omnes igitur comitantes corporibus morbi, malæque habitudines à cibi, potúſque intemperantia, vsúque exlegi. vt ſi perniciem ex humoris exhuberãtia,quam ὕδρωψιν Medici vocant, in hac ranarum pugna requiras: mirum in modum in Pſicharpace, his verbis expreſſam inuenies.

ὑψώσας ὠχρὸν δέμας ὕδατι λευκῷ.

Elauans pallidum corpus aqua alba.

Iuxta illud Perſij: Perſ. ſat. 3.

Turgidus hic epulis, atque albo ventre lauatur.

Sed propiùs ad rem Horatius. Horatius carm. li. 2. ode 2.

Creſcit indulgens ſibi dirus Hydrops,
Nec ſitim pellit, niſi cauſſa morbi
Fugerit venis,& aquoſus albo
Corpore languor.

Nec ſcrupulum iniicere debet, ſi Homerus epitheton, quod ventri Perſius, & corpori

corpori tribuit Horatius: aquæ dederit. nam eadem dixit figura, quâ apud eundem Horatium *Pallida* dicitur *mors*, cum ex humore, & intercuti aqua pallidum, albúmque reddatur corpus.

Horat. carm. li. 1. ode 3.

Nec aliena videtur ab argumento conſideratio: quod hi hoſtes, datâ quadam operâ in tam graui & militari conflictu per ventrem, & medium hepar transfodiuntur: & quod

Homer. in Batrach.

πρῶτος δ' ὑψιβόας Λειχήνορα οὔτασε δουρὶ
ἑσταότ' ἐν προμάχοις κατὰ γαστέρα εἰς μέσον ἧπαρ.

Primus autem Hypſiboas Lichenorem vulnerauit lancea ſtantem inter propugnatores per ventrem & medium epar.

Haud enim fruſtrà & temerè id à Poëta factum: quod Dion Chryſoſtomus in Antinoi & Pandari nece notauit, addiditque. καὶ γὰρ εἰ, καὶ τύχῃ τινὶ συμβαίνει τὰ τοιαῦτα, ὅμως ἐπὶ πολλῶν ἐστιν εἰπεῖν. ὅτι τοῦτον μὲν τὸν ἄνθρωπον, διὰ τῆς γαστρὸς δεῖ πληγέντα ἀποθανεῖν, τοῦτον δὲ διὰ τῶν αἰδοίων, τοῦτον δὲ διὰ τοῦ στόματος. *Nam & ſi fortuna quadam huiuſmodi accidere ſoleant, tamen circa multos dicere licet, quod hunc quidem per ventrem percuſſum mori oportuerit, illum verò per pudenda, alium per os.* Nec omiſit Heraclides, inquiens, Homerum agere, vt legiſlatores,

Dio. orat. de Hom.

Her. Pont. in alleg. Hom.

tores, qui illã præcipuè partem mutilant, quæ ſcelus commiſit. Et hæc conſideratio alia ratione nos iuuat. obſcuriſſimum enim Plauti locum ita elucidat: vt mirum videatur non id hactenus, quod ſciam, ad eius explicationem obſeruatum Lepidiſſimus Plauti iocus eſt in Bacchidibus. Plaut, actu 4. ſcen. 6.

Si tibi machæra eſt, nobis veruina eſt domi,
Qua quidem te faciam, ſi tu me irritaueris,
Confoſsiorem ſoricina nænia.

Ad ſoricinam hanc næniam explicandam: multa Donatus apud Terentium, Turnebus, Lambinus, & ingens illud doctrinæ miraculum Ioſephus Scaliger, poſtremò nullo cum compendio prolixus Franciſcus quidam de Cordoua. Sed meo iudicio nugæ, næniæque ſunt meræ. nam nulli dubium eſſe debet: Plautum ad Homeri hoc poëmation reſpexiſſe. Nihil nouum in comœdia palliata, nec ipſi auctori: qui eodem dramate, & ſcenâ ſtatim ſequente Iliadem totam in iocum vertit. Donat. in eunuch. Turneb. aduer. lib. 24. c. 11. Lamb. ad hũc locũ. I. Scalig. in Feſtum Pomp. F. Cordou. didaſ. cap. 40.

Atridæ duo fratres cluent feciſſe facinus maximum. Plaut. in Bacchid.
Cum Priami patriam Pergamum.

Et quæ deinceps.

Talis

Talis igitur per aliam *μετωνυμίας* ſpeciem erit ſenſus. *Confoßiorem te faciam ſoricina nænia*, loquitur Chryſalus ſeruus Cleomacho militi, & id ait: non minus te totum confodiam, quàm ranæ ſoricéſque tui ſimiles, proprium latens, & feſtiuum conuicium, in nænia, hoc eſt, iocoſo & puerili Homeri poëmate, transfiguntur. In quo, vt denuò rem noſtram agamus, quod facit vt Iuppiter Palladem alloquatur, nunquid Muribus eſſet auxiliatura: id eo propoſito facit, vt exprimeret quantũ *γαστριμαργία*, hoc eſt, in alimentis intemperantia, & inſania: animæ vim hebetaret ad ſapientiam. Palladem enim *τῆς φρονήσεως ἔφορον οὖσαν*, vt ait Sophoclis Scholiaſtes, hæc allocutam fuiſſe inquit.

Scholiaſt. Soph. in Aiace.

Homer. in Batrach.

ὦ πάτερ οὐ ἄν πώποτ' ἐγὼ μυσὶ τειρομένοισιν
ἐλθοίμην ἐπαρωγὸς, &c.
O Pater non certè vnquam ego Muribus cum vexarentur
venirem auxiliatrix.

Odio ranas, muréſque Mineruam proſequi: illud eſt, quod dicitur: *Sapientia in ſicco reſidet, non in paludibus & lacunis.* *γαστέρα μισήσειε θεός, καὶ βρώματα γαστρὸς*, id eſt, *ventrem odit Deus*, Deus namque

Palladas apud Homer. lib. 1. cap. 79.

eſt

eſt animus, inquit Cato, *& epulas ventris.* Etenim pinguis aqualiculus, haud gignit ſenſum tenuem. Sed vt ex Heracleto Muſonius dicebat, *αὐτῇ ξηρῇ, ψυχὴ σοφωτάτη, ϗ ἀρίςη*, *luce ſicca, anima ſapientiſsima optimáque.* Dio. Cato lib. 1. Apud Stobæũ ſerm.

Quod aliter non minùs eleganter, quàm ad rem noſtram appoſitè, ab ipſa antiquitate demonſtratum: & par eſt ad huiuſce virtutis documentum, cognitione percipere: *Cicadas ſcilicet, haud Cochleas, amare Apollinem*: illas ex auro efformatas, antiquiſſimi Athenienſium capillis implicitas geſtabant; velut ei numini ſacras: cui ſapientiam & diuinationem tribuêre. Gaudent cochleæ humectatione, roſcidóque humore prouocantur & ad eum exeunt: tarditate motus, oculorum orbitate, inſigne prodeunt inertiæ, & fatuitatis exemplum. Cicadæ ex aduerſo calore geſtiunt, excitàtque eos ſol ardens: & in eo canunt. Fuiſſe olim hæc animalcula fabulatur Plato (at fabella Platonis eſt) muſicos homines, qui cantu adeò allicerentur, vt præ modulatione cibum, potúmque negligerent: eóque demum macilentiæ redactos, vt in cicadas abierint, quas ſolum ex iis, quæ viuunt, & ſine ore Tucid. hiſtor. lib. 1. Plato in Phædro.

eſſe dicuntur, & ſine foramine ad excrementa. Tales eſſe debere docet Porphyrius, qui Deo coniungi: & diuinitate, quâ datur in hac mortalium vita enutriri volunt. Et vt Epicteti verbis concludam, ex quo hæc hauſimus, καὶ θεσπίζειν, καὶ ᾄδειν τὰ τῆς δικαιοσύνης λόγια: *& diuinare, & iuſtitiæ oracula canere.* Quòd veriſſimè in Apoſtolicis viris, primitiuæ Eccleſiæ θεραπευταῖς, ſub hac comparatione Philo Iudæus extollit: & ad eorum laudem, noſtríque ſeculi confuſionem, & Græcè, & Latinè præſtat audire. ἐγκράτειαν δὲ ὥσπερ τινὰ θεμέλιον προκαταβαλόμενοι τῇ ψυχῇ τὰς ἄλλας ἐποικοδομοῦσιν ἀρετάς. σιτίον δὲ ἢ ποτὸν οὐδεὶς ἂν αὐτῶν προσενέγκαιτο πρὸ ἡλίου δύσεως ἐπειδὰν τὸ μὲν φιλοσοφεῖν ἄξιον φωτὸς κρίνουσιν εἶναι, σκότους δὲ τὰς σωματικὰς ἀνάγκας. ὅθεν τῷ μὲν ἡμέρας τὸ δὲ βραχύ τι μέρος τῆς νυκτὸς ἔνειμαν. ἔνιοι δὲ καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν ὑπομιμνήσκονται τροφῆς, οἷς πλείων ὁ πόθος ἐπιστήμη ἐνίδρυται. τινὲς δὲ οὕτως ἐνευφραίνονται καὶ τρυφῶσιν ὑπὸ σοφίας ἑστιώμενοι πλουσίως, καὶ ἀφθόνως τὰ δόγματα χορηγούσης ὡς καὶ πρὸς διπλασίονα χρόνον ἀντέχειν, καὶ μόλις δὲ ἐξ ἡμερῶν ἀπογεύεσθαι τροφῆς ἀναγκαίας, ἐθισθέντες, ὥσπερ φασὶ τὸ τῶν τεττίγων γένος ἀέρι τρέφεσθαι τῆς ᾠδῆς ὥς γε οἶμαι τὴν ἔνδειαν ἐξευ-

μαρι

Porphyr. abſt. lib. 4. cap. 4.

Epictet. apud Stob. ſer.

Phil. de vita cont.

ἑδριζούσης. *Temperantiæ*, inquit, *tamquam fundamento in anima iacto virtutes cæteras ſuperſtruunt. nec cibum, nec potum quiſquam ſumit ante ſolis occaſum, quod ſapientiæ ſtudium luci conuenire iudicent, tenebris verò curam corporis. ideo totos dies alteri, alteri verò exiguam noctis partem tribuunt. nonnulli ex his vix tertio quoque die famem ſentiunt attenti magis ad diſciplinarum ſcientiam. nec deſunt qui prælautè accepti epulo ſapientiæ copiosè præbentis ſua placita, perdurant duplum eius temporis, & vix ſexto die deguſtant cibum neceſſarium, aſſueti ſicut cicadæ rore viuere, canticis opinor ſolantes inediam.* Ex quibus omnibus, non parum lucis accipiunt hæc quæ de cicada, ex monumentis Ægyptiis Orus effatur. ἄνθρωπον δὲ μυστικὸν, καὶ τελεστὴν βουλόμενοι σημῆναι, τέττιγα ζωγραφοῦσιν: *rebus ſacris ceremoniiſq; addictum hominem, ſignificantes, Cicadam pingunt.* Et quod non minus ſcitu dignum, penè in cognitionem ducimur alterius Homeri poëmatis: quod κέρκωπας inſcriptum, iam ſuprà memorauimus. Etenim inter cicadarum genera: vnum eſt, quod *Cercopa* vocant, inquit Ælianus. Quod ſi de his ceciniſſe Homerum concedatur: in quo argumento ſymbolicè verſatum, facilè erit

Orus Apo. in Hierogliph.

Ælia. hiſt. anim. libr. 10. cap. 44.

C 2 vni

vnicuique ex prædictis exiſtimare.

Homer. Batrach. Addit deinceps Homerus: enumerans damna, quæ à Muribus Palladi obuenerunt.

ἐπεὶ κακὰ πολλά μ' ἐόργαν,
στέμματα βλάπτοντες, καὶ λύχνους εἵνεκ' ἐλαίου.
πέπλον μοῦ κατέτρωξαν, ὅν ἐξύφηνα καμοῦσα.
Quoniam mala mihi multa fecerunt,
Coronas deſtruentes, & lucernas cauſa olei,
Peplum meum corroſerunt quod texui elaborando.

Pauſanias in Atticis. De coronis lucerníſque adiecit, vt id obiter & in tranſcurſu dicam. Nam veteres vtraſque diis appendebant: ſed lucernas cultu peculiari Palladi dicatas. Arnobius *eam luminis miniſtram*, *& lucernarum modulatricem* vocat: ex eo quod apud Homerum, præluxiſſe aureum lychnũ Vlyſſi, filióque Telemacho narratur. Quod ne dum gentibus exprobrandum duxit Clemens Alexandrinus, & ab eo deſumens Arnobius; ſed & ipſimet Poëtarum nationi obiicit Ariſtides. Ægyptij ſimiliter lucernarum veneratione Palladẽ coluere: quam celebritatem Græci λυχνοκαΐαν, id eſt, *lucernarum geſtationem* vocabant; non in Sai modò, ſed per vniuerſam Ægyptum ſolemnem, vt Herodotus,

Arnob. aduerſ. gent. lib. 4.

Cle. Alex. in Protr.

Ariſtid. Orat. in Serap.

& Themiſtius aiunt. Sed quid hic lychnus, vt occultiora ſectemur, niſi mens ipſa; lumen, quo totus homo illuſtratur, quod clariſſimum eſt, & ex ſacris ſymbolis accipit auctoritatem? Prudentes enim ſunt virgines, quæ lumen, & oleum ſecum tulerunt. Quid autem eſt quod mentem obtenebret, ingeniúmque obruat: quàm ventris repletio gulæque luxuria? Nec caret expoſitione: ſi ad hunc ſenſum coronam reuocabis. Prouerbiorum enim libro ſanctiſſimum ineſt documentum. *Acquire ſapientiam, & intellectum tibi compara, ne obliuiſcaris, vt capiti tuo coronam det gratiarum.* Et ſi lubet de peplo inſuper aliquid addere. ποικίλον, id eſt, *varium*, ipſum deſcribit Homerus:

Herodot. in Euterp. Themiſt. orat. 3.

Cle. Alex. ſtrom. li. 5.

Prouer. 4.

Homer. iliad. ſ.

ὅν ῥ' αὐτὴ ποιήσατο, καὶ κάμε χέρσιν.

Quod ipſa fecerat, & elaborarat manibus.

Cuius varietatem, inquit Euſtathius, τὸ πολυειδὲς prudentiæ oſtendit: & quod ipſa ſibi peplum fecerit, ipſam prudentiam ſibi ſufficere, hoc eſt, vt ipſe ait ἀπροσδεῆ, καὶ αὐτάρκη εἶναι τὴν φρόνησιν. omnia propter cibum, ne dum per ingluuiem, interturbata ſapientiæ munia.

Euſtath. apud Homer. ibid.

Sed hæc leuiter tetigiſſe ſufficiat, non enim librum ſcribimus commentarium,

vt minutatim ſingulas huius poëmatis partes percurrere opus ſit. Satis ex his noſtra inclaruit ſententia : & anſa miniſtratur, cui quod amplius dici poſſet inueſtigare libebit. & ne ſolum ad materiæ põpam, vt inquit Plinius, reſpexiſſe videremur: corpus temperantia curandum docuimus. Quod operis fidem intuetur, & in præparatu Nepenthus noſtri vtilis, imò neceſſaria parænefis, cum omnium virtutum & diſciplinarum ſit fundamentum, & ea omnia remoueat, quæ vſum mentis impediunt, vel difficilem, inamænum, laborioſúmque reddunt; & ſimul ea ſuppeditet adminicula, quibus functiones animi reddantur illuſtres, faciles, & delectabiles. Quæ idcirco etiã nos docere oportebat, nam ex his, quæ infra erant dicenda, Nepenthes Chironium eſſe medicamentum; id eſt, Chironis Centauri præceptis, & diſciplina comparari euidens fiet; qui frugalitatem potiſſimum curabat. Eos enim quos formandos ſuſceperat, inquit Statius meus:

Statius in Achil. li. 5.

Nonnullos ex more cibos habuiſſe, nec almis
Vberibus ſatiaſſe famem, ſed ſpiſſa leonum
Viſcera, ſemianimeſq; lupæ traxiſſe medullas.

Vt

Vt crudo hoc vitæ morúmque rudimento, ad columen maſculæ virtutis euaderent: ſed de Chirone paſſim alibi. Nunc autem cum iſthæc παρασκευὴ ad Ægyptium Nepenthes: & hanc ipſam ab Ægypti Regum diſciplina manare, quando id ita ſit, haud alienum erit breuiter admonere. at quis ambiget luxũ iis, & deliciarum ſtudium deteſtatum? Menſæ ſiquidem ipſorum nihil præter vitulum & anſerem inferri ſolitum. Neochabis ac Bocchoris reges tamquam è præſcripto Medici, atque adeò ex lege, & conſuetudine vitæ non regiæ, ſed priuatæ rationem inſtituiſſe dicuntur. Columnam Thebis in templo poſitam perhibetur, in qua diræ imprecationes in Meinin Regem inſcriptæ: qui primus Ægyptios auctore Plutarcho, τοῦ ἀπλοῦ, καὶ ἀχρημάτου, καὶ λιτῆς ἀπήλλαξε διαίτης: *à tenui, & opum pecuniæq; non indigente victus ratione*, deduxiſſet. Illud certè memorabile eſt, quod in condiendis nobiliũ funeribus obſeruatur. Nam apud Deum ſe à peccatis excuſantes, in cibum, & potum culpam reiiciunt: orationem autem, quâ id exprimitur, habes apud Porphyrium; quæ Græcè, vt Euphantus ex propria locutione eſt interpretatus: hæc

C. Rhod. lect. antiq. lib. 9. c. 13.

Plutarc. de Iſid. & Oſirid.

Porphy. de abſt. lib. 4.

eſt. Ὦ δέσποτα ἥλιε, καὶ θεοὶ πάντες, οἱ τὴν ζωὴν τοῖς ἀνθρώποις δόντες, προσδέξασθέ με, καὶ παράδοτε τοῖς ἀϊδίοις θεοῖς σύνοικον. ἐγὼ γὰρ τοὺς θεούς, οὓς οἱ γονεῖς μοι παρέδειξαν, εὐσεβῶν διετέλουν, ὅσον χρόνον ἐν τῷ ἐκείνῳ αἰῶνι τὸν βίον εἶχον. τούς τε τὸ σῶμά μου γεννήσαντας, ἐτίμων ἀεί. τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων οὔτε ἀπέκτεινα: οὔτε παρακαταθήκην ἀπεστέρησα, οὔτε ἄλλο οὐδὲν ἀνήκεστον διεπραξάμην. εἰ δέ τι ἄρα καὶ κατὰ τὸν ἐμαυτοῦ βίον ἥμαρτον, ἢ φαγὼν, ἢ πιὼν ὧν μὴ θεμιτὸν ἦν, οὐ δι' ἐμαυτὸν ἥμαρτον, ἀλλὰ διὰ ταῦτα, hoc eſt. *Sol omnibus imperans, voſq́ reliquæ potentiæ, quæ vitam hominibus largimini, accipite me, atque ſempiternis Dijs contubernalem offerte. Ego enim Deos à genitoribus mihi demonſtratos, quandiu in hoc ſæculo vixi, religiosè perſeuerando colui. Parentes, qui meum corpus genuerunt ſemper honoraui. Reliquorum hominum occidi neminem. Depoſitum cuiquam neque defraudaui, neque aliud atrox facinus commiſi. Si verò dum viuebam, aliquid de ijs, quorum fas non eſt, bibendo aut comedendo à me geſtum fuerit, non per me peccaui ſed per illa* (indicans ventrem in arca quadam repoſitum) quæ his dictis in flumen deiiciunt: & reliquum corpus vt purum medicamine condiunt. Sacerdotes verò, Porph.ibi. vt idem Porphyrius teſtatur, cum & omnibus

nibus ſint exemplo ἤσκον γὰρ δίψαν, καὶ πεῖναν, καὶ ὀλιγοσιτίαν παρὰ πάντα τὸν βίον: *in ſiti, fame, & tenui victu per totam exercentur vitã.* Nec piſces probant in alimentum: abſtinéntq; ab aqua Nili fluminis; vt quæ pota pinguedinem faceret. Nolunt enim, inquit Plutarchus animis grauia & obeſa circundata eſſe corpora, ne diuina pars à mortali prematur, atque affligatur. Itaque rem totam, vt ſummatim complectamur. quidquid hactenus diximus: Petronianis his carminibus, mirum in eo ſtercore fœditatis, tam purum, putúmque aurum colligi, & vno hoc abſoluitur documento.

Plutarc. de Iſid. & Oſirid.

Petron. in ſatyr.

Artis ſeueræ, ſi quis amat effectus,
Mentemq́, magnis applicat, prius more
Frugalitatis lege palleat exacta.

An non ſeueræ artis ſummum ſpecimen: non lugere, nec triſtari in coniunctiſſimorum obitu? quod operis noſtri, & ex Homeri doctrina ſcopus eſt: frugalitate ergo ante omnia palleſcere, aut pollere (vtraque lectio in Petronio) adhortatio valde neceſſaria, non ſolùm priſco more, id eſt, veterum Poëtarum vt pereruditus Scholiaſtes habet; ſed ipſius Homeri, qui præambulo Batrachomyomachias, & Cercoparum, ad reliqua poëmata iter

Senec.epiſtol. 17. parauit, nec alia promulſide guſtus rerum magnarum excitatur, & quod ait Seneca: *Non poteſt ſtudium ſalutare fieri ſine frugalitatis cura.* rationem addit Iuſtinus, Iuſt. li. 20. hiſtor. genitrix enim virtutum eſt frugalitas. Nunc; ſi libet ad Petrarcham, à quo longè digreſſi ſumus, & ad ſonuli difficultatem; vt finis huic tractationi imponatur: noſtra tandem redeat oratio. Haud igitur probandum, aliquid relinquere in poëmate indictum, aliunde quod ſupplere opus ſit, & ad leuiorem culpam, poſſe hoc vitari contendo; ſi ad inſtar epigrammatum ſumptione, & titulo explicetur; Petrarch. carm. li. 1. cum lemma, vel titulus, aliqua ſit operis pars. Quo remedio vſus eſt idem Petrarcha, in eo tetradecaſtico: in quo, vt Caſteluet. in Petrarc. obſeruauit Ludouicus Caſteluetrius, *Tuberorum munus* inſcripſit, præcauens, ne eiuſdem criminis, cum inſimularet primi ternionis endecaſyllabum.

Onde tal frutto, o ſimile ſi colga.

Proinde non parum de Correctoribus ſum admiratus, qui lemma illud, in libris impreſſis non collocarint. ratio autem quare in epigrammatibus recipiatur? Martialis epig. li. 14. Haud ea eſt, quam ſibi Martialis confinxit:

Lem

Lemmata ſi quæris cur ſint adſcripta docebo:
Vt ſi malueris, lemmata ſola legas.

Sed & illa, vel certè notatu digna, & neſcio ſi omnibus animaduerſa: quæ ex nominis etymo colligitur. nam ἐπίγραμμα Latinè inſcriptionem dixeris Refert enim ſe πρὸς τὸ ἐπιγεγραμμένον: id autem, ad quod inſcribuntur, cum iam epigrammata in libris reponantur: nullatenus repugnat, quod hypotheſi præmonſtretur. Hoc remedium in ſuo de quo agimus tetradecaſtico, Petrarcham adhibuiſſe arbitror, omnino ei perneceſſarium: & magis, ac magis, quàm illo Columnienſi amatori, ad profligandum, quod aiunt, amoris peſtem, vel vt rectiùs ſcriptor ille, quem refert Alexander Taſſonus exiſtimabat, Stephano ſeniori: ad temperandum luctum in obitu filiorum, haud erant auctoris, de Pæoniæ artis ſubſidiis præſcriptæ ſententiæ. quibus inter cætera mandat, vt herbæ cuiuſdam ſuccum hauriat. At quid hoc herbarum? ſilent Petrarchæi. Quod inueſtigare, ad diligentiam noſtram pertinere reputauimus, atque ſubtiliter & enucleatè deſcribere, vt ex Homero ſequentibus libris, σὺν θεῷ curabitur.

Lælius de Læliis in li. de Amicitij F. Petrarchæ.

Alex. Taſſ. in annot. ad Petrar.

DE

DE HOMERI NEPENTHE

PARS HISTORICA,

QVÆ ET DE MEDICAMENTIS.

NON defuêre vnquam præclara ingenia, quæ ab ipſa antiquitate Homero, vt ſcientiarum omnium parenti, impensè operam dederunt: vnus tamen omnibus dignitate, & ſtudiorum laude antecellit Ptolemæus Ægypti Rex, cognomento Philadelphus. Hic adeò poëtam hunc eſt admiratus, ac ſolemniter ſectatus, vt non ſolùm eius acerrimus propugnator, ſed & doctiſſimus commentator euaſerit. Zoilum enim illum ὁμυρομάστιγα, quod Homeri ſe caſtigatorem profiteri foret auſus, deluſum prius

prius aliquandiu, extremo tandem ſupplicio cruciatum necaſſe: ac præter alia volumina τὰ ζητήματα ὁμηρικὰ, id eſt, *Quæſtiones de locis quibuſdam in poëſi Homerica* compoſuiſſe traditum eſt. Quarum in numero, & hanc illuſtrem περὶ νεπένθους cõtrouerſiam admiſiſſe proculdubio exiſtimandum foret. Cum Nepenthes hóc Ægyptium fuerit pharmacum, & donum, ex eiuſdem Regni Regibus: vi ſua, ſuiſque circunſtantiis admirandum. Materia proinde tanto ſcriptore digniſſima, *& argutia* (vt loquitur Apuleius) *Nilotici calami* explicanda. Nec deeſt coniecturæ ſufficiens auctoritas; ſi iſte ille ſit Ptolemeus, quem Didimus in ſcholiis ad Homeri locum citat. Hos libros, ſi æui longinqua vetuſtas non inuidiſſet: pleriſque veterum, & nobis amplius, de ea re diſſerendi, è medio ſublata eſſet occaſio. Nũc alter Philadelphus (abſit verbo iactantia) non ingenio, non ingenti bibliotheca, quibus omnibus ſum deſtitutus; ſed ob ſororiam pietatem, (ea enim de causâ Philadelphi hoc inditum cognomentum) ipsã pertractare coactus, quamuis ἰσοπτολεμαϊκὰ docere nullatenus confido: ſubtiliter tamen pro meo captu de iis dicam: quæ niſi admiratione

In procem. Græc. Grã. editæ Lipſiæ anno 1552.

Apul. met. lib. 1.

Didimus li. 4. odyſ.

tione proſequi; commendatione tamen digna videantur. Sed ne diutius præfationibus immoremur; à ſcripto Homeri loco, quo totam hanc de Nepenthe hiſtoriam, ſingulaſque eius proprietates complectitur: ad rem ipſam aggrediar. inquit Homerus:

Homer. odyſſ. δ.

Αὐτίκ' ἄρ' εἰς οἶνον βάλε φάρμακομ ἔνθεμ
ἔπινομ,
νηπενθές τ' ἄχολόν τε κακῶν ἐπίληθον ἁπάν-
των.
ὅς τὸ καταβρόξειεν ἐπὴν κρητῆρι μιγείη,
οὐκ ἂν ἐφημέριός γε βάλοι καὶ δάκρυ πα-
ρειῶμ,
οὐδ' εἴ οἱ καὶ τεθναίη, μήτηρ τε, πατήρ τε,
οὐδ' εἴ οἱ προπάροιθεν ἀδελφεὸν, ἢ φίλον υἱὸμ
χαλκῷ δηιόῳεν ὁ δ' ὀφθαλμοῖσιν ὁρῷτο:
τοῖα Διὸς θυγάτηρ ἔχε φάρμακα μητιόεντα
ἐσθλὰ τά οἱ Πολύδαμνα πόρεν Θῶνος παρά-
κοιτις
Αἰγυπτίη, τῇ πλεῖστα φέρει ζείδωρος ἄρουρα
φάρμακα, πολλὰ μὲν ἐσθλὰ μεμιγμένα, πολ-
λὰ δὲ λυγρά.

Ad l. qui venenum, ff. de verb. ſignific.

Quæ carmina elegantiſſimè Gulielmus Budæus in ſuis annotationibus in Pandectas, ita vertit:

Hic Helenæ ſubijt vino miſcere venenum
Soluere quod luctus, iras ſopire minaces,

Quod

Quod memori fertur reſides abſtergere ſenſus
Sortis acerbæ animo, atque obliuia ferre malorum,
Qui ſemel id patera miſtũ nepenthes iaccho
Hauſerit, hinc lachrymam, non ſi ſuauiſſima proles
Si germanus ei charus, matérve, patérve,
Oppetat ante oculos, ferro confoſſus atroci.
Tyndaris hac habuit ſummo Ioue nata venena,
Quæ Polydamna dedit coniux Aegyptia Thonis
Commoda conſultè medica cõpoſta ſub arte,
Ipſa etenim Pharia ſolers tellure venena
Noxia multa legit, mixtímque ſalubria multa.

Quæ autem diſſertationis eſt methodus, pauca aliqua de nomine præmonere neceſſum habeo: & primum quid Nepenthes ſignificet, & num ſubſtantiuum, an epitheton ſit? Quãtum ad ſignificationem attinet, dicitur ἀπὸ τοῦ μὴ, particula priuatiua, & πένθος, quæ vt ab initio monuimus *luctum triſtitiamq́* ſignificat: & non ſolùm τὸ ἐστερημένον πένθους, *quod luctu caret*, ἀλλὰ, καὶ στερίσκον, hoc eſt vt cum Plinio dicam, *obliuionem triſtitiæ, veniámque afferens,*

Euſt. in comm. ad odyſſ. δ.

Plin. li. 25. cap. 2.

afferens. per tranſlationem verò clarum, ſerenum, lætúmque ſignificabit. Si quidem ita apud epigrammatarium exponitur νηπενθέα ἀπόλλωνα, quod inibi legitur.

Anthol. lib. 1, c. 36.

Reliqua difficultas maior. Nam plerique volunt, vt adiectiuè ſumatur; hoc eſt, φάρμακον νηπενθὲς, medicamentum, quod lætificum, vel exhilarans Medici dicunt: quemadmodum, & alia huic eidem pharmaco adiecta vocabula, ἄχολον, *iram depellens,* ἐπίληθον, *obliuionem inducens.* Cui opinioni non inficias imus; ſed in ſubſtantiuum etiam ſolui poſſe contendimus. Nam cum plura pharmaca; cum ſimplicia, tum mixta ab effectibus nomina ſortiuntur; quid vetat apud Homerum φάρμακον νηπενθὲς, *medicamentum* quod eſt *Nepenthes* exponere? Sic conſultò à doctiſſimo Budæo, vt propinquiora adducam, in ſua verſione factum eſt; qui cum illud Homeri transferret, οἳ τὸ καταβρόξειεν ἐπὴν κρητῆρι μιγείη, quod ita ad verbum diceretur, *qui illud medicamen deglutierit, poſtquam crateri fuerit immixtum.* τὸ nepenthes de ſuo adiiciens, ſic habet: *Qui ſemel id patera mixtum nepenthes iaccho hauſerit.* Ecquónam quæſo alio nomine poterat tale medicamen inſigniri; ſi hoc non barbarè,

barè, non ineleganter omnis vis,integráque eius virtus exprimitur? qua ratione, & nos huic opellæ titulum adoptauimus.

Sed hactenus de nomine: nunc rem ipſam agamus. Et primum omnium in diſceptationem adducimus; vtrum in hac parte, & in his verbis Homericis, aliquid fuerit hoc pharmacum? Facit dubitationi locum Oribaſij, imò Rufi antiquiſſimi Medici,in hac re ſententia,qui nihil aliud Nepenthes eſt arbitratus,quàm ipſum vinum: & niſi me fallit interpres, hæc ſunt Oribaſij verba: *Quippe cum vinum ſit mæroris medicamentum, atque Helena quidem mihi videtur hoc crateri infudiſſe,vt mærorem ſedaret.* Orib. li. 5. collec. c. 7.

Si igitur ſolummodo vinum Helena miſcuit, nullo medicamine temperatum; iam verba Homeri eam recipiant, opus eſt interpretationem: vt illud εἰς οἶνον βάλε φάρμακον νηπενθὲς, à Poëta ſit dictum, tantum vt exprimeret: Helenam dediſſe merum bibere non imbecillum, &(quod aiunt) ὀλιγόφορον, ſed potens,fragrans, generoſum, & amara curarum eluere non efficax modò, vt inquit Horatius,ſed efficaciſſimum. Carm. li. 4. ode 12.

Ad quem Horatij locum Lambinus; Lāb. Com. in Hort.

quaſi huius Oribaſij verbis aſtipulatus, hæc addit: *Hanc laudem omnibus propemodum vinis tribuunt Poëtæ: itaque vinum* λαθικηδέα, id eſt, *obliuionem mæroris afferens:* & παυσίλυπον, id eſt, *moleſtijs modum, & finem imponens*, & νηπενθὲς, id eſt, *luctum adimens*, ſeu *luctu liberans*; & κακῶν ἐπίληθον ἁπάντων (ſunt enim verba Homeri de quibus diſceptamus) id eſt, *malorum omnium obliuionem inducens, appellant Græci.*

Et ſanè conſtat apud Poëtam, non temetum, ſed Ægyptiacum quidpiam his epithetis decorari. Quod etiam, vt in hanc cauſam trahas, nec obſtaculum videatur, Helenam ab Ægyptiis huiuſmodi diſciplinam edoctam: ex Athenæo intelliges Hellanicum ſcribere, in Plinthine oppido Ægypti, primùm inuentam fuiſſe vitem; quâ de causâ Dion Academicus φιλοίνους, καὶ φιλοπότας, hoc eſt, *vini, & bibendi auidos, & amicos* Ægyptios fuiſſe inquit; ac quoniam ob egeſtatem vino multis carendum eſſet, excogitatum apud illos inopiæ ſolatium, vt vinum ex hordeo confectum biberent: cuius potu adeò lætati ſunt, vt canerent, ſaltarent, & quæ ſolent ebrij facerent omnia. Et addit ad maximum vinolentiæ argumentum, mo-

Ath. deip-noſ. lib. 1.

rem

rem eſſe apud ipſos; imò velut lege quadam receptum: braſſicas coctas, tamquam ἀμέτυσον, & contra ebrietatem remedium ante omnes alios cibos comedere.

Itaque, vt ſummatim rem expediam, videtur ad diluendos mœrores Telemacho & Piſiſtrato, quos cõuiuio exceperat Menelaus, Ægyptiorum more Helenam propinaſſe: & hoſpites ipſos αἰγυπτιάζειν (ad hunc enim morem trãsfert Dalecampius) effeciſſe; quod nos Itali, cùm largius, meraciúſque poculis indulgemus: Teutonico ritu miſcere dicimus. Dalec. in notis ad Athen.

Sed an hæc ſufficiant funditus conuellere opinionem, iam omnium calculo receptiſſimam: Homerum ſcilicet aliquid aliud præter vinum indicaſſe, validiſſimum contra luctum medicamentũ, quod ex Ægyptiaco agro productum, & à Medicis illius regionis obſeruatum, Polydamna Thonis Thebarum Regis vxor, Helenæ, vti magnum repoſtũm & regale præbuit donum? Haud equidem ita credo: nec aliter ſentiendum, cum valde indecora, & Homero pugnantia iſta contineat aſſertio. nam præterquam quòd fœminas vel Principes minimè deceat φιλοινία, non eſt huiuſmodi vini in eâ regio- Ale. Aphr. li. 2. probl.

ne prouentus cum frigidum & prorſus Biblinon gignatur, nec ideò Biblinum dixi quod Guilandino aſſentiens βίβλινον οἶνον Ægyptium putem: ſed quia cum omnibus ſit infirmius, maximè ita appellari coaueniat. Rurſus & ex Homericis verbis vino pharmacum iniectum apertè liquet.

Guiland in Papyro membr. 2. I. Scaligr. in Anim.

Vnde mirum videri poſſit, quomodo ex eo depromens Rufus, non id animaduerterit? ſed fortaſsè annotabat quod eius decurtator Oribaſius neglexit exprimere, ideo Nepenthes non alibi, quàm in vino dilutum; quia vinum itidem mœroris eſſet medicamentum, & hilaritatis, vt loquitur Varro, dulce ſeminarium. Qua ratione, & νηπενθὲς, ϗ κακῶν ἐπίληθον ἁπάντων, per tranſlationem, & ſimilitudinem dici potuiſſet: imò Galenus, quamuis Oenopiæ radicem Nepenthes aſſereret, addit tamen: nihil ea hoc loco opus eſſe, cum vinum ea quotidie facere videamus.

Gal. lib. 1. *Quod animi mor.* ſeq. &c.

Sed his minimè Lambinum excuſatum velim. Nam ita à Poëtis appellatum inquiens, in huius Homeri carminis intelligentia deceptum, proculdubio iudicandum, nec verbum αἰγυπτιάζειν οἰνοφλυ-

γίαν

γίαν exprimit,vt Dalecampio placuiſſe videtur, cum omnes Græci interpretes ad κακουργίαν,& ad Ægyptiorum vafritiem deflectant.

Euſtath. in Dio. Aphr. Ariſtoph. Schol. in Neph.

Re verâ autem habuiſſe Ægyptios huiuſmodi medicamenta, Diodorus Siculus,quẽ & S.Iuſtinus Martyr citat,abundè teſtatur his verbis: τὸ γὰρ νηπενθὲς φάρμακον ὃ λαβεῖν φησὶ ὁ ποιητὴς τὴν Ἑλένην ἐκ τῶν αἰγυπτίων Θηβῶν παρὰ τῆς Πολυδάμνας τῆς Θῶνος γυναικὸς ἀκριβῶς ἐξητακὼς φαίνεται. ἔτι γὰρ, καὶ νῦν τὰς ἐν ταύτῃ γυναῖκας χρῆσθαι τῇ προειρημένῃ δυνάμει λέγουσι, καὶ παρὰ μόναις ταῖς διοπολίτισιν ἐκ παλαιῶν χρόνων ὀργῆς, καὶ λύπης φάρμακον εὑρεῖσθαι φασί. quod ex Poggij verſione. *Nam potionem ad abolendum luctum quam Poëta Helenam habuiſſe ſcribit, in Thebis Aegyptijs à Polydamna Thonis vxore factam conſtat, vbi nunc quoque mulieres hoc medicamine vtuntur. Apud ſolos verò Heliopolitas, eadem enim Heliopolis & Thebæ ſunt, priſcis etiam temporibus inuentum fuiſſe tradunt, & iræ & doloris medicamentum.*

Diod. Sicul. lib. 1. Biblioth. S. Iuſtin. in cohor. ad Græc.

Verum tamen quidnam fuerit hoc Nepenthes? planè non tradit Diodorus, neque forſan ei compertum. Nos,quod noſtri eſt operis, id inueſtigemus: cum ſanè

conſtet pharmacum fuiſſe, & τ̃ φαρμάκων plura eſſe genera. Et vt comperi poſſit quale hoc Homericum fuerit, primùm per aliqua recurrendum, eáque examinanda, quibus Homeri verba, vel ratio, aut ſcriptorum auctoritas conſentire videntur. Deinde paulatim ad certiorem Nepenthus indaginem, velut manu ducti feliciter deſcendemus.

C. Rhod. lib. 19. c. 3.

Sed quidem ſuperuacaneum hoc fore exiſtimabit aliquis, contentus, cum Cælio Rhodigino, viro docto, & multæ variæque lectionis auctore: hoc medicamentum in tertio Euſtathij diuiſionis membro reponere: qui τ̃ φαρμάκων alia ἐπίπαστα dixit: quæ leuandis doloribus, vulneribúſque ſanandis imponuntur; alia χριστὰ, quibus tela imbuuntur: reliqua ποτὰ, quæ ex Æſchylo ποτὰ, vel πότιμα, Latinè potabilia diceres. Cuius iudicio nec nos aduerſamur: ſed rem propiùs attingere volentes, huic tam generali cognitioni acquieſcere non eſt animus.

Euſt. in 4. Iliad.

Cúmque hæc φαρμακοποσία ex ſimplici, item ex compoſito medicamento conſtare potuerit, meritò dubitare poſſumus, quodnam iſtorum fuerit? & quidem in vno ſolo, ſimplicíque pharmaco tantam effica

efficaciam, quantam ei tribuit Homerus, non facilè debemus agnoſcere: ſed potius affirmare, collatis aliorum viribus, vt Deorum manus, quod dicebant veteres, hoc eſt, validiſſimum, & præſentaneum fuerit medicamentum. Siquidem ad triſtitiæ leuamen, cum neceſſum ſit calidis cor fouere remediis, & ad iram ſedandam ſanguinis ſuccenſionem frigidis conſopire: non vnum, nec ſimplex eſſe poſſe, quod ad vtrumque curandum vires poſſideat. Idque Philoſtrati antiqui ſcriptoris confirmat auctoritas, qui in Sophiſtarum vitis, ad hunc Odyſſeæ locum reſpiciens, inquit, τὸ δὲ φρόντισμα τοῦτο ἄριστε ὑπάτων, καὶ τὰ ἄχθη σοὶ κουφιεῖ τῆς γνώμης, ὥσπερ ὁ κρατὴρ τῆς Ἑλένης τοῖς αἰγυπτίοις φαρμάκοις, *vt iſta lucubratio grauiſſimos animi labores, velut Helenæ crater medicamentis Aegyptijs tibi quandoque leuaret.* Nam πληθυντικῶς loquendo, videtur annuere: in hac Helenes patera, plura Ægyptia fuiſſe venena. Phil. epiſt. ad Anton.

Verum enim verò rem exactiùs rimando, hæc ab Homeri mente, verbíſque diſſidentia iudicabimus. Quandoquidem ſi ex pluribus confectum fuiſſet Nepēthes: Poëta noſter, cuius hæc præcipua virtus,

cum euidentia, & rerum quadam hypothipoſi ſuas explere narrationes; imò potius ſub legentiùm oculos ſubiicere: omnia proculdubio temperaturæ accidentia explicaſſet, vt in Neſtoris poculo feciſſe animaduertimus.

Homer. Iliad. λ.

ἐν τῷ σφι κύκησε γυνὴ εἰκυῖα θεῇσιν
οἴνῳ πραμνείῳ, ἐπὶ δ' αἴγειον κνῆ τυρὸν
κνήστῃ χαλκείῃ, ἐπὶ δ' ἄλφιτα λευκὰ πάλυνε.

In hoc ipſis potionem confecit mulier ſimilis deabus ex vino pramnio, & ſuper vinum caprinum raſit caſeum cultro æreo, ad hæc verò farinas albas inſperſit.

Homer. odyſſ. κ.

Et in Vlyſſis hiſtoria, hæc eadem à Circe potionibus admixta, repetere non indignatur, quæ & ſi potius ad cibum, quàm ad medicinam ſpectant, nec noſtrum Nepenthes extra menſam ab Helena propinatur: vt nihil minus, ſi quid in eo varium, multipléxque ſingulatim prodere debuiſſet. Et quamuis pharmacum aſſeramus, creſcit coniecturæ argumentum. cum profectò conſtet naturæ magis conſona ſimplicia eſſe remedia, & antiquis temporibus propriora. Poſteà enim, declamat Plinius, fraudes hominum, & ingeniorũ capturæ officinas inuenere iſtas, & in medicinæ vſu exoleuerunt, quæ tum

Plin. li. 14. cap. 1.

parata

parata atque pertinentia erant: cum vera remedia pauperrimus quiſque cœnet, & ex horto petantur.

Nec credendum Poëtam noſtrum, qui coaceruatione ſaporum, variiſque condimentis minimè epulas inſtruit, vt Plato aduertit, & non abs re ſuprà obſeruauimus: mixturis, & inquinamentis huiuſmodi voluiſſe facere medicinam: ex vno incontinentię fonte, vtraque deriuata pernicies, *cum multos morbos, multa fercula fecerunt: & neceſſum eſt,* vt inquit Seneca, *tanto operoſiora eſſe munimenta, quanto valentiora ſunt quibus petimur.* Plato dial. 3. de rep. Senec. epiſtol. 95.

Nec me mouet diuerſa συμπλώματα, haud ſimplicem remediorum temperationem optare. Nam hac de causâ facilè in eam prolaberer ſententiam: vt illud ἄχολον in Homeri carmine, ex quo iſthæc orta dubitatio, non ἀόργητον, quod Euſtathio, & omnibus paſſim probatur exponerem; ſed, vel vt Langius apud Iuſtinum Philoſophum eſt interpretatus, *nihil de bili atra habens.* Itaque remedium Nepenthes dicimus, cuius ſorbitione luctus, melancholia, & omnium malorum memoria aboletur: vel quod minimùm vim vocis peruertit, pro ἄχολον, *quod non nauſeoſum,* In cohort. ad Gręcos.

nec faſtidium mouet. Nam χόλω, ex qua ἄχολος fit: nauſeæ indignationiſque interpretationem recipere, Lexicographi annotarunt.

Et quidem Helenam conſentaneum eſt eſt iudicare: non, vt Medici faciunt, qui πικρὰν χολὴν κλύζουσι φαρμάκῳ πικρῷ, *amaro amaram pharmaco bilem eluunt.* ingratã potionem, & à conuiuio, in quo omnia ad guſtum comparantur, alienam hoſpitibus propinaſſe. quod par eſt, hac vocis notatione ad Homero ſignificatum, ſed de hac re nonnullibi opportuniùs.

Ad Philoſtratum quod attinet: ſua licentia id dixiſſe, & ab Homero, hoc eſt, à proprio Hiſtoriæ auctore longè aberraſſe contendimus. Nam quamuis Helena plura pharmaca; velut ad plura vtilia à Polydamna acceperit: haud tamen hæc omnia vino diluiſſe probari poteſt. Sed forſan vſurpata aliquando dicendi abuſione, numerum numero commutauit; aut ad aliud aliquid reſpexit, quod in vltima parte, & propè huius operis finem indicabitur.

Nunc igitur coagmentatione reiecta: vniforme quid, iuxta Poëtæ verba, & ſimplex pharmacum fuiſſe Nepenthes, quod alterum

alterum erat propoſitæ diuiſionis caput, firmum remanere conſequens eſt. Sed in tanta rerum medicarum copia, atque diuerſitate (intra enim octingenta ſimpliciorum numerum finitum, ſi Narnienſi credimus: quem multo maiorem, nunc temporis recenſendum) quid certi ſtatuere poſſumus? Vltra tamen pergere non diffidimus: & primum cum Apuleio affirmamus; *vt etiam vir egregiè doctus, & veterum æmulator meminerat: Homerum Poëtam multiſcium, vel potius cunctarum rerum adprimè peritum, vim omnem medicaminum; non mari, ſed terra ſcripſiſſe.* Et quamuis marina curatione vſos Ægyptios conſtat, cum Euripidem, vnà cum Platone in Ægyptum profectum, καὶ αὐτόθι νοσήσοντα πρὸς τῶν ἱερέων ἀπολυθῆναι τῇ διὰ θαλάττης θεραπείᾳ; ὅθεν, καὶ εἰπεῖν. Gal. Mart. de promiſ. Doct. c.3. Apuleius in Apol. Diogen. Laër. li.3. de Plato.

Θάλασσα κλύζει πάντα τἀνθρώπων κακά.

Atque ibi morbo comprehenſum, à ſacerdotibus Thalaßica medela fuiſſe ablutũ, qua ex re poſtea dixerit.

Mare vniuerſa proluit hominum mala.

Nihilominus de hoc Ægyptio pharmaco expreſsè teſtatur Homerus, φέρει ζείδωρος ἄρουρα, *quod producit fertilis terra.* Itaque minimè liceat ſuſpicari illud, quod Homer. odyſ. δ.

alteram Helenam; Cleopatram inquam, & Ægypti Reginarum nouiſſimam, vt ait Plinius effeciſſe narratur: nimirum pretioſiſſimam margaritam, ſingulare, & vnicum naturæ opus ad cænam diluiſſe. Suaderíque videbatur, cum hanc gemmam (ſi ita appellandam) cordis tremori, ac debilitati, cardiacæ affectioni, timori, & paſſioni cuique melancholicæ miro quodammodo conferre à Medicis ſit comprobatum. *Non enim*, ſubdit Apuleius, *marino aliquo* (in mari, vnde & nomen, margaritas naſci, res eſt nota) *& piſculento medicauit, nec Protheus faciem, nec Vlyſſes ſcrobem, nec Aeolus folles, nec Helena crateram, nec Circe poculum, nec Venus cingulum.* Cum ergo huiuſmodi pharmacum fuerit, vt terræ ſit adſcribendum: aut ad plantas, aut ad lapillos, ex eodem Apuleio pertinere dicendum erit: receptiſſimæ ex lapidibus medicinæ, nec nouum, aut abſurdum vino commixtos ægreſcentibus dari, vt de Saphiro, Hæmatide, aliiſque Dioſcorides obſeruauit. Et quamuis Vnio ab hac conſideratione reiectus, non proinde lapideum quid Nepenthes fuiſſe prorſus negatum; cum nec gemmis, nec lapillis, eũ cõtineri ſatis cõſtitiſſe Sabinus I.C. ait.

Plin. lib. 9. cap. 35.

Io Baptiſt. Siluat. de Margar.

Apul. ibid.

l. & ſi non ſunt, ff. de aur. & arg. leg.

Agno

Agnoſcimus ſanè ex antiquorum ſcriptis, nonnullas laudari in gemmis qualitates, quæ cum Ægyptio Nepenthe conferri poſſunt. Inuenitur, inquit Dioſcorides, ad Memphim in Ægypto Memphites lapis, calculorum magnitudine, pinguis, colore vario, qui in potu ſumptus: apathiam, quibus aliquod membrum ſecandum, aut vrendum ſit gignit, & ſine periculo omnem eius ſenſum extinguit. Ex Nilo Ægypti flumine, lapis producitur Galactides: quem & Letheum nominant; quia præcedentia mala ducit in obliuionem, & vino mulsóque liquatur. Cardanus ait, quod per ſomnum monitus Smaragdum, quẽ collo appenſum ferebat, dentibus ſtrictũ, dolorem omnem, & mœrorem animi ſubitò, & totum leuare. Topazion nonne iram ſedare, & triſtitiam, ſunt qui aſſerant? plura ex Orpheo, Dioſcoride, Plinio, Marbodeo aliiſque ſcriptoribus adduci queunt: ſed cum omnis noſtra diſputatio, intra Homeri ſemitas progrediatur, iam non amplius in hac inueſtigatione immorandum: cum lapillos, gemmas, & gummi: vnde gemmæ denominationem ſortitæ, à ſuo pharmaco ſatis euidenter Homerus explodat. Et ex

Dioſcor. lib. 5. c. 10. Iſid. orig. lib. 16. c. 4.

Dioſc. l. 5.

Marbod. cap 43.

Iſid. orig. lib. 16. c. 6.

eo

eo ita eſſe conuincitur, quod illud φέρειν ζείδωρον ἄρουραν afferat. Quamuis enim hic dicendi modus frequens ſit apud Poëtam; nihilominus, ſi hoc in loco vim eius libet examinare: facilè comprehendemus ἄρουραν, non τὴν γῆν ſimpliciter, ſed cultam & ad ſationem idoneam, & propriè aruum; περὶ τὸ ἀροῦν, ἢ περὶ τὸ ἀροτριάσαι ſignificare: vox autem ζείδωρος, ſiue ἀπὸ

Plin.li.16. cap.8. τῆς ζειᾶς, vt Plinius, ſiue ἀπὸ τοῦ ζῆν, vt Euſtathius voluit, vel aliter, vt Ioanni placuit

Vide C. Rhod. lib. 15. c. 18. lec. antiq. Grammatico deriuetur. Hoc certè denotat, quod Hebræis, Thebel, & in Hetruſcorum diſciplina, *vola* dicebatur. Nos vernaculè exprimimus *il campo productor delle vittuaglie.*

Homer. odyſſ.li.10. Itaque neceſſariò fatendum eſt, Homerum pro pharmaco plantarum aliquā hic intelligere, quemadmodum de moly herba: quam Mercurius ad Circem ſe conferenti dedit, verba faciens, ſimiliter inquit,

ὣς ἄρα φωνήσας πόρε φάρμακον ἀργειφόντης
ἐκ γαίης ἐρύσα, καί μοι φύσιν αὐτοῦ ἔδειξεν,
ῥίζῃ μὲν μέλαν, ἔσκε γάλακτι δ' εἴκελον ἄν-
θος.

Quæ ita eleganter ſunt reddita.

Sic Deus effatus, cæſo cui nomen ab Argo

De

De terra euulſum mihi dat medicamen, & addit,

Naturam, radix nigra erat, flos lacteus illi.

Ergo & Nepenthes herbam fuiſſe pro comperto habebimus: quod etiam Theophraſtus, vtramque tangens hiſtoriam his verbis confirmat. φαρμακώδεις δὲ δοκοῦσιν εἶναι τό ποι μάλιστα μὲν ἔξω τῆς ἑλλάδος, οἱ περὶ τυῤῥηνίαν καὶ τὴν λατίνην ἐν ᾗ καὶ τὴν κίρκην εἶναι λέγουσα, καὶ ἔτι μᾶλλον ὡς ὅμηρος φησὶ περὶ αἴγυπτον. ἐκεῖθεν γὰρ τὴν Ἑλένην λαβεῖν. Theophr. hiſt. Plat. lib. 9. c. 15.

ἐσθλὰ τὰ οἱ πολύδαμνα πόρε θῶνος παράκοιτις
αἰγυπτίη, τῇ πλεῖστα φύει ζείδωρος ἄρουρα
φάρμακα πολλὰ μὲν ἐσθλὰ μεμιγμένα πολλὰ δὲ λυγρά.

ἐν οἷς δὲ, καὶ τὸ νηπενθὲς ἐκεῖνό φησιν εἶναι καὶ ἄχολον. ὥστε λήθην ποιεῖν, καὶ ἀπάθειαν τῶν κακῶν, hoc eſt, vt Theodorus vertit. *Tractus medicamentorum fertiles potiſſimum tradunt extra Græciam, Etruriam, & Latinum agrum, quem Circem habuiſſe affirmant, atque etiam magis Aegyptum auctore Homero. Hinc enim Helenam inde accepiſſe inquit.*

Proſpera quæ quondam Thonis dulciſſima coniux
Aegypti Polydāna dedit, quæ plurima gignit

Noxia

Noxia terra ferax, & multa probata venena.

Inter quæ vel illud medicamen luctus, & mæroris eſſe autumant, omnium ita vt malorum obliuionem, atque indolentiam facere poſſit.

Sed clariùs ex eodem Theophraſto Plinius. *Homerus*, inquit, *primus doctrinarum, & antiquitatis parens, multus aliàs in admiratione Circes, gloriam herbarum Aegypto tribuit, tum etiam cum rigaretur Aegyptus illa, non autem eſſet poſtea fluminis limo inuecta. herbas certè Aegyptias à Regis vxore traditas ſuæ Helenæ plurimas narrat, ac nobile illud Nepenthes obliuionem triſtitiæ veniamq; afferens.* hactenus Plinius.

Plin. li. 25. cap. 2.

Sed frequens hæc, & moleſta Ægyptiarum herbarum mentio, cogit me digreſſiuncula, & quidem non inſuaui, quærere laxamentum. Nam quamuis feraciſſima plantarum fuerit Ægyptus, & verè vt Theocritus ait, ἀλλ' ἔτις τόσα φύη ὅσα χθαμαλὸς Αἴγυπτος, *nulla tamen terra tam multa gignit quàm humilis Aegyptus.* & pleræq; apud Botaniſtas eo cognomine inſigniantur, vt inde ortas eſſe demonſtrent: aliquando tamen tralatitia ſignificatione, & huic ſatis diuerſa obſeruamus adiectum, vt in Clematide, de qua Demetrius Phalareus.

Theocr. idil. 17.

Demetr. Phaler. de elocutio.

lareus. χρῶσοντ) τε τ̃ ῥίπωταις εἰκασίαις, ὡς αἰγύπτια κληματὶς; μακρὸν, ἢ μέλαμα, id eſt, *vtuntur etiam talibus imaginibus, vt Aegyptia clematis; de longo & nigro homine.* Hoc ſcommate notatus fuit Zenon Cytieus, vt in eius vita Laërtius ſcribit, cum gracili fuiſſet corpore, ſtatu procero, & atra cute. Diog. li 8. in Zenon.

Itaque colligi datur, non alia ratione Clematidem in hoc dicterio Ægyptiam dictam, niſi vt fuſcum, atrumque colorem exprimeret, qualis, vt cum Manilio dicam, Ægyptiorum infuſcat corpora, ac proinde αἰγυπτιάζειν, pro adurere, ἢ μελανοῦ ſit factum, quemadmodum in hoc carmine, Manilius aſtro. li. 4.

> χρόον ἢ τὴν σὴν ὕλιος λαμπὼν φλογὶ αἰγυπτιάσει.
>
> *Tuum colorem phœbus ardens, igneis flammis aduret.*

Petronius Arbiter apud Terentianum, elegantiſſima periphraſi, Terent. de metris.

> *tinctus colore noctis*
> *manu puer loquaci.*

Ægyptiacum tibicinen deſcripſit. Hinc etiam Dodonæi, apud Herodotum, Ægyptiam fœminam denotantes: μέλαιναν πελειάδα, *nigram columbam* dixere: & viduam Herod in Euterpe.

Noxia terra ferax, & multa probata venena.

Inter quæ vel illud medicamen luctus, & mœroris eſſe autumant, omnium ita vt malorum obliuionem, atque indolentiam facere poſſit.

Sed clariùs ex eodem Theophraſto Plinius. *Homerus*, inquit, *primus doctrinarum, & antiquitatis parens, multus aliàs in admiratione Circes, gloriam herbarum Aegypto tribuit, tum etiam cum rigaretur Aegyptus illa, non autem eſſet poſtea fluminis limo inuecta. herbas certè Aegyptias à Regis vxore traditas ſuæ Helenæ plurimas narrat, ac nobile illud Nepenthes obliuionem triſtitiæ veniamq́ afferens.* hactenus Plinius.

Plin.li.25. cap.2.

Sed frequens hæc, & moleſta Ægyptiarum herbarum mentio, cogit me digreſſiuncula, & quidem non inſuaui, quærere laxamentum. Nam quamuis feraciſſima plantarum fuerit Ægyptus, & verè vt Theocritus ait, ἀλλ' ἄτις τόσα φύη ὅσα χθαμαλὸς Αἴγυπτος, *nulla tamen terra tam multa gignit quàm humilis Aegyptus.* & pleræq; apud Botaniſtas eo cognomine inſigniantur, vt inde ortas eſſe demonſtrent: aliquando tamen tralatitia ſignificatione, & huic ſatis diuerſa obſeruamus adiectum, vt in Clematide, de qua Demetrius Phalareus.

Theocr. idil.17.

Demetr. Phalar. de elocutio.

eus. χρήσονται τε τ̃ῃ ῥίζωταις εἰκασίαις, ὡς ύπλια κλημάτης; μακρὸν, & μέλαμα, id
, *vtuntur etiam talibus imaginibus, vt Ae- tia clematis; de longo & nigro homine.*
c ſcommate notatus fuit Zenon Cy- ıs, vt in eius vita Laërtius ſcribit, cum cili fuiſſet corpore, ſtatu procero, & ı cute.

Diog. li 8. in Zenon.

taque colligi datur, non alia ratione matidem in hoc dicterio Ægyptiam am, niſi vt fuſcum, atrumque colorem ·imeret, qualis, vt cum Manilio di- , Ægyptiorum infuſcat corpora, ac ıde αἰγυπτιάζειν, pro adurere, & με- ꝗ ſit factum, quemadmodum in hoc ıine,

Manilius aſtro. li. 4.

οἷον ἣ τὴν σὴν ὕλιον λαμπτὼν φλογὶ αἰγυπτιάσῃ.

ıum colorem phœbus ardens, igneis flam- mis aduret.

ınius Arbiter apud Terentianum, ıntiſſima periphraſi,

Terent. de metris.

tınctus colore noctis
manu puer loquaci.

ıtiacum tibicinen deſcripſit. Hinc Dodonæi, apud Herodotum, Ægy- fœminam denotantes: μέλαιναν πε- :, *nigram columbam* dixere: & viduam

Herod in Euterpe.

E apud

apud ipſos in hyerogliphicis ſignificare, Orus admonuit.

Petr. Vict. in Demet. Eraſm. in Chil.

Hanc igitur vocis *μεταφορὰν* minimè vidit Petrus Victorius in commentariis ad Demetrium, & Eraſmus qui hoc dictum inter adagia tranſtulit. Nam ad gentilem ſolummodo, propriámque vocis notationem, & ad Plinij hiſtoriam reſpicientes: non animo aduerterunt clematidem *πρὸς τὸ μακρὸν*. & Ægyptiam *πρὸς τὸ μέλανα* eſſe referendam. nam gracilis tantum, & longurio, vt ita dicam, clematis, ſolum vocaretur, cum omnes, non Ægyptiæ ſolum, ſed cuiuſcumque regionis huiuſmodi ſint clematides. Hos homines *iunceos*, cum Terentio Latinè diceres: nos vulgò *Paleas longas* appellamus.

Terent. in Eunucho.

Ariſtoph. in Veſpis.

Ariſtophanes autem, ducta à ſerpentibus ſimilitudine: Cleonymum quendam *θηρεῖον* vocat, itidem quia *μακρὸς* erat, & *ἀρρυθμὸς*, vt doctiſſimus eius Scholiaſtes notauit, ad quod Veſpaſianus Imperator torſit Homeri carmen,

Tranquil. in Veſpaſ.

μακρὰ βιβὰς κραδάων δολιχόσκιον ἔγχος.

Et longum incedens, quaſſans ingentem haſtam.

Gyrald. de Poët. hiſt. dialog. 7.

Fuit etiam Poëta Samyrion, qui cum macilentus ac tenui corpore eſſet, ea cauſa à Strattide

:attide Comico cannabus vocabatur, Pollux ſcribit : eſt enim cannabus li- um gracile, circum quod, dum fiunt agines cera primùm adhibetur, & ab exiles homines & macilenti καύναβοι à ꝛæcis vocabantur.

Sed recipio me in gradu, & ad ea quæ :cebamus redeundo : cum iam proba- m ſit Nepenthes herbam fuiſſe, reliquũ : videre, quomodo vino iniectam ; nam ıænam fuerit poſtremò examinabitur. triplici modo à medicamentariis po- iſſet id fieri, vel integram herbam im- ittendo, vel puluerem, vel ſuccũ ipſius. : primo Helenam herbam ipſam crateri ıſeruiſſe, veterũ opinione fulcitur, vt ex lutarcho licet perſpicere, inquit enim. μὲν ἔνϑα βούγλωσσα καταμιγνύντες εἰς τὸν ἶνον, καὶ τοῖς ἀποβρέγμασι τῶν περιστερεώνων, καὶ διαίτων τὰ ἐδάφη ῥαίνοντες, ὡς τούτων τινὰ ῖς ἐστιωμένοις εὐθυμίαν, καὶ φιλοφροσύνην νδιδόντων ἀπομιμούμενοι τὴν ὁμηρικὴν Ἑλέ- ην ὑποφαρμάττουσαν τὸν ἄκρατον. *Nonnulli uidem bugloſſam vino admiſcent, aut ſolum igant verbenarum adiantorumq; diluto, quod hæc conuiuijs hilaritatem aliquam, & comita- tem parare opinantur: imitantes Homericam Helenam quæ vino medicamentum iniecerit.* Plutarc. in ſympoſ. lib. I. c. I.

 Si

Si enim ad Helenæ exemplum id veteres faciebant: profectò exiſtimabant & herbam Helenam adhibuiſſe. nam ita bugloſſæ vſus, quemadmodum, & pimpinellæ ad animi lætitiam, & iucunditatem probatur.

Sed hoc ex eodem Plutarcho, ne dum ex Homero refellitur, ille alteram ſubiiciens Nepenthus interpretationem, de quâ nos alibi, hic non iniectionem tantum, ſed commixtionem, & confuſionem alicuius rei cum vino apertè memorans; vt ſorbitione in ſtomachum immitteretur. Potius itaque puluerem inſperſiſſe, rationi videretur conſentaneum. Nam ſi Nepenthes Helenam habuiſſe à muliere Ægyptia, ex Homericis verbis neceſſariò fatendum: cum magnum temporis ſpatium intercesſerit ab ipſius in Ægyptū peregrinatione, ad vſque Menelai in Greciam reditum, & Telemachi Piſiſtratique aduentum; nam ὀγδοάτῳ ἔτει octauum ſcilicet poſt annum rediiſſe ab Homero, & Strabone conuincitur. Siccum iam, & arefactum medicamentum, quomodo, vt vim ſuam magis cōmunicaret, aptius immitti potuiſſet, quàm in puluiſculum, & in diaſpamatum ſpeciem redactum? eo magis

Strabo geogr. li. 1. Homer. odyſſ. li. 4.

magis quod doctorum virorum obſeruatione compertum habemus? veteres diapaſmatum aſpergines potui ad luxum, & fragrantiam adhibuiſſe. Itaque quod effertur vinum vnguentis condire ſolitos, ſi ad tempus, quo in amphoris reponebatur reſpicias: conditurâ de quâ Dioſcorides & alij, curatum exiſtimo: ſi autem in compotatione ipſa factum, vt fieri Turnebus obſeruauit, vnguinis materia, ita vt vnguentorum exoticum redoleret: hoc eſt, vt vno verbo dicam diapaſmate; non liquidis, pinguibúſque re verâ odoribus medicatum.

Had. iun. c. de med.

Dioſc. li. 5.

Turn. Aduerſ. lib. 2. cap. 29.

Sed nec huiuſmodi mihi probatur ſententia, cum minimè credendum ſit Nepenthes hoc illud eſſe, quod Thebis à Polydamna acceperat, & licet Homerus dicat:

τοῖα Διὸς θυγάτηρ ἔχε φάρμακα μητιόεντα
ἐσθλά, τά οἱ Πολύδαμνα πόρεν.

Homer. odyſſ. δ.

Talia Iouis filia habebat pharmaca, quæ illi Polydamna præbuit; haud alio modo intelligendum eſt, quàm iuxta Athenæi explicationem: ἡ δ' Ἑλένη, inquit Athenæus, Διὸς οὖσα θυγάτηρ καὶ παρὰ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ σοφῶν μεμαθηκυῖα πολλοὺς λόγους, ἐς τὸν οἶνον ἐμβάλλει παιωνικοὺς τῷ ὄντι φαρμάκου. *Helena verò Iouis*

Athe. deipnoſ. li. 4.

 gnata

gnata oratione commercioq́ſapientum Aegyptiorum multum edocta: Fanaces re verâ pharmacum inijcit vino.

Igitur priuato ſtudio, Helenam in imaginariis, vel penſilibus hortis, ad delectationem coluiſſe dicendum eſt: & proinde ad rem præſentaneam; non vt inſperſile quoddam adhibuiſſe πάλυνε, vt in Neſtoris poculo, vel alio quopiam vocabulo propriùs ſignificaſſet Homerus, ſed ſuccum vino permiſcuiſſe. Quod nobis ſupereſt affirmare, & affirmare Poëtam contendimus. Inquit enim poſt locum à nobis ſupra laudatum.

Homer. iliad. λ.

αὐτὰρ ἐπεί ῥ' ἐνέηκε κέλευσέ τε οἰνοχοῆσαι.

Cæterum poſtquam ſanè infudit iuſſit vinum propinari: ita enim verti debet. Nam verbum ἐνίημι, ex quo illud ἐνέηκε, quo itidem in Circes potione vtitur, propria ſignificatione apud pharmacopœos infundere valet.

Adde dubitatiunculam, & ex illius reſolutione, id euidentius apparebit. Supra dixerat Homerus, εἰς οἶνον βάλε φάρμακον ἔνθεν ἔπινον. Liquet etenim ex his verbis, primò vinum effuſum, deinde pharmaco medicatum. at contrarium ſubdit, carmine iam à nobis citato, in quo habes primò

Homer. odyſſ. δ.

medica

medicamen iniectum, deinde vinum propinatum. Quæ reſponſio? facilis. Nam dicimus: Helenam haud in minutis calicibus potionẽ procuraſſe, ſed in maiori lagena, & congiario commixtionem hanc perfeciſſe; qua perfecta, ex eo iuſſit οἰνοχοεῖν, id eſt, vini liquorem in poculis effundere. Quibus ſanè Nepenthes arguitur, cum vino concorporatum, & liquidi cum liquido perfecta commixtio. cui ſubobſcurè, eleganter tamen Plinius annuit: *Cum nobile illud Nepenthes,* inquit, *ab Helena cunctis mortalibus propinandum.* Remanet ergo iam ſatis ſufficienter probatum ſuccum Helenam effudiſſe (ſucci nomine quod decoctum Medici vocant non excludo) vt meritò à Petrarcha noſtro ſit dictum, quod & illuſtrare erat intentio. Plin. li. 25. cap. 2. Petrarch. Rhyt. p. 1. ſonul. 44.

e col terzo beuete, vn ſucco d'herba.

Vltima occurrit diſputatio, & quæ plãtarum hoc Nepenthes proponit: & num prata nobis hoc germen herbeſcant, vel deſit naturæ inuidia, aut deos effoſores cum moly expoſcat. Ardua ſanè quæſtio, in qua, & veteres hæſitarunt: & præter eorum opiniones recenſeri vix quidquam poteſt. Sed, vt moras præfationum recidamus: ſciendum eſt pleroſque vete-

rum, Bugloſſum Nepenthes exiſtimaſſe,
Plut. ſympoſ.l.1.c.1. vt ſuprà ex Plutarchi loco teſtatum feci-
mus. Deiecta ſiquidem in vinum bugloſſi
folia, voluptates animi, & lætitiam auge-
Dioſc li 4. cap 123. Ægin.li.6. c de bugl. re Dioſcorides, & Paulus Ægineta ſcri-
pſerunt. Neque vltra hunc vſum bugloſ-
ſo, aliud multi faciendũ ab antiquis ſcri-
ptoribus tribui, rectè notat Marcellus
Virgil. in Dioſ. li.4. cap. 123. Plin. li.25. cap.8. Virgilius, cuius causâ, & euphroſynon,
cognata ferè Nepenthus voce, vt Plinius
memorat nominatum.

Accedit Galeni auctoritas, cui aſtipu-
C. Rhod. lib.19.c.3. latus Celius Rhodiginus, totam hanc ſen-
tentiam firmat his verbis. *Porrò ſunt ex di-
ligentioribus, qui rimati exactius cuiuſnam
modi foret pharmacum id, ex quibusq́, concin-
naretur, ſuſpicati ſunt eſſe bugloſſum. propterea
quod de ea ſic prodiderit Galenus,* (τοῖς οἴνοις
ἐμβαλλόμενον εὐφροσύνης αἴτιον γίνε). id eſt,
*vino iniecta hilaritatem inducit. Scribunt Me-
dicorum ſcientiſſimi euentus mirabilis eam
cenſeri, ratione quod ſanguis inde clarior fiat,
expurgatiorq́. porrò & cor confoueatur, à quo
mox & hepar. id autem ſic affectum laudabi-
lem ſanguinem producere vnde cooriatur læ-
Io.Baptiſt. perſona inſt. ſolit. lloq.13. titia.* hactenus Cælius. At nos qui leuicu-
lam bugloſſi εὐφροσύνην pluries, & præ-
ſertim in hac animi conſternatione ex-
perti

perti ſumus: ſimplicitati ducimus, vt & alij arbitrantur, hanc ſingularem, maximarúmque virium herbam, Ægyptiæ Principis hoſpitale munuſculum, ad tam vulgare olus, tardis tenuibúſque facultatibus præditam accommodare.

Cæterum, haud liquet ex Plutarcho bugloſſum veteres Nepenthes Homericum reputaſſe, ſed tantummodo exemplo Helenes illud vino iniecisse:ad quem vſum; non liquor,vt diximus de Nepenthe, ſed folia, præſertim verò floſculorum caliculi adhibentur: & proinde neſcio quid ſibi velit Aloyſius Anguillara, noſtri ſæculi auctor non aſpernendus,qui & medicinam profeſſus, ad hoc Homeri pharmacon reſpiciens, bugloſſi radicem oggranniat. Anguil. de ſimpl cap. de Enopia.

Sed age, an meliora alij dixerint? & ſanè ita videtur. Sunt enim qui Helenium, id eſſe affirment, quorum iudicio, vel ipſius herbæ nomen argumentum facit. Natam quippe in Cranae, quæ vna eſt Sporadum inſula, Helena poſtmodo ab illa vocata, & ex ipſius fœminæ lacrymis, à Poëtis effertur. Hanc Romani, inquit Dioſcorides, Inulam campanam dixere; agro nimirum Nolano celebrem, vt Ambroſius I. Gorræus de ſi. med. lib. 13. Strab. li. 9. & lib. 10.

 broſius

Amb. Leo in Nol. hiſtor. brofius Leo notauit. Nectariõ itidem dictam, ipſe Dioſcorides affirmat: vnde vi-
Dioſcor. lib. 5. c. 40. num nectarite confectum. De quo idem his verbis, ὁ δὲ νεκταρείτης σκευάζεται ἐκ τοῦ ἑλενίου, *conficitur & nectarite dictum vinum ex Helenio herba*, & deinceps, *quam alÿ nectarion appellant*. Credo hanc ei nomenclaturam feciſſe, haud diuinitatem in adimendis curis, atque hominum moleſtiis,
Io. Baptiſt. perſona coll. 15. vt ineptè in libro Noctium ſolitariarum ſcribitur: ſed ſucci dulcedinem, quod
Plin. li. 21. cap. 21. Plinius de Helenio fatetur. Integrum verò Plinij locum ſubiiciamus, qui in hac re probanda iudicatur eximius, inquit enim, *Helenium ab Helenæ lacrymis, hæc verior lectio, vt diximus natum, fauere creditur formæ, cutem mulierum in facie reliquoq; corpore nutrire incorruptam. Præterea putant vſu eius quandam gratiam eis venerem conciliari. attribuunt hilaritatis effectum eidem potæ in vino eumq; quem habuerint Nepenthes illud prædicatum ab Homero, quod triſtitia omnis aboleatur. Eſt autem ſucci perdulcis.* Sed vt optimè obſeruat auctor, qui emblemata in
lib. 1. c. 27. Dioſcoridem ſcripſit: Plinius hoc loco, haud voluit idem Helenium, & Nepenthes eſſe: ea tantum virtute & facultate aſſimilat. Cæterum diſtinctas, diuerſáſque

plantas

plantas fuiſſe demonſtrat. Accedit, quod neque Poëtarum figmentis recipit fidem, cum non lacrymis ortum, ſed ab Ægypto Homerus facit aduectum.

Sunt propterea ad hoc forſan intuentes, qui verum Nepenthes, non hoc Helenium, ſed illud Crateuæ quod Ægyption Dioſcorides nominat, & Enopiam Galenus, ſi A. Anquillaræ credimus. conſtat ſanè Galenum in eo libro, quo animi mores ſequi corporis temperamentum ſcribit: Enopiæ radicem Ægyptiæ Hoſpitæ pharmacum reputaſſe. Idem verò ac Helenium iſtud fuiſſe, ex quo de vno Helenio mentionem faciat, & quę de Enopia affirmat, cum Crateuæ Helenio conſentiant, voluit Anquillara, hiſque opinantibus meo iudicio Æliani fauet hiſtoria, quæ cum maximè ad hanc partem conducat: eam cum Euſtathio referre, haud grauabor.

Anquill. c. de Enop. Gal. cap. 3.

Anquil. li. ſuar. opin. c. de Enop. Ælian. de hiſt. anim. lib. 9. c. 21.

Thonis Ægyptiorum Rex, Helenam Iouis filiam cuſtodiendam cum accepiſſet, Menelao per ſuperiora Africæ circa Ægyptum, & Æthiopiam oberrante, inque eius amorem incidiſſet, & vim illi inferre conaretur: famam eſſe illam vxori Thonidis Polydamnæ rem omnem aperuiſſe.

Poly

Polydamna verò, & metuens ne propter formam ſibi aliquando præferretur Helena, & ſimul miſerata in Pharum eam expoſuiſſe, & donauiſſe herbam ſerpentibus illic abundantibus aduerſariam. cuius ſenſus quàm primum perceptus eſt à ſerpentibus, illi paſſim in terram ſe abdiderunt. Sed operæpretiũ eſt reliquum ipſius Æliani verbis concludere. τὴν δὲ ταύτην, ait, καταφυτεῦσαι, καὶ χρόνῳ ἀναθῆλαι καὶ ἀφιέναι σπέρμα ἐχθρὸν ὄφεσι. καὶ μέν τοι καὶ ἐν τῇ Φάρῳ θηεῖον γιόν δὲ [illegible]. κληθῆναι δὲ τὴν πόαν ἑλένιον λέγουσιν, οἱ ταῦτα εἰδέναι δεινοί, & vt Gillius & Geſnerus interpretantur. *Helena verò herbam plantauit, quæ cum comprehendiſſet ſuo tempore ſemen ſerpentibus inimicum protulit. & Helenium, vt harum rerum periti aſſerunt, appellata eſt, & in Pharo peruenit.* Locus hic mendoſiſſimus. Vidit interpres, putauitque pro θηεῖον φυτὸν reponendum: & hanc lectionem interturbatis verbis in ſua verſione retinuit. ego θηείων repono, ſed ex γιόν δὲ leui mutatione οὐδὲν facimus: locúſque ſuæ lectioni proculdubiò reſtituitur. Itaque hæc ſit verſio: *Ipſa*, Helena, *herbam plantauit, quæ ſuo tempore vegeta, ſemen ſerpentibus protulit inimicum. itaque in Pharo ſerpentem nullum*

nullum gigni: vocari autem hanc herbam Helenium, harum rerum periti aſſerunt. Et hanc meam coniecturam, vel ipſe Ælianus in principio capitis abundè confirmat. Φάρ@, inquiens, ἡ νῆσ@ πάλαι, λέγουσι ᾗ Αἰγύπτιοι οἷα μέλλω λέγειν, πεπλήρωτο ὄφεων πολλῶν τε, καὶ διαφόρων. Latinè autem. *Pharus inſula, olim (aiunt autem Aegyptij quæ & ego dicturus ſum) multis diuerſisq; ſerpentibus plena erat.* Helenæ igitur, Heleniique beneficio inſulam à tam malis incolis liberatam, illis verbis dictam voluit Aelianus; cum modũ, quo id euenerit, hoc capite narrare ex Aegyptiorum memoriis propoſuiſſet.

Sed nihil lætificum, vt ad nos redeamus, & ad Nepenthes ſimile, nec Crateuas, nec Aelianus, quem modo recenſuimus, huic Helenio tribuunt, præterquam quod ſerpentes arcere, & θηριοδήκτοις βοηθεῖν, *contra venenatorum morſus remedium eſſe.*

Itaque haud parum erraſſe in Noctis ſolitariis eius libri auctorem dicendum eſt; qui, cum Aegyptium Crateuæ Helenium Nepẽthes fuiſſe intrepidè aſſereret, minimè has, quæ ſolæ tribui poſſunt qualitates, examinat, ſed diſtincta quædam d. coll. 13.

Plinij

Plinij loca, in vnum confundens: calorem, dulcedinem,& vires omnes Dioſcoridis Helenij, quod iam conſtanter negauerat, in argumentum Nepenthus trahit. Quod quidem nec cum iſto,nec cum Ægyptio conuenit, niſi quis amet dicere; nullum eſſe peſtilentius virus, & venenum animo atrocius, quàm triſtitiam, & mœrorem.

Sed nunc naturæ fines trãſilimus:quod non eſt propoſitum in hac parte:licet magnopere allubeſcat digreſſio. Nam Poëtæ, haud ſeſe intra hos limites diſtringunt, vt fideli rerum naturaliũ hiſtoria detineantur, ſed vt quid maius doceant,ampliandi,augendi, transferendi, diſtorquendi, largam ad eorum libitum retinent facultatem: vt re verâ potuerit Homerus ad hoc Helenium reſpicere;quamuis Medicorum, & Philoſophorum obſeruatione, eandem vim, virtutémque parem, quam de eo prædicat, poſſidere non dignoſcatur. Et pro hac re firmanda, haud omittenda Apulei ſententia: qui *Chironium panaces*, ſiue *Centaurion*, ait vocari *Helenium*: de quo Panace, non eſt veneno præſentius antidotum; ſi Nicandro antiquo Poëtæ, & Medico fidem non denegamus,

Apul. de Plant.

Nicandr. in Ther.

mus, quem & meritò ſubiicimus, inquit enim in Theriacis:

πρώτην μὲν χείρωνος ἐπαλθέα ῥίζαν ἑλέσθαι
κενταύρου κρονίδαο φερώνυμον. ἥν ποτε χείρων
πηλίῳ ἐν νιφόεντι κιχὼν ἐφράσσατο δειρῇ,
τῆς μὲν ἀμαρακόεσσα περιδέδρομε χαίτη
αὔθεα δὲ χρύσεια φαείνεται, ἡ δ' ὕπερ αἴης
ῥίζα, καὶ οὐ βυθόωσα πελεθρόνιον νάπος ἴσχει.
ἣν σὺ καὶ αὐαλέην ὁτὲ δ' ἔγχλοον ὅλμῳ ἀράξας
φυρσάμενος κοτύλην πίεειν μεθυπαχέος οἴνης
πᾶσι γὰρ ἄρκιος ἥδε.

Quæ in Latinum carmẽ ita ſunt reddita.

Ergo ſalutarem primùm tibi conuenit herbã
Vellere, idem cum Centauro cognomen habentem,
Quam gelido Chirõ in Peli vertice quondã
Prendit: amaracino folio ſimilis coma ſurgit,
Aureus eſt flori cultus, non altaq; radix,
Vult ſilueſtre ſolum, quo plurima naſcitur herba.
Hanc tu vel viridem, vel ſiccam contere, deinde
Nobilis hemina permiſce atque accipe vini,
Cuilibet hæc homini menſura ſat eſſe videtur.

At quamuis decipi potuerit hoc dicto Apuleius, cum omnes herbarij de Helenio, & de Panace; tanquam de diuerſis

planta

plantarum ſpeciebus fuerint locuti. Ni-
Dioſc.l.3. cap.52. hilominus,cum nec ipſe Dioſcorides quiuerit, niſi Nicandri ſupra citatum locum ἄμετρον,& ad verbum infarcire: Apuleianam coniecturam non aſpernabimur. cui quatenus ad Homerum, & noſtram hanc
Ath. deipnoſ.li.4. diſquiſitionē pertinet: magnopere Athenæum vulgata, receptáque lectione fauere intelligimus. Siquidem, vt ſuprà ad alium finem laudauimus, ita habet, εἰς τὸν οἶνον ἐμβάλλει πάνακες τῷ ὄντι. φάρμακον, hoc eſt, vt rectè Dalecampius vertit, imò potius paraphraſi illuſtrauit. *Panaces efficax re vera mœroris auxilium inijcit vino.* Dicta autem eſt hæc herba πάνακες, id eſt, *tota bona*, & *ſalubris*. inde nomen ſortita, quod magnarum virium ſit,in propulſandis morbis. Chironium autem à Chirone cognomentū accepit, propterea quod hic Centaurus Saturni, & Philliræ filius, eam in Pelio monte inuenerit. Fuit porrò Chiron inſignis ſuo tempore Medicus, & Aeſculapio medendi artem, Herculi verò aſtrorum ſcientiam oſtendit: de quo infra amplius erit ſermo. Nunc ad alia progrediamur.

Macr. li.7. Sat.c.10. Sed illud intereà haud prætereundum, quod in Macrobio aliquantulum nos

moratur.

moratur. Et quidem animaduerſione eſt dignum, an ſint qui arbitrati noſtrum pharmacum ex India aduectum? *cum non herba fuit, non ex India ſuccus.* de ea verba faciens, ita ſcribat. Verum enim verò, eâ de causâ, hoc à Macrobio dictum puto: quod cum omnia admiranda, & ſupra fidem in his regionibus oriri perſuaſum habeant homines; vt nullibi gentium eam inueniri aſſereret, & ipſam in India etiam gigni pernegat.

Sed curioſulus alioquin inueſtigator, ne quid videretur prætermiſſum, harum regionum hiſtorias perluſtraui: nec occidentalis, quam vocant negletta, in qua reperiri, & eam offendiſſe læti aliquando iudicabamus. Contigit enim principium operis videre, quod *rerum medicarum nouæ Hiſpaniæ* inſcribitur: & Cæſij Mecænatis illuſtriſſimæ Lynceorum Academiҽ Principis liberalitate, & induſtria Romæ typis eualgatur. quo loco auctor N. Antonius Recchus, de Peruanorum ſimplicium etymo, & nominum ratione diſſerit: *qualancapatli* vocem, & herbæ nomen exponens, hæc habet, *irati hominis medicina dicta, quia hilaritatem inducit, & iram mulcet.* Curauimus ſedulò, quidquid reliquum Recchus lib.1.c.5.

eſſet impreſſi operis videre, & cum amici opera id datum eſſet: Theſaurum carbones, vt dici ſolet; quandoquidem herbam deſcribat frigidæ, & humidæ qualitatis, ſaporis, & odoris prope nullius: cuius folia tunſa, atque reſoluta ex aqua, homini, qui ob iram acceptámve iniuriam malè habet, facere medicinam, vnde & nomen. Liquet porrò Indicum hoc pharmacum, minimùm cum Nepenthe conuenire, & ad hilaritatis effectum, lubricitate quadam dicendi, causâ dante, forſan hac Homeri, repetitáque per varios auctores narratione: certè haud ſatis penſiculatè deflexum.

Eſt verò apud Sinas, Iappones, & eis finitimas gentes frutex quidam, cuius foliis celebris potio, quam *Ciam* vocant, perficitur. Eius vſus, apud Sinas omnino eſſe non poteſt antiquiſſimus, inquit Trigauſius, nam in vetuſtis eorum voluminibus, nullus ad eam ſignificandam Hieroglyphicus character (quales ſunt omnes Sinarum litteræ) reperitur. Vnde fortaſſe noſtros etiam hac fronde ſaltus minimè carere licet ſuſpicari, cuius ſuſpicioni, & alteram neſcio, an æquè plauſibilem addere amicus quidam, non verebatur; cum

Trigauſ. lib. 1. c. 3.

ex

ex Cia Aegei maris inſula, quæ Zia nunc vulgò dicitur, ducto ab huius ſcriptoris verbis, & nominis ſimilitudine argumento, eo importatam affirmaret. de qua re fides ſit apud ipſum.

Obſeruat autē Trigauſius huius frondes ab his gentibus verno cælo legi, eáſque in vmbra exiccari, & ad quotidianam decoctionem aſſeruari, & in conuiuiis, & quoties ædes hoſpes amicum viſurus ingreditur (hoſpitibus enim, & in conuiuio Helena ſuum poculum miſcet) ſalubriter, hilaritérque hac potione inuitari.

Nec prætereundum in hac narratione folium, quod & Indum cognomen habet, Græcis *μαλόβαθρον*, quando id ita ſit, de qua re meritò dubitatur. Eius enim hæc vis eſt, vt mirum in modum hominem exhilaret, & ferè alterum Nepenthes, à Cardano extollitur. Similiter ad eius vires accedit, quod Paulus Iouius de Selimo Imperatore agens, ſcribit: illam ſcilicet veſci ſemine quodam ſolitum, quod rerum ſeriarum, ac moleſtarum memoriam hominibus adimit, eóſque liberos ac iucundos, per aliquot horas facit. Et additum ad libri oram, *forſan Nepenthes fuit.* Quale autem id ſemen, videtur Iouius

Iul. C. Scalig. exercit. in Card. 146.

Card. de ſubtil. li. 8.

Paul. Iou. in Turch. hiſt.

ignoraſſe,cum ſolum referat,quæ à Gritti
Petr. Belo apud Eluſ. Obſeruat. lib.3.c.15. Venetiarum duce acceperat. At Petrus Belo qui Iouij locum memorat, ſuique muneris, & facultatis erat quidquid in his regionibus admirabile oriretur, diligenter inueſtigare, nec illud quiuit; ſaltem per nomen exprimere.

Minimè igitur tanti faciendum puto, quod de Horatio quodam Patinio refert
d. coll.13. Io. Baptiſta Perſona, vt in omnibus ei fides ſit adhibenda. Cum enim μελαγχολικῶς degeret, amici cuiuſdam hortatu pauxillum pulueris ex radicula quadam ait vino ebibiſſe, eóque poto adeo lætum in viam erupiſſe, vt vel ebrius fuerit reputatus. Nam amici illius teſtimonium, quod his verbis expreſſit: *dicebatq; Helenij genus quoddam eſſe quod ex Aegypto delatum fuerat.* ex confictο additum proculdubio iudicandum, & cuilibet colloquium attentè perlegenti,& ex his quæ ſuprà diximus innoteſcet.

Sed quid diutiùs in his immoramur? quinimò Fabij Columnæ viri vndequaq; doctiſſimi, in hac re iudiciũ non interponimus:qui, vt interroganti mihi obſequeretur, ex tempore, vt eſt herbarum columen, & omnis Naturæ hiſtoriæ peritiſſimus:

mus: ſe inter narcotica pharmaca, hoc Nepenthes reponendum, exiſtimare reſpondit: quod nec Euſtathius ſcriptor ſanè eruditiſſimus ignorauit. cum κατὰ ἱστορίαν ἐκδεκτέον hiſtoricè iuxta hanc partem, quam agimus putet exponendum. ὡς, καὶ γνώστων ὄντων παρ' αἰγυπτίοις ναρκωτικῶν τινῶν ἢ θελκτηρίων φαρμάκων. *quod huiuſmodi fuerint apud Aegyptios ſtupefacientia, vel demulcentia medicamenta.* Euſtath. in 4. odyſſ.

Verùm, cum à nobis ſint explicata, quæ delinire, & animos exhilarare creduntur, nunc de his quæ ex ſtupore, & obliuione vim ſuam patefaciunt. Quemadmodum de opio, hoc eſt, de papaueris ſucco aſſeritur. Calefacere enim pectus, contra Clinicorum vulgus doctiores obſeruant, & ex fumis, qui inde in caput cuehuntur, cerebrum temulentia quadam perturbari. Illius eſu Turcæ, animoſiores fiunt, miniméque belli periculum expaueſcunt. Vocant autem huiuſmodi medicamentum *Maſlac*, vt ſcribit Quercetanus, & vt legitur apud Anquillaram *Mazluc.* Nec apud eos tantum in vſu, vt Petrus Belo refert, ſed apud Perſas, Indos, aliáſque quamplurimas nationes, inter quas, Ægyptiorum gentem notat Pro- Quercet. phar. c. 24. P Belo obſeru. lib. 3. cap. 15.

 ſper

Alpin. de med. Ægypt. li. 4. cap. 2.

ſper Alpinus, inſignis inter Medicos ſcriptor, qui diù in Ægypto verſatus, peculiari obſeruatione cognouit: eos pharmaca quædam animi gratia frequentare, quæ hilaritatem, deinde ſtuporem aduocant, & viſiones concitant admodum iucundas, ipsíſque optatas. Præter enim cannabi folium quod per excellentiam aſſis, id eſt herbam vocant: & alia quædam, cum in ipſa regione prouenientia, tum aliunde importata, meconium, noſtrúmue opium ipſis præcipuè in vſu, quod *Affion* dicunt: addítque illud, quo omnes vtuntur, ex locis Saieth, vbi olim Thebarũ vrbs erat præclariſſima, deferri; ibi etenim nigra papauera copioſiſſimè proueniunt, cæteríſque omnibus facultate præſtant, ex quorum capitibus ſuccum exprimunt, quem ſolo ſiccant, atque ad vſum ſeruant.

Nuper inter rerum monſtra, Neapoli ſub Oſſunio Prorege huius regionis purpuratum viſimus (heu quanto cum detrimento, & graui Sypontinæ vrbis fato, quæ & huius interuentu, vt nobis indicatum, capta, direptáque à Thracibus) huic Barbaro frequenti in vſu opium, & patrium ſolummodò probatum, vt Marius Schipanus, vir ne dum Medicorum, ſed omnium

nium conſenſu doctrina, & eruditione præcellens, mihi affirmauit, qui proinde facilè aſſentitur, herbam Polydamnæ, & Thebarum opium idem fuiſſe. Quæ quidem περὶ νηπένθους opinio, mirum in modum Poëtæ congruit. haud enim de eo narrat, quod cor lætificet, & animi hilaritudinem inducat, vt qui ad bugloſſum reſpexere, aut ad Theophraſti œnotheram (nec deſunt, qui hanc herbam illud eſſe affirment, & breuitati conſulens omitto expendere) vel ex hoc à vero aberraſſe demonſtrari poſſet, ſed tantummodo luctus, iræ, & malorum omnium obliuionem inferre, vt rectè Lucianus λησίδωνον φάρμακον abſolutè dixerit, id eſt, *obliuionem pariens inducensq́; medicamentum.* Plena enim obliuionis papauera ſunt. vnde Seruius ad illud Maronis carmen, Theophr. lib. 9. c. 21. Lucia. dialog. de ſal.

Vrunt lethæo perfuſa papauera ſomno. Seru. in 4. Georg.

eruditiſſimè annotat: Cererem ab Ioue commonefactam, papauere (Cereale apud eundem Virgilium vocatur) orbitatis oblitam, cum iam Proſerpinam raptã à Plutone ex inferno recipere non potuiſſet. Qua de re, nonnulla in Virgutis noſtris. Et hoc modo dubitationi occurritur, ne temerè à receptis excidamus, quæ ἄχολον Virgil. 1. Georg. Virg. 15.

illud Nepenthes epitheton,vt aliter interpretaremur allexit. Haud enim diſſidet iram,& mœrorem delere,cum per ſoporiferam vim id contingere affirmemus.

Soporiferum autem Nepenthes fuiſſe, & Poëta etiam indicat, cum paulò poſt

Odyſſ.δ. ipſius hauſtum facit Telemachum dicentem :

ἀλλ' ἄγετε εἰς εὐνὴν πέμπεθ' ἡμέας ὄφρακεν ἤδη
ὕπνῳ ὑπογλυκερῷ ταρπώμεθα κοιμηθέντες.
Sed agite ad cubile ducite nos,vt iam
Somno à dulci delectemur dormientes.

Quercet. phar.c.24. & de priſc. philoſop. med.mat. In cuius rei teſtimonium vnum Quercetanũ ſufficere viſum eſt : nam Theodorum Zuiglium,qui primus anodyna opiata huiuſmodi medicamenta Nepenthus nomine inſigniuit, haud mihi fas nominatim proferre : hic quidem, & hanc nomenclaturam ſequitur, ſuáque auctoritate commendat. Sed quoniam Plutarchus

Plut.lib.1. q.5. in problematis conuiualibus, τ̃ ὑπνοτικῶν φαρμάκων duas ſpecies recenſet : μηκώνιον, id eſt,*opium*, & μανδραγόραν, *& mandragoram*. cúmq; ea, quæ iam dudum de papauere relata ſunt, ab Homeri narratione non aliena iudicauimus:fortaſſe etiam ad eum mandragora pertinebit. Viſum eſt

ergo

ergo aliqua de ea dicere, non vt bonus Luciani Scholiaſtes, qui in Timone Adagiorum ſcriptorem in prouerbio *mandragoram bibere* verbatim compilare, ſuppreſſo auctoris nomine, haud erubeſcit: quem in minutioribus citare ſolet. Sed non ſum ego *μορύχου*, vt dici ſolet, *μωρότερος*, qui hæc curo.

Redeo ad Mandragoram. Genus enim plantæ eſt ſoporiferum, ſed à veteribus ſuperſtitione veneratum, à Magis religione obſeruatum, & in amoris philtron, à Circe, vnde Circæam dictam, vt Dioſco- Dioſcor.
rides inquit, curatum. Cuius effodiendi lib.4.c.74.
ritus, ſanè haud prætermittendus, quem Theophraſtus, & Plinius referre operæ Plin.li.25.
pretium iudicarunt. *περιγράφειν δὲ, καὶ τὴν* cap.11.
μανδραγόραν εἰς τρεῖς ξίφει τέμνειν δὲ πρὸς Theophr. plant.hiſt.
ἑσπέραν βλέποντα τὸν δὲ ἕτερον κύκλῳ περιορ- lib.6.c.2.
χεῖσθαι, καὶ λέγειν ὡς πλεῖστα περὶ ἀφροδισίων. quorum ſenſus. *Circumſcribunt, & mandragoram gladio ter, ſecantq́ ad occaſum ſpectantes. iubent, & alium ſaltantem tripudio circumagi, multaq́ de veneris vſu, & re dicere.* Plinius inſuper addit: *cauent foſſuri contrarium ventum, &c.* Quibus cæremoniis nobilitata mandragora, velut inſigne quoddam miraculum, facilè meruerat Helenes

 fieri

fieri donum, & ab eadem, propter narcoticam facultatem mœſtis hoſpitibus vino miſcui. celebre ſiquidem cum vino, eius eſt temperamentum. vnde μανδραγορίτην οἶνον, cuius duplicem modum, id eſt coctura, & ſecus Dioſcorides proponit.

Dioſ. li. 4. cap. 74.

Plutarc. de audiendis Poëtæ.

Tertium eſt omnium delicatiſſimum, quod ex Plutarcho colligitur, inquit enim, ὥσπερ γὰρ ὁ μανδραγόρας ταῖς ἀμπέλοις παραφυόμενος, καὶ μεταδοὺς τὴν δύναμιν εἰς τὸν οἶνον μαλακωτέραν ποιεῖ τὴν καταφορὰν τοῖς πίνουσιν. *Vt enim mandragora prope vites naſcens, virtutem miniſtrans vino, leniorem efficit illius in potatores vim ſoporandi.* Veteres enim, quibus mandragoræ in cibo, potúque maximus vſus: eam prope vites plantabant, vt inde cõtracta in vinum virtute, lenius ſoporarentur. Sic etiam braſſicis, vt exilius vinum haberent, idem factitaſſe retulit Athenæus. quod eo libentiùs dixi, vt antiquorum induſtria, diligentiáque in ea curanda pateſceret. Cui addendum, quod Pythagoras ἀνθρωπόμορφον vocarit; ex ſemi hominis forma: de qua Columella, & verum eſſe: ſunt qui mordicus ſuſtinent. Alij in pomis hanc generis diuerſitatem fieri agnoſcunt. Nos ideò ſic dictam putamus, quia formam homini reſtituit,

Ath. lib. 1. deipnoſ.

Columell. libr. 10. de re ruſt.

reſtituit;ſtigmata enim citra exulceratio-nem delent,quod Dioſcorides fatetur. Dioſ.l.4. cap.74.

Sed abſtruſiorem ex myſteriis, & reli-gione, cuius vbique magnus ille auctor erat, cauſam id nomen habuiſſe:rectè for-ſan opinatur Marcellus Virgilius; quam-uis contra eum ſatis inconſultè genui-num ſtringat Pierius Valerianus. cum ex-perientia compertum ſit, bifidam eius ra-dicem in viri, fœminæque ſexum artifi-ciosè ab impoſtoribus conformari. Virgil. ad Dioſ. li.4. cap.74. Pier. hierogl. l.58.

Sed Pierij alteram oſcitantiam ſilentio occulere haud poſſum. ponit enim man-dragoram lætitiæ hieroglyphicum,& Xe-nophontis teſtimonio eam pro lætitiæ ar-gumento citari confirmat. Quod quan-tum à vero ſit alienum, Xenophontis lo-cus indicabit: quem ſubiiciemus. Inquit hic lepidiſſimus & ſuauiſſimus ſcriptor; (ſic de eo loquitur Athenæus, hunc eun-dem locum deſcribens) imò potiùs hæc Socratem loquentem inducit. ἀλλὰ πίνειν μὲν ὦ ἄνδρες, καὶ ἐμοὶ πάνυ δοκεῖ τῷ γὰρ ὄντι ὁ οἶνος ἄρδων τὰς ψυχὰς τὰς μὲν λύπας ὥσπερ ὁ μανδραγόρας ἀνθρώπους κοιμίζῃ τὰς δὲ φιλοφροσύνας ὥσπερ ἔλαιον φλόγα ἐγείρει. *Bibendum ſanè ô præclari viri admodum cenſeo, quandoquidem re verâ noſtros animos vinum* Xenoph. in ſympo.

rigans

rigans curas, & moleſtias ſopit, vt homines mandragora; hilaritatem verò excitat, vt oleum flammam. Lætitiam quippe, & hilaritudinem ex vino oriri, haud ex mandragora hoc loco Xenophon ait: illúdque ſedare curas affirmans, pari modo ac mandragoram ſenſus hominum corripere. & ſic τὴν ἀναισθησίαν illius exemplo, & non iucunditatem exprimit, vt Pierius voluit.

Dioſc. ibi. Senſu autem priuare mandragoram, ex Dioſcoride habes. Nam eius radicis decoctum contra vigilias datur: & his, quos ſine doloris ſenſu ſecare, aut vrere voluerint. Sed nunquid Deo illo, quo vates incaleſcunt percitus, fatidicè Homericum hoc myſterium diuinauit? & ſicut per metalepſim ex vno ſignificatu, alius colligitur, & gradatim itur ad id quod oſtenditur; ſic ex mandragora Helenæ poculum, & ex hoc lætitiam, ad quam denotandam prouerbio effertur, vt infra dicemus, ſubobſcurè indicauit. Quemadmodum à Petro Ronſardo, Poëtarum ab omnibus ſeculis ſecundum Maronem (teſte Sceuola Sammarthano) facilè principi: ſimiliter factum animaduertimus, ait enim in ſuis amoribus, quos Gallicè, vt cætera ſua poëmata ſcripſit.

Pet. Ronſ. li. 1. amor.

Sceuol. in elog. clar. vir.

Ode

O de Nepenthe, & de lieſſe pleine
Chambrette heureuſe.

Quibus verbis ædem compellat Nepenthis, & lætitiæ plenam: eámque beatam ſignificat, & ad lætitiæ ſynonymon Nepenthus deflexit vocabulum. Ad quam ſignificationem, aliter, quàm per gradum Helenæ potionis, eiúſque ſubintellecta cognitione non peruenitur. Quod quidem iudicio meo, ſi fas eſt in medium afferre, dictum contenderem periculoſa quadam audacia: eâ certè haud raró peccat ſummus hic auctor; licet nonnulla eius auctoritate, libenter ſint concedenda.

De Pierio aliter ſentimus, cum propius clariúſque Nepenthes quàm mandragora ad Helenæ poculum ſignificandum accedit; cætera curioſus Lector apud Medicos, & Botaniſtas inquirat: & ſi φιλολογίαν amet, plura, vel ad vſque faſtidium in libris antiquitatum conuiualiũ, in vnum congeſta ab eius auctore reperiet.

Eſt, & alia ſomniferi ſpecies, cuius fortaſſe habenda ratio: nec omnes huic conſiderationi ſubiiciuntur. Hanc *Solanum,* Græci στρύχνον μανικὸν vocant: in quo deſcribendo, delineando, & Dioſcoridis textum reſtituendo, egregiam, vt in omnibus

Digitized by Google

[Columm. in Phiob. Cluſius in Schol. ad Chriſt. à Coſta.cap. 53.] nibus ſibi laudem meruit Fabius Columna Lynceus, vel Cluſij doctiſſimi hominis teſtimonio: eandémque eſſe ait, quam Chriſtophorus Coſta *daturam* appellat, Medicíque legitimam nucem Methel Arabum eſſe cenſent. Vim habet pota in vino radix drachmæ vnius pondere, inquit [Dioſ. li.4. cap.72.] Dioſcorides, *φαντασίας ἀποτελεῖν οὐκ ἀηδεῖς, imaginationes efficiendi nõ iniucundas.* Sumi autem à Turcis, & eſſe apud eos frequenti in vſu, [lib. 3. obſeru.c. 56.] ex Belonis obſeruationibus; ſiue mauis Petri Gillij, cui opus vendicatur, & ex Cluſij ad eum notis colligitur.

Venit ergo in mentem, ad hoc illam Aloyſij Anquillaræ referre opinionem: cum Nepenthes, aut Enopiam eſſe, quam eandem cum Helenio facit addubitat, aut quandam aliam Italiæ notam, quam conſultò ait tacere; cauſatus Chriſtianam religionem, cum inde multa mala confici poſſint. Sic Plinius, ne omnia de Solano diceret, cauſas prætexuit, *minimè,* inquiẽs, *diligenter demonſtranda remedia, non venena tractanti.* Liquet ſanè ad furta, ad res venereas, & ad inſaniam inferendam abuti. [Garſ. ab hort. aro. ſib.2.c.24. Chriſt. à Coſta cap. de datura.]

Sed nuper cum de hac re Echimum

quen

quendam ex Aphricana gente captiuum, & Oſſanenſium Ducis triremibus mancipatum, conſuluiſſem; is me docuit *Mazluc* etiam apud Arabes herbam eſſe inter frumenta naſcentem, hoc eſt, *Lolium* ſignificare: ac rerum medicarum commentariolo, quod ſecum ſua lingua exaratum circumferebat, conatus eſt comprobare. Et porrò haud à veritate alienum videtur, cum lolium tenebricoſas vertigines, & mentis aberrationem, atque temulentiam efficiat; imò *αἶραν* à Græcis volunt plerique, *παρὰ τοῦ αἴρειν* dictum. Rapitur quippe in cerebrum lolij vapida, & nocua aura. Quâ etiam ratione in ſoporiferis medicamentis, eius farina immiſcetur: quod Mathias Lobel peritiſſimus, & diligentiſſimus Botanicus in ſtirpium obſeruationibus, & in aduerſariis notat. Relatu ſanè dignum eſt, quod illuſtris vir ex loliacei panis comeſtione, ſibi contigiſſe commemorat. Dum enim in fratris caſtello degeret, die quodam Dominico ex ſacris, quibus interfuerat, poſt longiuſculam ambulationem domum reuerſus: panem cuiuſdam ex municipibus lolio haud expurgatum: oritur enim abundè in illis agris, ſimúlque cum tritico molitur, & ſic

Lobel cap. de Lolio.

panem

panem conficiunt vulgarem : quem fortè cum offendiſſet, velut famelicus comedit. Poſt paululum ſomno correptus, in lectum ſe recepit. Deinde expergefactus, ita mente alienatur, vt conſtantiſſimè crederet longam dormiſſe noctem, & aduocatis ſeruis cœpit eos obiurgare, quod veſpere feneſtras in ſalutis ſuę damnum minimè obſeraſſent, nec dormiturientem dominum veſtibus exuiſſent. Et quamuis ij, & domeſtici omnes, rem vt eſſet ei demonſtrare contenderent : nunquam id percipere potuit, ſed magis ac magis ea imaginatione deceptus, in iurgiis perſeuerabat : & vix nunc mentis deſipuiſſe exiſtimat. Quid ſi ex loliacea farina tantum fuiſſet panis? formant ex ea Ægyptij, adiecto cannabi ſeminibus medicamentum, quod *Boſa*, eorum lingua nuncupatur. ídque ea omnia præſtat, & valentius vt ſcribit Alpinus, quæ meconio ſuperiùs aſcripta ſunt. Vino autem farinas immiſcere : non eſt à moribus veternm alienum; cum ex Homero in Neſtoris & Circes poculo albam farinam inſperſam; imò, & caprinum caſeum adraſum, ſupra iam ſit probatum.

P. Alp. lib. 4 de Med. Ægyp. c. 2.

Sed his, licet plenè videatur exhauſta materies,

materies; cum ferè omnes de hac re ſententiæ in medium productæ : inſuper aliquid addere excogitauimus, quod,& propoſitum attingit finem:& ſcire haud modicum delectabit, ſiquidem an medicamentum Nepenthes, ex chemia officina conflatum ſit,ſupereſt conſiderare? Et ſanè, ex Marco Tullio ſciri poteſt, *Vulcanum*, quem Ægyptij *Opam* nuncupant, in Nilo natum, & Nili filium,nec cuſtodem tantum eſſe Ægypti quæ & ab eo ἡφαιςία dicta; ſed, vt Diogenes Laërtius narrat, ὅν ἄρξαι φιλοσοφίας, *qui primùm Aegyptijs philoſophiæ aperuit principia.* Inuenit autem Vulcanus,inquit Zezzes:

Cic. lib. 3. de natur. Deor.

Euſtath. in Dio. Aphr.

Laërt. in proœm.

Zezzes in Chiliad.

πῦρ, καὶ τέχνας ὅσαι ἐκ πυρὸς ὁπόσας.

Ignem,& artes ex igne quot ſunt.

Eius ergo Philoſophia in ignis inuento habuiſſe originem conſonum eſt : & ab eo chemiam artem repertam, eíque nomen,ſi articulum demas, Ægyptium. Siquidem Ægyptum quæ vel maxima nigram habet terram, ὥσπερ τὸ μέλαν τοῦ ὀφθαλμοῦ: Chemiam vocari ſcribit Plutarchus.

Plutarc. de Iſid. & Oſid.

Chemmi Octauus Ægypti Rex,vt Diodorus habet: & Chemmi oppidum grande eſſe Thebaicæ prouinciæ,refert Herodotus.

Diod. Sic. de antiqu. geſt. lib. 2.

Herodot. in Euterp. Suidas in Dioclet.

dotus. Floruiſſe tamen apud eos, & ex hoc Opa, opes quàm maximas, Suidas expreſsè teſtatur: cum narrat, Diocletianum Imperatorem, ne Ægyptij ex chemia arte diuitias compararent, atque opū abundantia freti, arma mouere Romanis auderent in poſterum: libros omnes de chemia, ab antiquis Ægyptiis conſcriptos diligenter conquiſitos, igne abſumpſiſſe. Vetuſtiſſimi autem Græcorum Ægyptios ſecuti, huiuſmodi doctrinam literis commendarunt. idque manifeſtè conuincit, quod de aureo vellere Orpheus, & Apollonius cecinêre. Quamobrem liber fuiſſe dicitur ex membranis, ſiue Arietis pellis, in qua contineretur, vt ſcribit Suidas, auri faciendi ratio. Et ab Apollonij Scholiaſte μέθοδος χρυσοπράξιος, ἢ χρυσογράφης aureum vellus exponitur. Imò ipſe idem Orpheus videtur id apertiſſimè demonſtraſſe: auream ouem, pendentem inter varia plantarum genera, deſcribens:

Vide Ioan. Lang. epiſtol. 53.

in Argon.

Suidas in ver. δέρας. libr. 2. in Apoll.

vide Guilād. in Papy. mēb. 6.

Orpheus Argon.

ἐν δὲ πόοι ῥίζῃσι κατηφερέες χθαμαλῇσιν
ἀσφόδελος κλύμενός τε, καὶ εὐειδὴς ἀδίαν-
τος,
καὶ θρύον, ἠδὲ κύπειρον, ἀγχερέων τ᾽, ἀμβλυνὰ
ὅρμινόν τε καὶ εἰρύσιμον, κύκλαμίς τε θεειδής.
στοιχὰς παιονίη τε, καλτερνές τε πολύκνημον
μανδρα

μανδραγόρης, πόλιον τ᾽ ἐπὶ δὲ χαφαρὸν δίκ-
ταμον

ὀδμος τε κρόκος, ἰδὲ κάρδαμον, ἐν δ᾽
ἄρα κῆμος

σμίλαξ, ἠδὲ χαμαίμηλον μήκων τε μέλαινα
ἄλκυα, καὶ πάνακες, καὶ καπασὸν ἠδ᾽ ἀκόνιτον.

Id eſt.

Hic etiam paruis tectæ radicibus herbæ
Aſphodelus, Clymenusq́; & pulchrior his Adiantus,
Et Thryon imbellis, Ariſtereonq́;, Cypironq́;
Hormion, Tryſimon, deuotaq́; Cyclamos aris,
Stœchas, Pæoniæq́; & ramo diuite creſcens
Mandragora, & Polion ſubtiliſq́; Dictamus vnà.
Hic, & odora Crocus, hic Cardamon, hic quoque Cemus
Cumq́; Chamaemelo Smilax, Mecon quoque nigra,
Alcyaq́; & Panaces, & Capaſon atque Aconitum.

Quæ ad fixationem, quod aiunt Mercurij, & reliqua huius opificis pertinere Iacobus Maſſonus notauit: reſpuiſſe autem de chemia Homerum dicere, haud fortaſſe negabit: cui Helenam ex ouo naſci, aliquid chemicum ſubolebit. *Non enim,* (ſcribit Meicrus) *in ouo homines vt pulli na-*

Maſſ. li. 3. cap. 41. in Daathem.

Michaël Meier. de volucr. arbor. cap. 4.

 turali

turaliter, per artificium generantur: quamuis Helena, illa mulierum formoſiſſima, belli Troiani, hoc eſt, opificij chemici cauſa, vna cum Polluce ex vno ouo prodijſſe fingatur. Qui etiam Græcos, ex Ægyptiorum doctrina, non aliud adumbraſſe contendit in Herculis laboribus, Vlyſſis erroribus, Iaſonis periculis, Theſæi facinoribus, & aliis pleriſque eorum fabulis.

Itaque modeſta ſatis, atque admodum ſimul amplectenda, noſtra hæc apparebit concluſio: Poëtam, videlicet pro Ægyptiaco Helenæ pharmaco, ex chemia arte quæſitum medicamentum aliquod indicare: vt factum ſit, quod plerique Medicorum filij, qui eam profiteri, meritò gloriantur: nonnulla huius generis, & tanquam in hanc ſententiam euntes, ſub Nepenthus nomine tradere conati ſunt. inter ipſa autem medicamenta, & quæ ex dictarum aliarúmque plantarum ſubſtantiis erui poſſunt: nihil auro præſtare exiſtimo. Contuſum enim, & in foliis redactum ad vires cordis reparandas, vulgatum remedium. Quod autem optimum, ſi abſolutè potabile, chemicorum induſtria efficiatur, vt experientia viris doctiſſimis obſeruatum. Hoc etiam ab Regibus

parari,

parari, miniſtrari, ob ſuúmque pretium regale effici donum, & omnia cum Homericis verbis congruere, facilè concedendum. Nec opus, exhilarandi aureæ potionis eximiam facultatem in dubium reuocare, atque ad horum omnium ſingularem probationem deſcendere.

Itaque pauculis, ad prouerbium, quod aiunt Helenæ Crateris adiectis verbis: finem huic parti, ne modum excedat imponamus. Haud enim frugi exiſtimo tempus terere, vt inueſtigemus fortè an hæc Helenæ potio μαγικῶς huiuſmodi curationis efficaciam retinuerit? Scio etenim ὅτι ἀρχαία ἦν, ἡ δι' ἐπαοιδῆς ἰατρική, vt Pindari inquit Scholiaſtes, & Pindarus ipſe, Pind. Pyt. ode 3. ac etiam Homerus, quē idem citat Scholiographus probant: Porphy. de vita Pyth. & ibi Cōradus Ritterſhuſ. nimirum incantationibus medicinam facere rem eſſe antiquiſſimam. Plinius tantum operis ex Magia in Vlyſſis erroribus ſcribit, Plin. li. 30. cap. 50. vt totum opus non aliunde conſtet. Siquidem, vt ipſe addit, *Protea, & Syrenum cantus apud eum non aliter intelligi volunt: Circe vtique & inferorum euocatione hoc ſolum agi.* Sed quod ſanè in admirationem rapit, & ipſa Homeri carmina, ſub hoc curationis genere vſurpata. Quandoquidem ad quar-

Q. Ser. de med. c. 50. tanæ mox graſſaturæ remedium, apud Q. Serenum Sammonicum præcipitur.

Mæoniæ Iliados, quartum ſuppone timenti.

Plato in Charmid. Socrates apud Platonem, τὴν ἐπῳδὴν in caſtris à Thrace quodam, didiciſſe memorat, quam idem à Zamolxide didicerat: & cum nobis alibi deſeruiet, hoc impulſu ſub calamum veniet. Eſt enim hæc Thracica incantatio. ὥσπερ ὀφθαλμοὺς ἄνευ κεφαλῆς, οὐ δεῖ ἐπιχειρεῖν ἰᾶσθαι, οὐδὲ κεφαλὴν ἄνευ σώματος, οὕτως οὐδὲ σῶμα ἄνευ ψυχῆς.

Oculum ſine toto capite,
Caput ſine toto corpore,
Corpus ſine anima ſanari non poſſe.

Magicis autem artibus operatos Ægyptios, conſtat ex ſacra Scriptura, & in illis Orig. li. 1. cõtra Celſum. σεμνυνόμενος Origenes docuit, vnde anſa peſſimæ blaſphemiæ aduersùs Chriſtũ, quod Arnobius lib. 1. aduerſ. gent. Ægyptiorum ex adytis, vt inquit Arnobius, angelorum potentium nomina, & remotas furatus ſit diſciplinas. Has αἰγυπτίαν σοφίαν, hoc eſt, *Aegyptiæ ſapientia* nomine Helio. Ætiop. lib. 2. deſignauit Heliodorus, & apud eiuſdem notæ ſcriptorem cum apicula manum Clionis pupugiſſet: puella Leucippe ſtatim dolorem excantauit: additque doctrinæ Tat. lib. 2. rationem Tatius, quod ab Ægyptia muliere didicerat, & ſuboluiſſe quid Magicum

gicum in hac noſtra curatione, iam Plutarchi locus admonuit, quo ad Helenes imitationem factum apud veteres indicauit; pauimenta, vt hilaritas excitaretur, verbenacarum diluto irroraſſe. Siquidem ad Magos referendum: qui *aiunt*, vt Plinius teſtatur: *Si aqua ſpargatur triclinium qua manduerit, lætiores conuictus fieri.* quod Plutarchus dicebat. Itaque ſi in hoc genere ſtudium Helenæ: profectò non caruit Ægyptiorum ſuperſtitione, καὶ ταύταις ταῖς ἐπῳδαῖς. Verùm cum hæc medicamenta, deliramenta potius ſint exiſtimanda, ad nullam curationem vtilia: quod non ſemel ab eodem Plinio, aliíſque auctoribus comprobatum: nec huiuſmodi imitationem cum Helenæ pharmaco aſſerimus, quandoquidem nec in bugloſſo eam ſubeſſe ſit demonſtratum: rurſúmque ab his vanitatibus Nepenthes diſtare, ipſius deſcriptione ſit clarum, vt meritò eas prætermittere iudicemus.

Plin.li.25. cap.9.

Plin.li.26. cap.4. Frãc. Vall. de ſacr. phil.c.2.

Quanquam id non omittendum, quod doctrinæ concluſionem reſpicit. Quid enim magis in hac parte arrideat, veriſimile eſt à me Lectorem meum exquirere; in cuius gratiam id enuncio: me ſcilicet, nihil certi definire; ſed ſi μυθολογίαν

conſidero, cuius maxima in poëmatibus habenda ratio: placet, quod de Chironio panace, ſiue de Helenio dictum eſt, vt quarta & vltima parte euidentiùs apparebit. Ad φυσιολογίαν verò Poëtam examinare? quod de Nepenthe narrat, etiam citra hyperbolem (nam ὑπερβολικῶς dictum Euſtathius voluit) niſi narcotico pharmaco, poſſe ſuſtineri non video. Quale autem horum fuerit, vel aliud determinare, cuiuſuis erit facultas & iudicium. Sufficiat nobis ad perfectam tractationem, vel in hac parte curioſis ingeniis non defuiſſe. Quantum ad adagionem ſpectat ſic de eo Cælius. *Craterem Helenæ apud Philoſtratum prouerbij forma enuntiatum animaduertimus, de ijs, quæ nobis æſtuationem mentis leniunt, ſolicitudinem ſedant, molliuntque, & diſſerenato animo, ac fronte erugato, exporrectoque curarum obliuionem inducunt.* Hactenus Cælius, & ab eo deſumentes Eraſmus, & Iunius, eadem verborum formula proponunt. in qua re (modeſtè dico) conſideratiores expetiiſſem. Haud enim vnus eſt crater, qui propter Helenam à veteribus celebratur: pluráque vaſcula apud ſcriptores inſignia, ad Helenam referuntur, inter quæ illud ſatis decan

C. Rhod. lect. antiq. lib. 19. c. 3.

Iun. Cent. 6. Adag. 25.

decantatum τρίπους, à tribus quibus fulciebatur pedibus nominatum, Coi, & Miletij illuſtriſſimarũ Ciuitatum certamen, Thaletis ſapientiæ præmium, Delphici Apollinis inſigne donarium.

Hunc tripodem, inquit Diogenes in Thalete à Vulcano fabrefactum, ac pro munere Pelopi à Deo datum, cum ille vxorem duceret, demum ad Menelaum perueniſſe: raptúmque cum Helena ab Alexandro, & Troiam nauigantibus fertur eam iuſſu Oraculi, vt Plutarchus memorat, in Coo mare ad rixarum cauſam depoſuiſſe. At tripodem crateram fuiſſe, & ad vini vſum (ne quid lecythum cum ſtrophio) Athenæus docet. nam, etſi plura tripodum genera apud priſcos, vnum tamen poculum fuit, de quo Homerus, Laërt. li. 1. Plutarc. in Solon. Ath. deip. lib. 2. Homer. iliad. li. 9.

ἕπτ' ἀπύρους τρίποδας.

ἐν τούτοις γὰρ (inquit Athenæus) τὸν οἶνον ἐκέρνων, *in his tripodibus vinum miſcebatur.* Ex hoc enim crateris orta denominatio, quod nec ipſe omiſit. Vtrumque verò ἀναθεματικῶν, hoc eſt, ad ædium, templorúmque ornatum ſolitum conſecrari, vt hoc Helenæ vas: quod Thales Didymæo deuouit Apollini. Conſtat ſanè ex Diogene, qui varias de tripode veterum opinio- Ath. deip. lib. 3. Diogen in Thalete.

 nes

nes recenſet, non aliter ab illis reputatum, cum vel phialam, vel poculum nominet.

Huc etiam pertinet, Crater ille Temeſius, quem Menelaus per regionem Iapygiorum veniens, Palladi Scyletriæ, cum eius clypeo, ac pulchris Helenæ vxoris calceis, dona appendit. de qua re tenebricoſus vates Lycophron cecinit:

Lycoph. in Caſſand.

ἥξη δ' ἀλήτης εἰς ἰαπύγων στρατὸν
καὶ δῶρ' ἀνάψει παρθένῳ σκυλητρίᾳ
ταμάσιον κρατῆρα, καὶ βοάγριον,
καὶ τὰς δάμαρτος ἀσκέρας εὐμαρίδας.

Et ex Ioſepho Scaligero, ad priſtinæ antiquitatis dialectum.

Iapygumq́; adibit erro exercitum
Ponetq́; donum virgini Feretriæ
Ancile ſcutum, & hyrnæam Temeſiam;
Sponſæ nocentis, cernuoſq́; mulleos.

Hunc *κρατῆρα* ad tripodem Thaletis refert Io. Meurſius, & illum Vulcani Pelopi vxorem ducenti donatum affirmat, de quo iam diximus: at de eo, & iſto Temeſio Apuleium, & Philoſtratum intelligere locis, quos ad aliud reſpicientes, in hac parte laudauimus. cum hic ſuam lucubrationem, haud aliter, quàm Helenæ poculum Ægyptiis pharmacis imbutum,

Io. Meurſ. in com in Caſſand.

tum, leuare dolorem poſſe: Antonio ſcribit; ille marino aliquo, & piſculento non Helenam ſuam crateram medicaſſe aſſeuerans. Et mea ſententia allucinatur eruditiſſimus alioqui ſcriptor adeò, vt pudeat nunc illius errorem detegere. Nam quid cõmune poteſt habere aureus Vulcani tripos, (ex auro enim fuiſſe orta de eo contentio ſuadet, & Oraculi ad Coos reſponſum.

πρὶν τρίποδα χρύσεον ὃν ἥφαιστος βάλε πόντῳ

& reliqua, quæ in Diogene habes) cum Temeſio iſto vaſculo? quod æreum dicimus, quia Temeſium. Temeſis namque Calabriæ ciuitas ἀριστόχαλκος, vt inquit Tzetzes, in qua optimum æs conflabatur: & in eam Pallas, apud Homerum in mentis Anchalai filij formam ſeſe verſã, ferrum ſplendidum ducere, vt inde æs aſportaret: Telemacho commentum narrabat. Diog. ibid. Tzetzes in com. in Caſſand.

Rurſum ſi ante Troianum bellum tripos mari demerſus, non niſi Thaleris tempore fuerat à piſcatoribus Coi repertus, quem ortum primo anno triceſimæ quintæ Olympiadis, ex Apollodoro in Chronicis Laërtius refert, & ſic annis ferè Diogen. in Thalete.

rè quingentis quadraginta quinque poſt Troiam captam; qua igitur ratione, iterum in Menelai manus poterat peruenire haud video. Sed age peruenerit. quis quæſo fatebitur de tripode, vel Temeſiano cratere Philoſtratum, & Apuleium intelligere? cum (mitto rationem hiſtoriæ) quam euidenter Homerum reſpiciant, & notiſſima Hyppallage, non aurum, non electrum, non opus, non formam Crateris admirantes τὸ πόνρμ, & Ægyptium medicamentum in prouerbium traxere. euitata nihilominus locutionis amphibologia, vt mox dicam. Sed prius aliud etiam indicabo celebrari Helenæ vaſculum, quod ad ſuæ mamillæ menſuram, ex electro confectum, apud Lyndum inſulam Rhodiorum in Mineruæ templo conſecrauit: quod Beroaldus ad Apuleium obſeruauit: Raderus ad illud Martialis carmen de Phiala Ruffi.

Beroal. in Apul. li. 10.

Epig. li. 8.

Vera minus flauo radiant electra metallo.

haud omiſit, nos ad noſtrum Syntagma de mamillis reiicimus.

Ex his ſanè argui poteſt, haud illa dicendi formula paræmiam enunciandam fuiſſe, quod etiam Philoſtratus confirmat:

mat. Nam Helenæ Crater cum dixiſſet, neceſſariam fecit additionem : τῶν αἰγυπτίων φαρμάκων. Conſultò etiam Apuleius, ne in hunc lapidem tranſuerſum daret, verbo medicauit, omnem abſtulit dubitationis ſcrupulum. Sed in hac parte hic finis eſto.

***

DE

Digitized by Google

DE HOMERI NEPENTHE

PARS ALLEGORICA,

QVÆ ET DE CONSOLATIONE.

EXEGI ſuperiori diſceptatione, quæ ad Nepenthus hiſtoriam pertinere videbantur. Reliquum eſt vt hanc partē allegoria compleat. Materia æquè nobilis ac iucunda, certè ad Homeri propoſitam intelligentiam perneceſſaria. Quidquid enim in eo, maximum & admiratione dignum. Id non in verborum cortice, & narrationum figmentis (quibus tamen ſua laus) ſed in ſententiarum receſſu, fabularúmque alluſionibus latere à veteribus compertum eſt. Metrodorus Lampſacenus de quo Dioge

Diogenes,& Tatianus meminere, totum Homeri poëma ad allegorias traxit.idémque Heraclides Ponticus, Proclus, & Euſtathius, aliíſque quamplurimi ſunt imitati. Strabo copioſus,& elegans auctor de Homeri fabulis aduerſus Eratoſthenẽ id conuincit:& prudentiſſimus ſcriptor Plutarchus, παρὰ δ' ὁμήρῳ, inquit, σιωπώμενόν ἐστι τὸ τοιοῦτον γένος τῆς διδασκαλίας ἔχον δ' ἀναθεώρησιν ὠφέλιμον ἐπὶ τῶν διαβεβλημένων μάλιστα μύθων οὓς ταῖς πάλαι μὲν ὑπονοίαις ἀλληγορίαις δὲ νῦν λεγομέναις. *apud Homerum id mutum doctrinæ genus extat, conſiderationem habens vtilẽ iјs in fabulis etiam quæ maximè vituperantur,quas nunc allegorias,antiqui hyponæas nominabant.*

Diogen.in Anaxora. Tatian. in orat.cõtra Græcos.

Strab.li.1, Georg.

Plutarc.de aud. Poët.

Quouis igitur iſtorum nomine dicas; ſiue *alluſionem* Latino vocabulo vt Scaliger opinatur, vel *alieniloquium*, vt Iſidorus, appelles;ſi quid fructus in huius poëſeos hortis colligere eſt in animo,ſummo ſtudio ſummóque ingenio inueſtigabimus. Et in propoſita de Nepenthe diſceptatione, eò magis conſequi niti debemus,quod quæ à nobis iam ſuprà ſunt expoſita; quamuis luculenter pro viribus abſoluerimus: minimè rem totam exhauriunt, neque ſedulæ perſcrutantium curioſitati

Iul.Scalig. Poët. li.3. cap.84.

Iſid. orig. lib.1.

rioſitati ſatis vndiq; facere poſſunt. quippe qui (mitto opinionum varietatem , & abditam ſeclusámque medicamentorum cognitionem) ſi diligenter volumus,quos Homerus huic pharmaco tribuat effectus perpendere: cogimur proculdubio affirmare nulla medicamina,ſiue ſimplicia,ſiue compoſita,vel etiam θεῶν χεῖρας illas à veteribus decantatas tantam vim tantámque efficaciam retinere , vt tam grande miraculum in natura produci poſſit.Nam qua ratione id confici potuiſſet, niſi vt ex Euſtathio iam ſuprà monuimus,vel oblectando & exhilarationem inducendo, vel per ſtuporem ſenſuúmque priuationem? Sed ex nullius quantumuis in ſuo genere efficaciſſimi , præſentiſſimíque remedij vſu accidere poteſt , vt quæ ab Homero narrantur eueniant. Eſto enim , ſi placet, Nepenthes lętificum quid potentiſſimum & admirandũ? quo pacto parẽtes,qui filiũ trucidari videant,à lacrymis & commiſeratione cohibeat ? ſi Euriali mater apud Virgilium, non oculis nati internicionem conſpectans , ſed fama quæ in malis nonnunquam veridica,auribus perculſa:illicò in lacrymas effunditur.

Euſtath.in 4.odyſſ.

Virg. Æn. lib. 10.

Ac ſubitus miſeræ color oſſa reliquit

Excuſſi

Excuſsi manibus radij reuolutaq; penſa
Euolat infelix, & fœmineo vlulatu
Sciſſa comam, &c.

en porrige lugenti huic fœminæ bugloſſum, propina nectarite, medica quibuſuis herbulis generoſa phalerna, non ceſſabit miſera pectus plangere, capillos ſcindere, & oculos ad vſque calamitatem difflere. Quid igitur hæ φαρμακοποιίαι? niſi medicorum ineptiæ & vt Comicus inquit Ariſtoph. in ranis.

ἐπιφυλλίδες ταῦτ᾽ ἐστὶ, καὶ στωμύλματα.
Epiphyllides hæ ſunt, & argutæ nugæ.

Nam re verâ ſicut amor, qui eos quos concupimus deſiderium eſt poſſidendi, ita & luctus ægritudo ex eius, qui carus fuerit interitu acerbo, *nullis,* vt cum Ouidio dicam, *eſt medicabilis herbis.*

Nec rectiùs de narcotico pharmaco inuentum, quandoquidem diſertis verbis canat Homerus, *οἳ τὸ καταβρόξειεν,* &c. *qui illud deglutierit*, ſi poſtmodum ei mater patérue mortui fuerint, vel fratrem, aut filium necari conſpexerit lacrymas non profundere. Sed ſi vis eſt opij atque μανδραγορείτου οἴνου ſenſu priuare; profectò nec funus ſenſerit, nec oculis potis erit comprehendere, vt Poëtæ verba ſe habent. Vtrumque igitur affirmare ἀπροσ-

διόνυσον, & abſurdiſſimum. imò re exactiùs penſiculata, Goropij eruditiſſimi hominis verba, quæ de *Moly* protulit vſurpare in hac quæſtione fas erit. *Vereor*, inquit hic auctor, *ne tota hæc medicorum diſputatio, ad lanam caprinam referenda ſit, eo quod Nepenthes in Homeri & antiquorum potius fabulis, quàm in vllis montibus natum ſit.* Quid ergo reiiciamus Homerum ἢ ἀποσκορακίζομεν? non. ſi quidem τὴν τοῦ λόγου, ait Euſtathius, αὐτόνομον ἀτοπίαν ἀλληγορία ἐθεράπευσεν ἢ ἀναγωγικὴ ἢ ἱστορικὴ, id eſt, *licentioſa ſermonis abſurditas ab allegoria remedium capit, vel anagogica vel historica*, καὶ συμβολικώτερον ἐκληπτέον idem auctor Nepenthus hoc pharmacum ſpeciatim ad hunc locum aſſeruit. Quam explicandi rationem cum quis rectè nouerit, tunc profectò intelliget Homeri figmenta non inaniter, neque ad riſum aut delectationem tantum efferendum eſſe conficta, ſed rerum cognitione digniſſimarum vmbras, atque integumenta quædam eſſe; quæ ſi quis rectè explicuerit, quanta ſit in eis quámque recondita ſcientia perſpiciet: nec aliud in his tenebris lumen, vel tutiùs Ariadnæ filum in his difficultatum labeـrynthis. Nam quid ſemota hac exponendi

Io. Gorop. hermat. lib. 9.

Euſtath. in 1. Iliad.

idem in 4. odyſſ.

di ratione Homerum diceres? niſi vt Heraclides Ponticus acutè admonet Salmoneum Tantalúmque alterum *ἀκόλαστον γλῶσσαν ἔχων αἰσχίστην νόσον*, *habentem linguam intemperantem, & morbum peſſimum.* Quam rectè licet aliquantulum ſubobſcurè ad Poëtam noſtrum, & ad hanc oppoſita ſoluendi neceſſitatem reſpiciens Ariſtoteles τὸ ἀδύνατον πρὸς τὴν ποίησιν, id eſt, *quod fieri nequit, ad ipſam poëſim eſſe referendum* docuit. Quoniam, vt Tzetzes apud Heſiodum docet, ὁ ἀλληγορικὸς μῦθος τὸ κυριώτατόν ἐστιν τῆς ποιήσεως χαρακτήρισμα, *proprium eſt poëtices character allegoria.*

Heraclid. in Homer. alleg.

Ariſtot. in Poëtice.

Tzetzes in operib. Heſiod.

Rem igitur quod bene vertat exordiendo cum veteres in hoc Homeri pharmaco τοῦτο τὸ ἀδύνατον comperiſſent: ſtatim aliqua alia Poëtam docere voluiſſe, & ſub putaminum ſcabritie ruditatéq; nucleũ doctrinæ abditum ſuauiſſimum exiſtimarunt; nec certè eos fefellit opinio. Latere enim in hac ſcrobe theſaurum, & claudere hanc concam margaritam veriſſimum eſt. Quod autem perſcrutati nobíſque proponere conati ſunt, illud eſt quod Plutarchus ſcribit: nimirum ſuauem Helenes eloquentiam, & pulchram

pulcherrimæ fœminæ orationem efficaciſſimũ verúmque Nepenthes fuiſſe. ἡ γὰρ Ἑλένη, addit loco iam in ſuperiori parte à nobis laudato, πίνουσιν αὐτοῖς διηγεῖται περὶ τοῦ ὀδυσσέως.

Plutarch. ſymp. li. 1.

ἀλλ' οἷον ἔρεξε, καὶ ἔτλη καρτερὸς ἀνήρ.
αὐτόν μιν πληγῇσιν ἀεικελίῃσι δαμάσσας.

τοῦτο γὰρ ἦν (ὡς ἔοικε) τὸ νηπενθὲς φάρμακον καὶ ἀνώδυνον, λόγος ἔχων καιρὸν ἁρμόζοντα τοῖς ὑποκειμένοις πάθεσι καὶ πράγμασιν, id eſt, *Bibentibus enim narrat Helena de Vlyſſe.*

Infracta quantum tolerarit mente laborem.
Cum ſe verberibus fœdè multaſſet acerbis.

hoc enim fuit opinor illud mœrorem abolens Nepenthes medicamentum, omnemq́ amoliens dolorem, oratio præſenti rei, & affectibus accommodata. Hanc Plutarchi ſententiam repetit firmátque Macrobius Aurelius, cuius hæc ſunt verba: *Nam ſi Homeri latentem prudentiam inſcruteris altius, delinimentum illud quod Helena vino miſcuit*

Macrob. Satur. li. 7.

νηπενθὲς τ' ἄχολόν τε κακῶν τ' ἐπίληθες ἁπάντων

non herba fuit, non ex India ſuccus: ſed narrandi opportunitas, quæ hoſpitem mœroris oblitum flexit ad gaudium. Vlyſsis enim præclara facinora, filio præſente narrabat.

πάντα μὲν οὐκ ἂν ἐγὼ μυθήσομαι, οὐδ' ὀνομήνω ὅσσοι

ὅσοι ὀδυσσῆος ταλασίφρονες εἰσὶν ἀέθλοι,
ἀλλ' οἷον τὸ δ' ἔρεξε, καὶ ἔτλη καρτερὸς ἀνὴρ
δήμῳ ἐνὶ τρώων ὅθι πάσχετε πήματ' ἀχαιοί.

ergo paternam gloriam, & ſingula eius fortia facta dicendo, animum filij fecit alacriorem: & ita credita eſt contra mœrorem vino remedium miſcuiſſe. Quandoquidem ſumma in leuandis doloribus ſermoni tribuatur facultas. vnde apud Græcos παραμυθεῖσθαι, καὶ παρηγορεῖν quod apud nos ſonat *alloqui* abſolutè pro *delinire & ſolatium afferre* vſurpatur. idem παραμυθία καὶ παραμύθιον, id eſt, *allocutio & alloquium* exprimunt, vt doctè & eleganter docuit Moretus. Mor.li.2. var. lect. cap.4.

Probat hãc etiam opinionem decus illud Chriſtianæ pietatis, & Demoſthenicæ facundiæ S. Gregorius Nazianzenus, ita ad Nicobulum ſcribens, vt in Heruagiana habetur editione, nec enim poſſumus Græcè, cum & Morellius has orationes haud impreſſerit. Gregor. orat. ad Nicob. *Quin illud quoque perſpectum habeo nihil aliud quàm diſertam quandam, & elegantem orationem fuiſſe medicamentum illud, quod Mercurius Vlyſſi ad Circem ſe conferenti porrexit, tum vt ſocijs ſuis in porcos mutatis opem ferret, tum ne ipſe quoque in porcum mutaretur. Nam quid aliud fuiſſe dicam Nepenthes illud malorum omnium obliuio*

liuionem inducens, quod Polydamna Aegyptia Thonis vxor tẽperauit, Helenæ verò hoſpitalis cuiuſdam muneris loco dedit, quàm facundam orationem egregieq́ perpolitam?

Non abs re paulo altiùs exorſi ſumus hunc locum. Cupio Lector iam olfacere incipias huius opinionis dubietatem. vides enim apud hoſce auctores Nepenthes eloquentiam, & Moly ſimiliter eloquentiam ſignificare? quaſi Homerus nil nobis aliud obtruſiſſet in ſuis carminibus, quàm eloquentiam: & vnus fuerit è Sophiſtarum numero myſtes, qui oratoriam olerum hieroglyphicis inſtituerit. Nec deſunt qui herbam aliam *Lirion* videlicet, apud Homerum dicant eloquentiæ ſymbolum, cum fingat Troianorum Concionatores cicadarum inſtar locutos, liliaceam vocem emittentium: & obſeruatio haud vulgaris eſt hominis, ſed Luciani, cuius verba cum ſummã prodant cuiuſdam ſcriptoris inſcitiam, libet hoc in loco congerere. Inquit enim, οὕτω γέ τοι, καὶ τοῦ Νέστορος ὑμῖν ἀποῤῥεῖ ἐκ τῆς γλώττης τὸ μέλι, καὶ οἱ ἀγορηταὶ τῶν Τρώων τὴν ὄπα τὴν λειριόεσσαν ἀφιᾶσιν, διανθῆ τινα. λείρια γὰρ καλεῖται, εἴ γε μέμνημαι τὰ ἄνθη. Eraſmus vertit: *Hinc videlicet apud vos, & Neſtoris lingua melle profluit,*

Lucian. in Ne. gal.

profluit, & Troianorum concionatores lirioëſſam edunt, videlicet floridam quandam vocē: nam liria ſi ſatis commemini flores appellantur. Hanc verſionem Lucianeam, ad vſque ferè dimidium illius opuſculi exſcripſit Cælius Auguſtinus Curio.auctor, qui duobus libris Pierij Valeriani hieroglyphica auxit; imò potiùs onerauit, vt Herculem eloquentiam in ſacris notis denotáſſe demonſtraret. rursúſque ad poſterioris libri calcem, hæc de Iride ex eodem Luciano recitat, *iridem herbam eloquentiæ ſymbolum, cum Homerus fingat Troianorum oratores, vt qui diſertiſſimi eſſent lirioëſſam,* id eſt, *Iridem herbam floridam comediſſe, quod eloquentiæ præcepta illos hauſiſſe ſignificat.* Pauca ſunt verba, ſed copioſa errorum ſeges. inſcitia enim Græcæ linguæ Luciani interpretis decipitur verbis: & quod ille dixerat: *Troianorum concionatores lirioëſſam edunt,* hic *Troianorum Oratores,* nec propriè Oratores, cum hac notione legati potiùs deſignentur, & non conſultores, & in concione differentes, vt ij erant. *Lirioëſſam* exſcribit Curio, id eſt, *iridem herbam.* Lirioëſſa enim adiectiuum eſt nomen, vocíque iniunctum: & haud iridem herbam, ſed ex lirio diſſimili plantæ floríſque genere

Cæl. Aug. Curio in hieroglyphic. li. vl.

 nere

nere deriuatum quidpiam exprimit. Tandem pro *edunt:* quod eſt ἀφιᾶσιν Luciani, & ἱεῖσι Homeri, *comediſſe* bellus hic auctor expreſſit, totóque cœlo ab ipſo Poëta diſſentit, vt ex hoc eius loco ad maiorem lucem erit conſpicere.

Homer. iliad.3.

εἵατο δημογέροντες ἐπὶ σκαιῇσι πύλῃσι
γήραϊ δὴ πολέμοιο πεπαυμένοι ἀλλ᾽ ἀγορηταὶ
ἐσθλοὶ τεττίγεσσιν ἐοικότες οἵ τε καθ᾽ ὕλην
δενδρέῳ ἐφεζόμενοι ὄπα λειριόεσσαν ἱεῖσι.
Sedebant populi ſeniores in ſcæis portis
Ob ſenectutem, iam ab bello ceſſantes, ſed concionatores
Boni Cicadis ſimiles, quæ in ſylua
Arbori inſidentes vocem liliaceam emittunt.

Sed quâ ratione Iris apud Cælium Curionem eloquentiæ ſymbolum? pudet eiuſdem dicta referre. propterea quod vires poſſideat eloquentiæ ſimiles, vt nimirum prauum halitum corrigat, gratúmq; & ſuauem ſpiritum reddat, & venena repellat. Nam ex iis de cauſis aptius ſexcentas alias liceret efferre, ego quando id ita eſſet, aliunde deducerem. *Floret enim iris diuerſi coloris ſpecie ſicut arcus cæleſtis, vnde & nomen,* Plinius ait. Nomen autem arcui

Plin.li.21. cap.7.

com

communi Grammaticorum ſuffragio imò & Philoſophorum principis calculo, ἀπὸ τοῦ εἴρω. εἴρειν autem *dicere* & *nunciare* ſignificat. Sic apud Homerum, quidam Sthacę mendicus *Irus* vocatur. Plato in Cratylo. Homer. odyſ. li. 18.

οὕνεκ' ἀπαγγέλλεσκε κιὼν ὅτε πού τις ἀνώγοι.

Quoniam nuncia deferebat profectus quando aliquis iubebat.

Nullum igitur abſurdum, vt & planta cognominis ad dicendi ſymbolum proponatur. Ab eodem etymo lirion deriuare fortaſſe plauſibiliter, vt ἀπὸ τοῦ λείου, non ad Iridem, ſed ad τὴν ἥραν, id eſt, *Iunonem* referens, nam & ſuo lacte prognatum, eóque ἥδεσθαι τὴν ἥραν φασὶ, *delectari Iunonem ſcribunt.* Sed non liquet pronuncio. Cle. Alex. lib. 2. pædag. cap. 8. Caroll. Paſc. Coron. lib. 3. cap. 8. Dioſcor. lib. 3. c. 8.

Elegantior inde tamen Comici iocus, quo Penia Iouem perſtringit, λήροις ἀναδῶν τοὺς νικῶντας, τὸν πλοῦτον ἐᾷ παρ' ἑαυτῷ. videlicet λειρίοις, *lileis*, & quod ferè idem, λήροις *nugis* victores ornans ſeruat ſibi diuitias. Negari vtique non poteſt, in diuinis libris ſymbolum hoc retineri: legimus enim labia ſponſi, κρίνα (κρίνον autem & λείριον idem eſſe docuit Athenæus) στάζοντα σμύρναν πλήρη, *lilia ſtillantia myrram*, & pro his ipſos quos dicimus prædicatores Chriſti ſanctus Gregorius intelligit. Ita- Ariſtoph. in Plut. Ath. lib. 5. deipnoſ. Dioſc. ibi. Cant. 7. S. Gregor. li. 24. mor. cap. 10.

que etſi luce clarius mihi conſtet; λείρια τὰ ἄνθη, id eſt, *flores*, & λειριόεσσαν ἀνθηρὰν, id eſt, *floridam* ſignificare: cuius rei plura teſtimonia habes apud doctiſſimum Carolum Paſcalium, quæ & huc transferre ſuperuacuum eſt: haud tamen in hoc Homeri carmine λειριόεσσαν pro florida & ſuaui accipiendam contendo, ſed pro acri potius, & acuta vt apud Oppianum,

Oppian. li.3. ali.

ὀδμὴ δ' αἶψα θάλασσαν ἐπέδραμε λειριόεσσα.
Odor verò ſtatim mare incurrit vt lilij.

Heſiod. in Theog.

Et fortaſſe etiam apud Heſiodum, ibi θεᾶν ὀπὶ λειριοέσσῃ σκιδναμένῃ, qua vegetam, & ſonoram Muſarum vocem extollit. Cum certum ſit ipſius cicadæ ſtridentem moleſtúmque auribus eſſe cantum, quod dici non poteſt: quantum ad mei genium accommodatè, & ad Homeri imitationem expreſſit Arioſtus:

Arioſt in Orland. can.8.

Sol la Cicala col noioſo metro
Fra idenſi rami del fronzuto ſtelo
Le valli e i monti aſſorda e il mare el cielo.

Vt quamuis iſthæc comparatio ad eloquentiæ laudem multum momenti non habeat, haud tamen ad loquacitatem traducenda: quæ vitium eſt in dicendo, vt Io. Spondano placuit; ſed ad argutam facundam, minimeque intermiſſam dicendi

Io. Spond. in 3. Iliad.

venam:

venam : quam alibi in Vlyſſe cōmendans νιφάδεσσιν χειμερίῃσιν, *niuibus hibernis* æquiparat. Oratio videlicet, non hyeme frigidior ; ſed, vt ait Seneca, concitata, & ſine intermiſſione, in morem niuis ſuperueniens. Homer. iliad. 3. Seneca epiſt. 40.

Sed ne longius euehamur contra hanc Nepenthus alluſionem, audiamus eundem cuius modo commeminimus Ioannem Spondanum differentem. Putat iſte auctor non bene Poëtæ conuenire, & tres videtur adducere rationes. Prima eſt, quòd expreſsè Homerus narrationem Helenæ ab hoc pharmaco diſtinguat. Secunda, quòd ſi Homerus ad tempeſtiuam narrationem annuiſſet, non hoc Helenæ pharmacum à Polydamna Thonis vxore datum obſeruaſſet, neque eo nomine Ægyptum pharmaca omnigena ferentem laudaſſet. Sed leuia ſunt hæc, & ipſo ſcriptore indigna. Nam quod dicitur de ſermonis opportunitate : planè allegoricum eſt, & aliud ipſam literam docere, vel cæco quidem, ne dum his ſcriptoribus per quam notiſſimum. Viderunt enim Poëtam re vera de herba loqui, & herba Ægyptia, ſed plantam tanta diuinitate (vt ſic dicam) præditam ἀδώνατον exiſtimantes, Io. Spond. in com. ad 4. odyſſ.

ad

ad hoc genus defenſionis, velut ad ſacram quandam anchoram confugerunt.

Sed vltimam Spondani rationem attendamus, quæ certè magni ponderis eſt, & prorſus horum ſcriptorum opinionem euertit. *An,* inquit, *illa de Vlyſſe narratio adeo potens, & efficax erit, vt lacrymas ſiſtendi vires poſſideat, è pectore mœrorem eliminet, & omnem malorum nebulam diſcutiens, vdam ſerenamq́ animo tranquillitatem inducat?* Et ſecus eſſe, breuiter rem ipſam examinando demonſtrabitur.

Conſolationum officia ad quinq; principalia capita reducuntur, quæ à Romano Philoſopho, & Oratore M. Tullio in Tuſculanis Quæſtionibus numerantur. Nos pro re præſenti, iuxta propoſitam pharmacωn diuiſionem in duas ſpecies diſtinguimus. Vna eſt, quæ ſententiis exemplíſque ad firmandum animum vtitur, ad ídque apertè, & ex propoſito contendit, vel malum illud omnino non eſſe demonſtrando, vt Cleanti placuit, vel non magnum malum, vt Peripateticis, vel abducendo à malis ad bona, vt Epicuro, vel oſtendendo nihil noui, & inopinati accidiſſe vt Cyrenaicis, aut tandem, ex Chryſippi ſententia, detrahendo illam opinionem

Cic. Tuſc. lib. 3.

nem

nem mœrenti. Altera ſpecies eſt, quæ lepore & ſuauitate narrationis, miniméque à philoſophia petitis argumentis, ſed ad diuerſa iucundáque deflectens, mentem leuiter ſeducendo, mœroris aberrationem producit. Græci propriè τέρψιν dixere, quaſi τρέψειν deductionem animæ à re triſti ad bonam, hanc tempeſtiuam, alteram admonitoriam dicimus: quæ ſi ita mihi concedantur, reliquum eſt videre cuiuſmodi Helenes oratio fuerit, & ad quod caput huius diuiſionis ſit referenda. In quo Plutarchi, aliorúmque ſcriptorum alluſio ſuſtineri poſſit. Verùm enim verò cum ex Homero conſpicuum ſit, Helenæ fuiſſe mentem, corda mœſtiſſimorum hoſpitum demulcere, inquit enim Telemachum, & Piſiſtratum alloquens, Iul. Cæſ. Scal. exer. in Card. 299. Homer. 4 odyſſ.

καὶ μύθοις τέρπεσθε, ἐοικότα γὰρ καταλέξω.

Et ſermonibus delectamini, decentia enim ordine dicam.

Videtur ſine dubio ex his verbis, eo dicendi genere vſum fuiſſe, quod nos tempeſtiuum appellauimus: cui & ſcriptores ſuprà laudati conſentiunt.

Sed, vt nihil omittatur, duo etiam ſuperſunt conſideranda, quibus hic ſermo connecti poteſt. Scurrilitas videlicet, & dicterio

dicteriorum feſtiuitas. ita enim Iambe(ex ea Imbicum carmen, & ἰαμβίζειν) Treſſa

Proclus in Chreſtom. Heſichius in Iambe. Apoll.li.1. Biblioth.

quædam mulier, vt auctores ſunt Proclus, & Apollodorus, Cererem deam, vel ad riſum concitauit, cum ob raptàm filiam triſtitia affecta, Eleuſinem veniſſet. Item compotatio, hoc eſt, ἡ ἐν συμποσίοις φιλικὴ

Euſtath. com. ad 4. odyſſ.

ὁμιλία, nec aliter Euſtathius Nepenthes interpretatur. ἧς enim inquit, ἀνακιρναμένης τῷ φιλοτησίῳ κρατῆρι, καὶ εἴτε ᾠδαί, εἴτε, καὶ ἄλλως ἡδέα, καὶ ἀστεῖα ζητήματα ὑποκινούσης οὐκ ἔστι τὸν συμποσιάζοντα μνησθῆναί τινος τῶν ἔμπροσθεν κακῶν, οἷα χανδὸν ἐμπιπλάμενον οὐχ οὕτω τοῦ περισοβοῦντος κρατῆρος, ὅσον τῆς τῆς ὁμιλίας γλύκυς. *Propinato,* videlicet, *amicitiæ poculo, & inſimul ſeriys ſuauis, & vrbanis quæſtionibus permiſtis: nequit conuiuator aliquem præſentium malorum recordari, velut affatim non tantum circumducti calicis, quam dulci confabulationis latice repletus.*

Cæl.li.16. c. 25. ant. lect.

Et Cælius Rhodiginus in hac etiam permanſit ſententia. *Quod ſi iucunda,* ait, *confabulatio, quam epycilicon rectè dixeris, veluti poculis coaptatam, & (vt Macrobij verbum repetam) appetibilis adhibeatur venuſtas, fiet illud Homericum Nepenthes, quod is intelligi voluit pharmacum ἀνώδυνον, quia mæſtitiam exigeret, & euthymiam pararet, ac tran*

tranquillitatem. Sed an re vera ita ſit vi-
deamus. Etenim ne in aliquam harum
opinionum partem eamus, plura nos reti-
nent. hic tria tantummodo indicabimus,
applicationem ſcilicet, efficaciam, & fir-
mitatem. Singula vt commodius expen-
demus. Et primò minus efficax eſſe re-
medium opportunæ narrationis ad lu-
ctum ſedandum, quàm Homericum Ne-
penthes, ex eo docemur, quia hoc ſtatim,
& incontinenti, illud ſenſim & temporis
interuallo medicinam facit. Haud enim
qui filium viderit corporatum, vt veteri
dicam verbo, lacrymas potuerit effunde-
:e, at Helena non verbo, ſed narratione
hoſpites oblectabat. Itaque ſecius exhi-
laraſſe Plutarchus etiã cogitur affirmare. Plutarc. in conſol. ad Apoll.
ὐ συνορῶσι, inquit, ὅτι κἀκείνας ὁ μῦθος ἐκ
περιελθὼν ἀπ' αἰγύπτου, μακρὰν ὁδὸν εἰς λόγους
ἐπιεικεῖς, καὶ πρέποντας ἐτελεύτησεν, hoc eſt,
non conſiderant illam fabulam longo itinere
ex Aegypto vſque circumuagantem in ſermo-
nes euaſiſſe vrbanos, & congruos. Longum
ter temporis ſpatium arguit. Et Euſta-
thius de ſua epycilicia oratione, τὴν ἀγμὴν
τῆς λύπης ἐγκρυσαμένη ἀπήμβλωσε, *mœroris*
ariem pertundens hebetauit. Non igitur po-
tentiſſimum vt Nepenthes medicamen-
tum?

tum? & licet ex iocis, dicteriis, mimicáque ſcurrilitate, repentina & violenta nonnunquam exhauriatur hilaritas: quâ de cauſa ſummis principibus in publica commoda occupatiſſimis, vt facilè à ſeriis ad iucunda animos reuocent, huiuſmodi relaxamenta, nonnullis approbantibus indulgentur: haud tamen fieri poſſe iudico, vt in grauiſſimis afflictionibus, ita lenis ingenij vir comperiatur, qui ſcurrarum mimis arrideat. Et quamuis contingeret, illud certè negari non poteſt: & illicò ad priſtinas paſſiones relabi, vt curationis habilitas, quæ ſecundo nobis proponitur conſideranda, nec inefficacia ſolum contrarium prorſus euincat. Animus quippe æger ſuaui, & tempeſtiua eloquentia detentus, veluti ſequeſtro quodam deponit ægritudinem ſuam, ſtatim integram, vel leuiter imminutam recuperaturus: vt deſultorius ex alio in aliud reſiliens, mœroribus ſe denuo, & lacrymis tranſuerſum tradat. Quod verè extulit Boëthius. *Specioſa quidem iſta ſunt inquam oblitaq́ rethoricæ ac muſicæ melle dulcedinis: tunc tantum cum audiuntur oblectant. Sed miſeris malorum altior ſenſus eſt: itaque cum hæc auribus inſonare deſierint inſitus animum*

Boët. lib. 2. de conſol. phil.

mùm mæror prægrauat. At Nepenthes κακῶν ἐπίληθον ἁπάντων, *malorum omnium obliuionem inducit. & ab eo*, inquit Plinius, *triſtitia omnis aboletur.* Plin.li.21. cap.21.

Sed hic aliquantiſper hærendum, vt Euſtathij verba perpendamus, quæ toti huic lucubrationi faceſſunt negotium. Oritur enim difficultas ex Homeri verbo, ἐφημέριος. Vt rem probè intelligas, operæpretium eſt Euſtathij locum perſpicere. Euſtath.in com. ad 4. odyſſ. Inquit enim hic Græcorum eruditiſſimus. Σημείοσαι δὲ καὶ ὅτι διὰ μὲν τοῦ τῆς Ἑλένης τοῦτον κρατῆρα οὐκ ἂν ἐφημέριος (carmen eſt Homeri) τὶς βάλοι δάκρυ κατὰ παρειῶν. οἱ δὲ ὕστερον ῥήτορες τῇ τῶν παραμυθητικῶν μεθόδων εὑρέσει παντελῶς ἐξαιροῦνται τὸ πάθος, ὡς διὰ βίου μὴ δακρύειν τὸν τοῦ παραμυθητικοῦ δεόντως ἐπαΐοντα. quæ ita vertimus. *Nota autem quod per hanc Helenæ potionem, non vtique eo die perfundat quis lacrymas à palpebris. Poſterioris autem ſeculi Rhetores adinuentis conſolandi methodis, radicitus paſſionem euellunt. itaque per totam vitam plorare nequeat, auribus vt par eſt, eorum exhortationes admittens.*

Nimium ſibi arrogaſſe Sophiſtas, qui ad miſerias extirpandas perpetuum medicamentum ſuis aſcripſere orationibus,

cum leuidenſe admodum ſit,& exiguum: iam id ferè eſt quod tetigimus. Sed quod voluit vnius dieculæ remedium Nepenthes eſſe, quamuis hoc etiam Didymus affirmet, & ſciam omnes hactenus indubitanter eſſe ſecutos, haud facilè mihi probatur. Negari vtique non poteſt ab Homero, quod ſæpius iam dixi, hoc pharmacum ἐπίληθον dictum; licet in aliquo codice ἐπίλιπτον mendosè irrepſerit; quæ vox, ſiue neutrum ſit nomen, & antepenacutum, vt Ariſtarchus voluit, ſiue participium vt Aſcalonites contendebat: hoc certè ſignificat, *obliuioſum, & obliuia gignens*, ſicut & Lucianus aſſeruit ληθεδανὸν φάρμακον vocans.

Didym. in 4. odyſſ.

ex Euſtat. comm.

Lucian. dialog. de ſaltat.

Sed quænam dolorum obliuio hæc eſt, ſi pauculis tranſactis horis pertinacius eorum memoria recrudeſcit? ineptè Plinius abolendi verbo eſt vſus, ſi rediuiua rurſus, & ſubitaria emergit afflictio. Fuit igitur vt cogitarem aliter apud Homerum ἐφημέριον exponendum. Siquidem Plutarchus, vt Lexicographi aduertunt, ἐφήμερον φαρμακὸν dixit, id eſt, *ephemeron venenum*. quod ſtatim celeritérque ne die quidem interiecta occideret, quâ etiam ratione cicutam ephemeron de mortis præ

Plutarc. in Themiſt.

præceleri ratione itidem dictam, ex veteribus C.Rhodiginus annotauit: quemadmodum apud Latinos præſentaneum venenum,& pręſentaneum remedium quod confeſtim illud offenderet,hoc opem ferret expoſitum. Quæ ſi ad Homeri intelligentiã trahamus,erit Poëtæ ſenſus. *Quicunque illud deglutierit ſtatim, vel in ipſa die lacrymas non potuerit è palpebris effundere.* τοῦ μὲν θανόντος, ſtatuebat Simonides, οὐκ ἂν ἐνθυμοίμεθα, C. Rhod. antiq.lect. li.28.c.31. Sim. apud Stobeum ſerm. 278.

εἴ τι φρονοῖμεν πλεῖον ἡμέρας μιᾶς.

De homine defuncto non cogitabimus
Si quid ſapiamus,amplius vno die.

Idem ius flẽdi Homerus dederat in Iliade. Homer. iliad.19.

ἀλλὰ χρὴ τὸν μὲν καὶ θάπτειν ὅς κε θάνῃσι
μηλέα θυμὸν ἔχοντας ἐπ' ἤματι δακρύσαντας.

Sed ſepelire decet defunctum pectore forti
Constantes,vnamq́, diem fletu indulgentes.

Sed bruta animalia,inquit Niphus noſter, haud pluribus vno die triſtantur ob filiorum mortem. itaque vt quid propriùs virum deceret, ſapientem oſtenderet in Odyſſea, cuius id principale propoſitum, vt inferiùs paulò dicemus;neque hoc die, neque in poſterum ſuo pharmaco lugendum eſſe, Homerus voluit. Quam exponendi rationem Iſaacius Tzetzes confir- Aug. Niphus de miſericor. cap.vlt. Tzetzes in Chil.6. num. 70.

mat, cuius verba qualiacumque ſint, apponemus.

ὅμηρος τὴν πολύδαμναν φησὶ τὴν αἰγυπτίαν
εἶναι γυναῖκα θῶνος μετὰ αἰγύπτου βασιλέως,
οἵ τινες ὑποδέξαντα μενέλαον ἑλένην
ἀνέμοις πρὸς τὴν αἴγυπτον βιαίως ἐκριφέντας
καὶ δώροις ἠμείψατο τούτους ἀξιολόγοις
ὅθεν μετὰ τὸν μενέλαον, πολύδαμνα δ' ἑλένην
καὶ φάρμακον ληθεδανὸν τῶν ὀδυνῶν δωρεῖται
ὃ βάλλουσα πρὸς οἶνον μετὰ, ἄν τις ἐκ τούτου πίνοι
ἐτήρει τούτων θλίψεων αὐθημερὸν μακρόθεν,
ὡς μὴ δακρύσαι μηδαμῶς, κἂν φίλον παῖδα
τοὺς μετὰ οἶνον λόγους πρὶν ἑλένης θελκτηρίους
ἐν ὀδυσσείᾳ φάρμακον ληθεδανὸν εἰρήκεν, &c.

ait enim iniectum in vino Polydamnæ pharmacum, quod in Odyſſea ſermones Helenæ illecebroſos interpretatus erat, eodem die, quo quis bibiſſet, longè ærumnas & anguſtias abegiſſe.

Huic expoſitioni alteram adiungebat Elias Palaganus, vir artis medicinæ conſultiſſimus, & cui me plurimum debere profiteor. Is cum dubitationi meæ annuiſſet, vt eſt Græcè apprimè peritus: ex quo ἐφήμερος abſolutè mortalem, & hominem denotat; quod ſcilicet in diem ſit, & de craſtino quid certi ſtatuere nequeat: hoc modo, hácque notione à Poëta voluit

luit vſurpatum. Itaque huius loci, hæc ſit ad verbum Latina Metaphraſis. *Quod ſi quis mortalium in potu (mirum cur in cibo dicat Valaterranus) ſumpſerit, nunquam lacrymas fuderit à palpebris.* Et ne ad incitas videamur redacti, illud inſuper addi poteſt, vt ſi ἐφημέριος antecedenti orationis particulæ ſubſeruire dicamus: amphibolia ad ſyntaxin iuxta Ariſtotelicam ſoluendi rationem referatur. eliciatúrque ſenſus *qui ſemel*, ita Budeus, *vel per diem ſumpſerit haud deinde, &c.* Verùm enim verò, neque ex his Didymi, & Euſtathij ſententiam; quâ ἐφημέριος, id eſt, ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐν ῇ ἔπιε interpretatur, explodendam contendo. Quandoquidem ea ſit receptiſſima vocis in hac materia ſignificatio, vt ex Theognide:

Volater. in hom. verſ.

Ariſtot. in Poët.

Theogn. ſent.

σὺν σοὶ Κύρνε παθόντι κακῶς ἀνιώμεθα πάντες
ἀλλά τοι ἀλλότριον κῆδος ἐφημέριον.

Tecum Cirne affecto male, mæremus omnes:
Sed ſanè alienus dolor, diem vnum durat tantum.

Conſtat etiam, ex Apollonio Rhodio in eo medicamine, quod Medeam Iaſoni dediſſe commemorat (imitatur enim Horum) aitque

Apol. Argon. lib. 3.

ἦρι δὲ μυδήνας τὸ δὲ φάρμακον, ᾗ ὕτ' ἀλοιφῇ

γυμνωθεὶς φαίδρυνε τεὸν δέμας. ἐν δ' οἱ ἀλκὴ
ἔσσεται ἀπειρεσίη, μέγα τε σθένος. οὐδέ κε
φαίης
ἀνδράσιν ἀλλὰ θεοῖσιν ἰσαζέμεν ἀθανάτοισιν
πρὸς δὲ καὶ αὐτῷ δουρὶ σάκος πεπαλαγμένον
ἔστω,
καὶ ξίφος, ἔνθ' οὐκ ἄν σε διατμήξειαν ἀκωκαὶ
γηγενέων ἀνδρῶν. οὐδ' ἄσχετος ἀΐσσουσα
φλὸξ ὀλοῶν ταύρων. τοῖος γε μὲν οὐκ ἐπὶ δη-
ρὸν
ἔσσεαι, ἀλλ' αὐτῆμαρ.

Mane verò vbi diſtillaueris pharmacum
tanquam adipe
Nudatus vnge tuum corpus. robur autem
inerit immenſum,
Validaq́ vis, neque dici poteris
Viris ſed dijs ſimilis eſſe immortalibus.
Ad ipſam verò etiam haſtam ſcutum ob-
litum ſit,
Enſisq́, tunc non te vulnerauerint cuſpides
Terrigenarum, neque ſæua irruens
Flamma terribilium Taurorum. talis qui-
dem non diu
Eris, ſed vno die.

Aliter enim ad ſuum opus, & quod ſibi commodius tranſtulit Arioſtus: apud quem Iſabella Rhodomonti Sarſiæ Regi inquit:

Arioſt. in Orland. cant. 29.

Io

Io dico ſe tre volte ſe n'immolla
vn meſe inuulnerabile ſi troua:
Oprar conuienſi ogni meſe l'ampolla,
Che ſua virtu piu termine non gioua.

Indubitatum autem eſt apud Apollonium, Medeæ pharmacum, præter diem vnum vires non habuiſſe, quod Apollodorus etiam notat. οὕτω τῷδε φαρμάκῳ χρισθέντα, ἔφη πρὸς μίαν ἡμέραν μήτ' ἂν ὑπὸ πυρὸς ἀδικηθήσεσθαι, μήτε ὑπὸ σιδήρου. videlicet. *Hoc enim delibutum vnum dumtaxat inquit illa diem, nulla neque ignis, neque ferri violentia læſum iri aſſerebat.* Dion Chryſoſtomus allegoricè hoc pharmacum, velut alterum Nepenthes, contra mœrorem, luctúmque remedium interpretatur. itaque hic eius verba referre maximum operæpretium fuerit. αὖ δὲ ἐκεῖνο ἐνθυμηθῇς ὅτι μηδείς ἐστιν ὅλως τοῦ βίου χρόνος, ἀλλὰ πάντες οἱ μακάριοι, καὶ λίαν εὐδαίμονες δόξαντες εἶναι τεθνήκασι. καί σοι πάρεστιν ἤδη τοῦτο τὸ πέρας, κἂν ἐπὶ πλεῖστον ἔλθῃς τοῦ βίου, πολλὼ λῆρον ἡγήσῃ καὶ μεγάλην εὐήθειαν, τὸ νομίζειν ὅλως τι δεινὸν εἶναι τῶν γιγνομένων, ἢ μέγα, ἢ θαυμαστὸν, δίχα γε ἑνὸς, τοῦ χωρὶς λύπης, καὶ φόβου, καὶ τῶν τοιούτων παθῶν. μίαν γοῦν ἡμέραν διαγαγεῖν. τὸν Ἰάσονα φασὶ, δυνάμει τινὶ χρησάμενον λαβόντα παρὰ τῆς Μηδείας. ἔπειτα οἶμαι, μήτε παρὰ

Apoll. Biblior. li. 1.

Dion orat. 16.

τοῦ δράκοντος, μηδὲν παθεῖν, μήτε ὑπὸ τῶν ταύρων τῶν τὸ πῦρ ἀναπνεόντων. Hunc locum Iſaacus Cauſabonus vir citra omnem cõtrouerſiam eruditiſſimus, Diatriba in Dionem percurrens, Naogeorgij verſionem haud probat, exiſtimátque fraudi ei fuiſſe vitioſam iſtorum ſub finem interpunctionem: proinde deſinere periodum, non in παθῶν; ſed ei appingit ſequentia verba, μίαν γοῦν ἡμέραν διαγαγεῖν. deinde ἀπ' ἄλλης ἀρχῆς ſequi: non τὸν ἰάσονα, verum addita particula comparationis, quam omnino putat neceſſariam, καθάπερ τὸν ἰάσονα, &c. Sed minimè mihi probatur, & ad interpunctionem quod attinet, μίαν γοῦν ἡμέραν, ex his quæ diximus, euidenter apparet ad Iaſonis τὴν δύναμιν pertinere: & propterea malè antecedentibus, ferrumine iſtorum verborum, *non dico ætatem longam, ſed vel, &c.* agglutinari, quod vel ipſe Cauſabonus demonſtrat, qui eadem verba repetere, & de ſuo adiicere neceſſarium reputauit. Rectiùs actum cum Dione credo, ſi tranſpoſitis verbis hoc modo lectio diſcriminetur. τῶν τοιούτων παθῶν διαγαγεῖν. deinde nulla adiecta particula, μίαν γοῦν ἡμέραν τὸν Ἰάσονα, &c. itaque hic totius loci ſit ſenſus. *Si verò illud conſideraueris, quod*

nullum

nullum ſit omnino (expungo illud *certum* quod Naogeorgius addit, cum nec in Dione, nec ad eius mentem) *vitæ tempus, ſed omnes beati, quiq; nimis felices ſunt habiti, defuncti ſint, & tibi iam adſit ille vitæ terminus, etiam ſi diutiſſimè viuas, magnas putabis eſſe nugas, magnamq; ſtoliditatem exiſtimare quidquam ex vniuerſis quæ fiunt graue eſſe, aut magnum, aut admirabile præter vnū, quod eſt ſine mæſtitia & timore, & ſimilibus perturbationibus vitam tranſegiſſe. Vnum duntaxat diem Iaſonem aiunt virtute quadam vſum accepta à Medea; deinde, opinor, neque à dracone, neque à tauris ignem efflantibus quidquam paſſus eſt.*

Demus igitur cum Chryſoſtomo, eaſdem vires tam Helenæ potionem, quàm Medeæ vnctionem habuiſſe. illud etiam aſſerere conſequens erit, quod ſicut eo vnguine delibutus Iaſon, ignis atque ferri pericula euaſit: ita hauſto Nepenthe, quo die coniunctorum funera conſpici oporteret, euitatæ tunc temporis ob eam cauſam lacrymæ non amplius ex noſtris oculis erupturæ. Quamuis in alia, ſi quæ poſtea acciderit orbitas, denuò medicamine opus ſit. Vtcumque tamen res ſe habeat, non poteſt ex hoc capite Nepenthes ad tempeſtiuam orationem congrue-

Boët. li. 2. de conſol. phil.

re, cum hæc vt ex Boëtho firmauimus, vix cum exaudiatur oblectat: & dolor, vel voluptatibus deluſus, vel occupationibus

Senec. in conſol. ad Hel. c. 16.

abductus, ipſa quiete, vt ait Seneca, impetum ad ſæuiendum colligit: itaque tantum abeſt vt ἐφημέριον φάρμακον ſit, vt nec ὡριαῖον, imò non magis remedium, quàm impedimentum eſſe dicendum erit. Et

Dio. orat. 16.

fortaſſe in eandem Chryſoſtomi ſententiam, circa hoc pharmacum eundum ſit, quam de illo Medeæ poſt verba quæ modo attulimus profert. ταύτην οὖν δεῖ κτήσασθαι τὴν δύναμιν παρὰ τῆς Μηδείας, τουτέστι τῆς φρονήσεως λαβόντα, καὶ τὸ λοιπὸν ἁπάντων καταφρονεῖν. *Hæc igitur virtus acquirenda eſt à Medea,* hoc eſt, *à prudentia, vt in poſterum omnia contemnantur.* Verum vltimam, præcipuámque harum quas propoſuimus differentiam ne obliuiſcamur: & in applicatione conſiſtit. Homero enim licet mœſtis hoſpitibus medicatum vinum ab Helena propinetur, eius tamen legitima & vera ſorbitio malorum euentum præcedit. *qui illud deglutierit*, inquit, *inlacrymabilis fiet, quamuis charorum virorum funera conſpiciet.* at delinimentum orationis, ante infelicitatis caſum nequit adhiberi: vulnera vnguentis egent, nec qui caret

vlceri

vlceribus emplaſtrum quærit, cum ſanis corporibus fruſtra Medicus aduocetur.

ψυχῆς νοσούσης, ita enim vulgo circumfertur, licet ὀργῆς etiam legatur, εἰσὶν ἰατροὶ λόγοι. Æſchil. in Prom. vinct.

Animæ ægrotantis Medicus eſt oratio.

Quod carmen idem eruditiſſimus ſcriptor Cauſabonus vt verbum ἀλεξίλογα apud Athenæum in verſibus Critiæ interpretaretur, magis vt aliquid diceret, quàm quod boni aliquid, in medium protulit. Eſt Critiæ carmen, Cauſab. cum Ath. lib.1.c.26. Crit. apud Ath. lib.1.

Φοίνικες δ' εὗρον γράμματα ἀλεξίλογα.

Phœnices inuenere literas alexilogus.

At quis eſt qui non videat quantum indecorè, ne dicam inſulsè literarum characteribus hoc iungeretur epitheton, ſi rè verâ literas ἀλοξιλόγυς diceres propter vim orationis in ſanandis animi perturbationibus, vel quia per literas abſentiæ malis medeatur? An ſi Deo placet hæ Phœnicum literæ velut illę Epheſiorum notulæ, certam promittentes felicitatem, vt qui eas ſecum habuiſſet, vt Græci nugantur, quidquid optaret ſuo arbitrio aſſecutus fuiſſet? An characteres erant quos malachim cœlo deſcriptos nugiuenduli geomantes efficaciores, quàm phyſicarum Suidas in Epheſ.

rum commixtionum proprietates oblatèrant? vel ad illud Athenodori reuocabimus, qui miſſionem conſecutus ab Auguſto, vt aliquod Philoſopho dignum monumentum relinqueret, ne quid iratus monuit faceret priuſquam nomina literarum recenſuiſſet? Et quoniam huc vſque ſermonē produximus, illud etiam addi poteſt, fuiſſe in ea ſuperſtitione nonnullos veterum, vt ſeptem Græcorum vocales literas putarent ad ſtomachi remedium prodeſſe, vt Ammianus ait, eas enim variatis ſedibus in laminis collocabant, cuius thema ex Elia Vineto Clauerius ad Claudianum repræſentat, & Ioannes Kirchmannus aliter rem interpretatus in ſuo de Funeribus Romanorum libro. Verùm enim verò in huius vocis explicatione, nec Euſtathius à Cauſabono relatus mihi probari poteſt. Inquit enim in Commentariis in Odyſſeā quemadmodum *ἀλεξάνεμος χιτὼν* ab Homero, & *νειὸς ἀλεξιάρη*, ab Heſiodo, ſic *ἀλεξίλογον* à Critia dictum, & proinde *γράμματα ἀλεξίλογα* exponit *ἤ τὰ ἀλέγοντα ἤγουν βοηθοῦντα εἰς λόγον*, hoc eſt vt Iſaacus vertit, *quibus vtimur in ſermone*, vel *δι' ὧν ἀποσοβεῖται τὸ πλεῖο λέγειν*, *quarum ope longiorum ſermonum*

Am. li. 29.
Stephan.
Clauer. ad Claud. cap. 19.
Kirc. li. 7. cap. 23.
Euſt. odyſſ. lib. 14.
Homer. odyſſ. 14.
Heſiod. in Erg.

ſit

ſit compendium. Vtrumque enim reſpuo, nam nemo characteres loquitur, & analphabeti adhuc verba diſtinguunt. Imò ſi ad ſcripturam referantur, etiã dubium facit illud τὸ πλεῖο λέγειν, quaſi non elementa ſed notas, & abbreuiationes Phœnices inueniſſent. Nónne rectiùs doctiſſimus vir Conſtantinus Iophia, quem honoris & obſeruantiæ cauſa nomino, γράμματα, inquit, ἀλεξίλογα, quæ remedium efficaciſſimum ſermoni afferunt? Quandoquidem verba quæ ab ore emiſſa irremeabiliter fugiunt, literis velut retinaculis quibuſdam continentur, & longum conſeruantur in æuum. Quod & Lucano videtur placuiſſe, quamuis non nemo de Hieroglyphicis notis inſcitè meo iudicio intelligat. Luc. Pharſ. lib. 3. Vlyſſ. Alobrand. ornith. lib. 1. de aquila in hierog. Io. Bellon. de Nimph. antro.

Phoenices primi, famæ ſi creditur, auſi,
Manſuram rudibus vocem ſignare figuris.

Quæ forſan Euſtathij fuit mens; ne nimis audaculè eruditiſſimum Grammaticum obdormiſſe dicamus. Sed ſi ita eſt, malè Iſaacus illud βοηθοῦντα εἰς λόγον, *quibus vtimur in ſermone* expreſſit. Sed an licet mihi ſymbolum dare? certè hæc eſt calami auctoritas, dicam quod ſentio, aliter retenta verò hac lectione venit in H. Iunius λεξίλογα legit.

mentem

mentem exponere. Dixit enim Critias γράμματα ἀλεξίλογα, quia literis ſermo euitatur, hoc eſt quibus poteſt quis eum non morari: nam vt cum Nyſſæ dicam Antiſtite, valent homines per literas loqui, ac propè modo quodam manibus inter ſe diſſerere, literarum notis voces ipſas comprehendentibus, quod familiare eſt admodum, & apud Chinenſes in vſu; cũ vna in vrbe, & in vicinia exiſtentes literis epiſtoliiſque negotia expediunt, complẽntque officia. Sed vt exemplo aliquo expoſitionem, & cum Euſtathio ipſo confirmem, ἀλεξιάρη dicitur γῆ, id eſt frugifer & copioſus ager, nam qui eum colit agricola, non cogitur ad iram & deprecationem prorumpere: ſic qui literas norunt, non neceſſe habent effari. Nihil ergo ad Critiam propoſitum carmen, ſed ad rem noſtram ſatis. Nam vt Medicus ante morbum non adciſcitur, ſic oratio iam ægrotanti animo medicinam facit. cui dicto, & aliqua alia poſtremò adiiciemus.

Gregor. Nyſſ. li. de Hom. opific cap. 8.

Trigau. de Chriſt. exped. apud ſinas.

Nunc locus eſt videre an aliud orationis genus in hac Helenæ narratione Homerus expreſſerit, & videtur ſuſtinẽdum. Nam cum Telemachus de morte patris ſui angeretur, Vlyſſem enim obiiſſe extimeſcebat.

meſcebat. Igitur eius præclara facinora, & gloriam quam ex geſtis ſibi compararat filio ipſi narrando, quid quæſo aliud, & Chryſippea quadam methodo concludere videbatur euidētius, quàm eum ſatis ſupérq; vixiſſe; vt inde tacitè innueret, ſi re vera fatis conceſſiſſet, non eſſe lugendum: nec ita ſeſe oportere facere rectè Telemachum iudicare? prudenti ſanè conſilio, vt cum de obitus certitudine non constaret, ambiguum & ſubobſcurum conſolationis argumentum proponeretur. Huius autem noſtræ vitæ exitus, quamquam immaturus, gloria nominis, laudíſque celebritate penſatur, & quod mors eripit, fama ipſa reſtituit. Sapientiſſimè noſter Ennius, quem citat Marcus Tullius, admonebat. Cic. Tuſc. lib. 1.

Nemo me lacrumeis decoret, neque Funera flctom

Facſit(ita enim Scaliger emendat) *quon volito viuo per ora virom.* Io. Scalig. de verſ. à Gaza verſis.

Hinc etiam illud ſcurrilis Poëtæ ſerium carmen, Mart. epigram. libr. 10. epigr. 11.

Dum numerat palmas, credidit eſſe ſenem.

Et Ouidius ad Liuiam de Druſa ſcribens rectè habet,

Quid numeras annos? vixi maturior annis,

Acta

Acta ſenem faciunt: hæc numeranda tibi. ita obiiſſe Alexandrum aiunt, qui cum ad XXXIII. annos ætatem produxerit, multitudine tamen ac magnitudine rerum geſtarum inclaruit.

Si igitur vim facit hæc coniectura, alterius ceſſant opinionis difficultates. nam ſi aliquo aut ſyllogiſmo, aut enthymemate bonus orator non eſſe lugendum extorſerit: opus eſt credere, vt qui huiuſmodi oratione fuerit perſuaſus, efficaci & firma concluſione à lacrymis temperandum animo ſuo proponat: nec horum ſermonum vſus præſumptionem recuſat, imò hæc illi congruentior applicatio, quod Plutarchus Xenophontis exemplo elegantiſſimè teſtatur. Quemadmodum ait, in felicitate poſiti deorum præcipuè memores eſſe debemus, eóſque venerari, vt cum in neceſſitate fuerimus, confidenter inuocemus iam beneuolos, & amicos. οὕτω καὶ τῶν λόγων ὅσοι πρὸς τὰ πάθη βοηθοῦσι δεῖ πρὸ τῶν παθῶν ἐπιμελεῖσθαι τοὺς νοῦς ἔχοντας, ἵν᾽ ἐκ πολλοῦ παρεσκευασμένοι μᾶλλον ὠφελῶσιν. *ita & cordatis viris eorum ſermonum cura eſt habenda, quibus in afflictione iuuantur, & priuſquam ipſa obueniat, vt iam diu meditati magis proficiant.* Sic etiam velut fatuos au-

Plutarch. de tranqu. anim.

Dion. Chryſol. orat. 32.

rea

rea Pruſienſis auctoris lingua eos eſſe ait, qui poſt domeſticorum funus, ἀξιοῦσι ἀφικνεῖσθαι τὸν φιλόσοφον καὶ παρηγορεῖν, *rogant vt veniat Philoſophus, & hortetur cum alio quidem tempore nulli illis curæ ſit.* Rectè igitur apud Euripidem ſibi Theſeus conſulebat. Galen. de Decretis, lib.4.c.7.

> ἐγὼ δὲ παρὰ σοφοῦ τινός μαθὼν
> εἰς φροντίδας νοῦν συμφοράς τ' ἐβαλλόμην
> φυγάς δ' ἐμαυτὸν προστιθεὶς πάτρης ἐμῆς
> θανάτους τ' ἀώρους, καὶ κακὰς ἄλλας ὁδοὺς
> ὡς εἴ τι πάσχοιμι, ὧν ἐδόξαζον ποτὲ
> νή μοι νεορὰς προσπεσὸν ψυχὴν δάκοι.

Quæ carmina ita in Latinum conuertit Cicero: Cic. lib.3. Tuſc. Qu.

> *Nam qui hæc audita à docto meminiſſem viro*
> *Futuras mecum commentabar miſerias,*
> *Aut mortem acerbam, aut exilij mœſtam fugam,*
> *Aut ſemper aliquam molem meditabar mali:*
> *Vt ſi qua inuecta diritas caſu foret,*
> *Ne me imparatum cura laceraret repens.*

At neque hanc exponendi rationem probare poſſum, & facilè niſi me animi fallit, quiſpiam id ita eſſe mecum exiſtimabit; ſi libuerit rem ipſam introſpicere. Nam, vt cætera omittam, veriſſima ſunt

Plinius in epiſt. verba Plinij : *vt crudum vulnus medentium manus reformidat, ſic recens animi dolor conſolationes reijcit, ac refugit.* Proinde rectè vetarit Chryſippus teſte Cicerone ad recentes quaſi tumores animi remedium adhibere : & vt ſuprà docuimus vana eſſe ad ſolatium matris in recenti orbitate filij medicata venena, ſic huiuſmodi conſolationes, nihil prodeſſe, & prorſus inanes Ouidius demonſtrauit. Cic. Tuſc. lib. 3.

Quis matrem niſi mentis inops in funere nati
Flere vetat? non hoc illa monenda loco eſt.

Et cum tempus aliquid de doloris intenſione remiſerit, deferbueritq; vehemens illa animi agitatio, vt maturitatem quandam ægritudo videatur habere : tunc ex Medicorum præcepto τὰ πέπονα φαρμακεύειν, atque huiuſmodi conſolationis officium ab viro amico & eloquenti præſtari oportere fatentur omnes, & idem Plutarchus ad Apollonium teſtatur. Hippocr. aphor. 22. lib. 1. Senec. de conſ. ad Hel. cap. 1.

Cúmque ita ſit, machinas, vt dici ſolet poſt bellum afferre videtur hoc adiumentum, ficulneum ſanè ſi cum Nepenthe diligentiùs conferatur. quando, & poſt infelices caſus quidquid opis præſtare feſtinatum conſilium poteſt, ſerum admodum ſit.

ſit. Hoſtem enim qui ſemel admiſit mœnibus, etiam cum excluſerit nocens eſt. Nec illa prodeſt anticipatio, quam cum Plutarcho docuimus, cum non ad ſermonem, & ad oratoris prudentiam, ſed ad præcepta, & meditationem philoſophiæ pertineat.

Itaque potiùs hinc colligi datur Nepenthes noſtrum à philoſophiæ documentis pendere, quã à Suadæ linguæ conſolantis, & opportunè diſſerentis elegantia. οὐκ ἐπαΐει γὰρ ὁ νοῦς, inquit Plato in Axioco, ſiue quis alius ſit auctor, ἀποπλανώμενος εἰς εὐεπείας λόγων, οὐδὲ ἅπτεται ταῦτα τῆς ὁμοχροίας. ἀλλ' εἰς τὴν πομπὴν, καὶ ῥημάτων ἀγλαϊσμὸν αὐτεῖ. τὰ δὲ ἀληθείας ἀποδεῖ τὰ δὲ παθήματα σοφισμάτων οὐκ ἀνέχεται. μόνοις δὲ δέχεται τοῖς δυναμένοις καθικέσθαι τῆς ψυχῆς. *animus enim cum ad elegantias verborum traducitur, non acquieſcit, neque hæc vel extremam cutem attingunt. ad pompam quidem & ſplendorem verborum faciunt ſanè aliquid, ſed remota ſunt à veritate. nec affectiones animorum ferunt argutias, ſed ea ſola quæ ad mentem penetrare queant admittunt.* At quamuis omni dicendi arte Philoſophorum ſententiæ ornari poſſunt, & præcipuè quæ ad ſubleuandos mœrentium animos

Plato in Axioco.

adiuuant, vt Antiphontem feciſſe legimus, qui ἀλυπίας, hoc eſt *indolentiæ* artem eſt profeſſus, habuítque in clariſſimis vrbibus, vt Philoſtratus nominat νηπενθεῖς ἀκροάσεις diſputationes, veluti quædam amuleta luctus, quibus homines mœrore afflictos oratione ſolabatur. id quoniam incredibili ſuauitate efficiebat, Neſtor eſt appellatus. Idem Cicero omni Neſtore ſuauior egit in conſolatione ad ſe ipſum, quam ſummo ſtudio, & lucubratione explicaſſe in Tuſculanis, & alibi meminit: non eſt proinde quod inuicem diſtingui haud debeant & diuerſimodè iudicari. Propriè igitur hæc anticipatio non ad oratoriam (nulla enim eſt in felicitate conſolatio) ſed ad philoſophiam ſpectat, ex cuius præceptis omnia ad animorum ſalutem comparantur.

Philoſt. in Antiph.

Cic. Tuſc. quæſt. li. 4. & li. 2. diu.

Sed cum duplex ſit orationis genus ἔμμετρον ϗ ἄμετρον, *muſicum & pedeſtre*; cum quid vnum ad luctum exigendum vim habeat ſufficienter ſit diſputatum: iucunda ſanè erit acceſſio, ſi quid alterum poſſit breuiter diſquiramus. ad Nepenthes namque hauſtum pertinere, meritóque cum eloquentia conſociari ſummus auctor Boëthus indicauit. *Sed tempus eſt*, inquiens,

Boët. li. 1. de conſol. phil.

Digitized by Google

inquiens, *haurire te aliquid ac deguſtare molle atque iucundum, quod ad interiora trãſmiſſum validioribus hauſtibus viam fecerit. Adſit igitur Rhetoricæ ſuadela dulcedinis, quæ tunc tantum recto calle procedit cum noſtra inſtituta non deſerit: cumq́ hac Muſica laris noſtri vernula, nunc leuiores, nunc grauiores modos ſuccinat.* Sed quid indicaſſe Boëthum aio? ſi id longè clarius apud Valerium Flaccum, & Antiquiſſimus & Doctiſſimus Theologus Clemens Alexandrinus aliud hoc pharmacum non fuiſſe expreſsè videtur ſentire. Eſt Valerij Poëtæ locus: Val. argon. lib. 4.

Thracius at ſumma: ſocios è puppe Sacerdos
Fata deũ: & miſeræ ſolans incõmoda vitæ.
Securum Minyis agit, & medicabile carmen
Quo ſimul aſſũpta pulſus fide luctus & iræ
Et labor & dulces cedunt è pectore nati.

Ad quem locũ Io. Baptiſta Pius Bononiẽſis, *Tale fuit Nepenthes Helenæ.* Sed & Clementem audiamus. inquit enim ᾄδει δέ γε ὁ Εὔνομος ὁ ἐμὸς οὐ τὸν Τερπάνδρου νόμον, οὐδὲ τὸν Καπίτωνος, οὐδὲ μὴν Φρύγιον, ἢ Λύδιον, ἢ Δώριον, ἀλλὰ τῆς καινῆς ἁρμονίας τὸν ἀΐδιον νόμον τὸν φερώνυμον τοῦ θεοῦ τὸ ᾆσμα τὸ καινὸν τὸ λευιτικὸν νηπενθές τ' ἄχολόν τε κακῶν ἐπίληθες ἁπάντων. Io. Baptiſt. Pius in com. Valer. Flac. Cle. Alex. in Protre.

γλυκύ τι καὶ ἀληθινὸν φάρμακον πειθοῦς ἐγκέκραται τῷ ᾄσματι. *Canit autem meus quidem certè Eunomus non Terpandri modum neque modum Capitonis, ſed neque Phrygium, vel Lydium, vel Dorium: Sed nouæ harmoniæ æternum modum, quia à Deo accipit denominationem canticum nouum leuiticum.*

Luctu iraq; carens, grauiumq; obliuia ducens
Cunctorum.

iucundum quoddam, & verum perſuaſionis medicamentum eſt cantio temperatum. In his Theologi verbis offert ſeſe obiter conſiderandum quod de Capitone legitur. Lectio enim mihi ſuſpectiſſima ſemper viſa. Gẽt. Heru. in Clem. Quod etiam Gentiano Herueto ſuboluiſſe cognoui, cum ad hunc locum ita ſcribat: *Terpandrum Lesbium conſtat fuiſſe ſuauiſſimum Muſicum. Capitonem autem ne relatum quidem fuiſſe in Muſicorum numerum vſquam legi.* Plutarc. de Muſica. Puto tamẽ ex Plutarcho emendandum, & pro Capitone Cepionem reponendum. Cepio enim inſignis Muſicus, & Terpandri diſcipulus: quo auctore nomos ſiue modus κηπίων denominatus. Nec de alio Clementem intellexiſſe Plutarchus manifeſtè conuincit.

Quod autem ad Muſicam, & Nepen-
thes

thes pertinet in hac harum artium collatione præpotentem ipſam Muſicam non dubitandum. *Quid enim illa præſtantius,* non ineleganter magnus inquit Caſſiodorus, *quæ cæli machinam ſonora dulcedine modulatur, & naturæ conuenientiam vbique diſperſam virtutis ſuæ gratia comprehendit?* Et ne omnia exſcribam, pauca hic ſubnectam, quæ idem Auctor ad vim Muſices explicandã addit: *Hæc cum de ſecreto naturæ, tamquam ſenſuum Regina, tropis ſuis ornata proceſſerit, reliquæ cogitationes exiliunt: omniaq́ facit eici, vt ipſam ſolummodo delectet audiri. triſtitiam noxiam iucundat, tumidos furores attenuat: cruentam ſæuitiam efficit blandam: excitat ignauiam, ſoporantemq́ languorem: vigilantibus reddit ſaluberrimam quietem: vitiatam turpi amore, ad honeſtum ſtudium reuocat caſtitatem: ſanat mentis tædium, bonis cogitationibus ſemper aduerſum: pernicioſa odia conuertit ad auxiliatricem gratiam: & quod beatum genus curationis eſt, per dulciſſimas voluptates expellit animi paſſiones. Incorpoream animam corporaliter mulcet, & ſolo auditu ad quod vult deducit: quam tenere non præualet verbo, tacito manibus clamat, ſine ore loquitur, & per inſenſibilium obſequium præualet ſenſuum exercere dominatum.* Hæc ex

Caſſiod. var. lib. 2.

Caſſiod. ibid.

ex Caſſiodoro, plura alia atque ſimilia ex Athenæo, Plutarcho, Boëtho, Martiano Capella, aliiſque vetuſtis auctoribus huc transferri poſſent: ſed nobis ea ſeligenda tantum quæ propiùs rem noſtram reſpiciunt. Tale eſt Heſiodi antiquiſſimi Poëtæ carmen,

Heſiod. in Theog.

——ὁ δ' ὄλβιος ὅν τινα Μοῦσαι
φιλῶνται. γλυκερὴ οἱ ἀπὸ στόματος ῥέει αὐδὴ,
εἰ γὰρ τις πένθος ἔχων νεοκηδέϊ θυμῷ
ἄζεται κραδίην ἀκαχήμενος, αὐτὰρ ἀοιδὸς
μουσάων θεράπων κλεῖα προτέρων ἀνθρώπων
ὑμνήσῃ, μάκαράς τε θεοὺς, οἳ ὄλυμπον ἔχουσιν.
αἶψ' ὅγε δυσφρόνεων ἐπιλήθεται οὐδέτι κηδέων
μέμνηται. ταχέως δὲ παρέτραπε δῶρα θεάων.

Latinè autem, & ad verbum

——Beatus quemcumque Muſæ
Amant: ſuanis ei ab ore fluit vox
Quod ſi enim quis luctum habens recenti dolore ſaucio animo
Triſtetur, animo dolens, cæterum Poëta
Muſarũ famulus res claras priſcorũ hominũ
Laudibus celebrauerit, beatosq́ deos, qui Olympum incolunt;
Statim hic ſollicitudinum obliuiſcitur, nec quiſquam dolorum
Meminit: citò enim deflexerunt eum aliò dona Dearum.

Heſiodi

Heſiodi ſententiam paucis venuſtè tamen expreſſit Horatius, Hor. lib. 1. ode 26.

Muſis amicus triſtitiam, & metus
Tradam proteruis in mare Creticum
Portare ventis.

Pindarus iactanter, ſed eleganter de ſuis hymnis, Pindarus Nem. ode 8.

——ἐπ' ἀοι--
δαῖς δ' ἀνὴρ νώδυνον καί τις κάματον
θῆκεν.

Per carmina autem laborē efficit aliquis eſſe expertem doloris.

hoc eſt, vt Scholiaſtes exponit, hymno Schol. ibi. tamquam per incantationem leuabo moleſtiam laborantium: & velut ab experimento teſtatur Marinus, cum de Proclo Mar. in vita Procli. inquit eum in grauiſſimis cruciatibus omnem remiſſionem atque ſedationem doloris λεγομένων τῶν ὕμνων fuiſſe conſecutum. Vis enim carminis, inquit Gorgias, Gorg. ora. in Helen. cum animi opinione coniuncta faſcino eum demulcet, quoque vult transfert. Sed maiora apud Maximum Tyrium de Max. Tyr. diſſert. 21. Muſica leguntur, & ad rem noſtram appoſitè magis. δεινὴ μὲν γὰρ ἐπελαφρῦναι οἶκτον, δεινὴ δὲ ἀμβλῦναι ὀργὴν, δεινὴ δὲ ἐπιχεῖν θυμὸν ἀγαθῶν ἐπιθυμίαν σωφρονίσαι, καὶ λύπην ἰάσασθαι, καὶ ἔρωτα παραμυθήσασθαι καὶ συμφορὰν

κουφίσαι. *hæc eſt quæ facillimè luctum leuat, facillimè iram cohibet, optimè cupiditates temperat, dolores mitigat, amores ſolatur, aduerſam fortunam ſubleuat.* Cenſorinus de nouenario loquens Muſis ait attributum, quia morbos animi, *quos appellant pathe, Muſica lenire, ac ſanare conſueuerit.* Huius autē minimè expertem fuiſſe Helenam, vt non alio quam huiuſmodi pharmaco medicinam feciſſe conſonum videatur; Theocritus Bucolicorum Poëtarum Princeps celebri firmat encomio.

Cenſor. de die nat.

Theocrit. idill. 18.

> οὐ μὰν οὐ κιθάραν τις ἐπίσταται ὧδε κροτῆσαι
> ἄρτεμιν ἀείδοισα, καὶ εὐρύστερνον Ἀθάναν
> ὡς Ἑλένα.
>
> *Nulla etiam nouit citharam ſic pulſare*
> *Dianam cantu celebrans, & amplo pectore*
> *Mineruam*
> *Sicut Helena.*

Nec diſſentire ipſe videtur Homerus, cum ἄχολον φάρμακον Nepenthes dicat. Muſicam autem iram delinire, καὶ τοὺς θυμοειδεῖς καταπραΰνειν Athenæus docet, & idem Poëta demonſtrauit cum Achillem fingat vt Plutarchi vtar verbis τὴν ὀργὴν πέπτοντα τὴν πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα, διὰ μουσικῆς, ἧς ἔμαθε παρὰ τοῦ σοφοτάτου Χείρωνος. *iram quam aduerſus Agamemnonem conceperat,*

Plutarc. de Muſic.

rat, Muſica quam ex ſapientiſſimo Chirone hauſerat concoquere.

τὸν δ' εὗρον (inquit Homerus) φρένα τερπόμενον φόρμιγγι λιγείῃ
καλῇ δαιδαλέῃ περὶ δ' ἀργύρεον ζυγὸς ἦεν
τὴν ἄρετ' ἐξ ἐνάρων πόλιν Ἠετίωνος ὀλέσσας
τῇ ὅγε θυμὸν ἔτερπεν ἄειδε δ' ἄρα κλέα ἀνδρῶν.

Illum pulſantem citharam inuenere ſonorã,
Quæ formoſa fuit multum fabricata per aurum
Quam tulit ex ſpolijs capta Eëtionis ab vrbe.
Hac animum oblectans heroum facta canebat
Fortia, &c.

Homer. iliad.9.

Ad hunc Homeri locum multa cum Plutarcho, Dion, Chryſoſtomus, Ælianus, Sextus Empiricus, Valerius Maximus, aliíque veterum. Nos ſolum Athenæi verba penſiculabimus, & quia magis ad rem, eíſque interpretandis doctiſſimus alioquin & diligentiſſimus interpres fœdiſſimè labitur. Eſt Athenæi locus. καὶ ὁ ὁμηρικὸς δ' Ἀχιλλεὺς τῇ κιθάρᾳ κατεπραΰνετο τὴν αὐτοῦ ἐκ τῆς ἠετίωνος λαφύρων μόνην ὅμηρος χαρίζεται, καταστέλλειν τὸ πυρῶδες αὐτοῦ δυναμένην, μόνος γοῦν ἐν ἰλιάδι ταύτῃ χρῆται τῇ μουσικῇ. Dale

Dio. orat. 2. de regn. Ælian. de var. hiſt. Sext. Emp. aduerſ. Math. c.22. Valer. li.8. cap.8. Ath. deip. lib.14.

Dalecāp.vertit. *Homericus Achilles mulcebatur cithara, illā ex Eëtionis ſpolijs Homerus ſolā tribuit, quæ igneā eius vehemētiā cohiberet. Solus igitur apud Homerum in Iliade Achilles Muſica illa vtitur.* In hac verſione aliqua demit, nōnulla addítq; interpres: in vtriſq; vitium. Et vt alterum omittam, quid magis præter rationem, quàm annotare quod Achilles in Iliade ſolùm vtatur Muſica, ſi de Achille velut ſtrenuo ad Troiam bellatore, & cum ipſo vrbis excidio interempto, haud aliqua apud Homerum, prçterquam in eo poëmate fiat mentio? pauca enim illa verba, quæ ad Vlyſſem apud Cimerios, cùm de Neoptolemo filio ſiſcitaretur habuit, & quæ cum Agamemnonis defuncti vmbra de ipſius funere loquitur: *mortualia ſunt gloſſaria*, vt illud Catonis vſurpem, & ad Achillem tamquam ad mortuum pertinere. Aliter igitur Athenæi mens, aliter etiam verbum. Quorum ſenſus, μόνως γοῦν ἐν ἰλιάδι ταύτῃ χρῆται, hoc eſt, *ſolum in Iliade eam vſurpat* Homerus, videlicet quod in Odyſſea nihil Muſicum Heroi attribuit, quem ornandum in eo opere ſuſcepit. imo nec geſtum dictúmve aliquod quod ſummopere & ex propoſito ad Muſices commenda

mendationem reſpiciat, niſi amet quis ſub hac conſideratione extollere, quod Alcinoo Demodicũ à cantus celebritate laudauit: quem etiam oblatis è menſa munuſculis honorauit; vel quod in Procorum occiſione ferus immitiſque cum verſaretur, Phemio Cantori vitam condonauit. Sed vtrumque aliis diuerſiſque rationibus actum. Cum enim apud Phæacas eſſet, audiuiſſétque ex Alcinoo,

Odyſſ. l. 1.

Odyſſ. l. 22.

Homer. odyſſ. lib. 1.

αἰεὶ δ' ἡμῖν δαίς τε φίλη, κίθαρίς τε χόροι τε.

tempori inſeruire opus ſuum exiſtimabat; quemadmodum Megaclides ait, quem laudat Athenæus, ὥσπερ οὖν δοκεῖν ὁμοηθὴς τοῖς Φαίαξιν εἶναι, *vt videretur eiſdem eſſe moribus ac Phæacas*. Pepercit verò Phemio, nõ quia canendi artem, velut rem præclariſſimam ſciret; nec quia in conuiuiis Procorum canendo, eorum petulantiam, & inſolentiam (qua ratione inquit Atheneus velut lege quadam Muſica in compotationibus adhibetur) & tamquam alter Clitemneſtræ Agamemnonis vxoris ἀοιδὸς ne quid parum honeſtum in Penelopem auderent cantus concinnitate, & modulatione cohiberet: ſed quia Telemachus dilectus filius pro eo intercederet,

Megaclid. apud Ath. deip. li. 12.

Ath. li. 14.

Homer. odyſſ. 3. Strab. li. 1. Geograp.

ret, & quæ potior, quod ἀνάγκη, id eſt vi, & neceſſitate coactum ſe inter Procorum turbam detentum deprecaretur, quod ab

Homer. odyſſ. 1.

ipſo poëmatis initio Homerus ex induſtria præmonuerat. Cum verò Vlyſſis imperio nuptiale, & ſaltatorium canit, ne

Homer. odyſſ. 17.

quid forinſecus de Procorum nece innoteſceret, ex confićto præcepiſſe idem Poëta demonſtrat. Verùm enim verò quodnam arcanum repoſitúmque myſterium, in Iliade ſolum Muſicam recipere, ſecus autem in Odyſſea? magnum profectò, & Homero hoc eſt omniũ Poëtarum Philoſophorúmque principe dignum. Nimirum vt Politianus ſeu Plutarchus aduertit; quia in Iliade virtutem corporis; in Odyſſea fortitudinem nobis animi repræſentat: vel vt dicas rectiùs, quia in Iliade iram canit pernicioſam; hoc eſt de iis, quæ in ea animæ parte inſidunt, quæ ratione vacat: & cum proximè ad ſenſum accedat, modulamine cantionum demulceri, vel temperari, ac etiam impelli queunt. Et hic præſtat Poſſidonij vetuſtiſſimi Philoſophi, quæ apud Galenum extant, verba ſubnectere, quo loci de Damonis tibicinis muſica agens, qui cum Phrygium modum mutaſſet in Dorium temulentis iuuenibus

Polit. præf. in Hom. Plutarc. de aud. Poët.

Galen. de decr. li. 5. cap. 5.

Digitized by Google

uenibus furoris impetum coërcuit : hunc in modum cauſam reddens in Chryſippeos inuehitur. οὐ γὰρ δήπου τὰς δόξας τοῦ λογιστικοῦ, μεταδιδάσκονται πρὸς τῶν αὐλημάτων, ἀλλὰ τὸ παθητικὸν τῆς ψυχῆς ἄλογον ὑπάρχον ἐπεγείρονται, τε καὶ πραΰνονται διὰ κινήσεων ἀλόγων ἥτε ὠφέλεια καὶ ἡ βλάβη τῷ λογικῷ ἐστὶ δι' ἐπιστήμης τε καὶ ἀμαθίας. *Non enim rationalis facultatis opiniones dedocere, ac mutare cantilenis valemus: ſed affectibus obnoxia animæ pars cum ſit irrationalis, ipſa ſanè motibus quibuſdam irrationalibus, & excitari & ſedari poteſt: ita enim natura comparatum eſt, vt irrationale ab irrationalibus, rationale à ſcientia, & inſcitia, & vtilitatem, & detrimentum adipiſcatur.* Odyſſeę verò Poëma haud otioſorum hominum vitam, vt alibi inquit Athenæus; ſed ea continet, quæ rationem reſpiciunt, *quid virtus, quid ſapientia poſſit.* Ratio enim, vt Plato docet, cum ſcientia, tum potiſſimum prudentia perficiatur, ſcientia per doctrinam philoſophiæ, prudentia doctrina ſimul, & longo vſu rerum adueniat, hinc in eius initio habetur, quod πολύτροπος Vlyſſes

Ath. deip. lib. 1.

Horat. epiſt. 2. l. 1.

πολλῶν ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα, καὶ νόον ἔγνω.

Multorum hominum vidit vrbes, & mentem nouit.

Homer. 1. odyſſ.

Non

Non hoc autem Muſicę datum, vt ſapientia prudentiáque animum ornet, vt non immeritò ab Homero ad aliud poëma reiiciatur. Ex his ni fallor lucem aliquã accipiunt, quæ de Epico cyclo Proclus in Creſtomathia edocuit, cum terminari inquiat μέχρι τῆς εἰς ἰθάκην ἀποβάσεως ὀδυσσέως, *ad reditum vſque Vlyſsis in Ithaca.* Et iam quod attinet ad Homeri poëmata & ad virtutem: ex his meis lucubrationibus habes, in Batrachomyomachia pueros educatione iuuari. Ilias corripit iuuentutis affectus, & in Odyſſea ipſa hominis ratio perficitur. quæ ideo dicta volui, vt acutiora ingenia in hac re excitarem, cum ſummæ vtilitatis eſſet hoc Epicum cyclum exactiùs comprehendere. Sed ne aliò referamus orationem: quod de Muſica diximus, ab aurea illa Dionis lingua edoceri oportet, vt propoſita magis aſſequamur. Timotheus ergo Tibicen alter, Alexandro regi cum primum artis ſuæ ſpecimen exhiberet, & ex cantu Muſices, atque modulatione tibiæ adeò eius animum incitaſſe fertur, vt confeſtim exiliierit ad arma. Hic ergo Timotheus addit Chryſoſtomus, ſi quemadmodum bellicum nouerat nomum percurrere quendam,

Proc. apud Phoc.

Vide Ioſeph. Scal. in Catull.

Dio. Chry. orat. 1. de Regno.

dam; ſic etiam nouiſſet iuſtam cantionem animum prudentem atque temperatum humanúmque reddere valentem, neque ſolum ad arma ruentem, ſed etiam ad pacem atque concordiam, deorúmque honores, ac hominum curas: omnino dignus erat qui verſatus eſſet apud Alexandrum, eíque occinuiſſet, non ſolum ſacrificanti, ſed etiam alias quando ſe luctibus præter dignitatem, ac decorum mancipaſſet, aut puniuiſſet acerbiùs quàm leges, aut æquitas ferret, aut ſuis indignatus eſſet amicis atque ſodalibus, aut mortales veróſque parentes deſpexiſſet. ἀλλὰ γὰρ οὐ πᾶσαν, inquit, ἴασιν, οὐδ' ὠφέλειαν ὁλόκληρον ἠθῶν, ἱκανὴ παρασχεῖν, ἡ μουσικῆς ἐπιστήμη τε καὶ ἕξις, οὐ γὰρ οὖν ὥς φησιν ὁ ποιητής.

οὐδ' Ἀσκληπιάδαις τοῦτό γε ἔδωκε θεός. Theognis in ſent.

At enim non omnem medelam, neque ſolidam moribus vtilitatem adferre poteſt Muſices ſcientia, atque habitus.

Haud Medicis numen munera tanta dedit. vt ait Poëta. Luctui verò malum, quod altiùs animum penetrat, quia nimirum ex nō recta opinione deprauatáque ratione vires aſſumit: Muſica ipſa prorſus intempeſtiua, quod aiunt, narratio, & pharmacum proinde minimè opportunum.

Nec apud veteres vnquam repertus eſt, qui hac arte inſtructus huiuſmodi medicinam facere ſit aſſecutus. teſtis Euripides apud quem Medeæ nutrix.

Euripid. in Med.

Στυγέους δὲ βροτῶν οὐδεὶς λύπας
εὕρετο μούσῃ καὶ πολυχόρδοις
ᾠδαῖς παυεῖν ἐξ ὧν θάνατοι
δειναί τε τύχαι σφάλλουσι δόμους,
καί τι τά δε μὲν κέρδος ἀκεῖσθαι
μολπαῖσι βροτοὺς.

Sed nemo hominum horribiles mærores
Inuenit quomodo Muſica & vario neruorũ
Cantu ſedare poſſimus, ex quibus cædes
Et graues caſus euertunt domos,
Atque his maxima vtilitas eſſet mederi
Hominibus cantu.

Plutarc. in præcept. coniug.

Plutarchus notans hunc locum rectè Euripidem ait damnare quod Muſica inter pocula adhibeatur, cum ſanè oporteret ἐπὶ τὰς ὀργὰς, καὶ τὰ πένθη μᾶλλον τὴν μουσικὴν παρακαλεῖν, *iris & luctibus potius leniendis, Muſicam aduocare.* Sed non eo vires ſuas extendit, vt ἀπενθὲς καὶ ἄχολον dicatur medicamentum. Conſtat namque ex Homero nec Vlyſſem, nec Penelopem, aliquam ex ea conſolationem hauſiſſe. Cum enim Phemius reditum Achiuorum ex Troia canere eſſet exorſus, exau-

Homer. odyſſ. 1.

diuiſ

diuiſſétq; eum Penelope, confeſtim auerſata cantione graui luctu corripitur. Vlyſſes verò in Alcynoi conuiuio cum præclara eius facinora Demodocus ad lyram memoraret, obtecto capite in lacrymas erumpit: & cum rurſus eundem Muſicum rogaſſet, vt de Durateo equo accineret, cuius cauſa & carnibus ex menſa donauerat: quod ſuprà omiſimus adducere, iterum, vel vt anſam præberet de ſeipſo ſiſcitandi, vel qua alia ratione, ad lacrymas conuertitur. Homer. odyſſ. li. 3.

ὡς γυνὴ κλαίῃσι φίλον πόσιν. Hom. ibi.

Vt fœmina flet dilectum virum plorans, & ingemiſcens.

Nullo igitur pacto Nepenthes noſtrum ad Muſicam pertinebit: cum nec ex Ægyptiorum more commendabilis, quandoquidem *τὴν μουσικὴν νομίζουσιν, οὐ μόνον ἄχρηστον ὑπάρχειν, ἀλλὰ καὶ βλαβερὰν*, *Muſicam non ſolum inutilem, ſed nocuam ducant* Ægyptij, vt Diodorus ſcriptum reliquit. At Nepenthes omnem laudem ſecum ab Ægypto aduexit. itaque nec in ea parte, quæ ad iram ſedandam attinet, aliquid commune retinebit. Quoniam vt ex eodem Homero edocemur, ſubita Achillis ira, non quid leue eſt, vt faciliter ei obſiſti Diod. Sic. lib. 2.

poſſit: animus enim prius occupatur ab iracundia, quàm ratio ſeſe componere poſſit ad reſiſtendum. itaque vt eam Poëta cohiberet, ad diuinam virgulam coactus confugere, è cælo Mineruam aduocauit. inquit enim in Iliade:

Homer. iliad α.

ἦλθον ἐγὼ παύσουσα τεὸν μένος, αἴκε πίθηαι οὐρανόθεν.

Vide Heracl. Pont. in alleg.

Veni ergo ſedatura tuam iram, nec id aſſequi confiſa, *ſi modo perſuadearis*, addit: & cum ad Palladem, hoc eſt, ad ipſam ſapientiam hoc reiecerit Homerus: meritò ad hanc æquanimitatem hominibus inducendam, nec Muſicam, nec minus multo Eloquentiam valere dicendum eſt.

Dio. orat. de reg.

Itaque rurſus cum Dione, verbis immediatè poſt ea, quæ ſupra adducta ſunt, affirmabimus. μόνος γὰρ ὁ τῶν φρονίμων τε, καὶ σοφῶν λόγος οἷοι γεγόνασιν οἱ παλλοὶ τῶν προγόνων ἀνενδεὴς, καὶ τέλειος ἡγεμὼν καὶ βοηθὸς εὐπειθοῦς καὶ ἀγαθῆς φύσεως, πρὸς πᾶσαν ἀρετὴν παραμυθούμενός τε καὶ ἄγων ἐπιμελῶς. *Sola autem prudentium ſapientiumq́ oratio, quales multæ habitæ ſunt à maioribus, ſufficiens atque perfecta dux eſt, adiutrixq́ tractabilis* (haud enim ſimpliciter pharmacum) *& bonæ naturæ ad omnem dans conſilia virtutem ducensq́ diligenter.* Ex quibus verbis

non

non ſolum ad Nepenthes definiendum; vt ſuo loco tentabimus, nobis ſemita aperitur, ſed Heſiodi aliorúmque de Muſica opinionem ad nobilem, verúmque ſenſum reducemus.

Itaque ex Plutarcho duplicem Muſicam obſeruandum, θεατρικὴν, καὶ παιδευτικήν. Serò apud Græcos theatricam muſam receptã, totam autem canendi ſcientiam olim veteres ad deorum cultum, & iuuenum inſtitutionem promouiſſe: nec aliter probandus vſus. εἰ οὖν, (inquit Plutarchus) βούλεται μουσικῇ καλῶς, καὶ κεκριμμένως χρῆσθαι τὸν ἀρχαῖον ἀπομιμείσθω τρόπον; ἀλλὰ μὴν, καὶ τοῖς ἄλλοις αὐτὴν μαθήμασιν ἀναπληρούτω, καὶ φιλοσοφίαν ἐπιστήσατο παιδαγωγόν. αὕτη γὰρ ἱκανὴ κρίναι τὸ μουσικῇ πρέπον μέτρον καὶ τὸ χρήσιμον. *Si quis autem rectè, & prudenter Muſica vti voluerit, meminerit antiquum modum: & quidem alijs eruditionibus perficiat, & philoſophiam ei ſtatuat magiſtram. ipſa enim ſufficiens Muſicæ decus modum, & vtilitatem impertire.* Non immeritò apud Boëthum Muſicam laris ſui vernulam philoſophia commendat, theatricam & profanam auertit. *Quis*, inquit, *has ſcenicas meretriculas ad hunc ægrum permiſit accedere; quæ dolores eius non modò nullis*

Plutarc de Muſica.

Boëth. de conſ. phil. lib. 1.

 nullis

nullis fouerent remedijs, verum dulcibus inſuper alerent venenis. Hæ ſunt quæ infructuoſis affectuum ſpinis vberem fructibus rationis ſegetem necant, hominumq́ mentes aſſuefaciunt morbo, non liberant. & paulò poſt: *Sed abite potius Sirenes vſque in exitium dulces, meisq́ eum muſis curandum ſanandumq́ relinquite.*

Huc ſpectat quod in veterum fabulis effertur, Muſas in certamen cantus à Sirenibus prouocatas: quibus victis Muſæ alas, quas prius habebant auulſerunt. hanc enim Muſices differentiam explicat, ad
Homer. odyſ. l. 12. Apollon. Rhod. arg. quam, & Homerus, & Apollonius annuere; hic cum Sirenum cantus periculum ſubiiſſe canat Argonautas, & Orpheum pulſando citharam, ne exaudirentur impediuiſſe; ille cum prudentiſſimum Vlyſſem fingat nauis malo conſtrictis nexibus illigatum, perniciem dulciſonæ vocis euaſiſſe. Vt rectè, & in hanc ſententiam Pythagoram admonuiſſe appareat ὡς χρὴ τῶν Σειρήνων προτιθέναι τὰς μούσας, vt
Theodor. l. 8. de cur. Græc. aff. apud Clementem, & Theodoritum habetur: *quod Muſas Sirenibus anteferre oporteat.*

Luc. dial. de ſaltat. Hinc Craton apud Lucianum ſaltationes, & cantilenas, quæ in theatris aures oculóſ

oculóſque ſpectantium detinebant, his Sirenibus, atque Lotophagorum cibo æquiparat; & quamuis ex vtriſque apud Homerum obliuio inducatur, nihil tamen cum noſtro pharmaco. Etenim τοῖς Homer. μὲν τοῦ λωτοῦ γευσαμένοις, καὶ τῶν σειρήνων ἀκούσασιν iliad. ὄλεθρος ἦν τῆς τε ἐδωδῆς, καὶ τῆς ἀκροάσεως τοὐπιτίμιον, *ijs qui lotum deguſtauerant, ac Sirenas cantillantes audierant, exitio fuit manducationis, & auditionis prolubium.* Obliuionem ſiquidem rerum domeſticarum, & negotiorum præſentium inagnitionem inducebant; ſicut in Iliade, ſub Latonæ fabula aliam nocuæ obliuionis ſpeciem, vt auctor eſt Heraclides, indicauerat. At Ne- Her. Pont. penthes malis atque doloribus obliuium in alleg. facit, vt tantum hoc commendatione di- Hom. gnum, quantum ea vituperationi obnoxia: nec ex his minus verum eſſe apparet, quod ſupra cum Athenæo annotauimus Muſicam in Odyſſea minimè receptam, nec approbatam. Sed his Sirenis atque huiuſmodi modulationibus conſultò prętermiſſis, quænam hæc Muſica πεπαιδευμένη nobis conſiderandum. Et quidem non ea eſt, dicam cum Maximo Tyrio, Max. Tyr. quæ tibiis aut cantiunculis, aut pedum differ. 21. motibus, aut ſola vocis inflexione, ſine

verbis animum penetrat. hæc enim modulatio, vt idem alibi inquit, voluptatem quidem aliquam ab ipſa arte mutuatur, quia tamen ſine ſignificatione vlla, ſine verbis eſt & vocibus, nihil dignum animæ delectatione adfert. Si quis enim pulchra comparatione addit, eam quæ ex ſola modulatione conſtat voluptatem, cum altera illa quæ ex oratione verbíſque hauritur, velit conferre: hanc cibo, illam odori ſimilem videbit: quorum illi quidem validiſſimè nutriunt: odor verò, quâ odor eſt, res eſt viliſſima, & ad nutriendum nihil confert, aut parum. Ciborum autem genera duo ſunt, alia quidem ad guſtum tantum comparantur, alia ad ſalubritatem apponuntur. ἐγὼ δὲ, inquit Tyrius Maximus, ποθῶ πρὸς τὴν εὐωχίαν, τροφὴν λόγων ὑγιεινῶν, καὶ αὐτὸς τοιούτου δέομαι σιτίου, ἀφ' οὗ ὁ Σωκράτης ὑγίαινε, καὶ Πλάτων, ὁ Ξενοφῶν, καὶ Αἰσχίνης. *Ego vt plenam voluptatem conſequar, ſanis paſci volo ſermonibus, ſanum requiro cibum, quali Socrates, aut Plato, aut Xenophon, aut Aeſchines in curanda valetudine vſi ſunt.* & deinde diſſertationem concludit: *Mihi verò vel* Homerus, *vel Heſiodus, aut ſi quis alius Poëta diuinus eſt, Deum canat, qui mederi poſſit morbis animi.* Hancque veram,

idem diſſert. 12.

ram, legitimámque eſſe Muſices rationem, & alibi docuit: cuius verba, nec audire pigebit. καὶ εἰδώλῳ τινὶ μουσικῆς ξύνοντες λανθάνομεν οἰόμενοι αὐτὴν ὁμήρου φίλην, καὶ Ἡσιόδου διδάσκαλον, τὴν Ὀρφέως μητέρα. *neſcimus enim ſolam Muſicæ umbram eſſe quam retinuimus, veramq; illam Heliconiam muſam habere falsò nos arbitramur, quæ amica Homeri, magiſtra Heſiodi, Orphei mater fuit.* idem diſſert. 21.

Ex quibus eam Muſicam laudari, celebraríq; facilè conſtat, quę idem cum Poëtica dici poteſt. Nec ignotum Muſicum ſtudium, & artem Muſicam appellari: atque ad duo hæc pariter intendat τὴν μελοποιΐαν, καὶ τὴν παιδείαν, hoc eſt, *ad rithmum & doctrinam* reſpiciat, iſta ad vitæ inſtitutionem; numeri verò cantionum καὶ τὰ ἐν ᾠδαῖς ἐμφερόμενα διηγήματα (vt cum ſancto Iuſtino dicam) ἐμμελῶς * ἐγίνοντο ἄγοντες τὰς ψυχὰς εἰς τὴν πρέπουσαν τοῖς ᾀδομένοις αἵρεσιν. *Concinnè iuxta rerum in carmen relatarum commemorationem ſunt facti, animos prout conuenit ad ea quæ canuntur complectenda inducentes*: huiuſmodi autem Poëtarum διδασκαλίας, hoc principale propoſitum, *viuere*, & *ſcire*; hoc eſt vt Doctiſſimus Daniel Heinſius ex veteribus obſeruauit, ὠφελεῖν πρὸς τὸν βίον, καὶ εἰπεῖν πρὸς ζωὴν

Terent. in prolog. Heaut. & in prolog. Hecyræ.

Iuſt. Mart. q. 107.

Daniel Heinſ. in Heſio. c. 6.

χρήσιμα, ad vitam, vitæq́ institutum vtilia & conducibilia dicere. quæ pars diutius Poëtarum fuit, adeóque vt Philoſophorum ſententiæ, in quibus de moribus, de Deo, de virtute egerunt, quæ ad hanc doctrinam ſpectabant ἄσματα, & ἀδόμενα dictæ fuerint; vnde Thaletis ἄσματα Chilonis, & aliorum, hæc *carmina* à veteribus Latinis

Heinſ. ibi. dicta Heinſius ſcribit. Hinc apud Dionyſium Catonem,

Si Deus eſt animus nobis vt carmina dicunt.

Carmina, id eſt dicta Philoſophorum exponit: & cauſam eſſe, quia dicta illa breuia, quibus ſententias ſuas de Deo déque reliquis includebant, ἀδόμενα dicebant. Quod licet erudititiſſimè, atque elegantiſſimè dictum, non vndique tamen mihi ſatisfacit. Omnino autem eam reiicio intelligentiam quam illuſtris Scaliger ei at-

Ioſeph. in Græc. opu. tribuit, qui Græcè Catonem exprimens, *vt carmina dicunt*, ὡς θέσφατα φησὶ παλαιῶν, *vt oracula pandunt, & vaticinia antiquorum* transfert. Siquidem illud pro comperto habeo, quod doctiſſimis viris haud fortaſſe in mentem venit, eo verſu Menan-

S. Iuſt. de Mon. Dei. dri locum in Adelphis, quem Iuſtinus Martyr ſeruat, Catonem reſpexiſſe. Solitus

tus enim hic Poëta ſententias ad omnia vtiles poëmatibus immiſcere, ἅτε φιλοσοφίας, vt Dion notat Chryſoſtomus οὐκ ἄπειρος, *vt qui philoſophiæ non fuerit inexpertus*. cuius hæc ſunt verba:

Dio. Chryſoſt. orat. 18.

Menand. in Adelp.

θεός ἐστι τοῖς χρηστοῖς ἀεὶ
ὁ νοῦς γὰρ, ὡς ἔοικεν οἱ σοφώτατοι.

Deus eſt bonis ſemper
Animus, nimirum vt videtur ſapientiſſimis.

Vox autem σοφὸς Poëtis conuenire, vel eſt clara; imò tamquam propria eis attributa, idem Heinſius docuit. Hanc igitur de Deo ſententiam, cur potiùs in Philoſophorum ἄσμασι, quàm in Poëtarum ὑποθήκαις repertam dicendum ſit, non video? re vera ſi tale fuit harum artium diſcrimen, quale Tyrius narrat, καὶ γὰρ ποιητικὴ τί ἄλλο ἢ φιλοσοφία τῷ μὲν χρόνῳ παλαιά, τῇ δὲ ἁρμονίᾳ ἔμμετρος, τῇ δὲ γνώμῃ μυθολογική; *quid enim aliud poëtice eſt, quàm philoſophia tempore vetuſtior, harmonia metrica, ſententia fabulis inuoluta?* profectò magis Poëtarum monita; cum ex his, tum propria vocis notione Dionyſium intelleꝉiſſe dicendum erit. Fuit enim his poëmatibus abundè veteribus conſultum, cum omnium, qui antiquiſſimi Poëtæ ὑποθῆκαι, vt

Strab. li. 1. Geogr. Heinſ. ibi.

Tyr. dyſſert. 29. Vid. Strab. aduerſus Eratoſth. li. 1. Geog.

Iſocrat. in Euagora. vt inquit Iſocrates, ὡς χρὴ ζῆν καταλελοι-πασι. tale vetuſtiſſimum illud Chironis poëma(haud enim malis auibus ſæpius in hunc Chironem incidimus)in quo Achillem puerum inſtruebat: ob vetuſtatem Schol. in Pyth. 6. Heſiodo, vt Pindari inquit Scholiaſtes, attributum, in quibus hypothecis, primum omnium præceptorum à cultu Deorum Pindar. in Pyth. incipiebat, vt Pindarus canit, eiúſque principium, licet ſententia diminutum, ſeruat Scholiaſtes: ſupplet verò, atque Io. Scal. in diſtic. Catonis. hunc in modum concipit illuſtris Scaliger:

Εὖ νῦν τοι τάδ' ἕκαστα μετάλλα Πηλέος υἱέ,
Εὔχου μὲν πρώτιστα θεοῖς αἰειγενέτῃσι.
Rectè hæc ſingula ſcrutare Pelei fili,
Supplica primũ quidem Dijs immortalibus.

Et ab hoc præcepto omnis parænetica poëſis incipit, vt Pythagorea, Phocilidis, & horum exemplo hæc Catonis, híſque omnibus non inferior quam Græcè Moretus, & altera, quã Vidus Faber tetraſti- Vid. Fabri Tetraſt. cis Gallicè edidit, floridè ſatis, ac nitidè à Florente Chriſtiano Græcis, & Latinis verſibus expreſſam, ac etiam heroïcis ab Auguſtino Preuotio redditam: & nos Italicam facere aliquãdo auſi ſumus. Itaque ne alio deflectamur, illud neceſſariò ex

diſcuſſis oriri videtur: quod ſicut, cum de eloquentiæ viribus diſſerebamus, Nepenthes ex philoſophiæ præceptis oriri arguebatur: ita in hac diſceptatione vltrò ſeſe offert concludendum; eatenus Muſicam, atque Poëticam ad Nepenthes pertinere, quatenus Muſica πεπαιδευτικὴ, καὶ ἡ ποίησις φιλοσοφοῦσα, vt Themiſtius loquitur, & non alia potiſſimum ratione, niſi vt ad παιδείαν ſe habet, circa animum noſtrum vtiliter, atque efficaciter verſari, nec aliter Muſis amicus, & Poëtarum auditor triſtitiam ablegabit: quod Horatius, & Heſiodus dicebant. Nec quia antiquorum cantiones laudes Heroum, Deorúmque continerent, vnde pietas, fortitudo & bonorum, vt inquit Sextus, æmulatio: diuinitus hanc Nepenthus vim recepiſſe credendum eſt, vt cum Homero dicamus:

S.Empiricus c.22.

Homer. odyſ.lib.1.

——οὔ νύ τ' ἀοιδοὶ
αἴτιοι ἀλλά ποθι Ζεὺς αἴτιος.--

non ſanè cantores
In cauſa ſunt: ſed interdum Iuppiter in cauſa eſt.

Quemadmodum de ſacris hymnis, vero & omnipotenti Deo dicatis veriſſimè aſſerimus, ſicut *de illo lapſo è cœlo pſalterio* dicimus *quod vir*, inquit Caſſiodorus, *toto orbe*

Caſſiod. var.lib.1.

orbe cantabilis ita modulatum pro animæ ſoſpitate compoſuit, vt his hymnis mentis vulnera ſanentur, & diuinitatis ſingularis gratia conquiratur. Iuſt.Mart. q.107. ῥῆμα γάρ ἐστι θεοῦ, καὶ ἐνθυμούμενον, καὶ ἀδόμενον, καὶ ἀνακρουόμενον. *verbum namque Dei eſt quod animi cogitatione, quod carminis præludio, quod carmine ipſo celebratur:* vt non immeritò omnium rerum, quæ in hac vita triſtes, & luctuoſæ accidunt, piis afferat medicinam. itaque ſi boni illi Petrarchei ad amoris remedium, Eccleſiaſticum Breuiarium dono miſſum autumantes, ad hoc reſpexere, non omnino meherclè aberrarũt. Nam ſi Theocrito teſte Gentilium Muſis hoc datum: Theocr. idill.11.

> ὀυδὲν ποτὶ τὸν ἔρωτα πεφύκει φάρμακον ἄλλο
> Νικία ὄυτ᾽ ἔγχριστον ἐμοὶ δοκεῖ ὀυδ᾽ ἐπίπαστον
> ἢ ταὶ πιερίδες.

> *Nullum contra amorem eſt remedium aliud*
> *O Nicia, quod aut inungi meo quidem iudicio aut aſpergi poſſit,*
> *Quàm Pierides.*

Bapt.Guarinus in ſonulo ad I.B. Marinũ Poetarũ omniũ hac ætate principẽ.

ſine vllo prorſus dubio, Dauidicam lyram, & Dei, Diuorúmque laudes continentia carmina, paſſionis huius nequitiam retundere, & repellere poſſunt. Rectè proinde ſibi conſuluit ſummus ille Italicorum leporum artifex, & non minus

nus amicè, quam venuſtè amatori, & Poëtæ alteri extulit.

Hor per altro Helicona, onde al ciel vaſſi,
Mi detta i carmi il gran Cantor Hebreo.

Quamuis igitur nec Muſicã, nec Eloquentiam Nepenthes aſſeramus; verum à Pœdia, & Philoſophia pendere: non ita tamen ab eo illas artes ſeiungimus, vt in totum explodamus. de qua re nonnulla poſterius dicemus.

Nunc cum noſtrum hoc pharmacum vino ab Helena miſceatur: συμβολικῶς hoc vinum, quo dulcius, atque ſuauius orationem, vel muſico, vel pedeſtri numero concinnam denotabit. Quodcumq; enim ad vitam pertineat documentum, ex ſapientum dictis haurire neceſſum eſt. at vinum magnus Poëtarum equus, vt Nice- Nicet. in ratus dicebat, hoc ſuo calore, ac vi ſpiri- epigr. li. 1. tuum peculiare ſibi vendicat, vt loquen- cap. 59. tiam bibentibus faciat.

Fæcundi calices quem non fecere diſertum? Proſper lib. 2.
Et cum mollis quidam ſuauis, & in venas permeans ſit liquor, factum eſt, vt hac etiã ſimilitudine ad καλλιέπειαν, & vt Nonius ait ad ſenſilocum illecebrum deriuetur. nónne de vino canit Horatius? Hor. lib. 1.

Quod curas abigat, quod cũ ſpe diuite manet epiſt. 15.

In

In venas animumq́ meum quod verba miniſtret.

Sed quomodo vinum in animum manare poſſit, quod in Poëta dubitationem facit, ſatis accommodatè Ficinus edocuit: quatuor inquiens eſſe elementa, quibus ſpiritus alatur, vino, eius odore, & cantu ſimiliter atque lumine: *vinum enim eſt pro terra*, inquit nobiliſſimus hic Philoſophus, *odor ipſe vini vicem gerit aquæ, cantus rurſum, & ſonus agit aërem, lumen autem præfert igneum elemẽtum.* Hinc igitur apud Plautum blanda, & flexanimis meretricularum oratio; ducto à vino ὑποκοριστικῶς vocabulo, *vinula* appellatur.

Ficinus de triplici vita.

Plaut. in aſinar.

Bene ſalutando conſueſcunt compellando blanditer
Oſculando oratione vinula venuſtula.

Et quandoquidem Martinalia inſtant, tertio Idus Nouẽbris contingit hæc ſcribere: libet altero Plauti loco, partem hãc claudere. Is eſt in Pſeudulo: vbi adoleſcens amator, Adelphatis, quam deperibat, verba admiratur, & ad Milphionem ſeruum conuerſus, eloquitur;

Obſecro hercle vt mulſà loquitur.

Mulſum enim ex vino confici, addito melle, ſatis eſt notum. Reſpondet ſeruus:

Nil

Nil niſi laterculos
Seſamum papaueremq́; triticum, & frictas nuces.

In his verbis explicandis, quam ſe deridendum tradit Lambinus, cum contraria loqui Milphionem affirmat, quam Adelphaſium herus dicebat: nempe dura, & iniucũda. *Laterculi* apud eum ſunt lateres lapidei, & non muſtacea:quæ nunc etiam ad laterum formam conficiũtur. *Seſamum papaueremq́; triticum*, quod ſtomachum lædat: & formicis videatur obiiciendum;& non quæ maximè ad guſtum appetebantur. Vnde apud Petronium in hac etiam comparatione veniunt. *Mellitos verborum globulos, & omnia dicta factaq́; quaſi papauere, & ſeſamo ſparſa.* Nos vulgò, priſtinæ græcitatis veſtigium, inter dulciarios panes σεσαμέλι aliquos appellamus. Seſamum vorò in placentis adhibitum laudatúmque, & Homerus teſtatur, Athenæus in Itrio, & Seſamide demonſtrauit: nec Marcellus Virgilius eruditiſſimus auctor, in Dioſcoridem omiſit, *frictas nuces* ad palatum iniucundæ putat Lambinus;at non ego, qui ex Athenæo didici, *coptam* placentæ genus, quod frictis auellanis nucibus, cum papaueris ſemine, item ſeſamo-

Lambinus in com. ad Plaut.

Pet. Arbit. in ſat.

Homer. in Batrach. Ath. li. 14. M. Virgil. de Seſam.

Ath. ibid.

melle aliíſque nonnullis componebatur, quæ ex Chryſippo Pemmatum ſcriptore enarrat: nos coptas vernaculè, epſilon vna tantum littera inter duas illas conſonantes interiecta, adhuc retinemus: qua voce libum illud exprimimus, quod à cæna Dionyſiacis his feſtis ſolemni ritu apponi ſolet. Sed ſatis pro tempore, & ad Plautini loci explicationẽ, & multo magis ad hanc partem: quam à viribus eloquentiæ exorſis, per ſuauitatem Muſices eductam, his tragemmatum delitiis meritò terminauimus.

***

DE

DE HOMERI NEPENTHE

PARS ANAGOGICA,

QVÆ ET DE VIRTVTE.

ANAGOGICAM hanc partem inſcripſimus : & quidem , ſi nominis reddenda ratio, quod conſentaneum viſum iri nonnullis credo: quæ ex Euſtathio in proximæ ſuperioris partis veſtibulo indicauimus, paulò nunc vberiùs repetenda. Cum enim id edoceremus , quod allegoria , ἡ διὰ ἱστορειῶν , vt ipſe inquit Euſtathius , θεραπεία τῶν μύθων εἶναι δοκεῖ τοῖς παλαιοῖς , hoc eſt, *veteres,velut medelam ad fabularum hiſtorias allegorias* reputaſſe : duas ipſarum ſpecies memorauimus ; vnam *hiſtoricam* , alteram *anagogi-* Euſtath.in prin.Iliad.

cam. Interpretatio etenim fabularum, quæ narrationis ſeriem intra ipſiùs figmenti terminos ſequitur, καθ' ἱστορίαν dicitur: vt, ſi Chironem, de quo inferiùs agenda mentio, Centaurum fuiſſe dicamus: id eſt media parte, & ſublimi hominem; media, & inferiori equum. Atque in hoc genere tota noſtra conſummatur tractatio: quam hac de cauſa hiſtoricam nominauimus. Cùm verò demptis fabellarum inuolucris, eiuſdem facti, quod narratur, veritas explicatur: allegoria eſt hiſtorica, quam πραγματικὴν Tzetzes apud Heſiodum vocauit; velut circa rem ipſam, factum, atque negotium ſe verſantem, vt ſi Centarum, haud monſtrum affirmemus equina, humanáque mixtura deformem; ſed vnum ex illa Theſſaliæ gente, quę prima equos, vt dorſo ferrent edomuit, & equi ſeſſor pugnare cepit. Hanc in ſuo libro, quem Palephatus, περὶ ἀπίστων inſcripſit, ab ipſis Centauris initium ſumens, ἐξ ἱστορήσας, vt ipſe ait, proſequitur. Nos ſimpliciter allegoricam nũcupauimus, & tertiæ parti nomen fecit.

Tzetzes in Heſiod.

Alia interpretationis ſpecies, dicta eſt *anagogica*, quod ad altiora ingenium ſubuehat, & ab his remota exquirat. ídque duplici

duplici via, vel στοιχειακῶς, vt loquitur Tzetzes, videlicet elementa, & naturas rerum vniuerſi conſiderans:ac ſi pro Centauro cõiunctionem illam intelligas, omni admiratione proſequendam, quâ diuinæ auræ particula, humanis adiungitur corporibus. Intellectus enim nunquam trahetur ad corpus, à quo longiſſimè diſtat; corpus autem ad motum per ſe inefficax; verum, ſi interponatur anima, ἡ μέσον τί ἐστι, *quæ media quædam natura*, vt inquit Porphyrius, inter ſubſtantiam diuiduam, & indiuiduam, & ex ſe mobilis: his conciliatur extremis. Quod antiquis Mythologis puto in mentem veniſſe, cum illud in fabula, ſicut in Palæphato legimus, adderetur: ὡς ἐκ τῆς νεφέλης ἵππος τε καὶ ἀνὴρ ἐγεννήθη, *quod ex Nephele equus, & vir congeniti eſſent.* νεφέλη *nubes* interpretatur. Nubes autem eſt, quæ media inter ætherea, & terrena obuolitat. Si hoc ſolum ageremus, pluribus hęc ὑπόνοια comprobari poſſet. Nunc de altera anagogia, tamquam alio properantes tractandum: & ea eſt, quæ ψυχικῶς, inquit Tzetzes; hoc eſt ad animum, & mores ſpectat. Cuius ratione Centaurus ipſe commodè etiã in hac ſpecie nobis poteſt eſſe exem-

Porphy.

Palæph. de Fab.

plo;munia ſcilicet rationis,ſẽſuúmq; gnauiter,& expeditè obedire ſignificabit. Ad quod de amore loquens grauis & eruditus auctor Speron Speronus deflexit. quo in genere pars iſta verſabitur. Itaque ad ſublimiora, & vtiliora pariter inuitatus:libens mecum progredere, amice Lector. Et primum ex eo carmine ſumamus exordium, quod ex Æſchilis Tragœdia ſuprà retulimus.

Speron dialog. 1.

Æſchyl. in Promet.

ψυχῆς νοσούσης εἰσὶν ἰατροὶ λόγοι.

Præſtat enim, illud rectè intelligere, cum non parum nobis afferat adiumenti. Itaque præmonendum eſt: tria ad ægrotantium ſanitatem neceſſaria. Naturam primò, & pro natura, facultatem intelligimus, & interiorem quandam vim: quæ etſi morbo deiecta, potens tamen eſt ope, auxilióque remediorum conualeſcere, ac contra omnem malorum impetum dimicare. Secundò peritiſſimum Medicum requirimus,id eſt,virum arte,& experimentis inſignem: qui curationi, ex propoſito, & diligenter inuigilet. Vltimò validiſſima addo medicamenta. Fruſtrà enim,quæ ſanitatem conciliãt,à Medicis edoceremur, niſi eis obtemperando, cum ſpe bona, & patientia, quæ ſalubria præſcribuntur,experire

Hyppocr. in Epid.

periremur. Et quia corporis, & animi valetudines id habent commune, quod ſanitas in vtraque vno modo attingitur. Virtus: quæ animi ὑγεία, ϗ κάλλ☉, ϗ εὐεξία, vt inquit Plato, & ſanitas corporis, in quadam temperie; hæc humorum, & partium ſita eſt; illa in paſſionum, & facultatum congruentia, & æquabilitate, ab eodē diuino Philoſopho collocatur. Itaque & in hac animorum curatione, his quæ diximus: tria aliqua reſpondere, ac ſingulatim congruere conſonum eſt. Et primum, quæ natura, vel naturalis vis eſt in corporibus: aptitudo quædam eſt animæ rationalis ad bonum. Εὐφυΐαν Græci dicunt. Cicero *facilitatem* appellat, vt in malis *procliuitatem*: quam etiam συμμετρίαν, ϗ ἐπιτηδειότητα εἰς ἀρετῆς κόσμον Maximus Tyrius deſcripſit, hoc eſt, *animæ congruentiam, habilitatemq́ vt virtutem admittat.* & breuiter in eadem diſſertatione, φύσιν χρηστὴν, ſimpliciter naturā bonā dixit. Non, quod naturalis ſit hominibus virtus; cū nec naturâ, nec ſorte nobis obueniat, alioquin nulla eſſet laude digna: ſed quia ex impulſione quadam feruida, generoſa naſcitur, ac ſtabili: quæ haud omnibus eadem natura contingit. Miratur quippe apud

Plat. dial. 4. de rep.

Plato in Sophiſta.

Cic. Tuſc. lib. 4.

Max. Tyr. diſſ. 17.

Euripidem Hecuba, non idem euenire in hominum moribus, quod in prouentu ſegetum, & agros animatos noſtros animos vocari notum eſt. Aliquando enim ex terra non bona fruges haud malæ proueniũt, ſi imbres ſerenitatéſque accidant opportunæ: quibus è contrario deſtitutus bonus ager, infelices producit.

Cle. Alex. in Pædag.

Eurip. in Hecuba.

ἀνθρώποις δ' ἀεὶ (inquiens) ὁ μὲν πονηρὸς
οὐδὲν ἄλλο, πλὴν κακός.
ὁ δ' ἐσθλὸς ἐσθλὸς, οὐδὲ συμφορᾶς ὕπο
φύσιν διέφθειρ', ἀλλὰ χρηστός ἐς' ἀεί.

At mortalibus quiſquis malus,
Nil poteſt aliud eſſe, quàm ſemper malus,
Frugi vſque frugi. Sors nec ingenium viri
Aduerſa vitiat, ſed probus ſemper manet.

Itaque tantum τῇ φύσῃ tribuere videtur, vt parum proficere educationem, & inſtitutionem velit. Quod an rectè, vel ſecus dictum: non eſt hic locus differendi? id tantum ex Philoſophorum placitis aio, & ad rem præſentem attinet: haud omnes, vt ad ſcientiam, ita nec ad virtutem idoneos. non nemo, iuxta illud Heſiodi ἄχρηος ἀνὴρ & *terræ inutile pondus.* Igitur, vt ad viriditatem, & ſurculorum incrementum radix, & in excitando pariete fundamentum: ſic ſe ad virtutem habet

inſita

inſita hæc, de qua loquimur, ad bonum propenſio. Et ſub propoſita iſta medendi conſideratione eleganter ad eam Boëthus Seuerinus reſpexit; dum attollenti ſeſe ad conſolationem. *Rectè*, inquit Philoſophia, *percurris, idq́ue vt Medici ſperare ſolent, indicium eſt erectæ reſiſtentiſq́ue naturæ.*

Boëth. de cōſol. li. 1.

Sed quænam ars medendi? ecquis animis medicinā facere poteſt? Rectè Chryſippus apud Galenum. ὥσπερ γὰρ περί τι νοσοῦν, σῶμα ἔστι τις τέχνη, ἣν προσαγορεύομεν ἰατρικὴν, οὐχὶ δὲ καὶ περὶ τὴν νοσοῦσαν ψυχὴν ἔστι τις τέχνη. *Sicut enim ad ægrum corpus eſt quædam ars, quam medicinam nuncupamus, eodem pacto quoque ad ægrum animum ars quædam eſſe debet.* Hanc ſi libet inueſtigare, ex Platone, & Ariſtotele annotabimus: ὀρθὴν παιδείαν, id eſt, *rectam diſciplinam,* ad virtutem comparandam maximum eſſe momentum: imò nec aliter ad eius faſtigium tutò perueniri, niſi priuſquam malè, vel proſequendi, vel fugiendi procliuitas, in habitum inoleſcat: ab ipſa ineunte ætate pueris, velut auriga imponatur.

Chryſipp. in libr. de perturbat. apud Gal. de H. & P. dogm. l. 5. Cic. lib. 3. Tuſcul.

Hæc recta autem inſtitutio, eſt, ita per alienam rationem dirigi, vt voluptas, & amor, dolórque & odium rectè in animos influant, & quibus rebus oportet, iis re-

bus lætemur & doleamus, & quæ odiſſe oportet,oderimus,& amemus quæ amanda ſunt.Ex hac enim diſciplina oritur nobis prudentia,& ὁ ὀρθὸς λόγος,id eſt,*& recta ratio:* quæ cum nobis expergefacta,& per ſuperiorem morum conſuetudinem confirmata fuerit: tunc propriæ rationi conſentiendo, αὐτῆς ἡ ξυμφωνία ξύμπασα μὲν

Plat. ibid. ἀρετή, *hæc ipſa conſenſio,*vt inquit Plato,*vniuerſa quidem virtus eſt.*

Probi igitur viri, & rectè admonentis auſcultatio: magnum vitæ moralis fun-

Heſiod. ergon α. damentum. Quod Heſiodus, celebratiſſimis illis verſibus docuit:

> οὗτος μὲν πανάριστος, ὃς αὐτοῦ πάντα νοήσῃ,
> φρασσάμενος τὰ κ' ἔπειτα εἰς τέλος ᾖσιν ἀμείνω.
> ἐσθλὸς δ' αὖ κἀκεῖνος, ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται.
> *Ille quidem optimus eſt,qui ſibi ipſi per omnia ſapit,*
> *Cogitans quæcumque dein poſtremò ſint meliora.*
> *Rurſus, & ille bonus eſt, qui bene monenti paruerit.*

Proclus in comm. ad Heſiod. Ad quem locum Proclus, Zenonem Stoicum refert, huiuſmodi carmina immutaſſe: ita,vt primum faceret ab Heſiodo laudatum, ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται, *qui bene monenti*

monenti paruerit: deinde ſecundo loco, ὃς αὐτὸς πάντα νοήσῃ, *qui ſe nouit cuncta magiſtro.* Quod ſi ad examen ingeniorum; profecto abſque iudicio, & longè verius Epicurus, & cum eo eſt Seneca, & ipſa ratio. *Quoſdam,* ait Epicurus, *ad veritatem ſine vllius adiutorio contendere, ex iis ſe feciſſe ſibi ipſi viam. hos maximè laudat, quibus ex ſe impetus fuit, qui ſe ipſos protulerunt, quoſdam indigere ope aliena, non ituros ſi nemo praceſſerit, ſed bene ſecuturos. ex his Metrodorum ait eſſe. Egregium hoc quoque, ſed ſecundæ ſortis ingenium.* Nec ratio hos verſus immutandi, quæ apud Diogenem legitur ſatis proba. τῷ μὲν γὰρ εἶναι μόνον τὸ συνεῖναι· τῷ δὲ καὶ πειθέντι προσεῖναι, καὶ τὴν πρᾶξιν, *huic ſcilicet ſolum adeſſe intelligentiam: qui verò obtemperet inſuper eſſe, & effectum.* Quandoquidem Heſiodus haud nudam extollat intelligentiam. Si quid autem in eo mutandum, potius id foret, vt ordo, quo ab recta diſciplina, ad rectam rationem peruenitur; diſtinctè, clariúſque exprimeretur. Cum primùm, quis alterius ratione ad bonum cõformatur, deinde ex ſe ipſo omnia ſapit. Quod vix per longam ætatem, & aſſiduum perfectionis ſtudium homines adipiſcuntur. Φρόνησιν δὲ,

Senec. epiſtol. 52.

Diogen. in Zenone.

ἐπ

καὶ ἀληθεῖς δόξας βεβαίους εὐτυχὲς ὅτῳ, καὶ περὶ τὸ γῆρας παρεγένετο. τέλεος δ᾽ οὖν ἐστιν ἄνθρωπος ταῦτα, καὶ τὰ ἐν τούτοις πάντα κεκτημένος ἀγαθά. *Beatus eſt*, ait Plato, *cui in ſenectute contigerit, vt ſapientiam, veraſq́; opiniones aſſequi poßit. Perfectus porrò vir eſt, qui hæc, & quæ in his ſunt omnia poßidet bona.* Qui proculdubio, & Heſiodi, & Ariſtippi Socratici, & omnium iudicio παναίρετος cunctiſque hominibus anteferendus, vt aliter affirmaſſe Zenonem, prorſùs incredibile videatur.

Plato de iuſt. & Cicer. de fin.

Ad quem autem iſthæc ſpectet admonitio? vt altera particula non omittatur; Plato virtutes, minimè doceri poſſe, in Menone ſtatuit. De iis autem intelligendum, inquit Alcinous, quæ in parte animi affectibus obnoxia ſunt: quæ nec artes, nec ſcientiæ; ſed, vel facultates, vel potentiæ appellantur. Licet Euripidi καὶ ἡ ἀνδρία διδακτὸς, *& fortitudo ex ÿs quæ docentur*: quæ tantum in rationali parte conſiſtunt. cuius, vel vnam, vt Ariſtochius, quam & ſanitatem vocabat, ſiue plures virtutes facias, rectè doceri queunt, & Plutarchus peculiari opuſculo demonſtrauit. Eos autem, qui doceant, Ariſtophanes voluit in διδασκάλους, καὶ ποιητὰς diſtin

Plato in Menone. Iſocrates orat. cõtra Sophiſt.

Euripid. in Supplic. Gal. lib. 5. cap. 5. de dogmat. Plutarc. de vit. moral. Plutarc. in opuſc. virtutem doceri poſſe.

diſtingui, ab alteris pueros,ab alteris pro-uectiores doceri.

τοῖς μὲν γὰρ, inquit, παιδαρίοισιν
ἐστὶν διδάσκαλος, ὅστις φράζει, τοῖς δ' ἡβῶσι
ποιηταί. Ariſtoph. in Ranis.

nam pueris ſolet æqua
Dictare magiſter: adultis inſtillant præce-
pta Poëtæ.

Vtrumque tamen confunditur.

Illud porrò haud ambigẽdum Poëtas, & præſentia ſua, & poſtea ſcriptis temperantiæ, & iuſtitiæ magiſtros publicos fuiſſe: quibus ἐπ' ἀρετῇ maximi quíque, nobiliſſimíque committebantur. Sed iam ſuprà, & in proximè antecedenti parte probauimus Philoſophiam in eodem templo cum Poëtica venerari, & nihil aliud eſſe, quàm Poëticam tempore recentiorem, harmonia expeditiorem, argumento apertiorem. Itaque, cum Cicerone dicimus, *quod omnium artium, quæ ad rectam viuendi viam pertinerent, ratio, & diſciplina ſtudio ſapientiæ, quæ Philoſophia dicitur, continetur.* Cic. lib. 1. Tuſcul.

Ad virtutem igitur norma Philoſophia, & mores inſtituere ad Philoſophum, & Poëtã, & quoſcumq; qui Philoſophiam profitentur, pertinere. *Animi autem*, eodem

Cic. lib. 3. Tuſcul.

dem Cicerone atteſtante, *qui ſanari voluerint, præceptisq́, ſapientium paruerint, ſine vlla dubitatione ſanentur; eſt profectò animi medicina Philoſophia, &c.* Si ergo laborantis animi ſermones, Medicos eſſe fatemur; non omnes, ſed qui de moribus ſunt, eos eſſe neceſſariò concludendum.

Cúmque hoc ita ſit, reliquum eſt medicinæ vſus accedat. Omnis autem doctrina, ad rectam animorũ inſtitutionem pertinens, οὐ θεωρείας ἕνεκα, *haud ſpeculationis cauſa*, vt inquit Ariſtoteles, ſuſcipienda. Non enim quid ſit virtus quærimus, vt cognoſcamus; ſed, vt per eius adeptionem boni, & beatitudinis participes efficiamur. Adipiſcimur autem actionibus, & exercitiis, quibus iteratis, ac identidem repetitis, habitus conformatur. *Rectè igitur dicitur*, vt rem omnem Ariſtoteleis verbis concludam, *iuſtis ac temperatis actionibus, iuſtos, ac temperantes effici, his autem neglectis, neminem vnquam virum futurum. Sed plerique omnes, cum hæc agere non curent, ad verba confugientes, philoſophari ſe arbitrantur. Itaque ſperant futurum, vt boni ſint, non multum ab ægris differentes, qui Medicos ſtudioſè illi quidem, ac diligenter audiunt; ſed nihil eorum, quæ ab illis præcipiuntur,*

Ariſtot. 2. mor. c. 2. Vid. Plut. de audit. Themiſt. orat. 2.

Themiſt. orat. 2.

tur, facere volunt. Quemadmodum igitur illis, nunquam corpus erit bene conſtitutum, dum ita curatur, ſic nec his animus dum hoc modo philoſophatur.

Ex his ſanè liquet, quibus animæ ſanitas conſtet. Conſtat enim virtute, vt diximus; quæ ex bona natura, per præcepta philoſophiæ, & longa exercitatione nobis inſtillatur. Quod egregiè etiam Galenus docuit, proprio libello de cognoſcendis, curandíſque animi morbis. Cúmque prudentum orationem Medico comparari, adhibito carmine propoſuerimus: de qua oratione, & quomodo ſit intelligendum, itidem clarum. Abſque enim illo virtutis principio, & abſque repetitis actionibus: quamuis ab optimo viro profectus ſermo, nihil ad animorum curationem. Non eſt ergo oratio, vel etiam ſi in hoc ſenſu accipias Homericum noſtrum Nepenthes, cum ſub eo perfecta ſalus concipiatur; nec tale aliquid, quod ad Medicum ſolum referatur. Sed quamuis magna ſit languentibus, Medici aduentus conſolatio: cuius præſentia, veluti ſpe quadam ſalutis, ſubquieſcere ægritudinis moleſtia, & moderari videtur: & pleriſque fides quam Medico habuerunt, in

Galen. de cog. anim. mor.

certam ſalutis cauſam aſcribatur, vt aliquando concedamus ſermonem animi angoribus medicinam feciſſe. Quod alio verſiculo docemur, cui auctor Menander:

Menãd. in Fragm.

λόγος γὰρ ἐστὶ λύπης φάρμακον μόνος.

Mœroris vnica medicina oratio.

Cum ſola, propriáque orationis vis, nulli melius aſſimiletur, quàm Medico: cuius tantum officium, ſalubria perſuadere, & ab noxiis rebus dehortari, iuxta aliud Menandri:

λύπην γὰρ εὔνους οἶδεν ἰᾶσθαι λόγος.

Quo ſenſu (niſi λόγος haud ſermo, ſed ratio ſit) & paulò ante laudatum rectiùs exponemus, vt pharmacum concedamus; quatenus οἶδεν ſermo ἰᾶσθαι, vel θεραπεύειν τὴν λύπην, id eſt, ſcit curare, & docet pharmacis triſtitiæ mederi. Itaque, vt ſuprà iam probatum eſt; ſi duo diſſocientur, ἡ χρηστὴ φύσις, καὶ τὸ ἐπίζευξις, nulla eſt περὶ τοῦ λόγου conſideratio.

Igitur ſi quid mancum, & imperfectum non eſt Nepenthes, aut his omnibus complectitur; cum ſecus non concedatur perfectio, aut his omnibus contradicit. Cúmque orationi par eſſe nonnullis videbatur, quomodo poterit repugnare virtuti? quæ ſi animum noſtrum reſpiciamus: proprium

prium & neceſſarium decus : ſi Homeri poëſim , tota huius viret præceptis , & Odyſſeam , Ethicam , Scriptor Ponticus appellauit , quod Poëta ibi Vlyſſem , vt idem ait, πάσης ἀρετῆς καθάπερ ὄργανον, velut organum quoddam omnium virtutum ſibi proponens, philoſophatus ſit. Haud diſſimile , atque diuerſum erit de *moly* pharmaco iudicium : neque hoc ipſi fingimus, ſed Maximum ſequimur , αὐτὸν γε μὴν τὸν Ὀδυσσέα, inquit, οὐκ ὁρᾷς ὡς παντοίαις συμφοραῖς ἀντιπεχόμενος ἀρετῇ ἐώζει , καὶ τὸ δ' ἐκείνῳ θάρσος. τοῦτ' αὐτῷ τὸ ἐν κίρκης μῶλυ. *Ipſam verò Vlyſſem nónne vides , quo pacto dum omnibus virtutem moleſtijs opponit , etiam animum ab ea ſumat & fiduciam. Hoc eſt illud Circes moly.* Idem diſertè habet Themiſtius, & pluribus auctoritatibus, & rationibus comprobari poſſet. Sed ſufficiat ex his , velut plauſibiliorem magis redditam noſtram, de compari pharmaco opinionem : quam vt etiam magis, ac magis confirmemus , ad propriora quædam, & quæ rem ipſam articulatim demonſtrent, Muſis fauentibus progrediemur.

Heraclid. Pōt. in all. Hom.

Max. Tyr. diſſ. 17.

Themiſt. orat. 19.

Et primùm, quid ſibi velit Horatius, expendamus , cum de Homero loquens : eum , & Chryſippo , & Crantori philoſo-

Hor. epiſt. 2. lib. 1.

phis anteponat. Prælucet namque ad iter, quò tendimus, & ductu horum philoſophorum, ne ob antiquitatis tenebras, & difficultatis impedimentum à recta ſemita aberremus, efficiet. inquit enim

Troiani belli ſcriptorem, maxime Lolli
Dum tu declamas Romæ, Præneſte relegi.
Qui, quid ſit pulchrum, quid turpe, quid non,
Plenius, ac melius Chryſippo, & Crantore dicit.

Quæ autem vt intelligamus: interpretum vices ſubeundæ, nec facilè aliorum dictis adhærebimus; ſiquidem, & in ipſo, quod aiunt limite, Lambinus impegit. dum ait: *Troiani belli ſcriptorem, &c. Iliadem Homeri relegi.* Ne dum enim Iliadem; ſed ipſam Odyſſeam Præneſte relegebat Horatius, quod etiam illis verbis, voluit dictum. nam cum Lollio περὶ τῆς ἀναγνώσεως rationem explicaret: fructum ex Odyſſea perceptum commemorat.

Lambin. in comm.

Rurſus quid virtus, quid ſapientia poſſit:
Vtile propoſuit nobis exemplar Vlyſſem,
Qui domitor Troiæ (pertinet enim ad rem Troianam) *multorum prouidus vrbes,*
Et mores hominum inſpexit, &c.

Quid

Digitized by Google

Quid pulchrum? vt apud Græcos καλὸν, *honeſtum* interpretabitur. Itaque innuit Horatius: planius ab Homero doceri, quod honeſtum, & quod ei contrarium: itémque quod vtile, & quod non; quàm Chryſippus, & Crantor Philoſophi faciant. Et hos duos nominat, ex eo quod alter Stoicus, alter Academicus eſſet: & συνεκδοχικῶς voluit aſſerere: Principes ſectas, Poëtę Philoſophorum omnium principi ſubmittere faſces, & primas concedere. Sed rectiùs, duos proponit Philoſophos; cum duo capita protuliſſet, ad Philoſophiam pertinentia *honeſtum*, & *vtile.* Etenim contrariorum cum eadem ſit doctrina, & huic quod non vtile, alteri quod turpe eſt opponitur. Horum igitur Chryſippum, & Crantorem auctores faciens, neceſſe erit vnum vni tribuere, & reliquo reliquum. Et ſi Poëtæ verba attentè inſpiciamus: quod honeſtum Chryſippo, & quod vtile, Crãtori pertinebit: nec immeritò: nam, vt priùs de Chryſippo dicam, hic Philoſophus, quem ſolum ſapere dictum eſt, & fulcire porticum Stoicorum: quinque & ſeptingentos ferè libros, de rebus philoſophicis ſcripſit: & quamuis eos ſingulatim Diogenes enumeret, plurimos

Diogen.in Chryſipp.

in eo deeſſe, ex Sambuco obſeruat Geſnerus. Plutarc.de ſtoic.rep. Plutarchus tamen placuiſſe, inquit, Chryſippo tria eſſe genera θεωρημάτων, vt primum Logica, deinde Ethica, tertiò Phyſica ſint edocenda, & τῶν φυσικῶν, nouiſſimus ſermo ſit de Diis. Itaque & in libris propriis, licet quam multi fuerint de rebus ad Dialecticam ſpectantibus, hûc tamen ordinem ſeruaſſe credendum eſt. inter autem ἠθικὰ, præcipuum locum obtinuere libri decem, quos περὶ τοῦ καλοῦ, καὶ ἡδονῆς, *de honeſto, & voluptate*, ad Ariſtocreontem ſcripſit: quos, & grauiſſimi plerique auctores citant. Et tamen in hac ſua doctrina, ab Homero ſuperari, ait Horatius. Sed hæc ſatis ad Chryſippum.

Nunc de Crantore, & quid ſibi cum Homero intercedat videamus. Pro qua re, Diogen.in Crant. ſimiliter ad Diogenem recurrendum, vt in quo excelluerit hic Philoſophus, cognoſcamus. Recenſentur autem huius auctoris commentaria, ad triginta verſuum millia; ſed quædam ex eis Arceſilao tribuuntur. Poëmata quoque ſcripſiſſe dicitur, ſed nec de eis aliquid certum. hoc vnum tantum pro indubitato conſtat: librum de luctu edidiſſe. de quo Diogenes ait: θαυμάζεται δ' αὐτοῦ μάλιστα βιβλίον τὸ περὶ

περὶ πένθους, *laudatur eius maximè liber de luctu.*

Nec deſunt, qui pro hoc nobis fidem interponunt ſuam: inter quos Cicero, *Legimus*, inquit, *omnes, Crantoris veteris Academici de luctu. Eſt enim non magnus, verum aureolus, & vt Panetius Tuberoni præcipit, ad verbum ediſcendus libellus.* alibi huius libri locum proferens, qui Græcè apud Plutarchum legitur: de eo dicere non veretur: *Nec abſurdè Crantor ille, qui in noſtra Academia, vel in primis fuit nobilis.* Hunc etiam præcipuum imitatum fuiſſe in Conſolatione ad ſe ipſum, vt in libris de Republica Platonem, inde Officiis Panetium, Plinius memorat. Diuus item Hieronymus, id confirmat, & ex aliorũ numero Crantorẽ ſeligens, ait: *Legimus Crantorem, cuius volumen ad conſouendũ dolorem ſuũ ſecutus eſt Cicero, Platonis, Diogenis, Clitomachi, Carneadis, Poſsidonij ad ſedandos luctus opuſcula percurrimus: qui diuerſis ætatibus, diuerſorum luctum, vel libris, vel epiſtolis minuere ſunt conati, vt etiam ſi noſtrum areret ingenium, de illorum poſsit fontibus irrigari.*

Cicer. in Lucull.

idẽ Tuſ. 1.

Pli. in præfat. hiſtor. nat.

D. Hier. in epitaph. Nepotian.

Scripſit autem Crantor, vt ex Plutarcho colligitur, ad Hippoclem: conſolans eum, in morte filiorum. Et nulli dubium,

Plutarc. in conſol. ad Apoll.

quidquid artis,& diſciplinæ poſſidebat:in hoc opus contuliſſe. Haud tamen, vt Medicorum filius, aliqua concinnauit, indixítque catapotia,non ad delinimenta ſermonis,vt argutulus Sophiſta ſuam conſolationem deflexit;ſed Philoſophum, præceptis ex Philoſophia petitis, ſuam abſoluiſſe tractationem dicendum eſt, vt ex his,quæ ſuperſunt clariſſimè apparet. Verùm tamen pleniùs, ac melius hoc idem Homerum dicere, Horatius aſſerit.itaque illud neceſſariò emergit in admiranda Homerí poëſi,vtiliſſimum hoc documentum, & ex ipſo Philoſophiæ myrothecio depromptum, contineri. Quod ſi ita eſt, iam locum offendimus, iam in manibus habemus: cum in eo, velut peculiari epiſodio, & ſumpta vltrò occaſione: de remedio aduerſus luctum, Poëta loquitur, eóque non ſolum in obitu filiorum; ſed, vel etiam in eorum internicione,ante parentum oculos, ad ſedandum mœrorem, ſiſtendáſque lacrymas efficaciſſimo.

Diog. ibi. Sed cum de Crantore,in eius vita legatur. ἐθαύμαζε δὲ ὁ κράντωρ πάντων δὴ μάλλον ὅμηρον, *admirabatur Crantor præ cæteris Homerum*. Licet profectò coniectari: intimam eius medullam perguſtaſſe, recondita

dita perſcrutatum eſſe, ſymbolorúmque anguſtiam vberiori diſcurſu, in ſuum opus produxiſſe, vt ea ratione tantoperè fuerit admiratus. Quod ſi temporis iniuria nobis non ademiſſet: facilior aditus, ad Homeri mentem penetrandam, concederetur, vel potius, iam patefactam admiraremur.

Verùm enim verò, antequam ad vlteriora progrediamur: quædam remouenda difficultas. Et ſi Philoſophi ſuſtinuiſſe partes Homerum dicimus, cur non hoc Nepenthes à Philoſophis, à Poëtis; vt ex his quæ docuimus videretur dicendum, vel ab Ægyptiorum ſacerdotibus, quàm potiùs à Medicis illius regionis prodiiſſe dixerit? Et quidem, illud in promptu occurrit, quod cum Poëta ſub pharmaci allegoria virtutem hanc indicet: τὴν μεταφορὰν producendo, eius auctores, quales quales ij ſint medendi arte præditos deſcribit. Sed altius, ex Maximo Tyrio; imò ex ipſa antiquitate: duas has artes corpus, animámque curandi, haud ſeiunctas inuicem reputabimus; cum olim vetuſtiſſimi Poëtarum, vni ſoli vtramque attribuerint. Vixiſſe enim in Pelio monte ferunt hominem, cui Chiron nomen: de quo variis in

Orpheus in Argon.

Heraclid. in Alleg. Homer.

in locis opportunè egimus. Hic Chiron, cum optimus Medicus, itidémque iuſtiſſimus eſſet: artem quæ vtrumque ageret poſſidendo, quoſcumque in diſciplinam ſuam receperat,(Æſculapium, Herculem, Achillem,& Iaſonem recepiſſe aiunt)omni laborum genere, venationibus,montanis itineribus, curſibus,humi decumbendo,cibis ferinis, fluuiali potu,ad ſummam perducebat ſanitatem. Rurſus hoc agebat, ne anima, vlla in parte corpori cederet, nec minus celeriter mentis aciem intenderet, minus fortiter affectibus reſiſteret. εἰ δὲ ἐν τῷ παρόντι διέστησέ γε πρὸς ἑαυτὴν ἡ τέχνη, μή πωσοι τοῦτο θαυμαστὸν φανῇ, *quod ſi hoc tempore diſtingui ars cæperit, quid mirandum?* cum & ipſa medicinæ ars, iam per partes corporis diuidatur: hæc enim oculos curat, illa tergum, & alia aliud. Lapis eſt Stabiæ, & à Capacio noſtro refertur.

Max.Tyr. diſſer.18.

Cap.in hiſtor.Neap. lib.2.

CN. HELVIVS. CN. L. IOLLA MEDICVS OCVLARIVS.

Herodotus in Ægypto, hanc etiam artis diſtributionem confirmat. ἡ δὲ ἰητρικὴ κατὰ τάδε σφι δέδασται. μιῆς νόσου ἕκαστος ἰητρός ἐστι, καὶ οὐ πλεόνων. πάντα δ' ἰητρῶν ἐστι πλέα. οἱ μὲν γὰρ ὀφθαλμῶν ἰητροὶ κατεστέασι οἱ δὲ κεφαλῆς,

Herod. in Euterpe.

φαλῆς, οἱ δ' ὀδόντων, οἱ δὲ τῶν κατὰ νηδὺν, οἱ δὲ τῶν ἀφανέων νόσων, hoc eſt, *medicina apud eos hunc in modum diſtributa, vt ſingulorum morborum ſint Medici, non plurium. itaque omnia referta ſunt Medicis. alij enim ſunt oculorum, alij capitis, alij dentium, alij alui partium, ſiue morborum occultorum.* Quod præſentiens Homerus, ne diſtracta hæc per partes ab Ægyptiis medicina, fictionis ſuæ ὑπόνοιαν diſſiparet: conſultò licet, vt ait Euſtathius, τὸ παράδοξον, poſt carmina de Nepenthe, quæ in ſecunda parte laudauimus, ſtatim ſubdit: Euſt. ad 4. odyſſ.

ἰητρὸς δ' ἕκαστος ἐπιστάμενος περὶ πάντων Homer. odyſſ. 4.
ἀνθρώπων, ἦ γὰρ Παιήονός εἰσι γενέθλης.

Medicus verò vnuſquiſque peritus ſuper omnes
Homines. Sanè enim Paionis ſunt ex generatione.

Itaque nec ex Homeri verbis, aliqua inſurgit dubitatio; quinimò ad Medicum, quo ſenſu huiuſmodi medicamentũ pertineat: iam manifeſtum apparet. Quod, ſcilicet, non niſi Chironis arte conſequatur, & vt per ſalutem animæ, corpori etiã cum adhibeatur; ſecũdum Thracicam illam excantationem, quam Socrates εἰρωνικῶς ad Zamolſidem referens, Charmidi Plato in Charm.

dicebat, & ſuprà adduximus. Qua ratione in παρασκευῇ huius tractationis, hoc vnum tandem ſtatuimus: corpus frugalitate, & temperantia decorandum: temperatis enim humoribus, nunquam ad aliquod violentum animi affectiones prorumpent.

Pertinere autem Nepenthes ad Chironem, imò, vt Medicinæ artis; ita & huius pharmaci auctorem fuiſſe: non ſolum ex Maximo Tyrio didicimus, ſed luculento teſtimonio confirmauit Horatius, cum ad amicos ſcribens, eos diris ſollicitudinibus leuare pectora ſuadet.

Hor. epod. ode 13.

Nobilis, vt grãdi cecinit Centaurus alumno.

Quem locum, non eſt interpretum, quos viderim, qui rectè exponat. cum ex Pindaro: quem in hac ode Horatius imitatur, ipſa petenda ſit expoſitio, & ex his quæ ſuprà ex Pindari Scholiaſte docuimus. Siquidem, cum circumferrentur antiquitus χείρωνος ὑποθῆκαι, hoc eſt carmina quædam celeberrima, in quibus Chiron Achillem de omnibus, quæ ad rectè viuendi inſtitutionem pertinent, inſtruebat: volens Pindarus Thraſibulum, Xenocratis filium ad cultum deorum, & parentum venerationem excitare: ſumpſit

Pyth. ode 6.

Pind. ibid.

ex

ex hoc poëmate argumentum, & Chironis exemplo, ad Thraſibulum conuerſus canit:

σύ τοι χεθῶν νιν ἐπιδέξια χειρὸς ὀρθὰν
ἄγεις ἐφημοσύναν τάν ποτ' ἐν ὄρεσι
φαντὶ μεγαλοσθενεῖ φιλύ-
ρας υἱὸν ὀρφανιζομένῳ Πηλεΐδᾳ πα-
ραινεῖν μάλιστα μὲν Κρονίδαν
βαρυόπαν στεροπᾶν κεραυνῶν τε πρύτανιν
θεῶν σέβεσθαι
ταύτας δὲ μή ποτε τιμᾶς
ἀμείρειν γονέων βίον πεπρωμένον.

Tu vtiq. tenes eum(patrem)*dextera manu*
Rectam refers admonitionem, quam olim in
montibus
Aiunt Philyræ
Filium robuſtiſſimo Pelidæ orbato parentibus
Conſuluiſſe, videlicet potiſſimum quidem
Saturnium
Grauiſonum, fulgurum fulminumq. dominum,
Inter deos venerari:
Hoc vero nunquam honore
Priuare parentum vitam fatis datam.

Ex eodem Chironis poëmate, Horatius noſter ſeligens: quod ad triſtitiæ leuamen Chiron alumno cecinit, id eſt, in his hypo

hypothecis ſuis docuit carminibus, captánſque ex illius perſona dictis ſuis auctoritatem: illum per proſopopœiam, ad Pindari imitationem, hæc dicentem inducit:

Horat.ibi.

Inuicte mortalis dea
Nate puer Thetide,
Te manet Aſſaraci tellus: quã frigida parui
Findunt Scamandri flumina,
Tubricus & Simois,
Vnde tibi reditum certa ſubtemine Parcæ
Rupere: nec mater domum
Cærula te reuehet,
Illic omne malum vino, cantúq; leuato
Deformis ægrimoniæ
Dulcibus alloquijs.

Quod autem pro vino, & muſica intelligendum, quamuis Horatius more lyricorum. *Nos conuiuia, nos prælia virginum, cantamus vacui*, iucundè, elegantérque ad ſolatium ex conuictu, & muſica detorſerit: haud tamen digna Chironis ſeueritate interpretatio, neque Achillis educationi conformis indulgentia. cum huic vni maior, quàm cæteris Heroibus adhibita à Chirone diſciplina, vt qui in eo virtute, & viribus decorando, μᾶλλον, vt Theon ait, ἐφιλοτιμήθη *magis fuerit ambitioſus*: & ſumma

Hor.lib.1. ode 6.

Theõ Sophiſta in Achill.encomiũ & Chironis proſop.

ma ipſius indignatio, quidquid ille, vel leuiter in hac inſtitutione deliquerit. Sed in hac re explicanda, commodiorem locum expectamus.

Nunc, cum iam ſufficienter ſit demonſtratum: Nepenthes philoſophicum eſſe remedium, & ab iis prodiiſſe, quorum munus ad virtutem inſtituere: in virtute quadam conſiſtere dicendum eſt. quod Petrarcha noſter indicabat. Pet. Rhyt. p. 1. ſonul. 45.

E col terzo beuete vn ſucco d'herba,
Che purghi ogni penſier, chel cor affligge.
Dolce à la fine, & al principio acerba.

Nam hæc peculiaris, & genuina virtutis nota: fructus habere dulces, radicem verò inſuauem. Quænam igitur virtutis ſpecies ſit, modò inquirendum. Heſiod. oper. lib. 1. Virgil. de litt. Pyth.

Et primùm, quod notiſſimũ eſt in Philoſophia morum, imò ex Homeri ſapientia deductum: ita ſe habere animi conſtitutionem dicimus, vt vna ſit eius pars ratio, altera rationis expers, qua iracundia continetur & cupiditas. Cúmque diuerſa harum partium ſit natura: neceſſe eſt diuerſam eſſe perfectionem. Virtutum ergo quædam in parte rationali, quædam in rationis experte collocantur: illas principes cum τ̃ ἡγεμονικῆς occupent locum; has Vid. Heraclid. in all. Hom. Plutarc. de virt. mor.

has comites aiunt. Siquidem à ſuperiori perficiuntur, nec aliquid honeſtum faciunt, ſecundum rationem, quæ in eis eſt. ab altera enim mutuantur: à qua, velut iugales; ab auriga dirigantur, moderantúrque.

Huius prærogatiuæ eſſe Helenæ pharmacum, conſtat euidentiſſimè: cum pari modo ab eo modus, & regula reliquis partibus præſcribatur. Quod Homerus expreſſit: νηπενθές τε ἄχολον vocans. Nam ecquis eſt, qui non videat ἄχολον ad iraſcibilem pertinere, ſicut νηπενθὲς concupiſcibilem reſpicit? luctus enim in hac animi parte inſidet, cum ex Cicerone, non aliud ſit, quàm ægritudo ex perſonæ, quam concupimus interitu. Horatius manifeſtè deſiderium vocauit: mortem Quintilij Vari flens.

Cicer. 4. Tuſcul.

Hor. lib. 1. ode 24.

Quis deſiderio ſit pudor, aut modus
Tam cari capitis?

Et licet Ariſtoteles, neget eos, qui amicorum obitu maiorem dolorem capiunt, intemperantes dici: quæ intemperantia in hac animi parte collocatur, non eſt proinde, vt huic affectioni alia deſignari poſſit ſedes. Et hinc rectiùs omnis diluitur dubitatio, quæ de vocis ἄχολον interpretatione,

Ariſt. li. 3. mor. c. 13.

ratione, in ſecunda parte nos morabatur.

Si igitur, per hoc medicamentum, habitum rationis Homerus intelligit, age, videamus quiſnam ſit? & nulli dubium eſt, vt Theages inquit Pythagoreus, rationalem hominis partẽ cognitione perfici. Cognitio aut ſcientia eſt, vt geometria, & dialectica: aut ars, velut nauigandi, ſerendi: aut prudentia, qua quis cuncta tuetur agenda, ac diſponit: aut ſapientia, qua Deum agnoſcit, religionem colit. Ariſtoteles etiam τ̀ νȣ̃ν, id eſt, *mentem*, ſiue *intelligentiam* conſiderat: quæ eſt principiorum, vt *totum ſua parte maius*. Et aliquem iſtorum eſſe, neceſſariò fatendum eſt. Sed in arte quadam conſiſtere, ſuadetur ex Antiphontis auctoritate, qui, vt inquit Plutarchus, & nos ſuprà docuimus: librum ſcripſit περὶ τ̀ ἀλυπίας τέχνης, nec ſcientiam ſimpliciter eſſe repugnat, ſi Tacitum attendamus, de Agrippina loquens, *illic paucos dies componendo animo inſumpſit, violenta luctu, & neſcia tolerandi.*

Theag. in li. de virt.

Plutarc. in Rhet. vit.

Tacit. 3. annal.

Nos breuiter habitum prudentiæ ſtatuimus: neque exinde artem, vel ſcientiam eſſe reiicitur, cum vtrumque nomen virtuti conueniat, vt Maximus Tyrius elegantiſſimè docuit: & eo magis prudentiæ,

Max. Tyr. diſſert. 17.

Alcinous de Doct. Plat. c.29.

tiæ, quæ ex Platonicorum doctrina, *ſcientia* deſcribitur *bonorum malorumq́, & quæ media inter vtrumque ſunt animæ affectionibus quæ cuique ſunt propria præſcribens.* Et dici haud poteſt quam rectè Homero aptetur.

Homer. 4. odyſſ.

τοῖα Διὸς θυγάτηρ ἔχε φάρμακα μητιόεντα ἐσθλά.

Talia Iouis filia habebat pharmaca.

μητιόεντα, ſi quidem hæc vox ἀπὸ τῆς μήτιος deriuatur. μῆτις autem conſilium, & vt ait Chryſippus apud Galenum. ὡσανεὶ τὶς φρόνησις, καὶ περὶ τὸν κατὰ τὸν βίον τέχνη, &c. *quaſi quædam prudētia, & rerum quæ in vita actionem veniunt, ars.*

Galen. de Dogm. lib.3.c.8.

Eſt igitur Homeri ſenſus, non, vt ex Plutarcho refert Budæus, κατὰ τὴν θεωρητικὴν τέχνην ἰσχνασμένα, vel, vt ait Euſtathius, βουλῆς δεόμενα εἰς ἀποφυγήν, ſed quemadmodum Volaterranus exponit, qui & ſi in Græcis vertendis F. Floridi cenſura pueriliter perſæpè labitur, hunc tamen locum meo iudicio ita vertit, vt quam rectiſſimè explicaſſe appareat, cum ait: *Tale igitur pharmacum Helena Iouis filia bonum admodum, & ad mentem conſiliúmve faciens habebat.* Et Iouis filiam, hoc in loco Helenam appellari, non eſt abs re: & ex

Volat. in Hom. ver. F. Florid. Sabinus in Apologia.

Athe

Athenæi verbis colligitur, quæ ſupra retulimus. qui quidem & vnam, & alteram conditionem notat: primò Helenam Iouis extitiſſe gnatam. Quod allegoricè, & ad rem noſtram ſi intelligas: quid aliud eſt Helena, quàm διάνοια, hoc eſt, vt ita hic mihi dicere concedatur, Διὸς νοῦς, velut ex Ioue orta ſapientia? Altera conditio ab Ægyptiorum ſapientibus edocta, inquit Athenæus; quatenus à pædia, & longa exercitatione, prudentia nobis acquiratur. Dependet autem à varia inſtitutione: vt diuerſimodè inſtitutus, iuxta varios hominum mores, & Philoſophorum ſectas, diuerſimodè quis prudenter agere iudicetur. Sed de pædia, quæ ſpecialiter ad hanc prudentiam, de qua loquimur, pertineat: mox aliquid dicemus. nunc rem ipſam, ſuóque peculiari nomine definiamus.

Proficiſcitur, inquit Alcinous, à prudentia recta ratio, & à recta ratione, rectus animorum ſtatus conſtituitur. Siquidem virtus, (exemplo vtar Maximi Tyrij) vt Lacedæmoniorum reſpublica ſe habet: in qua populus ſub tali imperio viuit, vt minor pars, eáque optima imperet, altera obediat. Indiget autem altera pars

Alcin. de doct. Plat. cap. 28.

Tyr. diſſ. 17.

altera ; tam quæ imperat, ea quæ paret, quàm quæ paret conſeruationi eius,& tutela quæ imperat. Et ita in animis noſtris, qui conſeruantur,& præſidio, & moderatione egent, ſunt affectus. Ratio eſt quæ conſeruat,tuetur,& moderatur. Vt autem ad imperantis normam, tota componitur ciuitas: pari modo ab ipſa ratione, hic,vel ille ſtatus inducitur. Siquidē à praua imperandi diſpoſitione, turbæ, ſeditiones, ſeruitutes,& affectuum tyrannides oriuntur: rectam autem rationem pax, tranquillitas, felicitas, & ipſamet beatitudo conſequitur. Quem animi ſtatum, vno verbo μετριοπάθειαν Græci dicunt: & mediocritatem quandam, & temperationem affectuum explicat, quam probarunt Platonici, & eos ſecuti Peripatetici. Stoici verò exorſi ab eadem prudentia, in hac re concludunt: *qui prudens eſt, & temperans eſt: qui temperans eſt, & conſtans: qui conſtans eſt, & imperturbatus eſt: qui imperturbatus eſt, ſine triſtitia eſt.* Reiiciunt hi enim affectus omnes, & cupiditate, lætitia, & metu, ægritudine, & dolore velut malis,ſeditioſiſque incolis expulſis: receptíſque pro aliquibus eorum voluntate, gaudio,cautione,non modo quietam; ſed

Senec.epiſtol.85. l.c.i

omnino

omnino imperturbabilem politiam conſtituunt:& hanc animi firmitatem,& conſtantiam ἀπάθειαν dixere,Latinè *impatientiam.* Sed ambiguè, inquit Seneca:poterit enim contrarium eius, quod ſignificare volumus, intelligi clariùs imperturbatio. Siquidem Cicero, vt notat D. Auguſtinus, quos Græci πάθη, *perturbationes* ferè ſemper appellat:quarum vacuitatem, ſiue carentiam, imperturbationem;ſiue mauis imperturbabilitatem, vtcumque appellabimus. Ad huius ἀπαθείας inſtar: conſtitutionem animi,haud ad omnes; ſed tantummodo ad hanc ſpecialem turbationem; quæ luctus dicitur, inconcuſſa ſtabilitate reſiſtentis: ἀπένθειαν nominamus. Nec vocem ipſi cudimus,ſed à doctiſſimo Budæo habemus: qui apud Theophraſtum, loco quem in ſecunda parte adduximus, in illis verbis λήθην ποιεῖν, & ἀπάθειαν τῶ κακῶν: ex quo Plinius ea exprimens, *obliuionem triſtitiæ veniamq́; afferens* habet. *Fortaſſe autem Plinius*(inquit Budęus) *non ἀπάθειαν, quaſi indolentiam,& impatibilitatem malorum, ſed ἀπένθειαν legit, quaſi luctus veniam,quod verbum alludit ad νηπενθὲς, vt ſuſpicari ſubeat Plinium ſcripſiſſe obliuionem triſtitiæ,veniamq́; luctus afferre.* Qua

Senec.epiſtol.9.

S. Aug. de Ciuit. Dei lib.9.c.4.

Budæ.in l. qui venenum, ff.de verb. ſign.

Plin.li.25. cap.2.

coniectura, alia certè ratione nos iuuat; nam hac voce mirum in modum conſtantia aduerſus luctum exprimitur, *quæ illuencoſitas* nouo vocabulo Latinè diceretur. Et ita definiri poteſt tenor animi ad eam firmitatem, & duritiam producti, vt nullam ex obitu, vel internicione quorumcumque chariſſimorum capitum, ſolicitudinem, & triſtitiam contrahat. *Et hæc eſt ſola illa Helena*, ait literarum columen Lipſius, *quæ verum illud, legitimumq́; Nepenthes propinet, in quo obliuio curarum & dolorum.*

Lipſius de Conſt. lib. 1. cap. 6.

Sed quid paradoxon hoc Stoicorum inuentum: quod vix in ſcholis, vt ait Tullius, Stoici probant, & oppugnatam, exagitatam, atque adeò deriſam, horum hominum ſententiam, rurſus excitare, & probare audebimus? an non, cum iſthac apathia, quam ratio, atque religio abſtulit, & ſtolones huiuſmodi ἀπενθείας ſimiliter excidendi, cum eadem ab iſtis, quàm ab illa naſcantur abſurda, & mala proueniant? Siquidem probatum eſt, humanam naturam negare alicuius animum immunem eſſe triſtitia: ſapientem non vinci mœrore, cæterum tangi: & affectus omnes naturales eſſe, non voluntarios omnium

nium viuentium ratio demonſtrauit.

Fructus autem, ſi qui ex hac arbore, ſtupor, & inhumanitas. Nam, & miſericordiam, inquit Auguſtinus, Stoicorum eſt ſolere culpare; & in homine præclarum, & excellens bonum eſt miſericordia. addit Lactantius, vtrumque rectiſſimè à Plutarcho inculcatum, cuius verba præſtat audire. τὸ μὲν οὖν ἀλγεῖν, καὶ δάκνεσθαι τελευτήσαντος υἱοῦ φυσικὴν ἔχει τὴν ἀρχὴν τῆς λύπης, καὶ οὐκ ἐφ' ἡμῖν. οὐ γὰρ ἔγωγε συμφέρομαι τοῖς τὴν ἄγριον ὑμνοῦσι, καὶ σκληρὰν ἀπάθειαν ἔξω, καὶ τοῦ δυνατοῦ συμφέροντος οὖσαν. ἀφαιρήσεται γὰρ ἡμῶν αὕτη τὴν ἐκ τοῦ φιλεῖσθαι, καὶ φιλεῖν εὔνοιαν: ἣν παντὸς μᾶλλον διασώζειν ἀναγκαῖον: & vt Xilander vertit: *iam ex morte filij dolorem, ægritudinemq́; animi concipere res eſt talis, quæ à naturali profecta principio non ſit in noſtræ voluntatis ſita libertate. Non enim eos probo, qui feram quandam laudibus ferunt duramq́; indolentiam, quæ neque contingere nobis poteſt, neque vt poſſe fingas commodatura nobis eſſet. abolitura enim erat quam conſeruari maximè oportet, quæ ex amore vltro citroq́; exiſtit beneuolentia.*

S. Aug. l. 9. c. 5. de Ciuit. Dei.

Lact. lib. 6.

Plutarc. in conſol. ad Apoll.

Itaque ex his (ſi rectè colligo) duo obiiciũtur: ἀπάθειαν οὐκ ἐφ' ἡμῖν, hoc eſt, ex iis eſſe, quæ non ſunt in noſtra poteſtate.

Alterum mutuam inter homines beneuolentiam labefactare. Vtriſque occurrendum, & longè aliud eſſe facili negotio demonſtrabitur. Et primùm nullum ex apenthia oriri malum: quandoquidem, & amor inter homines conſeruatur, fouetúrque miſericordia. Nec idem iudicium arbores omnes Thracica quadam agricu- latione indiſcriminatim præcidere, & rubos euellere, ſtolonéſque in pomis, aut in oleis proceros amputare, hoc eſt, paſſiones, & adfectus omnes ab animis noſtris auferre: & luctum eradicare. Hunc velut inutilem damnoſúmque reiicimus, reliquos affectus, nec extirpandos cum Stoicis, nec compeſcendos, cum Peripateticis exiſtimamus. Quamobrem ſacra doctrina nos doceat, his etiam laxari fræna debere, ſi vnde fuerint, & cuius cauſa probauerimus. *Nec in diſciplina noſtra*, inquit S. Auguſtinus, *quæritur vtrum pius animus iraſcatur, ſed quare iraſcatur, nec vtrum ſit triſtis, ſed vnde ſit triſtis; nec vtrum timeat, ſed quid timeat. Iraſci enim peccanti vt corrigatur, contriſtari cum afflicto vt liberetur, timeri periclitanti, ne pereat, neſcio vtrum quiſquam ſana conſideratione reprehendat.*

Cõparatio Herodis Attici apud A-gel.lib.19. cap.13.

S.Aug.l.9. de Ciuit. Dei cap.5.

Luctus verò nec lugenti, nec ei qui deceſſit,

ceſſit, nec erga Deum, nec erga homines aliquid boni, & vtilitatis in ſe habet: an ergo eo carere iuſtè quis imputabit? Si lugentem conſideras, magna quidem amentia eſt, pœnas à ſe infelicitatis exigere, mala ſua augere, & ſe mortuo quem deplorat adiicere. Quod ſi iucundam præreptam nobis, ob neceſſariorum funus conſuetudinem dolemus, nec alia cauſa eſt, quâ eos deſiderare contingat; ſi tanti iucunditatem facimus, cur eam ſi aliunde liceat, non potius aliquo modo nobis comparare, quàm voluntario mœrore affligi volumus? qui ſi torquet, non adiuuat, primo quoque tempore deponendus eſt, & ab inanibus ſolatiis, atq; amara quadam libidine dolendi animus recipiendus. Si ad eos qui obierunt reſpexeris,

Id cinerem, aut manes credis curare ſepultos?

Nullis planctibus defuncta reuocantur, ſors immota, & in æternum fixa nulla miſeria mutatur, & mors tenet quidquid abſtulit, deſinat ergo dolor qui perit: & ab Homero animum ſume, & ab his quibus Priamum Achilles alloquitur, vtramque hanc cauſam complexus. Homer. Iliad. 24.

ἄνσχεο, μηδ' ἀλίαστον ὀδύρεο σὸν κατὰ θυμόν.
οὐ γάρ τι πρήξεις ἀκαχήμενος υἷος ἑῆος,

οὐδέ μιν ἀνστήσεις, πρὶν καὶ κακὸν ἄλλο πάθῃσθα.

Aequo animo tolera, aſsiduo nec te ipſe dolore
Conſice. proficies etenim nihil inde, nec ipſū
Sic poteris nati lacrymando excire cadauer,
Sed grauiora tibi potius tormenta parabis.

Et cum animos noſtros æternum viuere indubitāter credamus: eos mortali corpore exutos, aut cœlum conſcendere, aut in inferna demergi: nec cum Seneca dicimus: *illa, quæ nobis inferos faciunt terribiles, fabulam eſſe.* Itaque poſt huius vitæ vſuram, quicumque iſtorum contigerit locus, iam non amplius lugendum. Nam aut beatus, & diuorum conſortio potitur, aut damnatus eſt. Beatum flere inuidia eſt, monet Seneca, cum tantum nolis illi eſſe beneficij; ſed ob exiguū tui commodum, iam vltra in huius vitæ miſeriis optares damnatum dementia. indignus quippe is omni affectu eſt, qui Deo inuiſus, capitali ſcelere reus, perpetuis cruciatibus deſtinatus occubuit. Si autem media loca petierit, vt tandiu ibi diuertat, donicū omni labe expurgatus, cœleſtem vnde demiſſus eſt ſubeat patriam: iam remediis, non luctu indigebit, cum amare,

Vide Plat. in Menex.

&

& bene velle ei qui mortuus eſt, non in hoc poſitum ſit, vt tibi ipſi dolorē inferas, ſed vt dilecto aliqua commodes ratione: quod omni animi tranquillitate, ſacris operati, ex religionis inſtituto præſtabimus. Nec alia in his caſibus erga Deum pietas, quàm in ipſa æquanimitate, patientia, & gratiarum actione. Siquidem libet cum Horatio dicere: Horat. carm. li. 1. ode 24.

Tu fruſtrà pius, heu non ita creditum,
Poſcis Quintilium deos.

Et cum mors præcipuum Deī donum, & ſemper ex eius dependeat prouidentia: qui eam damnat, tacitè de diuino iudicio conqueritur. vt & illi præterea, qui acerbitate funerum tacti, deteſtabili impietate palam ſuperis iraſcuntur, & maledicunt. O quam rectè, & ad exemplū, Maſſilienſes huiuſmodi vſurpant diſciplinam! vt apud eos ſine lamentatione, ſine planctu, luctus funeris die domeſtico ſacrificio, adiectóque neceſſariorum conuiuio finiatur. Etenim ſubdit Valerius Maximus: Val. Max. lib. 2. c. 6. *Quid attinet, aut humano dolori indulgeri, aut diuino numini inuidiam fieri, quod immortalitatem ſuam nobiſcum partiri noluerit?* An non & ipſi Romani luctum diis inuiſum teſtati ſunt, & religionis cæremoniis ad-

uerſari,cum eum in voti ſolutione,in ædis dedicatione deponerent: & *Feriarum die*, vt inquit Petronius, *etiam lugentes ridebant*? Sed de hac re, ne ſim prolixior: vide Ioannem Kirchmannum, ſcriptorem huius materiæ luculentiſſimum. Nec ſunt cuiuſcumque generis homines, quibus hic luctus probari debeat: nam ſi

Petron. in Satyr.

Io. Kirch. de fun. Ro. cap. 12.

ἄφρονες ἄνθρωποι, καὶ νήπιοι οἵ τε θανόντας
κλαίουσι. vt ait Theognis.

Theogn. in ſent.

Dementes homines, & ſtulti qui mortuos lugent.

nónne dementiores, ſtolidioréſq; qui hoc ab aliis exigant?

Celebratiſſimus Plato in ſua Republica, nihil in hac re à legumlatoribus legé ſtatuendum iudicauit, quippe, vt arbitror lacrymas in funeribus prohibere: ἀμορφον, inquit, tanquam ad aliquorum hominum imbecillitatem, quod fateor, nimis ſeuerum. ad eas autem adigere itidem abſurdum, cum ex recta inſtitutione non ſit. Si enim ſapientibus, non vulgo leges conderentur, vtique omnem prohibere oportuiſſet; vt Soloni placuit: quamuis & ei immodicus pro filio luctus obiiciatur. Sed cum popularis ſtultitiæ aliqua ſit habenda ratio, ſi quid leſſus permittatur. Lycurgus

Plato, de leg. lib. 12.

Cic. lib. 3. Tuſcul.

gus intra dies vndecim coërcuit, ipſe Plato intra domeſticos parietes ſepeliendum ſtatuit: cum inde ſcilicet nullum ad ſuos ciues honeſtatis, atque virtutis exemplar. & verè, vt inquit Homerus: Homer. Iliad. l. 24.

οὐ γάρ τις πρῆξις πέλεται κρυεροῖο γόοιο.
Nulla eſt vtilitas frigidi luctus.

Nec profuſum, inſanúmque lugendi morē in Patrocli funere probaſſe Poëtam dicendũm eſt, ſi quidem, id eo artificio canit, vt manifeſtum faciat, cõtrarium commendaſſe, & ita affectibus indulgere Achillem permittat; vt eorum moderationem, correctionémque ſolummodò extollat. Et huc ſpectant Thetidis admonitiones, Vlyſſis conſilia, & ipſius Patrocli verba in ſomnis ad Achillem.

θάπτε με ὅττι τάχιστα πύλας ἀΐδαο περήσω, Homer.
τῆλέ με εἴργουσι ψυχαὶ εἴδωλα καμόντων. Iliad. ψ.
Sepeli me quam citiſſimè, portas Plutonis vt intrem
Longè me abigunt animæ, vmbræ defunctorum.

Quod Tertullianus vidit, & acutiſſimè his verbis admonuit. Ter. lib. de ani. c. 56. *Nouimus autem præter Poëtica iura, pietatis quoque Homericæ induſtriam. Tanto magis enim curam ſepulturæ collocauit, quanto etiam moram eius iniurioſam animæ*

animabus incuſauit , ſimul & nequis def. n ctum domi detinens ipſe amplius cum illo r a ceretur enormitate ſolatij dolore nutriti. ta querelas animæ inſepultæ ad vtrumque conj n xit , vt inſtantia funeris , & honor corpor m ſeruetur, & mæror adfectuum temperetur. Et Iouis lacrymas ob Sarpedonis mortem, aliud annuere, quam ad luctus commendationem pertineat, vetus ſcriptor Heraclides indicauit.

Homer. Iliad. 16. Plat. lib. 3. de rep. Heracl. in all. Hom.

Non eſt igitur in hac lugendi conſuetudine bonum, nec quidpiam in eius abrogatione: quod minimè decens videatur, & meritò cum Germanico, velut lege ſtatuendum: NON DECET DEFVNCTVM IGNAVO QVESTV PROSEQVI. Quod verò ait Plutarchus: auferri τὴν ἐκ τοῦ φιλεῖν, ἢ φιλεῖν εὔνοιαν: quaſi eos, quos poſt mortem lugendos negamus: viuentes, nobíſque coniunctos amare prohibeamus. cum ſine dolore amittatur quicquid ſine amore poſſidetur. conſtantiſſimè negamus. Ament ſeſe inuicem mutuáque concertent affectione parentes, filij, fratres, conſanguinei, affines, conciues, & ipſi amici, qui & nomine dilectionem profitentur: hoc vnum tantum indicimus, vt ſalutariter ament. Neque hic

Tacit. li. 4. ann.

hic Epicureos inſector : qui amicitias pro- Laërt. in
prio commodo , atque voluptate metie- vit. Epicu.
bantur , ſed cum Epicteti cautione. ἐφ' Plutarc. de
ἑκάστου τῶν ψυχαγωγούντων, ἢ χρείας παρεχόν- amor. in lib.
των, ἢ στεργομένων μέμνησο ἐπιλέγειν ὁποῖόν Epict. in Ench. c. 8.
ἐστιν, ἀπὸ τῶν σμικροτάτων ἀρχόμενος, ἂν χύτραν στέργῃς, ὅτι χύτραν στέργεις. κατεαγείσης γὰρ αὐτῆς οὐ ταραχθήσῃ ἂν παιδίον σαυτοῦ καταφιλῇς, ἢ γυναῖκα, ὅτι ἄνθρωπον καταφιλεῖς. ἀποθανόντος γὰρ αὐτοῦ οὐ ταραχθήσῃ. *Singulis in rebus, quæ vel delectant, vel vſui ſeruiunt, vel diliguntur, memento conſiderare cuiuſmodi ſint, exorſus à minutiſſimis. Si ollam diligis te ollam diligere, nam ea confracta non perturbaberis.* Id ipſum præcipit Seneca, *in* Senec. cõſ.
procinctu ſemper ſtet animus, & id quod ne- ad Polyb.
ceſſe eſt, nunquam timeat, & quod incertum eſt cap. 30.
ſemper exſpectet. Hoc etiam à Philoſophia
ſumptum, Terentius ita commodè ex- Terent. in
preſſit. Adelph.

Quamobrem omnes, cum ſecundæ res ſunt maximè, tum maximè meditari ſecum oportet, quo pacto aduerſam ærumnam ferat, pericla, damna, exilia. Peregrè rediens ſemper cogitet aut filij peccatum, aut vxoris mortem, aut morbum filiæ: communia eſſe hæc, fieri poſſe, vt ne ne quid animo ſit nouum, quicquid præter ſpem eueniat, omne id deputare eſſe in lucro.

Socrates tali exercitatione ſapientiſſimus,vel cum ſemetipſum efferret, & iam hauſtu vnico à morte abeſſet : mira animi tranquillitate , iocis cantileníſque delectabatur. Semper quidem mori didicerat, dum viueret:& cum mori iuberetur,ſemper ſe victurum putabat. Quid enim magnum , aut inſolens eſt , ſi quod mortale eſt emoritur ? Nec aliter, quàm diutina huiuſmodi contemplatione profecerat Anaxagoras : qui nunciata filij morte, ſciebam iam illum genuiſſe mortalem reſpondit : nulliſque datis triſtitiæ, ac fracti animi indiciis, diſputationem, quam fortè inter familiares de natura rerum habebat , ad finem vſque conſtantiſſimè produxit. Meritò igitur,hęc laudatiſſima carmina,& ipſe Cicero laudibus celebrat.

Plutarc.in conſol. ad Apoll. Cic. lib. 3. Tuſcul. Hieron. in epit. Nep.

Cic. lib. 3. Tuſcul.

Ego cum genui tunc morituros ſciui , & ei rei ſuſtuli:
Præterea ad Troiam cum miſi ad defendendam Graciam,
Sciebam me in mortiferum bellum non in epulas mittere.

Ad alteram ex Plutarcho difficultatem , dolorem ſcilicet ob neceſſariorum interitum, φυσικὴν ἔχειν τὴν ἀρχήν, *naturale habere principium*. vltrò id à nobis aſſeritur,

ritur, ſed tamen ἐφ' ἡμῖν, in noſtra eſſe poteſtate ſecus, ac ille dicebat contendimus. Neque hoc portentum Stoicorum, nam ita eſſe, vel ipſa tandem fatebitur Academia. Nam cum luctus animi quædam affectio, ſi de affectibus cum Stoicis ſentiendum: nulla nos vrgeret difficultas. Siquidem, aut cum Chryſippo, cuius opinio magis apud Stoicos obtinuit, diceremus: affectus omnes κρίσεις τινὰς εἶναι, *iudicia quædam eſſe*; aut Zenonis amplecteremur ſententiam: qui, vt ait Galenus, non iudicia affectus eſſe cenſebat. ἀλλὰ τὰς ἐπιγινομένας αὐταῖς συστολὰς, καὶ λύσεις, ἐπάρσεις τε, καὶ τὰς πτώσεις τῆς ψυχῆς. *Sed iudicijs ſupervenientes contractiones, & ſolutiones, elationes, item & deiectiones animæ.* Et ita ſemper concluderemus: *perturbationes*, vt Ciceronis verba vſurpem, *voluntarias eſſe * opinionisq́ iudicio ſuſcipi; & omnium perturbationum * eſſe matrem immoderatam quandam intemperantiam.*

Chryſip. in 1. de affec. apud Gal. de Decr. Hippoc. & Plat. lib. 4. cap. 8.

Zen. apud Gal. ibid.

Cic. Acad. 1.

Sed patiar in contrariam ſententiam duci: cuius ratio, vel omnium maximum Stoicorum Poſſidoniū mouit, vt ab vtriſque his opinionibus alienus: neque iudicia, neque iudiciis ſuccedentia eſſe affectus putaret, ſed oriri eos ex iraſcibili, & concu

Poſſidon. apud Gal. ibid.

Socrates tali exercitatione ſapientiſſimus,vel cum ſemetipſum efferret, & iam hauſtu vnico à morte abeſſet : mira animi tranquillitate , iocis cantileníſque delectabatur. Semper quidem mori didicerat, dum viueret:& cum mori iuberetur,ſemper ſe victurum putabat. Quid enim magnum , aut inſolens eſt , ſi quod mortale eſt emoritur ? Nec aliter , quàm diutina huiuſmodi contemplatione profecerat Anaxagoras : qui nunciata filij morte, ſciebam iam illum genuiſſe mortalem reſpondit : nullíſque datis triſtitiæ, ac fracti animi indiciis , diſputationem, quam fortè inter familiares de natura rerum habebat , ad finem vſque conſtantiſſimè produxit.Meritò igitur,hęc laudatiſſima carmina,& ipſe Cicero laudibus celebrat.

Plutarc. in conſol. ad Apoll. Cic. lib. 3. Tuſcul. Hieron. in epit. Nep.

Cic. lib. 3. Tuſcul.

Ego cum genui tunc morituros ſciui , & ei rei ſuſtuli:
Præterea ad Troiam cum miſi ad defendendam Græciam,
Sciebam me in mortiferum bellum non in epulas mittere.

Ad alteram ex Plutarcho difficultatem , dolorem ſcilicet ob neceſſariorum interitum, φυσικὴν ἔχειν τὴν ἀρχὴν, *naturale habere principium.* vltrò id à nobis aſſeritur,

ritur, ſed tamen ἐφ' ἡμῖν, in noſtra eſſe poteſtate ſecus, ac ille dicebat contendimus. Neque hoc portentum Stoicorum, nam ita eſſe, vel ipſa tandem fatebitur Academia. Nam cum luctus animi quædam affectio, ſi de affectibus cum Stoicis ſentiendum: nulla nos vrgeret difficultas. Siquidem, aut cum Chryſippo, cuius opinio magis apud Stoicos obtinuit, diceremus: affectus omnes κρίσεις τινὰς εἶ), *iudicia quædam eſſe*; aut Zenonis amplecteremur ſententiam: qui, vt ait Galenus, non iudicia affectus eſſe cenſebat. ἀλλὰ τὰς ἐπιγινομένας αὐταῖς συστολὰς, καὶ λύσεις, ἐπάρσεις τε, καὶ τὰς πτώσεις τῆς ψυχῆς. *Sed iudiciis ſupervenientes contractiones, & ſolutiones, elationes, item & deiectiones animæ.* Et ita ſemper concluderemus: *perturbationes*, vt Ciceronis verba vſurpem, *voluntarias eſſe* * *opinionisque iudicio ſuſcipi; & omnium perturbationum* * *eſſe matrem immoderatam quandam intemperantiam.*

Chryſip. in 1. de affec. apud Gal. de Decr. Hippoc. & Plat. lib. 4. cap. 8.

Zen. apud Gal. ibid.

Cic. Acad. 1.

Sed patiar in contrariam ſententiam duci: cuius ratio, vel omnium maximum Stoicorum Poſſidoniũ mouit, vt ab vtriſque his opinionibus alienus: neque iudicia, neque iudiciis ſuccedentia eſſe affectus putaret, ſed oriri eos ex iraſcibili, & concu

Poſſidon. apud Gal. ibid.

concupiſcibili facultate. Quod communiter inter Philoſophos receptum eſt. Inter eorum tamen exortum, & progreſſum, diſtinguendum cum ſapientiſſimo Epicteto. Quam diſtinctionem profert Agellius, & ex Agellio S. Auguſtinus in re præſenti notatu, atque relatu ſatis dignam. *Viſiones animi*, inquit Epictetus, *quas φαντασίας* Philoſophi appellant, *quibus mens hominis, prima ſtatim ſpecie accidentis ad animum rei pellitur, non voluntatis ſunt, neque arbitrij, ſed vi quadam ſua inferunt ſeſe hominibus noſcitandæ: Probationes autem, quas συγκαταθέσεις vocant, quibus eadem viſa noſcuntur, ac dijudicantur, voluntariæ ſunt, fiuntq; hominum arbitratu.* Exemplo, ſi lubet hæc doctrina illuſtrari poteſt. Si quidem in amore tria obſeruātur conſpicuè. Primum enim, animi motus, cum pulchrum obiicitur. fertur namque ad ipſum naturali propenſione animus: & amorem dici, & non eſſe in noſtra poteſtate conſtat. Cùm verò facta ſit conſequendi ſpes: emergit conſenſu, & deliberatione appetitus. Deinde ad ſpeciem viſam exardeſcens, & vehementiori impetu ad fructum properans: fit ſtabilis, & voluntaria libido: quam magis propriè amorem

Agellius noct. Att. lib. 19. c. 1. S. Auguſt. l. 9. de ciu. Dei cap. 4.

rem nuncupamus, nec eſt Philoſophorum, qui illum haud eſſe in noſtra poteſtate autumet, cum deſiderium definiant pulchritudinis. Aristot. in rh. c.prop. Nam quod à natura eſt, illico in ipſo ortu occideret:niſi conſenſu, approbatione,voluptate,vel in monſtrum adoleſceret.Idem in genere de affectibus, Seneca: *Eſt primus motus non voluntarius, quaſi præparatio affectus, & quædam comminatio. Alter cum voluntate non contumaci. Tertius motus eſt iam impotens, qui rationem euicit.* Senec. l.2. de ira,c.4. Sed de his aliqua alia apud clariſſimum Stoicæ doctrinæ adſertorẽ Lipſium: quem vtiliter in hac re conſuluimus. Cúmque ita ſe habeat: *Aut nihil*, inquit S. Auguſtinus, *aut penè nihil diſtat inter Stoicorum aliorumq́; Philoſophorum opinionem de paſſionibus, & perturbationibus animorum.* S.Aug.l.9. c 4.de ciu. Dei. Quod ante eum Cicero dixerat: & idem notat: cum *Stoicos verbis magis, quàm rebus aduerſus Platonicos, ſeu Peripateticos certare conuincit.*

Vt amor ergo naturale habet principium, & eſt in noſtra poteſtate: ita & natura inſitum in funeribus coniunctorum obtriſtari. Lugere autem, ne dum παρὰ τοῦ μέτρου παρεκφέρεσθαι, καὶ συναύξειν τὰ πένθη, *ſupra modum differri, luctumq́; adaugere,*

Plutarch. in conſ. ad Apoll.

quod etiam dicebat Plutarchus: haud hominibus naturale, ſed ex falſa quadam opinione eſt: itaque & voluntarium, καὶ ἐφ' ἡμῖν. Quamobrem non inconcinnè hac ſuper re, huiuſmodi ab Æſopo narratur Apologus.

Æſop. in Fab.

quod ſcilicet, cum genitis à ſe Diis honores, & munia ſingulis aſcriberet Iuppiter: acceſſiſſétque ad eum cum aliis, etiam luctus, ſibíq; huiuſmodi quidpiam expoſtulaſſet: Iouem dixiſſe, hoc ſe illi concedere munus, vt ſolis ſcilicet iis, qui voluiſſent, & illum elegiſſent, ſemper adeſſet. Ad eos igitur ingruit, qui eum colunt: & ſi ab initio repuleris, neque animum permittas ſauciari, quam longè ſemper à te aberit. Sed homines cum naturali ægritudini ſuapte natura modicæ & exili præter fas decénſque opinionum fomenta falſarum ſubminiſtrent, illíque vano quodam erroris conſenſu agreſtes, etiam ſæpiùs, & immanes miſceant affectiones: ad immodicos poſtea luctus, turpéſque interdum, & fœmineos eiulatus, & inexplebilia lacrymarum ſtudia, non immeritò deuolſuuntur. Ex quibus etiam clarè perſpici poteſt: immodicas iſtas animorum ægritudines ex corruptis peruerſíſque opinionum fallaciis, & non ex re-

Cic. lib. 3. Tuſcul.

rum

rum natura temerè eſſe ſuſceptas. Itaque ſatis appoſitę, apud Philemonem Comicum, ſeruus quidam dicebat: Philem. in fragm.

μείζω τὰ κακὰ ποιοῦσι πολλοὶ δέσποτα
αὐτοὶ. δι' αὐτοὺς ἢ πέφυκε τῇ φύσει.
οἷον τεθνηκέν υἱὸς ἢ μήτηρ τινὶ,
ἢ νὴ δι' ἄλλων τῶν ἀναγκαίων γέ τις,
εἰ μὴ λάβῃ τοῦτ'. Ἀπέθανεν ἄνθρωπος γὰρ ἦν.
τοσοῦτον γέγονε τὸ κακὸν ἡλίκον περ ἦν
ἐὰν δὲ Ἀβίωτος ὁ βίος, οὐκέτ' ὄψομαι,
Ἀπόλωλεν. ἔν γ' αὐτῷ τοῦτ' ἐὰν σκοπῇ.
πρὸς τοῖς κακοῖς οὗτος ἕτερα συλλέγει κακὰ
ὁ δὲ τῷ λογισμῷ πάντα παρ' ἑαυτῷ σκοπῶν
τὸ κακὸν ἀφαιρεῖται, ἀγαθὸν δὲ λαμβάνει.

Id eſt:

Grauiora quàm ſuapte natura forent,
O Here, ſibimet plurimi reddunt mala.
Si namq; mortuus ſit alicui filius,
Materve ſit prærepta morte cuipiam,
Aut aliquis eius ex propinquorum grege,
Et cogitet ita, Mortem obijt, homo quippe erat:
Tantum eſt malum quantum quod antè iam fuit.
At verò, Acerba vita de hinc futura mihi eſt,
Non hunc videbo poſtmodum: Perijt enim:
Hæc cogitare ſi quis intra ſe velit,

Adiungit ille noua prioribus mala;
Sin cuncta cum ratione quis perpenderit,
Malum quod inerat detrahens, bonum
capit.

Homerus etiam, qua eius eſt in obumbrandis rebus diuinitas: idem, latiúſque ſub Ates fabula, meo iudicio deſignauit. Nam

Homer. τῆς μὲν, ait, θ' ἁπαλοὶ πόδες· οὐ γὰρ ἐπ' οὔδει
Iliad. 19. πίλναται, ἀλλ' ἄρα ἥγε κατ' ἀνδρῶν κράατα
βαίνει,
βλάπτουσ' ἀνθρώπους.
huius quidem molles pedes, non enim
ad terram
Appropinquat, ſed hæc per virorum capita
incedit,
Lædens homines, &c.

ἄτη, doctis viris *noxa* interpretatur: ἀβουλία, & φρενοβλάβεια, & luctus etiam exponitur. Omne enim detrimentum eſt, quod homines offendit: per eorum capita mollibus incedens pedibus. quod, quid aliud denotat, quàm ex opinionibus: quæ ſenſim in hominum mentes illabuntur, id fieri? Quamobrem, ſi rectè intelligatur: veriſſimum, atque omnium aſſenſu celebrandum optimi & moderatiſſimi ſenis acroama. ταράσσει τοὺς ἀνθρώπους, οὐ τὰ πράγματα

Epict. in Enchirid.

μαζα ἀλλὰ τὰ περὶ τῶν πραγμάτων δόγματα. cui concinunt verba Stoici Cordubenſis. *Quæ cum lacrymis amittimus, ſcies non damnum in his moleſtum eſſe, ſed opinionem damni.* Et hac turbatione is ſolum immunis, qui Homeri pharmacum ad mentem animi, conſiliúmve proficiens ebibat: & eam aſſequatur prudentiam, quam huius æquanimitatis cauſam eſſe probauimus. Senec.epiſtol.42.

Sed vt ad hanc prudentiam tandem referamus orationem: dependere eam ἀπὸ τῆς παιδίας monuimus, quod etiam Epictetus noſter edocuit; cum poſt verba paulò ante adducta, & in eodem capite: differentias ἀπαιδεύτου, καὶ ἠργμένου παιδεύεσθαι, καὶ πεπαιδευμένου exponit: & ſolius eruditi eſſe ſine peccato, & ſine querela ob rationis perfectionem, vt Simplicius notat, & brutę partis cum ea conſenſionem, & obedientiam. Nam ea propriè eſt eruditio, cum puer qui in nobis à Pædagôgo, qui & ipſe in nobis eſt, caſtigatur: &, vt dicebamus cum Achilles à Chirone inſtruitur, & pars illa: quæ rationis expers eſt, à recta ratione moderatur, dirigitúrque ſecundum Hòmeri doctrinam, hoc illud eſt, quod ipſe inquit: Nepenthes Ægyptium eſſe pharmacum, & ab Regibus il- Epict.ibid.

lius regionis curatum. Nec enim abſque allegoria prætereundum, cum ſanè indecens videretur, ei genti remedium aduerſus luctum tribuere: quæ omnium in hac re indulgentiſſima iudicatur, φιλόθρηνοι ſiquidem Ægyptij dicti, καὶ φιλοπένθεις, id eſt, eiulatores, ac lugendi amantes. Licet temerè à magno Scaligero pro φιλόθρηνοι, apud Ptolemæum φιλόθρηνοκοι reponatur. Conſtat etiam & lugendi aliis fuiſſe exemplo. nam hæc Seruius, apud Virgilium ſcribit: *Morem lugendi quidam dicunt Aegyptios inueniſſe: eos enim primos Liberum, quem Oſirim appellant, à fratre Tyfone per inſidias interemptum, atra veſte luxiſſe, inde cæteris gentibus traditum, vt poſt interitum proximorum ſuorum, veſte mutata lugerent.*

Scalig. in Man. ſphe. Ptolem. quadr. l. 2. cap. 3. Vide Plut. in conſ. ad Apoll. Seruius ad lib. 11. Æn.

Eſt igitur Ægyptium hoc pharmacum, quia ſecundum Ægyptiorum pædiam cõcinnatum. quod in duplicem ſenſum, appoſitè ad hanc partem, capi poteſt: videlicet, propter doctrinam medicinę, & propter Philoſophiam: ſorores quippe has artes vocat Tertullianus: & eandem patriam ſibi vendicare par eſt. Sed pro medicina, haud vulgarem illam intelligimus, cuius & ex Ægypto origo, & hominum

Tert. li. de anim. c. 2.

corpora

corpora curat; vel diſtributim per eorum partes, vt ſupra indicauimus: vel quomodocumq; id ſit. Nec enim ambigitur medicinā huiuſmodi, primū Ægyptios oſtendiſſe: vt luculenter Hieronymus Mercurialis probauit. Verum cum nobiliſſimum ſit Homeri medicamentum, & quid maius quod ſolum Medicorum filij nouerint: non ad homines, ſed ad Deos referendum. ita vt apenthias beneficium, diuina curatione obtineamus: qualis Serapidis eſt medicina: ad quam annuiſſe Homerum, cum ex Ægypto prodiiſſe narrat; ſi coniecturas noſtras libuerit perpendere: facilè quis iudicabit. Præſtat igitur aliquanto copioſius explicare. Fuit autem Serapis, vt ait S. Auguſtinus omnium maximus Ægyptiorum Deus, non ſolùm per totam Ægyptum, ſed vt erat gentium ſtultitia, in Græcia, & Romæ ſumma veneratione cultus. *Et Deum hunc*, inquit Tacitus, *multi Aeſculapium, quod medeatur ægris corporibus, quidam Oſirim antiquiſſimum illius gentis numen, plerique Iouem, vt rerum omnium potentem, plurimi Ditem patrem, inſignibus, quæ in ipſo manifeſtè, aut per ambages coniectant.* Cuius tam variæ nomenclaturæ rationes, nullibi meliùs

Merc. var. lect. cap.

S. Auguſt. libr. 18. de ciuit. Dei, cap. 5.

Tacit. hiſtor. lib. 4.

Ariſt.orat. in Serap. quàm apud Ariſtidem indicantur: cum huius numinis opera commemorat, cuius locum, non poſſum quin huc adſcribam. Haud tamen Græcè, ignoſcant φιλέλλωες, ſed vt latinitate donatum ab Gulielmo Cantero. *Tria*, inquit, *in quouis homine conſiderentur, quæ vitam eius continent, animus, corpus, & quæ de exteris ad vſum pertinent: his omnibus Deus hic praeſt, qui & initio nos in lucem atque imperium ſuum perducit, & iam natis neceſſaria procurat omnia, animum quidem noſtrum ſapientia exornans, quæ ſola deorum cum hominibus cognationem demonſtrat; quamq́ alijs, tum hominibus, tum animalibus praſtamus, & quæ deorum naturam ſacra myſteria, & opificiorum genera omnia docuit, & conſtituit, veri & falſi diſcrimen eruit, vitam denique totam informauit: animum ergo ſapientia purgans, corpus verò ſanitatis beeneficio, ſine quo nec animi dotibus, nec alia commoditate vlla frui liceat, conſeruans.* Et paulò poſt. *Tanta eſt eius erga nos per omnem vitam benignitas, cum nullus ab eo locus intactus ſit relictus, quin omnia quacumque ad hominem requiruntur inueſtigaret, & per eam beneficentiam ſuam diffunderet, ab animo exorſus, & in externis commoditatibus deſinens. Itaque pro harmonia vitam noſtram*

ſtram habet, quam donis ſuis conglutinet ſapientiæ quidem amorem, per ſanitatem adferendo, ſanitatem verò opum additamento condiendo, extrema denique medio, tamquam clauo animi bona videlicet ac diuitiarum fructum ſanitate connectendo, & confirmando. Hactenus Orator, & hanc admirabilem medicinam, animo atque oratione, vt notat Petrus Victorius Serapim feciſſe: hi Varronis ex Eumenidibus verſus, explicare videntur. Petr. Vict. var. lect. li.25.c.11.

Hoſpes, quid miras animo curare Serapim?
Quid, quaſi non curet tantidem Ariſtoteles?
Aut ambos mira, aut noli mirare de eodem.

Quamuis ſciam aliud Turnebo placuiſſe: *numo*, pro *animo* ſubſtituenti, & hanc lectionem Gaſpard Hosfmannus doctiſſimus auctor probauerit. Huius etiam numinis auſpicio, Veſpaſianus Romanus imperator Alexandriæ dum eſſet, duos ex ea gente; quorum alter tabe oculorum, alter manu æger, vel debili crure, vt ait Tranquillus, priſtinæ ſanitati reſtituit; hunc iuxta Serapidis monitum veſtigio calcans, cæcum oris excremento reſpergens, vt Tacitus, & Suetonius memoriæ Turneb. aduer.li.4. cap.11. Hosfman. var. lect. lib.4.c.42. Tacit. hiſtor. lib.4. Tranquil. in Veſp.

P 5 prodi

prodiderunt. Idem elegantiſſimus auctor humanitatis Varro apud Nonium, ex magni Scaligeri emendatione: vſum ſe hac medicina, & quænam fuerit indicat. *Ego medicina,* inquit, *Serapi vtor. Quotidie Præcantor. intelligo rectè ſcriptum eſſe Delphis. Theon era.* Ex iſtis enim Varronis verbis, infert idem Hosfmannus. indubitatè colligitur in Serapis parietibus præceptum illud ſcriptum fuiſſe, *quotidie præcantor*: ea erat medicina Serapis, quæ homines cultui deorum, & pietati aſſueſcere inſtituebat.

Nonius in voce præcantor.

Hosfman. ibid.

Vide Lector, quàm rectè hęc cum Chironis medicina conueniant: cuius ὑποθήκας, ſi ad Homeri pharmacum pertinere mecum probaſti, & huiuſcemodi Serapidis præcepta, ab eo haud aliena eſſe, nunc neceſſariò exiſtimabis. Verùm enim verò cum quæ amplius in his parietibus legerentur, non eſt qui memoriæ prodiderit: illud non omittendum, quod Suidas retulit: hoc eſt, dum Theodoſij principatu templa gentilium euerterentur, in Serapidis fano hieroglyphicas litteras inuentas fuiſſe, in quibus Crucis figura cerneretur: quam Hieroglyphicorum periti dicerent, futuræ vitæ habere notationem. Quid

Socrat. lib.9. hiſt. tripat.

Digitized by Google

Quid eſt Crucis ſignum, niſi ὑγείας character, ſalutis, & ſoſpitatis ſignaculum? Neque mirum eam in Serapidis templo inuentam; ſi dictu maiora, & quamplurima digna admiratione, ex eius oraculo prodiiſſe idem meminerit. Nam conſulenti cuidam Ægypti Regi: quiſnam ſe eſſet beatior? ita reſpondiſſe fertur: Suidas in Thulis.

πρῶτα θεὸς μετέπειτα λόγος, καὶ πνεῦμα
σὺν αὐτοῖς,
σύμφυτα δὴ τρία πάντα, καὶ εἰς ἓν ἰόντα.

Principio Deus eſt, tum Verbum, his Spiritus
vna eſt.
Congenita hæc tria ſunt cuncta hæc tendentia in vnum.

Et ſi licet Ægyptiorum ſpoliis locupletari, quid admirandum magis, quàm ſanctiſſimum Trinitatis myſterium, huius dæmonis reſponſo Gentilium auribus inlatum? Nec in alio veram felicitatem, & beatitudinem eſſe, ſupra omnium regum fortunas, quàm in hac auguſtiſſima Triade indicatum? Cui igitur magis, quàm huic numini exhilarans conueniet Homeri pharmacum? Quod ſi ab medicina Ægyptiorum manauit: ex nulla alia, quàm ab hac Serapidis fluxiſſe dicendum erit. Et vt libentiùs affirmes, ſciendum eſt multum

tum in huius Serapidis vocis etymo, ſiue Sarapidis, ita etiam ſcribitur, à veteribus inſudatum. Philarchus apud Plutarchum, παρὰ τὸ σαίρειν; quod eſt *comere & ornare*. Aliqui *Sarapis* interpretãtur, velut *Soroſapis*, vel *Sorapis*, id eſt, ἀπὸ σοροῦ, *Apis*, vel *Bouis*, vt aiunt, vel *Regis arcam*, & *ſepulcralem ciſtam*. Cuius opinionis Varro, vt refert S. Auguſtinus. Alij παρὰ τὸ σεύεσθαι, καὶ τὸ σοῦσθαι τὴν τοῦ παντὸς ἅμα κίνησιν: *quod Deus ipſe ſit vniuerſi motus auctor*. Quas opiniones damnat Plutarchus, velut maximum abſurdum: Ægyptiorum nomen Græcè interpretari. Nam hac ratione, ſi Deo placet, ad vocem illam æquè proximius referri poſſet: qua Alceus Pictacum Philoſophum notabat: eum σαράποδα, vt ait Laërtius, καὶ σάραπον vocans, διὰ τὸ πλατύπουν εἶναι, καὶ ἐπισύρειν τὼ πόδε, *quod latos, ipſoſq́; traheret pedes*. Et conſentiret cum Ægyptiorum fabulis, quas de Ioue celebrant. cum, vt ex Eudoxo, ibidem refert Plutarchus, ineptum ad ambulationem perhibent; ὡς τῶν σκελῶν συμπεφυκότων αὐτοῦ, velut *connatis inter ſe pedibus*. τὸ σαράποδα exprimit *vox ſarapolla*, quâ vulgus Neapolitanum priſtinæ Græcitatis veſtigium, adhuc vtitur: cum τοῖς μονάχοις aliquando

Plutarc. de Iſid. & Oſirid.

Cle. Alex. adh. ad g.

S. Aug. de Ciuit. Dei, lib. 18. c. 5.

Plut. ibid.

Diogen. in Pictaco.

Plutarc. de Iſid. & Oſirid.

quando pueriliter iocatur. Credo eodem ſenſu, quo Maſſenſem gentem pipulo differt. niſi ex reliquo cæpis conuicio, vtrumque fortaſſe ad Ægyptios ſit referendum: qui Dictyn Iſidis alumnum cæpe captantem, in aquam, & propterea in mortem incidiſſe commemorant; cum id ipſum ſit, quod blaterat.

Sed his iocis relictis, quid de Sarapide ſcribat Plutarchus audiamus. ἐγὼ δὲ, inquit, εἰ μὲν Αἰγύπτιόν ἐστι τοὔ νομα τοῦ Σαράπιδος, εὐφροσύνην αὐτὸ δηλοῦν οἴομαι, καὶ χαρμοσύνην, τεκμαιρόμενος ὅτε τὴν ἑορτὴν Αἰγύπτιοι τὰ χαρμόσυνα σαίρει καλοῦσιν. *At ego cum Sarapidis Aegyptium ſit nomen, lætitiam, & hilaritatem ſignificare autumo, inde coniecturam ducens, quod* τὰ χαρμόσυνα, id eſt, *hilaria feſta Aegyptij appellant* σαίρει, &c. Hoc etiam etymon, in ſua, quam tanti vēditat, Cymmeria lingua Goropius amplectitur: & ex iis particulis hoc nomen componit, ex quibus ſenſus; vt *Serapis* ſit, *qui dolores*, vt ipſe ait, *noſtros, & ſcabiem abſtergit*, & alia huiuſmodi quæ apud ipſum erit videre. Et ſi ita eſt, quid quæſo dici, aut cogitari poteſt accommodatius ad rem noſtram? Nam ſi hic Deus lætitia, & hilaritas interpretatur: Homeri Nepenthes,

Plut. ibid.

Gorop. hierogl. lib. 16.

penthes, re verâ ex Serapidis erit medicina, cum lætificum, & exhilarans ſit medicamentum, eo magis cum à Thone Rege prodierit, quem ex Strabone habes propè Vrbem dominatum : cui Canobus nauis Menelai gubernator nomen reliquit : vbi Serapidis templum religiosè cultum, in quo inquit auctor grauiſſimus, *συγγράφουσι δέ τινες καὶ τὰς θεραπείας, ἄλλοι δὲ ἀρετὰς τῶν ἐνταῦθα λογίων*, *ſunt qui curationes conſcribant, quidam virtutes ibi editorum oraculorum.* Ægyptium ergo Nepenthes, quia Serapidis curatione aſſequitur, & ex his quæ diximus : conſiſtere eam in ſapientia animi, cultu deorum, & ſpe futuræ beatitudinis, eſt manifeſtum.

Strabo geogr. lib. 10.

Sed cum nihil aliud de huiuſmodi medicina ad rem noſtram ſuppetat, tranſeo ad Philoſophiam : quam ſibi vendicare Ægyptum, & inde in varias gentes, & ipſam Græciam tranſlatam libri omnes fatentur. Et licet Ægyptiis antiquiores Magos, & ipſos ſapientiæ antiſtites Ariſtoteles dicat : negari tamen non poteſt, aliunde quàm à Memphiticis Sacerdotibus, Philoſophiam ad Græcos homines haud deriuaſſe. Siquidem Thales ipſe, qui Ionicam inchoauit, à qua omnes aliæ Philoſopho

Ariſt. li. de Philoſop. apud Diogen. Laërt. in prohe.

ſophorum ſectæ in Græcia manarunt: nullo præceptore vſus eſt; ſed, vt ait Strommateus, ſolum cum Prophetis Ægyptiorum congreſſum habuit. Pythagoras alter Philoſophiæ auctor, quam Italicam dixere: in Ægypto ad eam ſibi comparandam peregrinatus eſt, vbi Oenyphim Heliopolitam audiuit, vel, vt ait Plutarchus, Sonchedum archiprophetam. Sed vt cæteros omittam; quos ſi enumerarem, prolixior eſſem: Plato ille magnus, piè, ſanctéque ſapiens: nónne Sechnuphidis Heliopolitani diſcipulus fuit? ipſe certè ſuis ſcriptis, ſapientiſſimum quendam totius Ægypti Regem memorat; quem Triſmegiſtum fuiſſe Hermetem, & ab eo plurima hauſiſſe, cum Clemente Alexandrino, Tertullianus conſentit. Homerum verò, doctrina huius gentis imbutum: ſuperfluum eſt affirmare, cum non deſint, qui in Ægypto ortum eſſe contendant. Eius igitur pharmacum Nepenthes, ſi Ægyptiorum Regum induſtria concinnatur: iam planè liquere exiſtimo, ſtudio Philoſophiæ comparari: ídque Poëtam docere voluiſſe, ad eam gentem referens, vnde bonæ artes in Græciam prouenere, nec aliena, iis regibus attribuit. in cuius fidem

Diogen. in Thalete. Cle. Alex. ſtrom. li. 1.

Plutarc. de Iſid. & Oſirid.

Cle. Alex. ſtrom. li. 1. Tert. li. de anim.

Amaſis apud Stob. ſerm. 278.

fidem Amaſis, qui vniuerſam Ægyptum dominatus eſt; cum epiſtolam ſcriberet ad quendam, qui filium amiſerat: εἰ ὅτε μηδέπω ἦν, dixit, οὐκ ἐλύπου, μηδὲ νῦν λυπηθῇς, ὅτε οὐκ ἔτ' ἐστιν. *Si non triſtatus es cum nondum eſſet, nec nunc quidem dolere debes, cum non amplius ſit.* Quod ſi huiuſmodi coniectura arrideat, cum iam in varias partes diuulſa Philoſophia, pluréſque Philoſophorum ſectæ: cuius ſtudio ad ἀπένθειαν, & hunc tranquillitatis ſtatum perueniemus?

Suidas in verbo, ἱερατική. Herod. in Euterpe.

Si Pythagoreorum dogmata conſidero, eorum ἀθανασία, & μετεμψύχωσις: quæ, & ab ipſis Ægyptiis, teſte Suida, huius Philoſophiæ primis auctoribus deriuatur, aliquod noſtræ opinionis fulcrum. Non vtique lugeretur mortuus: qui viuere, vel etiam mutato corpore crederetur.

Plutarc. in conſol. ad Apoll.

Plutarchus de iis, illud præceptum extollit.

> ὅσσα δὲ δαιμονίῃσι τύχαις βροτοὶ ἄλγε' ἔχουσιν,
> ὧν ἂν μοῖραν ἔχῃς, ταύτην ἔχε, μηδ' ἀγανάκτει.
>
> *Iniungent diuina tibi, quos fata dolores,*
> *Hos, vt eueniant, animo fer leniter æquo.*

Plura equidem habent, ad moderandos affectus vtiliter excogitata: quorum frequenti

Digitized by Google

quenti meditatione, atque obſeruantia, non ſolum ad optimum rationis ſtatum peruenies, ſed ſummam felicitatem adeptus: tandem, vt eorum Dux, aureis pollicetur carminibus. Pythag. in aur. carm.

ἔσσεται ἀθάνατος θεὸς ἄμβροτος, οὐκ ἔτι θνητός.

Eris immortalis Deus incorruptibilis, nec amplius mortalis.

Plato quoque & ab eo Academici dicti, ducunt nos leui greſſu ad eam prudentiam: quam ad arcendum luctum neceſſariam demonſtrauimus. Sed his,aliiſque omnibus Stoicorum Philoſophia antecedit; vtpotè, quæ ſeuerè magis, robuſtè, viriliterque nos exerceat, & valentior ſit, ac alter Alcides (Alcidi enim Stoicorum ſapientem rectè comparant) hæc ſiue opinionum,ſiue naturalium paſſionum monſtra conterere, eaque firmitate, ac conſtantia animum munit, & in illa virtutis arce reponit, vt tutum ſeuerúmque ſuper omnes humanæ vitæ tempeſtates reddat. Id eo cõſilio affirmare audeo:quod ſciam magis ad Homeri mentem, qui licet omnium doctrinarum fons, & cuiuſuis ſectæ Philoſophorum pater: in Odyſſea tamen magis Stoicorum ſapientiam repræſen-

Lipſius in manual. l.1.diſſ.17. Heinſius orat. 9. de Stoic.phil. tat, quod duo Leidenſis ſcholæ numina Lipſius, & Heinſius optimis argumentis demonſtrarunt. vtriſque Vlyſſes Stoici ſapientis exemplar, vel cum nudus in littore ſine amicis, ſine opibus, ſine externo vllo apparatu introducitur; vel cum ad vxorem peruentus, ab annis viginti non viſam, & ſemper ſuſpiratam, nullis tangitur affectibus.

Homer. odyſſ.18. ὀφθαλμοὶ δ᾽ ὡσεὶ κέρα ἕστασαν, ἠ ὲ σιδηρός.

Atque oculi ſtabant, vt cornu, vel quaſi ferrum.

Nunquam eum verſum legi, inquit Lipſius, *quin Stoici illius veri, immoti, & ἀπαθοῦς, imago mihi ſubueniret.* & addit: *Iam reliqua Vlyſſeis tota, quid niſi virtutis, conſtantiæ fidei ſchola eſt? &c.* Nec repugnat, quod dicebamus: Cratorem veteris Academiæ Philoſophum (quintus enim à Platone docuit) & ſummum Homeri poëſeos admiratorem, conditam in hoc pharmaco Philoſophiam, ad Poëtæ mentem, & animorum profectum in medium protuliſſe; quem ſanè conſtat, ex quibuſEic. Tuſc. quæſt.li.3. Plutarc. in conſol. ad Appoll. dam, quæ apud Ciceronem, & Plutarchum ſuperſunt verbis, in contrariam iuiſſe ſententiam: *Minimè*, inquit, *aſſentior*

tior his, qui iſtam neſcio quam indolentiam magnopere laudant, quæ nec poteſt vlla eſſe, nec debet. Ne ægrotus ſim, inquit, *ſed ſi fuerim, ſenſus adſit, ſiue ſecetur quid, ſiue auellatur à corpore. Nam iſthuc nihil dolere, non ſine magna mercede contingit immanitatis in animo, ſtuporis in corpore.*

Sed in his dictis, alia ſubeſt conſideratio: & re vera, vt monet Cicero, aſſentatur noſtræ imbecillitati, & indulget mollitudini. Siquidem prudentiſſimus Philoſophus, cum Hippoclem conſolaretur, & hominem minimè ſapientem (haud enim conſolatione eget) noluit illam, quam Cleanti idem tribuit Cicero, intempeſtatiuitatis vituperationẽ ſubire, vt pro detrahendo luctu, ſtultitiam obiiceret; cum alienum valde tempus docendi id ſit. Quod etiam Plutarchum voluiſſe intelliges: qui indulgens Apollonio, lugendi neceſſitatem humanitati tribuit, vt non odioſo orationis occurſu, de abolendo luctu ſententiam magis ex animo ſuſciperet. Sed pondus doctrinæ, vt ſuperiùs eſt explicatum, à ſeueritate Stoica haud abhorret, nec aliud Crantori viſum, & in eo περὶ πένθους libro, ingreſſum Zenonis porticum, atque ad eius

Cicer. 4. Tuſcul.

Plutarc. in conſol. ad Apoll.

caſtra pertranſiſſe: & credo, & aſſeuero. Quandoquidem ſummopere placuiſſe Panætio, Cicero affirmet: & tamen *Panætius ipſe*, vt idem ait, *Princeps meo quidem iudicio propè Stoicorum*. Sic Teles Philoſophus, quamuis inter Pythagoricos: librũ περὶ ἀπαθείας ſcripſit, cuius mentio apud Stobeum: & hoc, quod tantummodo Stoicorum dogma eſt, probare videtur. & minus eſſet in Crantore admirandum, cum ex Socratis diſciplina Stoicorum ſententiæ manarint.

Cicer. 4. Acad.

Teles apud Stob.

Quemadmodum ergo ij, qui τὰ διεστραμμένα τῶν ξύλων (vt eam vſurpem ſimilitudinem, quâ Ariſtoteles cupiditates moderare nos docet) hoc eſt, ligna incurua conantur recta efficere, in contrariam partem deflectunt, vt tandem in medio, vnde figuræ æquabilitas eſt, cũ id ab extremis non extumeſcit, conſiſtatur: ſic pronitatem affectuũ optima ratione profligabimus, ſi vel ἀπαθεῖς fieri, ſumma animi contentione enitamur; vt acerbitate præceptionis, augeatur in præcauendo induſtria.

Igitur, vt firmetur animus in virtute aduerſus luctum: adhibendi ſunt illi nerui, quos nullus delicatior cibus homini

ſubmi

ſubminiſtrat, ſed illæ Leonum medullæ, quibus Achilles altus à Chirone dicitur, & hac rigidiori diſciplina Laconicè occaleſcere opus eſt; non quod in omnibus Zenonem reſipere ſit laudi dandum, vt ſupra tetigimus. Sed in hac re, aliud etiam ſupereſt dicendum: quod cum iuſti ſit operis, in ſequentem, & poſtremam partem reiiciemus.

⁂

Digitized by Google

DE HOMERI NEPENTHE

PARS SYMPLEROTICA,

QVÆ ET DE AVOCAMENTIS.

IAM operi coronidem adiiciemus. Ne quid enim deſit ad complementum: huiuſmodi partis acceſſione librum producere viſum eſt. Quod, & Homerus expoſcit, & ad perfectam Nepenthus tractationem per quam neceſſarium. Vt tamen ἐπίσαγμα, quod aiunt, & oneris adſertura, maior thylaco non videatur: breuiter rem ipſam pertractabimus, & quâ alia ratione, Ægyptium dici hoc Homeri pharmacum poſſit, appoſitè ad præſentem diſceptationem ex Philone Hebræo exponemus.

Philo. de cōgr.quęr. erud. grat.

mus. Interpretatur ſapientiſſimus ſcriptor hiſtoriam de Habramo, qui Saræ vxoris beneplacito cum Agare Ægyptia, prolis ſuſcipiendæ cauſa congreditur: & huiuſmodi connubium, ad congreſſum quærendæ eruditionis gratia trahit: eique Habrahamus intellectus eſt, Sara virtus, Ægyptia ancilla liberales artes. Et de hac vltima comparatione, duo ſubdit argumenta: quorum alterum, genus Ægyptium. Quid autem Ægyptus ſignificet? ſuo more, id eſt, ſublimè, & elegantiſſimè explicat, his verbis: ἀνάγκη γὰρ τὸν ἐγχορεύοντα τοῖς ἐγκυκλίοις θεωρίαις, καὶ πολυμαθίαις ἑταῖρον. ὄντα τῷ γεώδει, καὶ αἰγυπτίῳ προσκεκληρῶσθαι σώματι, χρῄζοντα, καὶ ὀφθαλμῶν, ὡς ἰδεῖν, καὶ ἀναγνῶναι καὶ ὤτων; ὡς προσέχειν τε καὶ ἀκοῦσαι καὶ τῶν ἄλλων αἰσθήσεων, ὡς ἕκαστον τῶν αἰσθητῶν ἀναπτύξαι. δίχα γὰρ τοῦ κρίνοντος, τὸ κρινόμενον οὐ πέφυκε καταλαμβάνεσθαι κρίνει δὲ τὸ αἰσθητὸν αἴσθησις. ὡς ἀκριβωθῆναι τι τῶν κατὰ τὸν αἰσθητὸν κόσμον ἐν οἷς ἡ πλείων μοῖρα τοῦ φιλοσοφεῖν οὐκ ἐνῆν ἄνευ αἰσθήσεως. αἴσθησις δὲ τὸ σῶμα τὸ εἰδίστερον τῆς ψυχῆς μέρος τῷ τῆς ὅλης ψυχῆς ἀγγείῳ προσερείζεται. τὸ δὲ τῆς ψυχῆς ἀγγεῖον, Αἴγυπτος διὰ συμβόλου προσονομάζεται. Et ex Gelenij interpretatione hæc ſunt: *Neceſſe eſt enim vt qui*

choreas encyclicarum contemplationum frequentat, & multiplicem eruditionem ſectatur, terreno Aegyptioq́ ſit adſcriptus corpori, cum & oculis ad lectiones opus habeat, & auribus ad auſcultandum, & reliquis ſenſibus ad tractanda ſenſibilia ſingula. nam ſine iudicatiuo iudicari aliquid natura non patitur: Iudicatur autem per ſenſum ſenſibile, itaque ſine ſenſu non poteſt quicquam percipi in hoc mundo ſenſibili, quæ magna ex parte eſt philoſophandi materia. Senſus porrò eſt animæ pars magis corporea, radicata in totius animæ conceptaculo: quod vas Aegyptus figuratè nominatur. hactenus Philo. Et in hunc ſenſum fortaſſe illud cecinit Petrarcha noſter:

Pet. Ryth. par. 1. ſon. 109.

I' da man manca, è tenne il camin dritto
I' tratto à forza, & é d' Amore ſcorto,
Egli in Gieruſalemme, & io in Egitto.

Siniſtrorſum, videlicet ſe per tramites sẽſuum oberrare coactum: iſtud certè, ſi Homero applicabimus: Nepenthes Aegyptium hac ratione dictum coniiciemus, quia nimirũ haud rationalem tantummodo animæ partem reſpiciat, ſed vt ſenſus omnes ſimiliter tangat, & ad huiuſmodi animæ vaſculum pertineat. Quod mirum, quam rectè ad Homeri mentem, imò id expreſsè indicaſſe, pluribus ex locis infrà

frà apparebit: quibus ſimul tota huius medicamenti perfectio abſoluetur. Nam quamuis firma hæc nobis adhæreſcat opinio: minimè lugendos mortuos, rémque vanam, & futilem eſſe macerari triſtitia, vbi naturæ lege, & numinis prouidentia præire alicui noſtrorum contingat, quo & vniuerſa caro incedit: fieri tamen haud poteſt, vt ſi filium quis viderit morientem (cum ſenſibus inuoluatur animus) vel erga mortuum ſeſe oculis, vel contemplatione vertat, quin deſiderio tactus, mœroris nubilo ſerenitatem mentis offuſcet.

Qvæ, vt clariùs conſtent: ſciendum eſt affectus omnes in tres claſſes diſtribui poſſe; & quamuis multiplex eorum, apud Philoſophos diſtributio, ita tamen ad rem noſtram ſecernere conſonum erit. Alios magis quodammodo corpori, alios plus animo, reliquos vtriſque tribuimus. Attinet ad ſenſus dolor, & voluptas. haud enim nituntur opinionibus, vt ſpes, & metus, qui tantummodo animi ſunt: cum ſola mali opinio metum, vel boni ſpem afferat. Cruciatus autem nuda cogitatio, minimè dolorem acceſſit, nec deponenda cruciatus opinione, cruciatum ipſum ſuſtuleris. Tertij generis affectus, tam ad

ſenſum, quàm ad animum reſpiciunt, vt luctus, & amor. Siquidem amor procurſus animi eſt ad rem amatam. Concupiſcit autem complexus, deoſculationes, & ipſorum corporum conglutinationes. deſideratur verò in luctu demortui hominis perſona, vtpotè vnius præſentia, conſuetudine, vſúque iucundiſſimè vitam agere contingebat.

Harum affectionum, quæ propius ad mentis naturam accedunt: aptiores ſunt, vt rationis imperio corrigantur; ex eo quod vna cum opinione, atque cogitatione mentis ſumi, & deponi poſſunt; craſſiores verò rationis ſubducuntur imperio. Dedit enim nobis natura animos, vſque adeò corporibus congruentes, vt in poteſtate noſtra non ſit fodicante cruciatu, vel titillãte voluptate, diſſimulatio, vel obliuio. Reliquæ difficiliter moderantur, cum in eis tam ſenſus, quàm animus pares ſibi partes vendicent.

Et vt exemplis rem omnem aperiam: huc traham Chryſippi quandam comparationem, ſed ex doctrina Galeni, & in meliorem ſenſum. Itaque ea ratione ſpes, metúſque deponi poteſt, qua quis per accliuem locum concitans gradum, cum nihil

hil corporis mole ad motus velocitatem iuuetur, in promptu valet ſubſiſtere. Corpori verò, quâ grauitas eſt, in eius præcipitatione nulla ratione occurritur: & ita irrationalem ſenſuum molem indicat. at qui per decliuia currunt, ſtare confeſtim non poſſunt, quod propterea euenire conſtat, inquit Galenus, σύνθετος γὰρ αὐτῶν ἔνεστιν ἡ τῆς φορᾶς αἰτία. ἡ μὲν τις ὡς ζώων ὑφ' ὁρμῆς κινουμένων, ἡ δ' ὡς ἀψύχων σωμάτων τῷ βάρει ῥεπόντων. *Quia impetus ipſorum, & motus cauſa compoſita eſt, altera animalium, quæ ex appetitione mouetur, altera inanimatarum rerum, quæ pondere inclinantur, & grauant.* Galen. de Hipp. & Plat. dog. lib.4.

Et cum luctus huiuſcemodi ſint affectiones, quæ ab duplici velut fonte ſcaturiunt: haud vnicum ſimpléxque remedium, ad eas extirpandas opus eſt. Quapropter, vt verum, efficax, & panchreſton, vt ait Cicero, reddatur Homeri pharmacum: iam dictis aliud ſibi poſcit adiumentum, cuius ope integrè ſanitas, ſerenitáſque comparetur. Quod indicaſſe ſuperius viſi ſumus, cum Chironis beneficio, hoc eſt, Chironis victu, cũ de Frugalitate, Chironio panace in Medicamentis, Chironis Hypothecis in Conſolatione. & Cic. Philipp.1.

Chiro

Chironis diſciplina in proximè ſuperiori parte ἀπένθειαν adipiſci docuimus. Siquidem Chiron διφυὴς animal humana equináque forma componitur: & ſenſitiuam partem, mentémque hominis ſymbolicè depingit, vt nos ſupra tetigimus. Quod ex Homero eſt: qui Equorum lacrymis, & collocutione ipſum idem inumbrauit: & contineri non poſſum, quin his doctiſſimi & politiſſimi I. C. Iacobi Gutherij verbis confirmem. *Sapienter*, inquit, *Homerus cum Achillem fingit luctu perditum iactantius Patrocli caſum deflere, inter Equos tandem collocutum collacrymantes. Equi certè illi partem hominis inferiorem deſignant à ratione ſeiunctam, ex qua dolor oritur, & voluptas. Animo enim immortali aliam animi ſpeciem mortalem ineſſe ſapientes tradunt, quæ varijs affectibus ducatur.* Huc vſque Gutherius. Et in iſtam intemperanter Achillem ſeſe conuerſum, cum his figmentis Poëta deſignet: rurſus id comprobatur, quod de eius mente in Patrocli funere, ſuprà cum grauiſſimo Tertulliano concludebamus.

Guther. in Chrartio.

Ter. lib. de ani. c. 56.

Sed ad Chironis medicinam referre hoc pharmacum: nollem ea notione accipi, quâ paſſim apud Medicos χειρώνιον ἕλκος

Paul. Ægi. Med. li. 4.

ἕλκος *inſanabile vulnus* exponitur. Vnde & Virgilius, ſiue is ſit auctor, ſiue Euphorbius, vel vt nonnullis placet, Cælius Firmianus epigrammate ad inuidiam. Virgil. in append.

Viuit pectore ſub dolente vulnus,
Quod Chironia nec manus leuarit,
Nec Phœbus, ſoboléſve clara Phœbi.

Etenim ſi luctus & mœroris affectio, de qua nobis eſt ſermo, non niſi Chironia arte curari poteſt: videtur proinde vt Telephia, quod aiunt plaga, & inſanabilis æſtimetur. & ita cum iis tranſuerſum daremus: qui omnino neceſſariam in obitu chariſſimorum triſtitiam voluerunt.

Sed ne huiuſmodi velut præiudicio quodam nos morentur, qua ratione interpretari debeant, ex Maximo Tyrio exponemus. Sed prius illud fortaſſe non omittendum; quandoquidem ſermo incidit de Chironis arte: eam ſatis diuersè aliquãdo accipi. Iſidorus Hiſpalenſis veterinariam, id eſt, iumentorum medicinam facit, & in hunc ſenſum eius picturam, & vocis etymon trahit: ſed hic fortaſſe, vt ſæpè aliàs nugatur. Nec mihi arridet, quod Thrax ille Claudius Verderius, κτηνιάτρους Chironis Centauri ſectatores dicat. Sed de hoc auctore quid ſentiam opportuniorem Iſid. orig. lib. 3. Verd. in Cenſura, &c.

rem hac, quæ leuiſſima eſt, dicendi occaſionem optarem. Sidonius Apollinaris Chironis artem aliò tranſtulit, cum in Epiſtol. ad Agricolam ſcripſit. *Sanè contubernio noſtro Iuſtus adhibebitur, quem ſi iocari licet in triſtibus, facilè conuincerem Chironica magis inſtitutum arte, quàm machaonica.* Cuius loci explicationem Rigaltius in Onoſandrum, non minus ſcitè, quàm verè ad illud Diogenis reuocauit: qui duos Centauros peſſimè pictos cum vidiſſet. Πότερος τούτων, inquit, χείρων ἐστί; *vter iſtorum eſt Chiron?*

Sidonius li.2.ep.11.

Nic. Rig. in Onosā.

Itaque Sidonius vt Rigaltio & Sauaroni placet, inſcitiam Medici ridens, ait: non Machaonem eſſe, aut Medicum, nec etiã Chironem; ſed χείρονα, peiorem ſcilicet, & deteriore arte inſtitutum, & quod in laudem dicebat Ariſtenætus, πανάξιον τὸν ὄντως ἐπώνυμον ἰατρὸν, *Medicum verè dignum ſuo nomine.* idem locus apud Ariſtidem, in quo legitur ex Canteri verſione. *Nec enim ad Chironem ſtare oportebat eos qui domi præceptorem haberent, quo Chiron etiam ſecundum nomen multo erat inferior.*

Io. Sauaro in eruditiſſimis Comm. in Sidonium.

Ariſten. epiſt.13.

Sed redeundum ad Maximum Tyrium; & his quæ de affectibus dicta ſunt, huius auctoris conſiderationem adiiciamus.

Max. Tyr. diſſer.18.

mus. Tantam enim animi, & corporis ait eſſe connexionem, & congruentiam vt nullus animi, qui non ad membrum aliquod pertineat, motus ſit, nec ſenſus fieri in corpore, qui ipſius animæ non ſit. Itaque malorum omnium, qui nos ſauciant, duplex genus. Alterum ab animo incipit, & deſinit in corpus. Alterum cum ſuperiori directè pugnat: exorditur in corpore dolor ex vulneribus, conuulſionibus, exuſtione, & ſimilibus. Sed hic dolor, non corporis ſenſus eſt, ſed ipſius animæ, & contra illum nulla excogitari poteſt Stoicorum ἀναλγησία, & indolentia, vt re vera inſenſibilis efficiatur: & ad eum expellendum, à corpore incipienda curatio. Quoties verò triſtatur anima, afficitur pariter cum ea corpus, & tabeſcit, hoc eſt, quod pallere ſolet, quod attenuari, vt in iis fieri videmus, quos amor excruciat, quos paupertas conficit, quos mœror ſquallore inficit. Hæc mala, haud ex ſe inſanabilia ſunt, ſed tantum eo, quod non adſit, qui nos pharmaca ad id valentia condoceat, eáque applicet opportunè, vt & χειρώνιον τραῦμα, quod dixerunt veteres: vulnus ſcilicet haud abſolutè immedicabile, ſed quod ob ſui malignitatem,

medicam vix recipiat curam, & Chironem aliquem reſpectare videatur. Poëticè ergo Virgilius inuidiæ vulnus extulit, vt neque Chironi medicabile diceret. Quâ de re Tyrius Maximus inquit. ἐγὼ μὲν γὰρ ἀπορῶ εἴ τινα ἐξευρήσω δεινὸν τὴν τέχνην, κατὰ τὸν χείρωνα ἐκεῖνον, ἵνα μοι διπλᾶ τὰ ἀγαθὰ ἔλθῃ. *Ego quidem vehementer dubito an ſimilem alibi Chironi inuenire poſſim, cuius arte vtrumque ſimul bonum conſequar, hanc animæ ſcilicet corporisq́ ſalutem.* Et Pindarus nec immeritò optat Chironem reuiuiſcere:

Virg.epig. ad inuid.

Max. Tyr. ibid.

Pind. Pyt. ode 3.

ἤθελον χείρωνά κε Φιλλυρίδαν
εἰ χρεὼν τοῦθ' ἁμετέρας ἀπὸ γλώσ-
σας κοινὸν εὔξασθ' ἔπος
ζώειν τὸν ἀποιχόμενον
Οὐρανίδα γόνον εὐ-
ρυμέδοντα κρόνου
βάσσαισι τ' ἄρχειν Παλίου
φῆρ' ἀγρότερον,
νόον ἔχοντ' ἀνδρῶν φίλον οἷ-
ος ἐὼν ἔθρεψέ ποτε
τέκνον αἰωδυνίας
ἅμερον γυιαρκέος Ἀσκλαπιόν
ἥρωα παντοδαπᾶν ἀλκτῆρα νόσων.
Velim Chyronem Phylliridem
Si fas hoc è noſtra lingua

Commu

Commune optare verbum,
Reuiuiſcere mortuum,
Prolem latè potentem
Vranide Saturni,
Vallibusq́ imperari Pelij
Feram agreſtem,
Mentem habentem hominum amicam:
Qualis exiſtens nutrijt olim
Filium Incolumitatis
Membris vegetæ ſuauem Aeſculapium,
Heroëm omnigenorum propulſatorem morborum.

Sed quid Chironem requirimus, ſi alterum habemus Æſculapium? & is eſt Homerus: qui vtramque medicinam, in ſua admirabili poëſi exactiſſimè demonſtrauit; & vt eſt omnis Philoſophiæ auctor, lenitatem Epicurei, Stoicorum miſcuit ſeueritati, & ſuo remedio velut Epicuroſtoico quodam temperamento, vt ita mihi fas ſit nominare, mentem inſtruit, & ſenſus ad voluptates conuertit. Quibus autem animum communire opus ſit, iam ſatis ſupra indicatum: reliqua breuiter adiiciemus. Et primum illud non ambigendum: ſola ſorbitione, haud abſolui Homeri pharmacum, cum ipſius pharmacopoſias nullum Poëta recenſeat effectum.

Sed ſtatim ad Helenes narrationem deſcendat, & hanc Ægyptiam temperaturam

Homer. 4. odyſſ. ἔνθ' αὖτ' ἄλλ' ἐνόησ' Ἑλένη, Διὸς ἐκγεγαυῖα, *inter alia excogitaſſe Helenam*, expreſsè inquit, vt plura ſupereſſe aduerſus luctam præſidia, & ſuo carmine recenſita huiuſmodi documenta cõmonefaceret: ea autem vt vno verbo explicem, euocatio eſt. Nam cum omnis noſtra, tum ſenſio, tum cogitatio fiat per rerum ſpecies, à rebus ad ſenſus, & mentem deriuatas, & ea omnia conſultò tentanda ſint, quæ nec minimum nos ad triſtitiam conuertant: euocandus eſt ad ea obiecta animus, è quibus iucunditatem haurire, & lætitiam poſſit.

Inter autem euocamenta, tria præcipuè commemorat: cibos, Helenam, & ſomnum. quibus ea complector omnia: quæ in Hiſtoria, & Allegoria ſuperiùs nobis ſunt explicata. Nam etſi morbos non reuellunt ab animis, cui recta tantum ratione occurrendum: ſanant tamen commotiunculas illas primas, quibus adoleſcunt affectus. Et cum inde maximum prouentum: haud duxit Homerus ſilentio prætereunda. Percurram autem ſingula,

gula, intérque illud potiſſimum me in admiratione rapit. Quid eſt quod faciat ad Telemachi, Piſiſtratíque oblectamentum iam vndique Vlyſſis memoria, & inculpati Antilochi excitatis lacrymis, denuò Regem Menelaum inſtruere menſas, ac reiterare conuiuium? Hom.ibi.

ἡμεῖς ἢ κλαυθμὸν μὲν ἐάσομεν, ὃς πρὶν ἐτύχθη.

δόρπου δ' ἐξ αὖτις μνησώμεθα, &c.

Nos verò fletum relinquamus, qui prius incidit,

Cœnæ rurſus memores ſimus, &c.

Nec à primis epulis; longiuſcula temporis intercapedo, & famem, ſitímque, ciborum, potúſque copia profligatam docet frequentato carmine:

αὐτὰρ ἐπεὶ πόσιος, καὶ ἐδητύος ἐξ ἔρον ἕντο. Hom.ibi.

Quod Virgiliano iſthoc exprimitur. Virgil.8. Æneid.

Poſtquam exempta fames, & amor compreſſus edendi.

Quis hoc obiter factum dicet, & non potius ſummo iudicio, & doctrinam haud deſpicabilem continere? an ſi ſuperis placet, is erit crapularum & ingluuiei magiſter: qui temperantiæ, & frugalitatis præcepta frequentiſſimáq; exempla præſtitit?

nec ſibi diſſimilis in hoc Menelai conuiuio, vt notatum reliquit Suidas. *Nam Menelaus Hermiones nuptias celebrans*, ait, *& filij, & filiæ, & cum Telemachus ad eum veniſſet, aſſum Bouis tergum ſuſtulit, quod ei ipſi appoſitum erat.*

Suidas in Homer.

Ath. deipnoſ. lib. 1.

Vidit has repetitas epulas Athenæus, & ſingulariter eſſe: ſed non potuit Poëtæ mentem iſthac ſpeculatione attingere. Primum ſcilicet ſympoſium, hoſpitalitatis, & grati animi commune indicium. Alterum tantummodo ad luctus abuerruncationis documentum. Sed audiamus Athenæi verba, ἰδιάζων ἢ τὸ παρὰ Μενελάῳ εἰσάγει συμπόσιον. δειπνήσαντας γὰρ ποιεῖ ὁμιλοῦντας, εἶτ' ἀπονιψαμένους ποιεῖ πάλιν δειπνοῦντας, καὶ δόρπου ἐξαῦτις μεμνημένους, μετὰ τὸ κλαυθμόν. vertit Interpres, ſed non abſque lapſu, eóque grauiſſimo. *in Menelai conuiuio peculiare id eſt quod pranſi confabulantur, deinde lotis pedibus rurſum prandium inſtaurant, & de cœna poſtea cum gemitu atque lamentis ſermonem habent.* Quandoquidem apud Homerum, denuò inſtauratum conuiuium: omnem ab oculis hoſpitum abſterſit lacrymam, eóque peracto non ploratus, non gemitus, ſed confeſtim poſt Helenæ ſermocinationem abducuntur

tur in lectum : liquet iſtud ex primoribus Homeri verſibus : quos modo adduximus, cuius verba, ſuis verbis Athenæus inſerſit. Itaque aliter, & ſi libet hunc in modum verti poteſt. *Peculiare autem*, Homerus, *apud Menelaum inducit conuiuium. Pranſos ſiquidem facit confabulari, & lotos iam rurſum poſt lacrymas conuiuari, & cœnæ memores fingit.* Idem Homerus haud indigna quæ ad hunc locum aſſuamus in Iliade cecinit: Homer. Iliad. 19. Palladas in Florileg. lib. 1. c. 63.

γαστέρι δ' οὔ πως ἔστι νέκυν πενθῆσαι Ἀχαιούς.

Non licet inani deflere mortuum ventre.

Sed, μεμνῆσθαι πότιος καὶ ἐδητύος.

Meminiſſe potus & cibi.

Et alibi, adiecto exemplo, quod etiam Seneca aduertit: Senec. epiſtol. 63. Homer. iliad. 24.

καὶ γάρ τ' ἠΰκομος Νιόβη ἐμνήσατο σίτου

τῇ περ δώδεκα παῖδες ἐνὶ μεγάροισιν ὄλοντο.

Nam & Niobe pulchricoma memor cibi fuit,

Cui duodecim liberi in ædibus obierunt.

Plinius addit rationem, & tamquam ad Homeri Scholium. *Nullius non ira luctúſque triſtitia, & omnis animi impetus cibo mollitur.* Quamobrem nec exquiſita edulia, & quæ ipſius Helenes cibi vocabantur (Ephippus enim apud Athenæum, ſuaues Plin. li. 22. cap. 24.

Eraſm. in Adag. Ioui cerebrum. Heraclit. in Pont.

cibos τῆ ἑλένης βρώματα dictos indicat) & ipſæ Apicianæ artes malæ, ſi tantũ ad hoc remedium. nec immeritò apud Locros, quibus leſſu mortuos proſequi interdictum: defunctum, ἐπειδὰν ἐκκομίσωσιν, εὐωχεῖν, *poſtquam elatum funus eſt, conuiuia agitant.* Qua prudenti diſciplina magnus vir, & Orator Pollio Aſinius edoctus, ne dum intra quartum diem, quo Aterium filium amiſerat, vehementius quam vnquam declamauit; ſed eodem quo extulerat cœnauit. quod & D. Auguſto reſpondiſſe refert Seneca, cum mortuo in Lycia Cæſare per codicillos quæſtus eſſet: quod in magno & recenti luctu ſuo, homo chariſſimus pleno conuiuio cœnaſſet.

Senec. l.4. declam. in proœm.

Itaque indignam boni Philoſophi, illam Hieronymi Cardani ſententiam iudicabis: quæ auxilia aduerſus luctum pericula tria ſtatuit, lacrymas, ſuſpiria, & inediam: vt ita lugere aduerſus luctum ſit adiumento: vt contra ægritudinem ægreſcere, & aduerſus lethargiam indormire. quod nemo ſanæ mentis ita eſſe exiſtimabit. Nec culpet quiſpiam minus aptè ad has epulas referri exhilarãtia medicamenta. ídque ſi ex vſitata medendi ratione

Cardan. de ſubt. li. 12.

argua

arguatur, profectò bene. cum potiones frequententur ſcrupulatim confectæ, mille rebus mixtis coinquinatæ, quas nec olfacere tuto, & abſque ſtomacho valemus.

Sed nos iuxta Homeri mentem, ex doctrina Ægyptiorum loquimur. Hi autem ἰατρικὴν ἐξεῦρον, vt clarè inquit Iſocrates, ἐπικουρίαν οὐ διακεκινδυνευμένοις φαρμάκοις χρωμένην, ἀλλὰ τοιούτοις, ἃ τὴν μὲν ἀσφάλειαν ἔχει ὁμοίαν τῇ τροφῇ καθ' ἡμέραν, τὰς δ' ὠφελείας τηλικαύτας, ὥστε ἐκείνους ὁμολογουμένως ὑγιεινοτάτους, καὶ μακροβιωτάτους εἶναι. *Aegyptij medicinam inuenerunt, non eam quæ periculoſis medicamentis vtitur: ſed eiuſmodi, quæ cum æquè tutò ſumi poſſint, vt cibi quotidiani, tantas vtilitates habet, vt nemo neget, eos ſaluberrimis eſſe corporibus, & diutiſſimè viuere.* Iſocrat. in Buſir. laudat. Adhibent tamen, vt ſuperiùs diximus, Medicorum ſapientiſſimi ſub Nepenthus epigraphe, etiam Ægyptiorum, id eſt, ſpagyrica, vt aiunt, arte nonnulla medicamina, quæ haud in rem præſentem ſperno, ſed non mei iuris eſt ea vel recenſere, vel approbare. Præſtat tamen eorum obtemperari conſiliis. Subſequitur ab Helena ſolatium, tum forma, tum interuentu, & allocutione. Et primum vt hinc exordiar,

tam illuſtris fœminæ, in ipſo triſtitiarum punćto articulóque aduentus, & præſentia, dilui lućtum dulcedine ſocietatis demonſtrat. Nam cum miſero inſtrumentum mortis ſit ſolitudo, hic magnopere eam cauendam eſſe Poëta docuit, itémque alibi de Bellerophonte verba faciens, his verbis:

Homer. 6. iliad.

ἤτοι ὁ καππεδίον τὸ Ἀλήϊον οἶος ἀλᾶτο

ὃν θυμὸν κατέδων πάτον ἀνθρώπων ἀλεείνων.

Cic. lib. 3. Tuſcul.

Et vt Cicero vertit,

Qui miſer in campis mœrens errabat Aleis
Ipſe ſuum cor edens, hominum veſtigia vitans, &c.

Rut. Claudius itin. lib. 1.

Notauit iſtud idem Rutilius Claudius, cuius verſus:

Sic nimiæ bilis morbum aſſignauit Homerus
Bellerophontæis ſollicitudinibus:
Nam iuueni offenſo ſæui poſt tela doloris,
Dicitur humanum diſplicuiſſe genus.

Et quamuis, χρυσοῦν ἐστὶ χρῆμα ἐρημία, *aurea res ſolitudo*, eſt qui cum Antiphide aſſerat, & prudentes, ſapientéſque viri confirment; nam hoc ex Philoſophia lucrum, iuxta illud Antiſtenis: τὸ δύνασθαι ἑαυτῷ ὁμιλεῖν, *poſſe cum ſemetipſo verſari*: Re vera tamẽ in ipſa ſolitudine, aut Deus, aut

aut Bellua, vt dici ſolet, cum huiuſmodi quidpiam ſit, vt bonos ſecum viuere doceat: malis improba omnia perſuadeat,& hinc vitiis obbruteſcant ſuis. In luctus verò ægritudine, cum in tumore ſit animus, haud tutum vitam degere ſolitariam. hinc illud Senecæ eſt: *Lugentem timentemq́ custodire ſolemus, ne ſolitudine malè vtatur.* Haud igitur occurrit Hoſpitibus Helena, neque in primis interfuit epulis, ſed poſt excitatas Vlyſſis commemoratione lacrymas, in eorum conſpectum venit: ſiquiquidem vt Philemon Comicus dicebat, Senec.epiſtol.10. in Frag. Philem.

——ἐπὰν τις τυγχάνῃ λυπούμενος
ἥττον ὀδυνᾶται, φίλον ἐὰν παρόντ᾽ ἴδῃ.

---*quando mæror quempiam occupauerit,*
Adeſſe amicum ſi videt, mæret minus.

Nam dulce afflicto eſt εἰς ὄμματ᾽ ἀνδρὸς φίλου ἐμβλέπειν, *in oculos amici luminis inſpicere*, vt inquit Euripides. Nec cum adeſſet Helena, ſilentium continet, ſed loquitur, & alloquitur.

Hinc narratio illa quam tantopere in delinimentum mœroris Macrobius, & Plutarchus ſunt admirati: vt eam ſolam, aliúdque nihil Nepenthes eſſe contenderint. Et quidem præter hoc, quod ſuperiùs

rius minimè verum eſſe probauimus: magnam vim, atque efficaciam volens, libénſque impertior. Illud inſuper addo: huiuſmodi narrationem, non ſolum ὅπως ἀναγκαῖον τῷ ποιητῇ ἐνταῦθα τὸ τῆς Ἑλένης ἐπεισόδιον, vt inquit Euſtathius: velut neceſſarium epiſodium, ad quarundam rerum de Vlyſſe cognitionem, quæ aliunde ſciri non poſſent: ſed principaliter, & ex propoſito ab Homero confictam in lugentium hoſpitum delectationem, & veri Nepenthus complementum. Quod ipſius Helenæ verba, per quam manifeſtè aperiunt.

Homer. 4. odyſſ. ἤ τοι νῦν δαίνυσθε καθήμενοι ἐν μεγάροισι,
καὶ μύθοις τέρπεσθε· ἐοικότα γὰρ καταλέξω.

Quare nunc conuiuamini ſedentes in domibus,
Et ſermonibus delectamini. decentia enim ordine dicam.

Rurſum, & in hac cauſa, illud minimè prætereundum quod huius Helenæ orationis efficaciam ſummopere exauget, vt deſperandum ſit vnquam ægreſcenti alicui id contingere poſſe ſolatium, cuius ad exemplar, vtque Poëtam decet admirabile, hoc tale ab Homero proponitur, & illud eſt, vt iam monuimus: Helenæ pulchritu

chritudo, & ornatus. De qua formoſitate, ſi aliqua exordiri vellem: rem profectò ſuperuacaneam agerem, cum ſatis Græcorum Hiſtorijs, Aſiæ, atque Europæ contentione ſit clara: & paſſim Poëtarum occurrant teſtimonia, nec deſint optimi Oratores: qui peculiari ſermone eius laudes celebrauerint: vt Gorgias, Iſocrates, eumque æmulatus Lucianus, ſiue quiſquis ille fuerit: qui Charidemum, vel de pulchritudine dialogum ſcripſerit, ad hãc reſpexit Homerus: Helenæ ſpeciem Deæ ſimillimam faciens, cum ait: Gorgias orat. de Helena. Iſoc. Hel. laud. Lucian. in Charid.

ἐκ δ' Ἑλένη θαλάμοιο θυώδεος ὑψορόφοιο Hom. ibi.
ἤλυθεν, Ἀρτέμιδι χρυσηλακάτῳ εἰκυῖα.
Helena verò ex Thalamo odorifero excelſo
Egreſſa eſt, Dianæ aureum arcum tenenti ſimilis.

Et Athenæus notat, Telemachum, Piſiſtratúmque adeò Helenes pulchritudine captos, vt propè eam taciti ſederent. πρὸς τὸ περὶ βόητον ἐκκεκωφωμένοι κάλλος, velut celeberrima illius forma exurdati, & attoniti. Ath. deip. lib. 5.

Pulchritudo verò eloquentiæ coniuncta, quantas ad alliciendos animos vires habeat: Phauorinus apud Stobæum, non indigno, quod huc transferatur elogio Stob. ſerm. 159.

gio demonſtrauit. ἱκανὸν μὲν οὖν ἴσως, καὶ τὸ τῆς ὄψεως, μεῖζον ἂν ᾖ ὁ καλὸς καὶ αἱμύλος ἢ καὶ λεκτικὸς, λέγε, ὦ νεανίσκε, λέγε Ἀντίλοχε, γλυκερώτερον Νέστορος ἐρεῖς. λέγε Τηλέμαχε, σφοδρότερον Ὀδυσσέως ἐρεῖς. λέγε Ἀλκιβιάδη· κἂν μεθύῃς, ἀκουσόμεθα τοῦ μεθύοντος ἡδέως. τοιοῦτόν ἐστι τὸ καλὸν εἶναι. εὐφραίνει μὲν βλεπόμενος, εὐφραίνει δὲ ἀκουόμενος. εἰ δὲ τὸν κατὰ Πλάτωνα τὸ θαῤῥὸς ἦν. εἶπον ἂν ὅτι καὶ πάσας τὰς αἰσθήσεις ὁ καλὸς εὐφραίνει, καὶ οὐκ ἂν ἔδεισα τὴν εὐωχίαν τὴν τῶν καλῶν. *Satis forſan fuerit, vel ſola facies, magis ſi ſimul formoſus ſit, facetus & affabilis. Dic igitur adoleſcens, dic Antiloche. Suauius Neſtore loqueris. dic ô Telemache: vehementius Vlyſſe dices. dic Alcibiades, & ſi inebriatus ſis, libenter ebrio tibi auſcultabimus. Huiuſmodi res eſt formoſum eſſe, iucunda viſu, delectabilis auditu. & vt cum Platone dicam, ſenſus omnes formoſus delectat. quare pulchritudinis epulo frui non dubito.*

Itaque ad extulendum luctum, animíque iram, & furorem eliminãdum, in ſpecioſiſſimis formis oblectationem aucupari, cum intuitione, tum alloquio, ac mutua conſuetudine par eſt: & quidquid inde voluptatis haurire, quod minimè honeſtis moribus, & Chriſtianæ religioni officiat.

Qua

Quapropter, dicam cum peruetuſto Poëta; illúdq; libenter in his caſibus ſuadebo: Cn. Maſi apud A-gel. lib. 15. cap. 25.

edulcare conuenit vitam,

Curasq́ acerbas ſenſibus gubernare.

Sed ſpontè haud ſubiiciam,

Sinuq́ amicam recipere frigidam caldo

Columbatamq́ labra conſerens labris.

Quamuis hoc voluptatis genere ad alleuandum curas, ait Cardanus, nihil ſit melius. Haud certè illud præteriit Epicurus, qui cum leuationem ægritudinis potiſſimum in reuocatione ad contemplandas voluptates poſuiſſet: inter eas, *Saporem*, numerat, inquit Cicero, *corporum complexum, & ludos atque cantus & formas eas, quibus oculi iucundè moueantur.* Plutarchus puellarum nomina recenſet, Leontium, Boidium, Hedieia, Nicedium circa hortum Epicuri frequentantia ſcorta. Cardan. de ſub. lib. 12. Cic. lib. 3. Tuſcul. Plut. quod non poſſit ſuauiter viuere.

Nec ad ſedandam iram, imbecillis ipſa Helenes elegantia. Siquidem Chryſippus apud Galenum, & Clemens Alexandrinus notant ex Euripide: Menelaum, poſt Troiam captam, cum impetu ferretur ad occidendam Helenam, vt quæ tot fuiſſet cauſa malorum: ſtupore adeò ob pulchritudinem correptum, vt id non potuerit efficere. vnde illa exclamatio: Galen. de dog. Hipp. & Plat. l. 4. cap. 12. Cle. Alex. ſtrom. li. 2. Eurip. in Troad.

Ergo

Ergo hebetantur enſes pulchritudine.

Detinetur quippe tali obiecto animus, & ita eius rapitur admiratione, vt ad hoc vnum propriæ naturæ lenocinio intentus, cæteras omnes nedum moleſtas, ac triſtificas poſthabeat curas, ſed & eas quæ ad corporis ſubſidium, & ad vitæ inſtitutum ſunt neceſſariæ.

Dio. Chr. orat. 12. Quamobrem Dion Chryſoſtomus Homericæ doctrinæ ſtudioſiſſimus, ac eloquentia præcellens, Nepenthus vires expreſsè tranſtulit ad pulchritudinem; & quod mirandum, non ad humanam, corporis ſcilicet animæque gratificantis ei decus formam, membrorum vita, colorum lumine, oculorum irradiatione, motúſque concinnitate præſtantem; ſed ad immobilem, mutam, demortuámque, vt ita dicam Phidiæ Sculptoris ſtatuam. Aítque (nec enim à propriis verbis tam aurei ſcriptoris temperandum:) Ἀνθρώπων δὲ ὅς ἂν ᾖ παντελῶς ἐπίπονος τὴν ψυχὴν, πολλὰς ἀπαντλήσας συμφορὰς, καὶ λύπας ἐν τῷ βίῳ μηδὲ ὕπνον ἡδὺν ἐπιβαλλόμενος, καὶ ὅς δοκεῖ μοι κατεναντίον στὰς τῆς δὲ τῆς εἰκόνος ἐκλαθέσθαι πάντων, ὅσω ἀνθρωπίνω βίω δεινὰ καὶ καλεπὰ οἴεται παθεῖν. οὕτω σύ γε ἀνεῦρες καὶ ἐμηχανήσω θέαμα ἀτεχνῶς.

Νηπεν

Νηπενθὲς τ' ἄχολόν τε κακῶν ἐπίληθες ἁπάντων.

Τοσοῦτο φῶς, καὶ τοσαύτη χάρις ἔπεστιν ἀπὸ τῆς τέχνης.

Id eſt,

Ex hominibus verè etiam ſi quis fuerit omnino afflictus, animi multas exantlans calamitates, ægritudinesq́ in vita, neque ſomnum admittens dulcem, is mihi videtur è regione ſtans huius imaginis obliuiſci omnium poſſe, quæ humanæ vitæ atrocia, & difficilia accidere ſolent. tale tu quidem reperiſti, & machinatus es ſpectaculum, verè

Luctum adimens bilemq́ maliq́ obliuia præbens.

Tanta lux, tantaq́ illi gratia ex arte addita eſt. Et Damocharis Grammaticus non veritus eſt concinnitatem cuiuſdam lauacri, itidem expreſſa ad hunc Homeri locum illatione, laudibus celebrare, & eius carmina habes in Florilegio.

Ad huiuſmodi etiam auocamenta trahas oportet, quæ de ſplendida Menelai æde, & inſtructiſſima, ſumptuoſiſſimáque eius ſupellectile Homerus narrat; nec quidquam, me iudice, congruentius, magíſque ad rem. cum eorum pulchritudinem affectatè deſcribat: & Vlyſſis filium ita

Florileg. lib. 4. c. 19.

Homer. odyſſ. 4.

ita admiratum eam dicat, vt ad Piſiſtratum in hunc modum ſit allocutus:

φράζεο Νεστορίδη τῷ ἐμῷ κεχαρισμένε θυμῷ
χαλκοῦ τε στεροπὴν, καὶ δώματα ἠχήεντα.
χρυσοῦ τ᾽ ἠλέκτρου τε, καὶ ἀργύρου, ἠδ᾽ ἐλέ-
φαντος
Ζηνός που τοιήδε γ᾽ ὀλυμπίου ἔνδοθεν αὐλή.
ὅσσα τὰ δ᾽ ἄσπετα πολλὰ σέβας μ᾽ ἔχει εἰσο-
ρόωντα.

——*Animo gratiſsime noſtro*
Aſpice Neſtoride, Pyliorum gloria celſa,
Aeris fulgorem, & reſonantia tecta coruſco
Auro atque electro nitido, ſectoq; elephanto
Argentoq; ſimul, talis Iouis ardua ſedes,
Aulaq; cælicolum ſtellãs ſplendeſcit olympo.
Hæc immenſa adeò mirandaq; tecta vidẽtes
Detinuere, ſtuporq; inſignis fixit in arte.

Neque iſta Telemachi admiratio, ſtatim in primo ædium occurſu, velut rerum nouitate capti, viſíſque attoniti, quod naturaliter accidere ſolet: ſed poſtquam viſendi, obſeruandíque iam ſatias cœpiſſet fieri. Dixerat quippe paulò ante Homerus:

Hom. ibi.

αὐτοὺς δ᾽ εἰσῆγον θεῖον δόμον οἱ δὲ ἰδόντες
θαύμαζον κατὰ δῶμα Διοτρεφέος βασιλῆος.
ὥστε γὰρ ἠελίου αἴγλη πέλεν ἠὲ σελήνης
δῶμα καθ᾽ ὑψερεφὲς Μενελάου κυδαλίμοιο

αὐτὰρ ἐπεὶ τάρπησαν ὁρώμενοι ὀφθαλμοῖσιν.
Id eſt:

Vt regis pariter domus eſt intrata Laconis,
Regali luxu mirantur regia tecta
Oebalij Atridæ iuuenes heroibus orti.
Qualis Phæbeus ſplendor, Phæbeſq; micãtis
Excelſa regis. ſic luſtrant ſingula tectis:
Miratur, facileſq; oculos fert omnia circum
Læſus, vterque ſuos, Ithacoq; & Neſtore natus:
Hoſpitio capitúrque domo: vt iam ſingula viſu
Percurrere ſatis velut oblectamina ſedis.

Et huiuſmodi iterationem, non ταυτολογία, & Poëtæ vitio dabimus: cuius ſi ingenium propè diuinum, ſi ætatem quã vixerit, ſi vatum antiquiſſimorum mores conſideres, & eius ſapientiæ celebratiſſima encomia: nihil vnquam ceciniſſe mecum fateberis, quod non prudenter excogitatum, ex induſtria diſpoſitum, & in alicuius rei vtile dixeris documentum.

Itaque vt in repetitis epulis rectè admonebamus: non abs re domus elegantia, auri, argenti, electri eboríſque elaborata artificia bis contemplantur, extolluntúrque: ſed vt intelligas iſthic Homerum naturam rerum ſecutũ eſſe, vt doce-

ret ſimpliciter quid in noua obiecta, eáque delectabilia perſpicientibus accidere ſoleat, quod Regiam magnificentiam, & nuptiarum apparatum, quæ tunc temporis apud Menelaum celebrabantur conueniret. Rurſus ceu inter alia excogitata ponderantur: quæ Helenæ pharmacum conſequuntur. Quod ſi hoc modo non res ſe haberet, haud Crantore plenius, & melius aduerſus luctum Poëtam noſtrum concinnaſſe remedia dicendum foret. Sed modò in hac re plerique hominum perperam faciunt, cum tetris veſtibus, atratíſque aulæis ſeſe, ac totam domum enigrantes, amotis pictorum tabulis, ac cæteris ornamentis: vnicè ſtudent, vt mœrores, & luctus ſibi comparent, & aſciſcant. Cum prorſus in contraria ſtudia incumbendum eſſet. *quodq́ nunc facimus,* vt verbis Ciceronis dicam, *quum laxati curis ſumus, vt ſpectare aliquid velimus, & viſere:* id multò tunc faciendum accuratiùs, & ſigna, tabulas pictas, vaſa celata mirari, & quodcumque vel ab arte, vel à natura commendatur inſpicere, & contemplari debemus. Alibi etiam id docuit Homerus, nam clypeum miro artificio ab Vulcano fabrefactum, quem vniuerſum cœlum

Homer. iliad. 19. Themiſt. grat. 3.

lum continere fingit, Solémque ac Lunam, & è regione Solis, mare, atque terram, arantéſque inſuper, & vxores ducentes, litigantes, ac bellum inter ſe gerentes, cum Thetis ad Achillem Patrocli necem lugentem attuliſſet: continuò eo ſpectaculo captus diluto mœrore inquit Poëta:

τέρπετο δ' ἐν χείρεσσιν ἔχων θεοῦ ἀγλαὰ δῶρα.

Oblectabatur, in manibus tenens Dei ſplendida dona.

Ecquis niſi planè μισόκαλος his non capitur oblectationibus, quibus detineri bonos, prudentes, & ſtudioſos viros video? Io. Baptiſta Melior, iam inter cauſarum Patronos eloquentiſſimus, nunc magni nominis Conſiliarius: quandiu non laborioſiſſimæ dignitati, non familiæ, ſed ſibi viuere, quod per pauxillum licet, nihil dulcius habet, quam ſelectiſſima pictorum artificio delineamenta perſpicere, ac veterum numiſmata, & quidquid ab arte, & vetuſtate laudem meretur expendere. Mattheo Hieronymo Maſſæ, non tam prodeſt ad ſedandas curas πανσιλύπου lectus; quàm multiplex marmorũ, nummorum, gemmarúmque admiranda congeries. Franciſcus Antonius Purpu-

ra I.C. & hiſtoriarum peritiſſimus, ſeu alter Iouius, illuſtrium virorum præcipuè Regni Neapolitani æreas imagines, vt ſtudioſè perquirit, ita in maximum ducit cogitationum leuamẽtum. Laudo etiam, ac cum iucundiſſimis hiſce occupationibus floſculorum contemplationem annumero; ſi ij quidem, non ad hortorũ pompam, quod ætate noſtra commune magnatum fauſtum, ſed tantum animorum cauſa Lypſiano ſtudio colantur: & non immeritò inter eos ſeſe oblectat Io. Andreas Fannettaſius, vt flos eſt ipſe ingeniorum, & literarum, virtutum odore pręſtantiſſimus.

Lypſ. de Conſ. li. 2. cap. 2.

Sed poſtquam odoris mentio, nec vnguentorum modeſtas delicias reſpuo, vel ipſius Poëtæ admonitu: qui Helenam ante Telemachi Piſiſtratiq; conſpectum ἐκ θαλάμοιο θυώδεος, *ex Thalamo odorifero* prodiiſſe fingit, vt nullus ſit ſenſus, cui ad tollendum luctum non aliqua paranda delectatio. Et ex Ægyptiorum moribus eſt: quibus odores in pretio habiti, & mixtura quædam ſedecim rerum in vnum compoſitarum, quam κῦφι vocant. Hæc teſte Plutarcho ſuauem emittit, vtilémque exhalationem: quâ aër mutatus ſpiritu

Vid. Leuiniũ Lemnium de Nat. mira. lib. 1. c. 16.

Mercur. var. lect. lib. 2. c. 19.

Plutarc. de Iſid. & Oſirid.

ritu

ritu ſuo, etiam corpus afficit, temperiémque blandam adipiſcitur, & moleſtiam, ac vehementiam diurnarum curarum, quaſi vincula quædam animi citra ebrietatem relaxat, facultatémque animi imaginatricem, & ſomniorum capacem læuigat, inſtar ſpeculi puriorémque reddit; non minus id quidem efficaciter, quàm lyræ ſtrépitus, quibus ante ſomnum Pythagorei vtebantur.

Sed ſupereſt vt de hoc etiam aliquid dicamus: quod inter luctus auocamenta ſuprà commemorauimus. De eo autem primum, quid dicat Homerus notandum eſt, deinde quid ex Homeri loco Athenæus. Inquit autem Poëta: Homer. odyſſ. δ. Ath. lib. 5.

ἀλλ' ἄγετ' εἰς εὐνὴν τραπείομεν ἡμέας ὄφρα,
καὶ ἤδη
ὕπνῳ ὑπὸ γλυκερῷ ταρπώμεθα κοιμηθέντες.
Agite, dum in lectum nos abducite, ſomno
Vt blando iam dormientes recreemur.

Ex hoc loco colligit Athenæus, doceri nos ab Homero, eos, qui ad conuiuium accerſuntur: oportere conuiuatorem admonere, & rogare ſibi vt exurgere, & abire liceat. eius verba, *διδάσκει δ' ἡμᾶς Ὅμηρος: ὅτι δεῖ τὸ τοὺς κεκλημένους ἐφ' ἑστίασιν παρακαλεῖν ἀπανίστασθαι τοὺς κεκληκότας*: additque

ad id confirmandum alterum Homeri locum; quo Pallas, quæ ſe Mentorem eſſe aſſimulabat, Neſtorem compellat his verbis:

Homer. odyſſ. 3.

ἀλλ' ἄγε, τάμνετε μὲν γλώσσας, κεράσσασθε δὲ
οἶνον,
ὄφρα Ποσειδάωνι, καὶ ἄλλοις ἀθανάτοισιν
σπείσαντες, κοίτοιο μεδώμεθα· τοῖο γὰρ ὥρη.

Agite dum, ſcindite linguas, vinum miſcete
Vt Neptuno, & alijs Dijs immortalibus
Cum libauerimus, de cubili nos curemus, id enim tempeſtiuum eſt.

Ego quidem multum vetuſtiſſimo ſcriptori defero, ſed in hac re aliter ſentio, neque id placuiſſe Homero, imò potiùs in via morum, quam maximè peccare illos exiſtimo: qui ad cœnam, & hoſpitium recepti fidei, beneuolentię, atque inuitantis moderationi non ſe totos committũt. Nam quid iſthæc compellatio? niſi diſcubitus, vt æquo longiores culpare; hoſpitem, vt improuidum arguere: eíque imponere modum? Quòd ſi ſemper indecens, eo magis, cum quis inferior, vt Telemachus, apud Principem, vt Menelaum diuerſatur; quamuis non me fugiat liberum, ſed ſapienter, Omuli ad Antoninum Pium

Iulius Capitol.

Pium reſponſum. *Cum in domum alienam veneris,& mutus,& ſurdus eſto.* Si ad finem noſtra non properaret oratio: pluribus id conuincerem. nunc tantum cum Poëta res erit. Qui ſi ita conuenire iudicaſſet: nulli magis quàm Vlyſſi, qui prudentiæ, & ſapientiæ exemplar eſt in huiuſmodi documine proſpectum foret.at ipſe in Alcinoi conuiuio à Rege cum aliis cubitum ablegatur.nec vadit, priuſquam à ſeruo ſit aduocatus.

ὄρσο κέων ὦ ξεῖνε, πεποίηται δέ τοι εὐνή. Homer. odyſſ.li.7.

Surge dormiture Hoſpes, paratus eſt tibi lectus.

Sed qua ratione, dices,aliter in locis ab Athenæo propoſitis obſeruatum? tangam prætereunte manu. Apud Neſtorem perſonata deitas Mentorem fingit; ſed re vera Palladem agit, nec ſui muneris obliuiſcitur, ſumitque à diuinitate fiduciam. Proinde monet de ſacrificio,de libatione, de tempeſtiuitate dormiendi, cæteráque quibus paulatim ſe Deam indicans, Neſtorem in obſequium Telemachi, ſua auctoritate conciliat. Apud Menelaum verò, vt rem noſtram agamus, abſurdiuſculè factum; ſed proculdubio Nepenthus cauſa, vt inde intelligeres: curandum iis

eſſe de ſomno, quorum animos mœror inuaſit, vt in Priamo luctuoſiſſimo ſene alibi euidentiùs demonſtrauit. Quamobrem & ſoporifera tentanda. Cardanus ait ſe Solano vſum. Opium ex his, quæ diximus maximè excellit. Nolo tamen Turcarum mores, ob neceſſitatem repetendi hic exornare. Opportunius rigari vino ſed Laconicè, & nonnunquam vt ait Seneca vſque ad ebrietatem, cum inde ſopor, & lætitia. Nam rectè Critias huiuſmodi potationem, inquit:

Homer. Iliad. l. 24.

Seneca de tranq. ani.

πῶς θ᾽ ὕπνον ἥρμοσε τῶν καμάτων λιμένα.
Ad ſomnum conferre, qui laborum portus eſt.

Et Homerus noſter,

οἶνον τοι Μενέλαε θεοὶ ποίησαν ἄριστον
θνητοῖς ἀνθρώποισιν ἀποσκεδάσαι μελεδῶνας.
O Menale Dij vinum fecere beati,
Vt curas animi pellat mortalibus acres.
Sic tu SAPIENS FINIRE *memento*
Triſtitiam vitæq. labores
Molli Plance mero.

Horat. l. 1. ode 6.

Et vrgente triſtitia, vinum leniter mandragora, alióve pharmaco medicabimus: vt cum ceſſatione ſenſuum, quæ ſomnus eſt, reliqua luctus adminicula diluantur.

Hinc

Hinc Chironia illa admonitio, triſtem ægrimoniam vino cantúque alleuare, vt dignum ſapientiſſimi prudentiſſimíque auctoris conſilium reputetur: eo ſenſu concipienda eſt, vt muſica, vel intimam animorum compoſitionem deſignet, de qua nos egimus, vel ea, atque vino extima corporis, & principis pharmaci appendicula refectio comprehendatur, non ad ſolam voluptatem, ſed ſobriter ad virtutem, & hanc iucũditatem comparandam: quibus integrum Nepenthes ex Homeri doctrina perficitur. Sed quia flores, odores, cibi potúſque, & quæ alia ſenſuum ſunt illecebra permittitur: hanc Homeri doctrinam eodem naſo ſuſpendet aliquis, quo Cicero Epicurum irridet. *Ad hanccine igitur vitam,* inquit, *Telamonem illum reuocabis, vt leues ægritudinem? & ſi quem tuorum afflictum mœrore videris, huic accipenſerẽ potiùs quàm aliquem Socraticum libellum dabis?* Cic. Tuſc. lib. 3. ὠυλῶν (vel ὑδραύλεως ita etiam legitur) *hortabere vt audiat voces, potiùs, quàm Platonis? expones quæ ſpectet florida & varia, faſciculũ ad nares admouebis, incendens odores, & ſertis redimiri iubebis, & roſa?* Nec multo poſt. *Eripiamus huic ægritudinem. Quomodo? Collocemus in culcitra plumea, pſaltriam adducamus* Crit. apud Ath. li. 10.

mus, hedychrum incendamus, demus ſcutellam dulciculæ potionis, aliquid videamus etiã cibi. Sed quanto hic in errore verſaretur, vel ipſe Tullius edoceret. nam eatenus culpat Epicurum: quatenus pro Socratico libello accipenſerem det, & hortetur potius ad hydraulicam ſymphoniam, quàm ad Platonis dogmata. Qui autem Socratico plenus grege, diuinæ Philoſophiæ puriſſimos latices hauſerit: huic & conquiſitiſſimi cibi, atque omnis huiuſmodi voluptatis contemplatio ad abſtergendum luctum potiſſima, & neceſſaria medicamenta. nec fruſtra iſtud Homeri pharmacum Epicuroſtoica temperatura cõcinnari diximus. nam nec ἀπάθειαν, & ſtuporem animi cum Stoicis abſolutè præcipit: nec eneruari voluptatibus, ac molli inertia diffundi permittit. Et hac ratione deuitatis alterutræ ſectæ vitiis, ſuper omne ſapientiæ culmen eminentiſſimus Poëta: veram in his morbis, humanæque vitæ conuenientiſſimam medicinam adinuenit. Et quemadmodum Plato compotationes, & choræas Liberi patris, ſub moderatione legis coërcuit: vt habita ratione temperantiæ, eas non modo commendabiles ſed vtiles, & neceſſarias fecerit: ita ſi non effuſè & teme

Plat. lib. 2. de legib.

temerariè,ſed ex huius pharmaci præſcripto ſenſuum voluptatibus quis vtatur, longè abeſt vt inſanientis Epicuri ſapientiæ inſimuletur, cum omnia ad virtutem, & rectam rationem dirigantur, neque in alia re maiora,& ſolidiora eius adminicula,vt planè iam ſuperiùs demonſtratum.

Hoc igitur medicamen, quotus quiſq; ſibi ſapit, repoſitum in mentis myrothecio ſummo ſtudio colere, & conſeruare debet: vt quandocunque opus, eſt ſanè perfrequenter,ex eius copi pectore promptet, atque præſentiſſimo ſubſidio ingruenti occurrat infelicitati,vt magis eluſiſſe videatur fortunæ ictum,quam vulneri medicinam feciſſe. Eſt equidem ita natura comparatum, vt hominibus nec perpetuæ adſint felicitates, nec perennent infortunia. Lacrymas conſolatione exiccari, extremáque gaudia luctibus dilui: cum Iuppiter vt eſt apud Homerum binis doliis quę promptim ad manus habet,bona,maláque diſtribuat. Homer. iliad.24.

Sed quid inter ſapientes,& cæteros homines conſtaret; ſi præter hanc vniuerſæ naturæ temperiem, ſuis conſiliis ſubducere ſeſe malis aliquo modo non valerent? Sub Ioue pluuio,vel frigido eos im-

ber,

ber, frigúſque tangit: qui nec focum, quo caleſcant, nec operimētum quo muniantur habent. At prudens, & catus vir hæc omnia anteuertit. Denaſcuntur igitur, qui nobis peroptatè, & iucunditer nati ſunt; ſi ſapiens fuero illico exuerras non ædibus, ſed animo faciam: & ab huiuſmodi angoribus, hauſto Helenæ poculo ad mentem conſiliúmve facienti, purgatum, defæcatúmque reddam, & ſenſus ad diuerſa, eáque delectabilia deflectens, mihi ipſi ſuppetias feram. ſtultus verò, & infrugifer homo ſibi præſto eſſe nequit, & benignitatem naturæ opperitur: quæ dupliciter his malis mederi ſolet. Vno modo, propter maioris boni ſuperuenientiam: quod Pindarus more ſuo, nobiliſſimè expreſſit.

Pindarus olimp. ode 2.

πένθος
δὲ πίτνει βαρὺ
κρεσσόνων πρὸς ἀγαθῶν.

Sed luctus opprimitur grauis à potioribus bonis.

Festus in verbo, minuitur.

Quamobrem apud Romanos indicebatur priuato luctui finis, *cum liberi naſcerentur, cum honos in familia veniret, cum pater aut liberi, aut vir, aut frater ab hoſte captus domum rediret, cum puella deſponſaretur, cum propiore*

propiore quis cognatione, quàm is qui lugetur, natus eſſet. Alterum naturæ ſubſidium ab diuturnitate temporis eſt: cuius vicibus extenuatur mœror, atteritúrque, ac tandem penitus aboletur. *Finem enim dolendi, qui conſilio non fecerit, tempore inuenit*; inquit Seneca. Qui alibi hoc ipſo naturali remedio, maximas ærumnas componi ſcribit. vulgatum carmen: Senec.epiſtol.63.

χρόνος δ' ἀναιρεῖ πάντα, καὶ λήθην ἄγει.

Sed haud vulgò cognita ratio, quæ & Galenum aduerſus Chryſippum exercuit. Nos conſultò omittimus, illud denuò inculcantes: haud rectè ſapientis eſſe, quæ alij aliunde conſequuntur, non extemplò ſibi propria virtute, & eruditione parare. An non ſæpe ſæpius contingere viſum eſt: pleroſque ægrotos Medicorum auxiliis deſtitutos, ſine vllo pharmaco, ſed naturæ indulgentia priſtinam recepiſſe ſanitatem? non eſt proinde, vt ſi quis ſe haud rectè valentem agnoſcat, dilabíque in aliquot morbos, vt hac ſpe ſalutis, deſinat conſulere Medicorum optimos, & ſalubria admouere, eáque omnia acquirere medicamenta, quibus citiùs ſecuriúſque eam adipiſcatur. Quandoquidem aliter facere fatuorum eſſet, & non ſani conſilij homi- Galen. de Plat.dog.

homi

hominis. Itaque in afflictione animorum: quacumque de cauſa,ne dum ob chariſſimorum obitum ad nos ingruat : ſumma ſolertia enitendum eſt eam euomere , atque funditus extirpare, nec cum veſanis ingeniis temporis, & fortunæ beneficia expectare.

Recurrendum igitur ad Homerum, ex quo, me præuio, ac monitore hoc vtilimum , & admirabile NEPENTHES hauriro. Sed prius,& ſemper ad D. O. M. qui verus νηπενθὲς Ἀπόλλον, corporis, animæque incolumitatis auctor.

Ζεὺς πάντων αὐτὸς φάρμακα μοῦνος ἔχει.
Pharmaca cunctorum Iuppiter vnus habet.

Quod idem noſter dixit Homerus.

FINIS.

INDEX

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

INDEX
RERVM ET
VERBORVM.

A

ABDERITIS, quænam Murium & Ranarum vexatio. p.1.n.14
Achilles in Patrocli funere cum equis colloquitur. p.5.n.252
Achilles muſica vtitur. p.3.n.156
Achilles clypei dono à luctu remouetur. p.5.n.275
Achillis ira apud Homerum à Pallade cohibetur. p.3.n.163
Ἄχολον p.2.n.38.& p.4.n.206
Aconitum myoctonon appellatum. p.1.n.27
Ægypti Reges ſobrietatem colebant. p.1.n.39
Ægyptij, quid in condiendis nobilium cadaueribus obſeruabant. ibid.
Ægyptus plantarum ferax. p.2.n.64
Ægyptiacus Tibicen. p.2.n.65
Ægyptus quale vinum producat. p.2.n.51.& 52
Ægyptia gens atri coloris. p.2.n.65
Αἰγυπτιάζειν. p.2.n.51.& 65
Ægyptia ſapientia. p.2.n.102
Ægyptij Magicis artibus operabantur. ibid.
Ægyptiorum vafrities, & improbitas. p.2.n.53
Ægyptus, quid ſymbolicè ſignificet. p.5.n.247
Affectuum diſtributio. p.5.n.249
Affectus, quo pacto moderandi. p.4.n.243

Affe

Affectuum,qui facilius corrigantur. p.5.n.250
Affion quid apud Ægyptios. p.2.n.86
Afflictionibus præmeditatione occurrendum. p.3.n.144
Allegoria quotuplex. p.4.n.179.& 180
Allegoria medetur Poëtarum abſurdis.p.3.n.114
proprius Poëtices character. p.3.n.115
ad Homeri poëma neceſſaria. ibid.
Alexāder in iuuētute fato ceſſit.p.3.n.143.&144
Α᾽λεξάνδρῳ γῆ. p.3.n.142
Alimentum,& vitæ,& moriendi materia. p.1. n.28.& 29
Alluſio. p.3.n.110
Amaſis Ægyptiorum Rex. p.4.n.240
Amare in quo poſitum ſit. p.4.n.216.& 217
Amici præſentia triſtitiam minuit. p.5n..264
Amor affectio eſt, corpus animúmque tangens. p.5.n.250
Amor inter conſanguineos, & familiares qualiter ſeruandus. p.4.n.220
Anima medium quid. p.4.n.181
Animi ſtatus à ratione conſtituitur. p.4.n.210
Animus ager eſt animatus. p.4.n.184
Animi,& corporis connexio. p.5.n.159
Antiphon indolentiæ artem profeſſus. par.3. n.148
Apathia Stoicorum. p.4.n.211
Apenthia,an ſit in noſtra poteſtate. p.4.n.223
Apenthia imperturbatio aduerſus luctum. p.4. num.211
Aqua Nili fluminis pota pinguedinem facit. p.1.n.41
Arcus, Darius, & Scytharum Rex, cur inuicem miſerunt. p.1.à n.7.& ſeqq.

Α᾽ρυρα

ἄρυμα apud Homerum. p.2.n.62
Aſmata Philoſophorum. p.3.n.170
Aſſis quid apud Ægyptios. p.2.n.86
Ateas,ſiue Anteas Scytharum Rex. p.1.n.15
eius ad Philippum epiſtolium. ibid.
& aliud ad populum Bizantinum. ibid.n.18
Athenodori reſponſio ad Auguſtum. p.3.n.140
Auis ſymbolica ſignificatio. p.1.n.11
Aureum vellus quid. p.2.n.98

B

Batrachomyomachia Homeri poëmatium. p.1.n.19.& 20
eius ſcopus. ibid.
Batrachomyomachia pertinet ad frugalitatis præcepta. ibid.
Beatum flere inuidia. p.4.n.216.& 217
Bellerophontææ ſollicitudines. p.4.n.264
Benoni filius doloris. p.1.n.2
Bibacitas per Ranas denotatur. p.1.n.24
Boſa medicamentum apud Ægyptios. p.2.n.96
Braſſica contra ebrietatem remedium. p.2.n.51
Braſſicæ,cur olim prope vites plantatæ. p.2.n.90
Brutorum luctus. p 3.n.131
Bugloſſum,vt Nepenthes exiſtimatum. p.2.n.72
euphroſynon dictum. ibid.
Bugloſſi folia, & floſculorum caliculi in poculis adhibentur. ibid.n.73

C

Cannabus. p.2.n.67
Cannabi folia. p.2.n.86
Cantiones in laudem Heroum Deorúmque,quid vtilitatis afferrent. p.3.n.172.& 173
Carmen apoſtolicum. p.1.n.4
Carmina apud veteres. p.3.n.170

T Cepio

Cepio inſignis muſicus. p.3.n.150
Cercopa Homeri poëma. p.1.n.35
Cercopa cicadarum ſpecies. ibid.
Chaldæorum dodecaeteris. p.1.n.12.
Chemia ars apud Ægyptios. p.2.n.97
Chemmi Rex Ægypti. ibid.
Chemmi opidum. ibid.
Chinenſiũ mos in mittendis epiſtoliis.p.3.n.142
Chironis ars. p.5.n.253
Chironis alũni quibus paſcebãtur.p.1.n.38.& 39
Chiron Centaurus. p.2.n.80
Chiron animi corporíſque medicus. p.5.n.255
Chironis hypothecæ. p.3.n.171
Chironis in Achille decorando induſtria. par.4. n.204
Chironis forma multiplici allegoria expreſſa. p.4.n.180
Chironium vlcus. p.5.n.252.& 253
Cia & eius vſus apud Sinas. p.2.n.82
Cia inſula. p.2.n.83
Cicada cuius rei ſymbolum apud Ægyptios. p.1. n.35
Cicadas haud Cochleas amat Apollo. ibid.n.33
Cicadarum proprietates. ibid.
Cicadæ aureæ olim in capillis Athenienſium.ib.
Cicadæ cantus. p.3.n.122
Cicuta Ephemeron dicta. p.3.n.130.& 131
Circes poculum. p.2.n.56
Cleopatra margaritam ad cœnam diluit.p.2.n.60
Cleonymus Θεῖον dictus. p.2.n.66
Clematis Ægyptia. ibid.n.65.
Cochlearum natura. p.1.n.33
Cognitio quotuplex. p.4.n.207
Columba nigra apud Dodonæos. p.2.n.65

Columna Thebis vbi imprecationes in Meinim Regem. n.39
Comœdiæ palliatæ. p.1.n.31
Compotationes Liberi patris. p.5.n.175
Conſolationum methodus. p.5.n.124
Conuiuatoris partes in tractandis hoſpitibus. p.5.n.174
Conuiuium cur ſtatim reiterari apud Menelaum Homerus fingat. p.5.n.164
Copta placentæ genus. p.3.n.177
Corona præmium ſapientiæ. p.1.n.37
Corporis obeſitas inuiſa. ibid.n.41
Crantor à Panætio laudatus. p.4.n.243. & 244
Crantoris Philoſophi præſtantia. p.4.n.195. & 196
Crantor quintus à Platone in Academia docuit. num.242
præcipuus Homeri admirator. p.4.n.198
Crater vnde dictus. p.2.n.105
Crater temeſius. ibid.n.106
Crater Helenes. ibid.n.104

D

DAmonis Tibicinis muſica. p.3.n.159
Darij interpretatio ad Scytharum munera. p.1.n.8.& 9
Datura. p.2.num.94
Dauidici pſalterij virtutes. p.3.n.173.& 174
Deo coniungi quomodo concedatur. p.1.n.34
Deorum manus. p.2.num.55
Demodocus muſicus,apud Homerum. p.3.n.163
Deus omnium malorum abuerrũcator. p.5.n.286
Dictys Iſidis alumnus. p.4.n.237.
Diogenis dictum. p.1.n.26
Diocletianus libros Ægyptiorum de chemia ar-

te combuſſit. p.2.n.98
Dij cur immortales. p.1.n.29

E

EDucatio à victus temperantia auſpicanda. p.1.num.21.
Elementa quibus ſpiritus alatur. p.3.n.176
Eloquentia cũ pulchritudine cõiuncta. p.5.n.267
Enula campana. p.2.n.73
Epigramma refertur ad illud ad quod inſcribitur. p.1.n.43
Epicylica confabulatio,& hilaritas. p.3.n.126
Epicus cyclus. p.3.n.160
Epicureorum voluptates qualiter probandæ. p.5.n.280
Epicuroſtoicum temperamentum. ibid.
Equi Achilli collacrymantur. p.5.n.252
Euocamenta animorum. p.5.n.258

F

FOeminas haud decet vini amor. p.2.n.51
Floſculorum ſtudium. p.5.n.276
Folium indum. p.2.n.83
Frugalitas virtutem generat. p.1.n.42

G

GAlactites lapis, & eius vires. p.2.n.61
Gemmæ vnde dictæ. fol.61
Gobriæ interpretatio ad Scytharum munera. p.1. n,8
Græci ab Ægyptijs chemiã mutuarunt. p.2.n.98
Guloſus quibus ſymbolis exprimatur. p.1.n.25. & 26

H

HElenæ cibi. p.5.n.261
Helena cur in ſecundis epulis Telemacho occurrit. p.5.n.265

Helenæ

Helenæ pulchritudo. p.5.n.266.& 267
Helenæ occurſu Menelai ira cohibita. p.5.n.270
Helena muſicæ perita. p.3.n.154
Helena cur Iouis filia. p.4.n.208.& 209
Helena vt Nepenthes coluerit. p.2.n.70
Helenæ vas ex electro ad mamillæ ſuæ formam. p.2.n.108
Helenæ eloquentia, & ſermonum concinnitas. p.3.n.115.& 116
Helenium ab Helenæ lacrymis. p.2.n.74
Helenij vires. ibid.
Helenium Crateuę ſerpentibus noxium.ibi.n.77
Helenium in Pharo inſula primum ab Helena plantatum. ibid.n.76
Hematides lapis. p.2.n.60
Heroes aſſis bouin tergoribus paſcebantur. p.1. n.21.& p.5.n.260
Hieroglyphicæ literæ cum Serapidis fano. p.4. n.233
Hiſpanorum mores. p.1.n.16
Homerus in Odyſſea Stoicorum ſapientiam repræſentat. p.4.n.242.& 243
Homerus à nonnullis Ægyptius dictus.p.4.n.239
Homeri carmina in curatione adhibita.p.2.n.101
Homerus frugalitatis maximus præceptor. p.1. n.20
Homerus cuius cauſa Batrachomyomachiã condiderit. p.1.n.19
Homerus in Iliade muſica tantũ vtitur.p.3.n.156
Homeri poëſis virtutum fons. p.4.n.193
Homerus Lacedæmoniorũ poëta dictus.p.1.n.21
Homerus vim medicaminum terræ, & non mari tribuit. p.2.n.59
Homerus alter Æſculapius. p.5.n.257

Homines iuncei. p.2.n.66
Homo non omnis ad virtutē idoneus. p.4.n.184
Hoſpiti in aliena domo quid agēdum. p.5.n.277
Hydropſis morbus ab Homero deſcriptus. p.1.n.29
Hypothipoſis Homerica. p.2.n.56
Hyponœa. p.3.n.111
Hypothecæ Poëtarum frequentes apud veteres. p.3.n.172

I

Iambe mulier. p.3.n.126
Iambicum carmen. ibid.
Ilias virtutem corporis repræſentat. p.3.n.158
Iliadis poëma totum pertinet ad ſeditiones damnandas. p.1.n.20.& 21
Illuctuoſitas quid. p.4.n.212
Imperturbatio Stoica. p.4.n.211
Impatientia. ibid.
Incantationibus medicinam facere. p.2.n.101
India mirabilium prognatrix. p.2.n.81
Indathyrſus Scytharum Rex. p.1.n.7
Ingluuies ab Muribus expreſſa. ibid.n.24
Intemperantiæ ſigna. ibid.n.25
Intemperantes, an dicātur qui in amicorum obitu plus æquo triſtantur. p.4.n.206.& 207
Ioci præſtantium virorum, & memoratu digni ſunt. p.1.n.18
Iris herba, & eius flos. p.3.n.119
Iridis deriuatio. ibid.
Irus cur ita apud Homerum vocatus. p.3.n.121
Iudicium in Prytanæo de inanimis rebus. p.1.n.13
Iudicium in Mures ſuſceptum. ibid.
Iuppiter apud Ægyptios fingitur ad ambulandum ineptus. p.4.n.237

Iuuenibus ciborum, potúſque abſtinentia commendabilis. p.1.n.21.& 22

L

LAterculi muſtacei. p.3.n.177
Latini, quo pacto dictiones Græcas daſea notatas transferebant. p.1.n.27
Latona apud Homerum. p.3.n.167
Lemmata in Epigrammatibus. p.1.n.43
Libri ingeniorum liberi. p.1.n.2
Liriocſſa. p.3.n.119
Lirion eloquentiæ ſymbolum. ibid.n.118
Lirion iunoni ſacrum, ibid.n.121
Literæ alexilogi. p.3.n.139
Locrorum mos in funeribus. p.5.n.262
Lolij vis ſtupefaciens. p.2.n.95
Lolium αἶρα à Græcis dictum. ibid.
Lucernarum feſtum apud Ægyptios. p.1.36
Lucernæ dijs appenſis. ibid.
Luctus nulla conſideratione poteſt dici bonus. p.4.n.214.& 215
Luctus an apud Homerum probatus. 218.& 219
Luctus ſemper inutilis. ibid.
Luctus deteſtatus in ceremonijs antiquorũ.ibid.
Luctum ab aliis exigere ſtoliditas. ibid.
Luctui quid tribuerit Iuppiter. p.4.n.226
Luctus pertinet ad animam pariter & ad corpus. p.5. 249
Luctui apud Romanos, quando indicebatur finis. p.5.n.285
Lyræ vſus apud Pythagoreos. p.5.n.277
Lyſimachi infelix cõtra Getas expeditio.p.1.n.17

M

MAcilenti vt à Græcis dicti. p.2.n.67
Mæror venenum peſſimum. p.2.n.78

Mala opinione fiunt grauiora. p.4.n.226
Malis quemadmodum præcauendum. p.3.n.144
Malobatrum. p.2.n.83
Mandragora circea dicta,& eius effodiendi ritus. p.2.n.89
Mandragoram bibere. ibid.n.90
Mandragora qualiter lætitiæ ſymbolum.ibi.n.91
Mandragoræ vis ſtupefaciens. ibid.n.90
Maris aqua pro medicamento apud Ægyptios. p.2.n.59
Margaritarum nomen, & vires. ibid.n.60
Maſlac,ſiue Maſluth Barbarorum. n.95
Maſſilenſiū mos in cōiunctorū funere. p.4.n.217
Maturis adhibenda remedia. p.3.n.146
Meconium. p.2.n.88
Medeæ pharmacum. p.3.n.135
Medicamentorum genera. p.2.n.54.& 55
Medici ſingulis morbis peculiares apud Ægyptios. p.4.n.201
Medicarum rerum numerus. p.2.n.60
Medici aduentu ſolantur ægroti. p.4.n.191
Medicina ex lapidibus. p.2.n.61
Medicina animorum quæ. p.4.n.189.& 190
Medicina Ægyptiorum qualis. p.5.n.263
Medicinam animæ & corporibus facere, vna olim ars fuit. p.4.n.299
Megapenthes,& cur ita dictus. p.1.n.1
Menelai inſtructiſſima ſupellex. p.5.n.271
Menander philoſophicis ſententiis,poëmata reſperſit. p.3.n.170.& 171
Metropathia. p.4.n.210
Miſericordia apud Stoicos improbata. p.4.n.213
Moly herba. p.2.n.62
Moly pro eloquentia. p.3.n.118

Moly virtutis ſymbolum. p.4.n.193
Monita proborum virorum iuuant plurimum ad ad virtutem. p.4.n.188
Morbi multi, propter multa fercula. p.2.n.56
Moralis doctrina ad vſum deſtinatur. p.4.n.190
Muhametica fabella de Muribus. p.1.n.28
Mulſum vino & melle conficitur. p.3.n.176
Munus Scytharum ad Darium. p.1.n.6.& 7
Munera Galeatij Sfortię & B.Coleonis. ibid.n.9
Munus Patrocli ad Antigonum. ibid.
Munus indecens. ibid.n.6.& 7
Murium natura. p.1.n.10
Mures famis ſymbolum. ibid.n.12
Murium cum Ranis ſimilitudo. ibid.n.24
Muſæ paraſiti olim dicti. p.1.n.26
eius nominis origo. ibid.
Mus edax animal. ibid.n.24
Muſæ amoris morbo medentur. p.3.n.174
Muſæ Sirenibus anteferendæ. p.3.n.166
Muſica duplex. ibid.n.165
Muſicæ quod genus probandum.ib.n.165.& 166
Muſica ars inutilis apud Ægyptios. ibid.n.163
Muſica in luctu intempeſtiua. ibid.n.162.& 163
Muſica quo pacto quærat affectus animæ impellere. p.3.n.158
Muſica acholon medicamentũ.p.3.n.149.& 150
Muſicæ præſtantia. p.3.n.150.& 151
Muſica, an ad Nepenthes pertineat. par.3.n.148. & 149
Mythologiæ quæ ſit habenda ratio. p.2.n.103. & 104

N

NAſturtium Perſarum obſonium. p.1.n.22
Naſturtium cohibet lotium. ibid.n.23
Narcotica pharmaca. p.2.n.85

Natura bona. p.4.n.181
Naturæ benignitas in diluendo luctu. p.5.n.284
Nectarion. p.2.n.74
Nepenthes mixtum, an ſimplex medicamentum. p.2.n.54
Nepenthes herba. p.2.n.63
Nepenthes cur in vino admixtum. p.2.n.56
Nepenthes inter narcotica pharmaca. p.2.n.88
Nepenthui vis eadem cum Medeæ pharmaco. p.3.n.138
Nepenthes an rectè prudentum orationi comparetur. p.3.n.142
Nepenthes,idem ac virtus. p.4.n.193
Nepenthes,chironium medicamentũ. p.5.n.251
Nepenthus vires ad pulchritudinem tranſlatæ. p.5.n.268.269.& 270
Neſtoris poculum. p.2.n.56
Nuces frictæ apud Plautum. p.3.n.177
Nux methel. p.2.n.94

O

OBlectatio, à ſignis & pictorum tabulis. p.5. n.275
Obliuio ex Lotophagorum cibo, & Sirenum cantu qualis. p.3.n.167
Omuli Reſponſum. p.5.n.278.& 279
Opas apud Ægyptios. p.2.n.97
Opinio quantum poſſit in rebus. p.4.n.228
Opij qualitates. p.2.n.85
Opium frequenti in vſu apud Barbaros. par.2. n.85.& 86
Oratio in morem niuis. p.3.n.123
Oratio Ægyptiorum in curandis nobilium funeribus. p.1.n.40
Oratio Helenæ apud Homerum. p.5.n.266

Pædia

P

PÆdia in homine. p.4.n.229
Pallas lucernarum moderatrix. p.1.n.36
Pallas, cur in Mentoris ſpecie ad Neſtorem venit. p.5.n.278
apud Ægyptios lucernarũ veneratione colebatur. p.1.36.& 37
Palea longa. p.2.n.66
Panariſtos. p.4.n.188
Panaces. p.2.n.80
Panaces Chironium. fol.78
Panaces an idem cum Helenio Crateuæ. ibid.
Panætius Stoicorum Princeps. p.4.n.244
Panis loliaceus. p.2.n.95
Papauera plena obliuionis. p.2.n.87
Papauer cereale dictum. ibid.
Paraſiti Muribus ſimiles. p.1.n.26
Paramythia. p.3.n.117
Patrocli funus apud Homerum. p.4.n.219
Penelope canente Phemio luget. p.2.n.162.& 163
Peplum palladis varium. p.1.n.37
proprijs deæ manibus contextum. ibid.
Perſarum exercitatio. p.1.n.22.& 23
Perſis turpe eſt palam expuere, emungi, & lotium excernere. ibid.
Perturbationes, pro paſſionibus capi. p.4.n.211
Pharus inſula. p.2.n.76.
Phemius muſicus. p.3.n.157
Phidiæ ſculptoris præſtantia. p.5.n.270
Philoſophia, & medicina dicuntur ſorores. p.4.n.230
Philoſophiæ, & poëtices diſcrimen. p.3.n.171
Philoſophia animi eſt medicina. p.4.n.189
Philoſophiæ & poëticæ communio. p.1.n.2.& 3

Pictauus ab Alceo quo ſcommate notatus n.236
Plato odiit Ægyptios. p.2.n.59.& 239
Plato animorum Æſculapius. p.1.n.5.& 6
Platonis Philoſophia, in curandis affectibus.p.4. n.241
Poëtica muſicum ſtudium. p.3.n.169
Preticam, Rhytmum & doctrina abſoluunt. p.4. n.169.& 170
Poëtarum doctrinæ ſcopus. ibid.
Poëtæ in ſuis fabulis naturæ fines tranſiliunt. p.2.n.78
Pollio Aſinius, qua conſtantia Aterium filium extulit. p.5.n.262
Porcorum cum Muribus conſenſus. p.1.n.28
Præſentanea venena. p.3.n.131
Procliuitas. p.4.n.183
Proclus hymnis ſibi dolores mitigabat.p.3.n.153
Propenſio ad bonum. p.4.n.183
Prouerb. *ede naſturtium.* p.1.n.22
Prouerb. *Ranis vinum infundere.* p.1.n.14
Prouerb. *Helena crater.* p.2.n.104
Prudentia ſcientia deſcribitur. p.4.n.207.& 208
Prudentia ab inſtitutione pendet. p.4.n.208
Prytaneum cauſas contra res inanimes ſuſcipiebat. p.1.n.13
Ptolemæus Philadelphus præcipuus Homeri ſectator. p.2.n.44
Ptolemæo cur philadelphi inditum cognomentum. ibid.n.45
Puerorũ nõ eſt ſeditionẽ excitare. p.1.n.20.& 21
nec aduerſus eam præcepta capere. ibid.
Pulchritudo cum eloquẽtia coniuncta.p.5.n.266
Pythagoras de animorum tranſmigratione opinionem ab Ægyptiis hauſit. p.4.n.240

Pythagoræorum Philoſophia. ibid.

Q

QValancapatli. p.2.n.81

R

RAnarum proprietates. p.1.n.14.& 15
Ranæ ſitim & bibacitatẽ deſignãt. p.1.n.24
Rana animal amphibium. p.1.n.13
Rationis ſtatus à prudentia conſtituitur. par.3. n.159.& p.4.n.207
Recta diſciplina, quænam ad virtutem comparanda. p.4.n.208.& 209
Remedium ex ſeptem Græcorum vocalibus litteris. p.3.n.140.& 141

S

SAcerdotes Ægyptij in fame, & ſiti exercebãtur. p.1.n.40.& 41
Sacerdotes Ægyptij corpus obeſum dãnabãt. ib.
Saiet olim Thebæ. p.2.n.86
Samyrion Poëta. p.2.n.66
Sanitas quibus comparatur. p.4.n.182
Sapere ex ſe, vix per longam ætatem conceditur. ibid.n.187
Sapientia non reſidet in lacunis. p.1.n.82
Sapientibus curandum de Nepenthe. p.5.n.283
Sapiens qualis apud Stoicos. p.4.n.241.& 242
Sarpedinis funus. p.4.n.220
Scytharum in pugnando mos. p.1.n.11
Scurrarum nugæ, cur permiſſæ. p.3.n.128
Seditiones à quibus excitentur. p.1.n.20.& 21
Serapidis etymon. p.4.n.236
Serapidis medicina. ibid.n.233
Serapis Deus. ibid.n.231
Serapidis Oraculum. ibid.n.234
Seſamũ, & eius vſus in eſculẽtis. p.3.n.176.& 177

Simpli

Simplicia remedia Naturæ magis conſona. p.2. n.56.& 57.
Smaragdus Cardani. p.2.n.61
Sobrietas ad Nepenthes neceſſaria. p.1.n.41
Solanum manicum. p.2.n.93
Solani facultates. ibid.
Solitudo quibus vitanda. p.5.n.284
Solitudo aurea res. ibid.
Somnus mœrorem diluit, p.5.n.277
Soporifera medicamenta, Nepenthus nomine vocantur. p.2.n.88
Sophiſtarũ conſolandi methodi.p.3.n.129.& 130
Sorex. p.1.n.27
Soricina nænia. p.1.n.31
Spes,& metus ſunt affectus animorum.p.5.n.249
Stoicorum Philoſophia. p.4.n.241.& 242
Stoici reiiciunt affectus. p.4.n.210
Stractes Comicus. p.2.n.67
Syponti direptio. p.2.n.86

T

TAutologia in Homero defenditur. par. 5. n.273
Teles Pythagoreus ſcripſit de Apathia.p.4.n.244
Temeſis Calabriæ ciuitas. p.2.n.106.& 107
Tempus cuncta reſoluit. p.5.n.285
Terpſis quid. p.3.n.125
Thalaſſica medela. p.2.n.59
Thales in Ægypto verſatus. p.4.n.236
Thebel apud Hebræos. p.2.n.62
Therſites imago populi effrænis. p.1.n.21
Thonis Thebarum Rex. p.2.n.51
Thracica incantatio. p.2.n.102
Timotheus modulatione Alexãdri animum impellit. p.3.n.160

Topa

Topazium iram,& triſtitiam ſedat. p.2.n.61
Tripos Vulcani ex auro. p.2.n.107
Tripodes in templo conſecrabantur. n.105
Tripos Vulcani. ibid.
Triſtitia,& iracundia variè curatur. p.2.n.55
Triſtitia nemo immunis. p.4.n.212
Turcæ eſu opij animoſiores. p.2.n.85.
V
VErbenacarum dilutum ad pauimenta irroranda. p.2.n.102
Veſpaſianus longum hominem, vt deridere ſolitus.p.2.n.66
Veterinaria ars. p.5.n.253
Vinum nectarite. p.2.n.74
Vinum ex Mandragora. p.2.n.90
Vinum biblinon. p.2.n.52
Vinum ex hordeo confectum apud Ægyptios. p.2.n.50
Vinum oligophorum. p.2.n.49
Vinum pro Nepenthe habitum. ibid.
Vini ſymbolica expoſitio. p.3.n.175
Vinum loquentiam facit bibentibus. ibid.
Vinula oratio. ibid.n.176
Virtus in anima, vt ſanitas eſt in corpore. par.4.n.183
Virtus an poſſit doceri. p.4.n.188
Virtutum diſtributio. p.4.n.205
Virtutes docere quorũ munus. p.4.n.189.& 190
Virtus,& ars,& ſcientia dici poteſt. p.4.n.207
Virtus Lacedæmoniorum Reipublicæ comparatur. p.4.n.209
Vitæ propera finis,gloria nominis penſatur. p.3.n.144
Vitis vbi primùm inuenta. p.2.n.50

Victus intemperantia,nocet ad ſapientiam. p.1. n.32
Vlyſſes Phemio cantori cur pepercerit. p.3.n.157
Vlyſſes an muſicam ſit amplexus. ibid.
Vlyſſes ad Demodici cantum plorat. p.3.n.163
Vlyſſes Stoici ſapientis exemplar. p.4.n.242
Vlyſſeis tota ex magia. p.2.n.201
Vola quid apud Hetruſcos. p.2.n.62
Vnguentorum deliciæ. p.5.n.276
Vulcanus apud Ægyptios dictus. p.2.n.97
primus apud illos Philoſophiā indicauit. ibid.
Vulcani inuenta. ibid.
Vulnerari, & occidi per eas partes Homerus facit per quas peccant. p.1.n.30.& 31

Z

ZAmolxidis incantatio. p.2.n.102
Ζείδωρος. p.2.n.62
Zenon Cyttieus, quo ſcommate notatus. par.2. num.65

F I N I S.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google